

ENTOMOLOGICKÁ ETYMOLOGIE

Stručný výklad motýlích jmen antického původu

LUMÍR MACHOLÁN

ENTOMOLOGICKÁ ETYMOLOGIE

Stručný výklad
motýlích jmen
antického původu

LUMÍR MACHOLÁN

K titulnímu vyobrazení

Kolumbijského pralesního motýla *Morpho cypris* pojmenoval oxfordský prof. J. O. Westwood r. 1851 po starořecké bohyni krásy a smyslné lásky Afrodítě – Kypřance; podle jedné antické báje se zrodila z mořské pěny u ostrova Kypru (lat. Cyprus). V pozadí je mramorová socha Afrodity Mělské z konce 2. stol. př. n. l., objevená r. 1820 u ostrova Mélu (dnes vystavena v pařížském Louvru).

Slovo o autorovi

Lumír Macholán, biochemik a dlouholetý pedagog na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity v Brně, je známý svými prioritními pracemi z oblasti metabolismu aminokyselin, enzymologie a biosenzorů. Jako zkušený entomolog publikoval několik článků v časopise *Živa* o chovu motýlů a studuje vznik jejich variet vlivem chemických látek.

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této elektronické knihy nesmí být reprodukována nebo šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu vykonavatele majetkových práv k dílu, kterého je možno kontaktovat na adrese – Nakladatelství Masarykovy univerzity, Žerotínovo náměstí 9, 601 77 Brno.

© 2010, 2011, 2013 Lumír Macholán

© 2011 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-210-6466-9

ISBN 978-80-210-5175-1 (brož. vaz. 1. vyd.)

ISBN 978-80-210-5452-3 (brož. vaz. 2. vyd.)

OBSAH

Několik vět úvodem	5
Co je třeba vědět o vědeckém názvosloví	7
Jména anticko-mytologického původu	9
Výklad vybraných jmen podle čeledí	11
RHOPALOCERA	
A. Motýli Evropy	11
Papilionidae – Otakárkovití	11
Pieridae – Běláskovití	13
Nymphalidae – Babočkovití	15
Satyridae – Okáčovití	22
Lycaenidae – Modráskovití	29
Hesperiidae – Soumračníkovití	35
B. Motýli ostatního světa	37
Papilionidae	37
Pieridae	53
Danaiidae	56
Acraeidae	59
Ithomiidae	60
Heliconiidae	61
Amathusiidae	64
Brassolidae	65
Nymphalidae	66
Morphidae	84
Satyridae	89
Nemeobidae	95
Lycaenidae	98
Hesperiidae	104
HETEROCERA	
Sphingidae – Lišajovití	109
Saturniidae – Martináčovití	113
Literatura	118
Rejstřík vědeckých jmen	120
Přílohy a mapa starověkého Řecka	129
Comments upon this book	133

Několik vět úvodem

Velká rozmanitost a pestrost přírody v nás často vyvolává otázku, jak se co jmenuje a proč. Když totiž dovedeme rostlinu či živočicha správně pojmenovat, zdají se nám nějak bližší, jako bychom si je přisvojili. Připomeňme si tu slova spisovatele Karla Čapka: „*Známe pouze to, co dovedeme pojmenovat.*“

Populárně-vědecká brožurka předkládaná čtenáři by mohla nést podtitul „O motýlech trochu jinak“, neboť se nezabývá tradiční biologii těchto krásných výtvorů přírody, ale právě jejich jmény. Ve vědě jsou jména a jejich zařazení do vědního systému zcela nezbytná pro utřídění našich poznatků. Jenže vědecká nomenklatura je založena na mezinárodně platných latinských názvech, které jsou pro laika většinou nesrozumitelná. Navíc se v překladu často liší od oficiálních českých názvů, pokud tyto vůbec existují. Pro ilustraci si uvedeme příklad. Jeden z našich nejhezčích motýlů, otakárek fenyklový, se odborně nazývá *Papilio machaon* L. *Papilio* znamená v latině motýl, ale již tomuto slovu neodpovídá naše poněkud zvláštní jméno otakárek; a co potom znamená Linnéovo pojmenování *machaon*? Nedočteme se to někdy ani v odborné literatuře. Vědecké jméno motýla často souvisí s jeho morfologií, místem výskytu nebo s živnou rostlinou. Náš příklad však nesouvisí s fenyklem, jde totiž o pojmenování převzaté ze starořecké mytologie.

Vymizení středoškolské výuky klasických jazyků i vzrůstající zájem o starověkou kulturu mne přivedly ke stručnému, ale k nečekaně náročnému výkladu mytologických jmen motýlů; dle principu priority popisu jsou stále platná a nelze je dodatečně změnit, i když někdy jsou gramaticky nesprávně napsaná. Proto se domnívám, že mnohý zájemce o entomofaunu tuto informaci uvítá, vědecké jméno s mytologickým základem již pro něho nebude znamenat pouhý taxonomický termín a publikace snad bude užitečná i svými odkazy. V určitém smyslu osvěží i jeho povědomí o antické řecké a římské kultuře a jejím odrazu v různých odvětvích vědy a umění.

Budeme-li posuzovat naši Zemi z hlediska zastoupení biologických druhů, pak ji můžeme bez nadsázky nazvat planetou hmyzu. Hmyz je zde nejpočetnější třídou živočišstva, představuje okolo půldruhého milionu druhů (95–98 %). Např. počet všech dosud popsanych druhů motýlů se odhaduje na 165 000, z toho přes deset tisíc připadá jen na denní motýly. Je nemožné vysvětlit v celé šíři vznik a původ nespočetných jmen. Ale jen zlomek z tohoto počtu je pro širší veřejnost zajímavý, ať již pro svůj nápadný vzhled či specifické chování. Proto je i toto dílko zaměřeno hlavně na denní motýly (*Diurna*), mezi nimiž je mytologických názvů nejvíc a s nimiž se zájemce nejspíše setká v ilustrovaných knihách, na výstavách, ve sbírkách, event. na výměnných burzách. Náš průzkum taxonů dalšího hmyzu (noční motýli, brouci, dvoukřídlí a vážky) totiž ukázal, že se u nich sice také vyskytují mytická jména, ale podstatně méně často, a jsou navíc buď dobře známá (Herkules, Títán, Neptunus aj.), nebo se jen opakují se jmény motýlů.

Proč si je první tvůrci jmen často vypůjčili z příběhů antického světa a proč z nespočetných mytických názvů jen některé uvízly v myslích entomologů pozdně barokního a klasicistního období? Někdy to již nelze vypátrat, neboť autoři nám nezanechali o původu daných jmen žádné zmínky. Dnes se možná i odborník spokojí s tím, že šlo o oblibu vzdělanců v antice; vždyť i naše současná mluva je plná slov přejatých z klasických jazyků. Jména jako *Achilleus*, *Odysseus*, *Paris*, *trójská Helena* i další postavy z homérských epických básní si jistě mnohý připomene z knih či historických filmů, ale již málokdo asi ví, že výše

zmíněný Macháón a jeho bratr Podalirius – dva synové božského lékaře Asklépia (Aeskulapa) – byli léčiteli achajských hrdinů při dobývání starobylé Tróje.

V této publikaci jsou jednotlivé druhy motýlů řazeny v rámci čeledí a podčeledí abecedně. První část spisu seznamuje čtenáře se vznikem názvosloví, hlavní náplní je ovšem výklad původu a významu přes **1000 relevantních jmen**; jde hlavně o denní motýly rozdělené na evropské a další druhy z ostatního světa, mj. z důvodu praktické použitelnosti pro laické zájemce a přátele naší entomofauny. Výklad jmen exotů je možná o to významnější, že česká jména nemají.

Encyklopedická hesla bylo nutno někdy korigovat, či téměř detektivně vyhledat z různých pramenů, a ne všechna data se podařilo během čtyř let shromáždit. Jsou sem zahrnuty i starověké a další historické osobnosti, které sice do antických mýtů nepatří, ale nebylo by účelné je pominout. Někdy může být pro nás i určitým mementem, že i statečné a zasloužilé osobnosti dopadly nezděděnou neslavou. Náročnějšího čtenáře odkazujeme na dostupné monografie. V několika případech jsme se pokusili málo známé rodokmeny mytických postav shrnout do přehledného schématu. Stručnými odkazy je poukázáno i na některé literární a umělecké inspirace.

Za odborné konzultace chci na tomto místě poděkovat zejména Mgr. Ireně Radové, Ph.D., z Ústavu klasických studií Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, prof. RNDr. Rudolfovi Rozkošnému, DrSc., z Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity a prof. RNDr. Zdeňku Laštůvkovi, CSc., z Mendelovy univerzity v Brně. Za filologické a jazykové úpravy textu děkuji Mgr. Iloně Müllerové a Mgr. Evě Strnadové. Nakladatelství Masarykovy univerzity děkuji za pomoc při vydání knihy.

Co je třeba vědět o vědeckém názvosloví

Základy vědeckého názvosloví živočichů a rostlin položil švédský lékař a přírodovědec CARL LINNÉ (Linnaeus, 1707–1778) ve svém slavném díle *Systema naturae* (Soustava přírody, 10. vyd. je z r. 1758). Podle něho se každý druh (species, sp.) označuje dvouslovným názvem, tzn. *rodovým* jménem (genus) a příslušným *druhovým* přívlástkem; zavedl tedy tzv. binominální nomenklaturu. Vědecké jméno se tiskne kurzivou a řídí se pravidly latinské gramatiky. Dnes se běžně přidává navíc *jméno autora* (často smluvenou zkratkou), jenž daný druh pojmenoval jako první, a někdy i *rok popisu*. Jestliže biologický druh vytváří také geograficky odlišné rasy, pak jde o tzv. *poddruhy* (subspecie, ssp.), které se označují dalším adjektivem (trinominální nomenklatura); nižšími systémovými kategoriemi jsou pak různé *aberrace*, *variety* a individuální *formy* vyvolané sezonními, teplotními či chemickými vlivy.

Vědecká jména vznikala zpočátku nahodile, později již racionálně na základě nových biologických a morfologických poznatků. První tvůrci názvů si většinou nelámali hlavu s významem jmen, takže nezanechali zmínky zdůvodňující původ jména; proto jejich interpretace není vždy snadná. Můžeme zde citovat Linného žáka Fabricia: „*Namen sind zum Nennen da.*“ (Jména jsou tu pro pojmenování.). Mnoho jmen, zejména rodů, se v průběhu posledního století podstatně změnilo. Zatímco Linné zpočátku řadil všechny druhy denních motýlů do jednoho rodu *Papilio*, dnes jsou jich stovky, a tato diverzifikace rodů dále pokračuje. Komplikací jsou i souznačné názvy, tzv. synonyma. Z poslední doby je možno připomenout např. převedení našich čtyř modrásků z rodu *Maculinea* do rodu *Phengaris*. Současná terminologická pravidla doporučují autorům, aby uvedli způsob odvození jmen. Je to užitečné opatření, vždyť tyto slovní novotvary se v odborné literatuře již fixují natrvalo. Zdá se, že vědecká jména značně vyčerpala svoje zdroje v klasických jazycích, někdy se i opakují, a autoři pro ně již volí také slova jiného původu.

Rodová jména jsou často konstruována jako *feminina* a složeniny z více latinských a řeckých slov. Například jména baboček rodu *Polygonia* nebo žluťášků *Gonepteryx* se skládají z řec. polys (mnohý), gony, gónia (úhel) a pteryx (křídlo), neboť mají křídla nápadně vykrojená. Nebo jméno bělásků rodu *Anthocharis* je složeno z řec. anthos (květ) a charis (půvab). I původ druhových jmen bývá různý; mohou to být triviální přívlásky (tab. I A) a slova vztahující se k živné rostlině (tab. I B). Nelze ale říci, že se tvůrcům podařilo vždy jméno správně zvolit; např. housenka našeho okáče medyňkového (*Hipparchia fagi* Scop.) nežije na buku (lat. *Fagus*), ale na travině medyňku (*Holcus* sp.). Současná česká nomenklatura se našťástí neshoduje vždy s latinskou předlohou. Místopisná druhová jména jsou věnována obvykle významným místům se zvláštním zřetelem k danému rodu či druhu (tab. I C).

Zvláštní zmínku si zaslouží rozbor tzv. věnovacích jmen k poctění významných entomologů či jiných celebrit (tab. I D). Osobní jméno může být obsaženo jak v rodovém názvu (např. u perleťovců *Clossiana*, *Fabriciana* a *Speyeria*), tak v druhovém názvu (např. u bulharského pestrokřídlece Cerisyova *Allancastris cerisyi* Godt.), ba dokonce i v obou názvech. Zde je možno vzpomenout např. krásného španělského endemita martináče Isabelina (*Graellsia isabellae* Grote), který nese jména svého objevitele entomologa Mariano de La Pas Graëllse a kastilské královny Isabelly. Kuriózním případem je nedávný objev nového druhu řeckého modráska (*Polyommatus andronicus* Coutsis & Chavalas, 1995), který obdržel jméno podle Andronika, objevitele nedotčené hrobky makedonského krále Filipa II., otce Alexandra Velikého.

Tab. I A–D. Příklady různých způsobů tvorby druhových jmen motýlů

A. Pojmenování	Triviální přívlastek	
<i>Cethosia obscura</i> Guér.	obscurus	temný
<i>Cupido minimus</i> Fssl.	minimus	nejmenší
<i>Cyrestis elegans</i> Bsdv.	elegans	pohledný
<i>Everes decoloratus</i> Stgr.	decoloratus	vybledlý
<i>Charaxes nobilis</i> Druce	nobilis	vznešený
<i>Lycaena dispar</i> Haw.	dispar	nestejný
<i>Nymphalis xanthomelas</i> Den.-Schiff.	xanthomelas	žlutočerný
<i>Polygonia c-album</i> L.	albus	bílý
<i>Troides mirandus</i> Btlr.	mirandus	podivuhodný
B. Pojmenování	Živná rostlina housenek	
<i>Aglais urticae</i> L.	<i>Urtica</i>	kopřiva
<i>Agrius convolvuli</i> L.	<i>Convolvulus</i>	svlačec
<i>Cynthia cardui</i> L.	<i>Carduus</i>	bodlák
<i>Daphnis nerii</i> L.	<i>Nerium</i>	oleandr
<i>Gonepteryx rhamni</i> L.	<i>Rhamnus</i>	řešetlák
<i>Libythea celtis</i> Laich.	<i>Celtis</i>	břestovec
<i>Limnitis populi</i> L.	<i>Populus</i>	topol
<i>Sphinx ligustri</i> L.	<i>Ligustrum</i>	ptačí zob
<i>Quercusia quercus</i> L.	<i>Quercus</i>	dub
C. Pojmenování	Zeměpisný přídomek	
<i>Agriades pyrenaicus</i> Boisd.	Pyrenejské pohoří	
<i>Colias balcanica</i> Reb.	balkánské státy	
<i>Elymnias papua</i> Wall.	Papua-Nová Guinea	
<i>Erebia hispanica</i> But.	jižní Španělsko	
<i>Erebia ottomana</i> Herr.-Sch.	Turecko a Balkán	
<i>Lasiommata petropolitana</i> Fabr.	ruský Petrohrad (lat. Petropolis)	
<i>Parnassius tianschanicus</i> Oberth.	pohoří Tian Shan	
<i>Polygonia egea</i> Cr.	země kolem Egejského moře	
<i>Pyrgus armoricanus</i> Oberth.	Bretaňsko (lat. Armorica)	
D. Pojmenování	Významná osobnost	
<i>Agrias hewitsonii</i> Bat.	W. C. Hewitson, autor <i>Exotic butterflies</i>	
<i>Caligo oberthurii</i> Deyr.	Ch. Oberthür, franc. lepidopterolog	
<i>Colias staudingeri</i> Alph.	O. Staudinger, primus něm. entomologie	
<i>Dodona fruhstorferi</i> Rob.	H. Fruhstorfer, švýc. sběratel motýlů	
<i>Graphium wallacei</i> Hew.	A. R. Wallace, angl. zoogeograf	
<i>Euploea crameri</i> Luc.	P. Cramer, autor <i>Papillons exotiques</i>	
<i>Ornithoptera rothschildi</i> Ken.	W. Rothschild, sponzor Britského muzea	
<i>Parides hahneli</i> Stgr.	Dr. P. Hahnel, lovec exotů v Amazonii	
<i>Parides orellana</i> Hew.	F. Orellana, španěl. konquistador 16. stol., objevitel Amazonky	

Jména anticko-mytologického původu

Řeckým slovem mythos (lat. mythus) rozumíme bájeslovné vyprávění z kolébky starověkých kultur. Ačkoliv mýty často obsahují i smyšlené motivy, přece jen je v nich mnohdy vyjádřen značný podíl historické kultury s příslušnými tradicemi a zvyky, které nelze zlehčovat. I dnes ještě mnoho lidí věří v nezvratný osud (řec. Moiry, naše Sudičky). U starých Řeků představovalo vylihnutí motýlího imaga z nehybné kukly personifikaci lidské duše (psyché) a u dávných křesťanů bylo symbolem zmrtvýchvstání. V Evropě 18. a 19. století byla antická umění a literatura součástí všeobecného vzdělání a tehdejší taxonomové evidentně měli značné klasické znalosti. Linné a řada jeho následovníků vybírali pro hmyz jména mytologického původu a tak je trvale začlenili i do nomenklatury motýlů.

Od nejstarších dob byli motýli obdivováni jako přírodní skvosty; pro svůj nápadný tvar a zbarvení byli oslavováni v básních i v každém druhu umění různých kultur. Snad proto nám jejich jména nyní připomínají nejen starověká božstva, ale i významné krásy, hrdiny a vojevůdce z řecké, římské i ještě starší mytologie, jak jsou vylíčení se všemi lidskými vlastnostmi i zlozvyky v Homérových eposech *Ilias* a *Odyssea*, ve Vergiliově *Aeneidě*, v Apollóniově a Flaccově *Argonautice*, v Ovidiových *Metamorfozách* (Proměňách), v Hésiodově *Theogonii* (Zrození bohů), ve spisech antických historiků Apollodóra a Hygina či v tragických hrách Aischyla, Sofoklea a Eurípida. Nutno dodat, že v zoologických termínech jsou starořecká slova transkribována do latinské podoby (někdy však s chybami při prepisech). Přesto se často vyskytují paralelně s římskými, např. Artemis a Diana, Héraklés a Herkules, Odysseus a Ulixes aj. Někdy jsou nahrazena příslušným příjmením či přezdívkou (epitetem). U Afrodíty a Artemidy, jímž bylo zasvěceno mnoho rituálních míst, bylo napočítáno až 300 různých přívlastků. Druhá osobní jména motýlů jsou často ženského rodu (feminina); bohatým výběrem byla jména Danaoven, Néroveň, Ókeaven, Amazonek, různých nymf, milenek a dcer vládařů i bohů.

Mytologické jméno motýla nemusí mít vždy jednoznačný významový obsah, pokud v mýtu existuje biografické synonymum nebo jsou-li genealogická data konfušní. Navíc se mohou stejná jména opakovat u různých rodů, čeledí i řádů hmyzu – např. indonéský motýl *Ornithoptera goliath* má svoje jmenovce u velkých afrických brouků goliášů i u čínského druhu mouchy *Sargus goliath*.

Snahy o výklad vědeckých jmen evropských motýlů nejsou nové; pokusil se o něj heslovitě již A. Spuler aj. (Glasser, Janssen, Spannert, Ramann). Stručná interpretace z překladu složeného jména není vždy jednoznačná a občasná záměna hlásek a chyby v přepisu také znamenají, že řada jmen zůstává stále neobjasněna (např. u okáčů *Maniola jurtina* L., *Lopinga achine* Scop. aj.). Poměrně často je také obtížné určit, kterou z více stejnojmenných historických postav měl autor popisu na mysli. Nezbyývá než je uvést z hlediska jejich významu v jakémsi pořadí (viz např. heslo Eurydika).

Podrobnou analýzu jmen po stránce filologické i mytologické publikoval teprve Hürter (1998, loco cit.), jehož monografie bezprostředně navazuje na pětisvazkové Forsterovo-Wohlfahrtovo dílo *Die Schmetterlinge Mitteleuropas* z r. 1954–1981. Pokud jde o světové motýly, pak jejich etymologii najdeme až v současných pracech F. Fernández-Rubia (loco cit.). Ten na základě rozboru přes 450 rodových jmen (tab. II) dospěl k závěru, že přes 21 % světových Rhopalocer navazuje na antickou mytologii. Ještě víc mytologických jmen, většinou bez výkladu, je obsaženo i v druhových názvech.

Tab. II. K etymologii rodových jmen Rhopalocer (Rubio 2001)

Původ jména	Počet rodů	%
Řecko-římská mytologie	100	21,6
Jiné mytologie	6	1,3
Morfologie či etologie (v řeč.)	296	63,8
Morfologie či etologie (v lat.)	24	5,2

Do tohoto výkladového lexikonu byly vybrány ty druhy našich i exotických motýlů, jejichž jména lze odvodit převážně z antické řecké a římské mytologie. Jménotvůrcům se někdy podařilo shromáždit v rámci určité čeledi či rodu postavy sobě blízké nebo naopak sobě nepřátelské. Připomeňme si, že antická království v čele s králem (řeč. basileus, lat. rex) měla spíše rozsah měst (polis), městských aglomerací či ostrovů, nikoliv států v našem pojetí; nebyla tu žádná idyla, vládlo zde otroctví a často drsné mravy. Některé rysy osobností lze někdy srovnat s vizáží či chováním příslušného motýla; zvláště velké druhy jsou např. pojmenovány podle mytických obrů, pohledným motýlům byla přidělena adjektiva bohyní, nymf a královských postav; například jménem jedné modrooké Grácie byl pokřtěn perleťovec fialkový (*Clossiana euphrosyne* L.), který má zaživa opravdu modré oči. U méně nápadných druhů (např. u okáčů) se kumulují spíše jména mstitele Erínyí, Gorgon, Sudiček a kouzelnic, přišer a postav z mytického podsvětí. Dobrým příkladem je náš okáč voňavkový (*Brintesia circe* L.), jehož Linné nazval podle krásné kouzelnice Kirké z ostrova Aiaie; tato dcera Héliá a Ókeanovny Persy po celý rok věznila Odyssea při jeho návratu od spálené starověké Tróje a jeho druhy začarovala dočasně ve vepře. Tento nápadný velký černobílý motýl totiž s oblibou usedá na místa, kde díky svému zbarvení splyne s okolím, a tak nám náhle zmizí z očí a je těžké ho vůbec najít, než po vyplašení vzletne. Podobně se chová i blízkce příbuzný okáč skalní (*Chazara briseis* L.).

V současné literatuře obdobné etymologické studie chybí u dalších řádů hmyzu (brouci, vážky); mytická jména jsou tu sice také zastoupena, ale spíše sporadicky. Hlavní doménou mytologických a antických názvů zůstává tedy skupina mimořádně pohledných živočichů – motýli, zejména denní, a z nočních zástupci nejvýraznějších čeledí, jako jsou lišajci a martináci. Nakonec je třeba ještě dodat, že některými zde uvedenými jmény pokřtili také astronomové řadu vesmírných těles a souhvězdí a chemikové tak pojmenovali osminu, tj. třináct chemických prvků (helium, niob, plutonium, selen, tantal, titan, thalium aj.).

Tab. III. Zkratky a symboly

exp. f.	experimentální forma	řeč., řím.	řecký, římský
fem.	femininum (ženský rod)	sp. spp.	species (druh, druhy)
gen.	genitiv (2. pád)	ssp.	subspecies (poddruh)
lat.	latinský	syn.	synonymum (souznačný název)
loco cit.	zdejší citace	→	odkazník na rejstříkové heslo
př. n. l.	před naším letopočtem	♂, ♀	sexuální znak (Mars a Venuše)

Výklad vybraných jmen podle čeledí¹

RHOPALOCERA

Název pro denní motýly „Kyjoroží“ souvisí s tvarem jejich tykadel a pochází z řec. rhopalon (kyj) + keras (roh).

A. Motýli Evropy

Mapky zoogeografického rozšíření jednotlivých druhů otiskl Higgins a Riley 1970 (loco cit.). U druhů, které nemají česká jména, je u hesel uvedena blízká lokalita výskytu.

Čeď PAPILIONIDAE (Latreille, 1809) – OTAKÁRKOVITÍ

Housenky této čeledi jsou za hlavou vybaveny vysunovatelnými výrůstky, tzv. osmeteriem, kterým vylučují ostře páchnoucí obranný sekret proti mravencům a dalším predátorům.

ARCHON apollinus (Herbst, 1758) – Turecko

Hübnerovo rodové pojmenování má původ ve slově *Archon* = vládnoucí král, řídící např. slavnost na počest boha vína Dionýsa. *Apollinus* je zdrobnělina od jména Apollo. Motýl je zván něm. griechischer Apollo, angl. false Apollo (nepravý jasoň, pajasoň).

IPHICLIDES podalirius (Linné, 1758) – otakárek ovocný

Iphiclides (Ífiklovec): Není jasné, zda je toto rodové označení odvozeno Hübnerem od jména *Ífiklés* nebo *Ífiklos*. První, syn tíryntského krále → Amfitryóna a jeho manželky → Alkmény, byl nevlastní bratr hrdiny Héraklea a účastník lovu na nestvůrného kalydónského kance; dva z jeho tří synů však Héraklés zabil, když na něho seslala mstivá bohyně Héra šílenství. Naproti tomu *Ífiklos* byl syn aitólského krále → Thestia, účastník výpravy Argonautů za zlatým rounem do bájně Kolchidy; byl výborný běžec, přeběhl prý obilní lán, aniž polámal stébla.

Podalirius (řec. Podaleirios) byl spolu s → Macháonem synem slavného lékaře a Apollónova potomka Asklépia (Aeskulapa); nadaný ranhojič a diagnostik, který uměl rozpoznávat nemoci (postřehl např. počátek zešlání siláka Aianta). Byl rovněž členem posádky uvnitř pověstného trójského dřevěného koně. Při návratu od vypálené Tróje byl zahnán větrem do maloasijské Kárie, zde vyléčil dceru krále Damaitha, svoji budoucí ženu, a založil město Symos.

PAPILIO (Linné) spp. – otakárek

Linnéův latinský název *Papilio* platil původně jako apelativum pro všechny denní motýly. Naše trochu zvláštní pojmenování *otakárek* je bezpochyby věnováno (patrně J. S. Preslem) našemu královskému Přemyslovcovi Otakarovi.

P. alexanor (Esper, 1799) – Francie, Balkán

Alexanor byl jeden ze synů → Macháonových a Asklépiův vnuk, vyučený rovněž v léčitelském řemesle.

P. hospiton (Guenée, 1839) – Korsika, Sardinie

Původ druhového jména tohoto ostrovního endemita je nejasný; snad je odvozen z lat. *hospes* (host, cizinec) či *hospitus*, ale mohlo by také jít o dalšího Asklépiova vnuka.

¹ Řecká slova jsou pro lepší srozumitelnost i tisk přepsána z abecedy do latinky foneticky – např. Ἑλενή = Helené.

***P. machaon* (Linné, 1758) – o. fenyklový**

Macháon: Řeky vážený Asklépiův syn; v mytologii se uvádí také jeho matka Epioné (nebo Xanthé); spolu s bratrem → Podaleiriem vyléčil nezhojitelnou ránu skvělého lučištníka a Achilleova druha Filoktéta, bez něhož nebylo možné (dle předpovědi) dobýt staroslavnou Tróju (řec. Ílion); statečně velel thessalským oddílům před Trójou a jako zručný chirurg ošetřil zraněného Meneláa i zmařitele bojového příměří Pandara. Nakonec byl sám zasažen Paridovým šípem a zabit v boji → Eurypylem.

K jeho genealogii: Kromě bratrů Podaleiria a Telesfora měl ještě čtyři sestry (Akesó, Iásó, → Hygieiu a → Panakeu) a za manželku měl → Antikleiu, dceru Dioklea z mesinské Farai. Za jeho syny se pokládají Alexanór, Alkón, Gorgasos (Gorganos?), Níkomachos, Polymokratés a Sfyros. Byl uctíván i v Athénách a sám Aristotelés se považoval za Macháonova potomka.

***PARNASSIUS* (Latreille) spp. – jasoň**

Parnassius (Parnaský) je odv. od vápencového pohoří Parnássu (2459 m) ve Fókidě s proslavenou delfskou věštírnou zasvěcenou Apollónovi a Múzám.

***P. apollo* (Linné, 1758) – j. červenooký**

Apollo – syn Dia a jeho milenky Létó; bůh světla a slunečního jasu, lékařství, hudby a pořádku, neomylný lukostřelec; narodil se na kykladském ostrově Délu jako dvojče s Artemidou; byl otcem pěvců → Lina a → Orfea (s Múzami Úranií a Kalliopou) i boha zdraví a lékařství Asklépia (s krásnou Korónidou, dcerou thessalského krále Flegya); vůdce Múz, často zobrazovaný se stříbrným lukem nebo zlatou lyrou (viz Tizianův obraz *Apollón a Marsyas* v kroměřížském zámku). Jako symbol mužské krásy byl ztvárněn v mnoha sochách (Feidiás aj.). Český název *jasoň* je překladem stálé vlastnosti řec. Apollóna-Foiba („Jasný, Zářící“).

***P. mnemosyne* (Linné, 1758) – j. dymnivkový**

Mnémosyné: Dcera Titánů Úrana a Gáie byla bohyně paměti, zv. též Mnémé; porodila Diovi v Pierii devět Múz – „Uměň“ pro různá umění (Thaleia, Úraniá, Melpomené, Polyhymnia, Euterpé, Erató, Kleió, Kalliopé a Terpsichoré).

***P. phoebus* (Fabricius, 1793); syn. *P. delius* (Esper, 1800) a *P. sacerdos* (Stichel, 1906) – j. alpský**

Phoebus (řec. Foibos, „Zářící“) – často používaná kultovní přezdívka boha → Apollóna, *Delius* je rovněž epiteton dle jeho rodiště – ostrova Délu. *Sacerdos* (lat. kněz) se vztahuje k jeho věštecké funkci.

***ZERYNTHIA* (Ochsenheimer) spp. – pestrokřídlec**

Zerynthia: Afrodítino nebo Hekatino přízvisko podle jejich kultovního místa s posvátným hájem v thráckém městě Zérynthu na ostrově Samothráce.

***Z. polyxena* (Denis & Schiffermüller, 1775); var. *cassandra* (Hübner, 1828); synonyma *Z. hypsipyle* (Schulze, 1776) a *Thais polyxena* (Denis & Schiffermüller, 1775) – p. podražcový**

Polyxena („Velmi pohostinná“) byla nejmladší dcera posledního trójského krále → Priama a jeho druhé manželky → Hekaby; podle posthomérské básně byla příslibena Achilleovi i za ženu. Po pádu Tróje ji obětoval syn → Neoptolemos na hrobě svého otce → Achillea (viz Sofokleovu tragédii *Polyxené*, Eurípidovu *Hekabé* a Pittoniho obraz *Obětování Polyxeny* v pražské Národní galerii). Jiná Polyxena byla jedna z → Danaoven, nevěsta zavražděného Aigyptovce Aegypta.

Kassandra: sestra Polyxeny, byla velmi krásná a nešťastná věštkyně, která předpověděla zánik Tróje; protože odmítla Apollónovy milostné návrhy, byla potrestána tím, že jejím věštbám nikdo nevěřil.

Hypsipylé: královna Amazonek na ostrově Lémnu, pohostinně přijala Argonauty, s jejichž vůdcem Iásonem měla dva syny; nakonec byla prodána do otroctví nemejskému králi Lykúrgovi, poněvadž zachránila svého otce → Thoanta před všeobecným vyvražďováním mužů lesbičkami (námět Eurípidovy tragédie a opera Ch. W. Glucka *Hypsipylé*).

Thais: byla pověstná a vzdělaná kněžka (hetéra) bohyně → Afrodítý. Favoritka Alexandra Makedonského (zv. Veliký), kterého provázela na jeho asijských výbojích; po jeho předčasně smrti se stala milou jednoho z jeho pěti nástupců (diadochů) – životopisce a egyptského krále Ptolemaia I. Sotéra (viz román I. Jefremova *Athénanka Thais*, Praha 1982).

Z. rumina (Linné, 1758) – Francie, Španělsko

Rumina – bohyně kojících žen, uctívána v chrámu, kde bájná vlčice kapitolská kojila zakladatele Říma Romula a Réma.

Čeľad' PIERIDAE (Duponchel, 1832) – BĚLÁSKOVITÍ

Pieridae jsou tzv. Píeridky, Múzy porozené Títánkou → Mnémosynou v Píerii, pobřežní krajině ležící v jz. Makedonii s proslulým kultem. Píeridkami se však také rozumí dcery vůdce Píera v městě Pelle (rodišti Alexandra Velikého), který dal svým devíti dcerám jména podle Múz; když tyto zplyšněly a vyzvaly skutečné Múzy k soutěži ve zpěvu a prohrály, byly proměněny v hašteřivé straky.

ANTHOCHARIS belia (Linné, 1767); syn. **eupheno** (Linné, 1767) – Středozeemí
Rodové jméno je odvozeno Boisduvalem z řec. anthos (květ) + charis (potěšení).

Jméno *Eupheno* („Pěkně se jevící“, z řec. eu + fainó) odpovídá jedné z Danaid → Eufémé (podle Apollodóra zv. též Kelainó), která na příkaz otce → Danaa zabila svého vnuceného novomanžela Aigyptovce Hyperbia.

COLIAS (Fabricius) spp. – žlutásek

Colias je jedno z četných Afrodítiných epitet, odvozeno od attického ostrohu Kólias, jižně od Faléronu, s chrámem bohyně. Vztahuje se též na Aricii, město ve starověkém Latiiu poblíž Říma, pověstné kultem bohyně Diany – Colias.

C. crocea (Fourcroy, 1785); syn. **edusa** (Fabricius, 1787); bílá f. ♀ **helice** (Hübner) – ž. čilimníkový

Přívlastek *Crocea* (šáfránová) se vztahuje k oranžové barvě křídel motýla.

Edusa byla římská bohyně, která dozírala na správnou výživu dětí.

Helice: Dnes se již nedá rozhodnout, zda Hübner měl tímto jménem na mysli jednu z padesáti Danaových dcer, nebo → Lykáonovu dceru Heliké.

C. erate (Esper, 1804) – ž. tolicový

Erate (Erató) – 1. Múza milostné poezie, jedna z devíti dcer Dia a Títánky → Mnémosyny. 2. Dle Apollodóra i Hésioda jde také o jednu z tzv. Néreidek, padesáti dcer mořského boha → Nérea a jeho manželky Dóridy.

C. hyale (Linné, 1758) – ž. **čičorečkový**

V případě jména *Hyale* nelze rozhodnout, zda měl Linné na mysli nějakou nymfu („Průhledná“?, z řec. hýalos = sklo), družku bohyně Artemidy (Diany), nebo jednu z padesáti → Danaoven, která zavraždila svého nechtěného novomanžela Péria.

C. chrysotheme (Esper, 1781) – ž. **úzkolemý**

Chrysotheme (Chrysothemis znamená „zlatý řád“) byla: 1. Rovněž jedna z → Danaoven, která zabila svého chotě Asterida. 2. Dle Homéra dcera mykénského krále → Agamemnona a Klytaiméstry; sestra Oresta, Élektry (zv. též Láodiké) a Ífigenie (zv. Ífianassa). 3. Žena Dionýsova syna Stafyla, matka tří dcer Molpadie, Rhoió a Parthenos.

C. myrmidone (Esper, 1781) – ž. **barvoměnný**

Myrmidone: Esper toto jméno nevysvětluje. Podle Hygina jde o jednu z padesáti Danaoven, nevěstu a vražedkyni Aigyptova syna Mínéa. Jméno lze také odvodit: 1. Od Myrmidonů, příslušníků thessalského kmene (potomků Diova syna Myrmidona), jímž kraloval → Péleus; bojovali statečně před Trójou pod vedením Péleova syna Achillea. 2. Od nymfy Mýrmex (řec. mravenec), kterou měla bohyně řemesel Pallas Athéna proměnit v mravence za neoprávněné vychloubání, že si přivlastnila její vynález pluhu.

C. phicomone (Esper, 1780) – ž. **horský**

Phicomone je buď jedna z lesních nymf Dryad, nebo spíše jedna z padesáti → Danaoven, nevěsta a vražedkyně Aigyptovce Plexippa (odlišný od bratra → Lédy).

C. palaeno (Linné, 1761); f. ***europomene*** (Esper, 1779) – ž. **borůvkový**

Palaeno – jedna z mnoha nymf Ókeanoven nebo z Danaoven, která z příkazu otce → Danaa zabila dýkou svého novomanžela Aristoona. Podle Hygina byla zvaná také Kelainó (lat. Celaeno).

Europome (Europomene) byla také jedna z padesáti Danaoven, dcer krále → Danaa, která jako nevěsta zabila Aigyptovce Athléta.

EUCHLOE (Hübner) **spp.**

Toto ženské jméno je odvozeno z řec. euchloos („Pěkně kvetoucí“).

E. ausonia (Hübner, 1804); syn. ***symplonia*** (Boisduval, 1828) – Pyreneje, Alpy

Ausonia je jméno severské bohyně ze země Ausonů (ve stř. a j. Itálii).

Symplonia – podle nálezů u vesnice v Simplonu, horském masivu centrálních Alp.

E. tagis (Hübner, 1804) – Portugalsko, Španělsko

Tagis (nebo Tagés) byl vnuk Jovův a syn geniálního Jovialla; podle pověsti ho vyoral ze země vůdce Etrusků Tarchon. Měl prý naučit Etrusky věštvectví. Též eponym od řeky Tagis.

GONEPTERYX cleopatra (Linné, 1767) – Středozemí

Rod. jméno souvisí s vykrojeným tvarem křídel motýla, z řec. goné + pteryx (str. 7).

Kleopatra je časté historické jméno: 1. Jedna z → Danaoven, nevěsta Agénora nebo Herma; 2. → Meleagrova žena, která se oběsila, když jejího manžela zahubila vlastní matka, protože jí zabil bratry. 3. Dcera makedonského krále Filipa II. a sestra Alexandra Velikého.

PIERIS ergane (Geyer, 1828) – jižní Evropa

Pieris byla aitolská otrokyně, která porodila spartskému králi → Meneláovi nemanželská dvojčata Níkostrata a Megapentha (viz též Pieridae, strana 13).

Ergané („Pracovitá“), z řec. ergon (práce) – je jedno z řady epitet Athény, řec. bohyně moudrosti, řemesel a ženských prací (lat. Minerva).

PONTIA (Hübner) spp. – **bělásek**

Pontia („Mořská“) je přezdívkou Afrodítý nebo, dle Homéra, jméno dcery Dia a Ókeanovny Dióny. Motýlovo jméno může být také odvozeno od Pontos, maloasijské přímořské krajiny u Černého moře (lat. Pontus Euxinus).

P. callidice (Hübner, 1805) – **b. alpský**

Callidice (řec. Kallidiké) byla: 1. Královna Thesprotie (jz. část Epeiru), s níž se Istivý → Odysseus před návratem na Ithaku údajně oženil a měl s ní syna Polypoita, pozdějšího thespotského vladaře. 2. Další z → Danaoven, která zabila svého nechtěného novomanžela Pandíona.

P. daplidice (Linné, 1758); letní f. **bellidice** (Ochsenheimer) – **b. rezedový**

Daplidice (řec. Daplidiké, „Čistotná“) spolu se sestrami *Callidice* („Pěkná“) a *Chloridice* („Zelená“, srovn. asijský druh *Pontia chloridice*, Hübner, 1808.) byly tři z padesáti tzv. Danaoven, dcer argolského krále → Danaa. Ty všechny (kromě jediné: Hypermnéstry) zavraždily na příkaz otce o svatební noci svoje ženichy, syny znepráteného Danaova bratra Aigypta. Za trest musely v Hádově podsvětí nosit vodu do dřevavého sudu (literárně zpracováno v cyklickém eposu *Danaís*, u Aischyla v *Hiketides* i u Pindara). Daplidiké podle Hygina zavraždila Aigyptovce Pugnóna.

Bellidice je uměle vytvořené jméno, neboť v řec. literatuře chybí a není pravděpodobné, že souvisí se sedmikráskou (*Bellis perennis*) a bohyní spravedlnosti Díké.

ZEGRIS eupheme (Lederer, 1852) – Španělsko

Zegris je maurské jméno slavné rodiny Zegriů z muslimského království španělské Granady, rivalů Abencerrajů.

Eufémé byla chůvou Múz a matka Krota, syna boha lesů Pána.

Čeďed' NYMPHALIDAE (Swainson, 1827) – **BABOČKOVITÍ**

České jméno čeďedi má zřejmě původ v ruštině (motýl = bábočka). Lat. pojmenování patří velké skupině nymf z řecké mytologie; byly to krásné, ale smrtelné bytosti podobné našim vílám a rusalkám. Žily v pramenech a tocích (Najady), v lesích a stromech (Dryady), na loukách a horách (Oready); některé sloužily jako panenské družky Artemidy a často se staly nevěstami vyšších božstev, Satyrů i smrtelných jinochů.

APATURA (Fabricius) spp. – **batolec**

Apatura je slovo odvozené snad od Apaturií, tří denních athénských svátků k počti boha Dionýsa; řec. apatao = měním. S největší pravděpodobností však jde o přezdívkou Afrodítý (nebo Athény). Poněkud nesrozumitelnému českému názvu motýla batolec lépe odpovídá starší pojmenování *barvoměnka*.

A. ilia (Denis & Schiffermüller, 1775); f. **clytie** (Denis & Schiffermüller) – **b. červený**

Ilia: 1. Dcera trójského krále Priama (viz Mozartovu operu *Idomeneo*). 2. Jméno Rhey Silvie, dcery Numitora – mytického krále města Alba Longa; jako Vestálka se stala matkou Romula a Rema, otcem byl Mars.

Clytie (řec. *Klytié*): 1. Jedna z asi 3000 mořských nymf, dcer Títána Ókeana a mořské bohyně → Thetidy. Podle Ovidia ji zprvu miloval bůh slunce Hélios, a když ji opustil kvůli krásné Leukothei, dceři perského krále Orchama, proměnil ji pro marné očekávání jeho návratu ve slunečnici, která se stále otáčí za svojí láskou, ke slunci. 2. Jedna ze tří dcer lýdského → Pandarea a Harmothoy, potrestané Diem za hříchy svých rodičů. Motýl tohoto jména vystupuje i ve hře bratří Čapků *Ze života hmyzu*.

A. iris (Linné, 1758); tmavá forma **iole** (Denis & Schiffermüller, 1775) – **b. duhový**
Iris, zv. také → Thaumantis, byla u Řeků okřídlená poselkyně bohů, zejména Dia a Héry; bohyně duhy nesoucí v konvici vodu pro mraky; jejím otcem byl mořský bůh Thaumás a matkou Ókeanovna Élektrá.

Iolé byla sestrou → Ífita a dcerou oichalského krále → Euryta, kterého zabil hrdina Héraklés za to, že ho kdysi urazil a odmítl mu dát Iolu za ženu; ta si přesto vzala Hérakleova syna → Hylla; motýl má na křídlech redukované bílé skvrny (řec. *iolos* = tmavý).

A. metis (Freyer, 1829) – **b. podunajský**
Métis: Dcera Ókeana a Téthye, bohyně moudrosti a dobré rady; byla to Diova choť, jenž ji ve spánku pohltil, aby předešel narození syna, který ho měl dle věštby sesadit. Poté z jeho hlavy vystoupila s pomocí Hefaista v plné zbroji panenská bohyně moudrosti Pallas Athéna.

ARASCHNIA levana (Linné, 1758); letní f. **prorsa** (Linné) a exp. f. **porrima** (Ochsenheimer) – **b. síťkovaná**

Araschnia je odvozena Hübnerem (s chybným přepisem) od *Arachné*, dcery barvíře Idmona z lýdského Kolofónu. Byla vynikající tkadlena uměleckých obrazů a ve své pýše vyzvala samu Athénu k soutěži. Když bohyně zvítězila a její dílo roztrhala, dívka se chtěla ze žalu oběsit; avšak aby tak neunikla svému trestu, Athéna ji proměnila v pavouka (řec. *arachné*), jemuž je souzeno věčně tkát síť. Podle jiné verze byla *Arachné* lýdská princezna.

Levana (odv. z lat. *levare* = ulehčit) byla strážným andělem novorozenců.

Prorsa: jméno jedné nymfy, ale také pomocnice Junony (nebo Diany) při šťastném průběhu porodu (hlavou vpřed, *prorsus* = přímo).

Porrima: blízce příbuzná *Prorse*, byla uctívána Římankami spolu s *Postvortou*, která zase dohlížela na obrácenou polohu dítěte.

ARGYNNIS paphia (Linné, 1758); f. **valesina** (Esper) – **perleťovec stříbropásek**

Argynnis je jedno z četných přezdívek bohyně Afrodíty-Argynny s chrámem na Kefisu, který postavil král Agamemnón na počest svého utonulého oblíbence Argynna, syna Peisidiké.

Jméno *paphia* je přezdívkou Afrodíty-Paphie; ta se vynořila z mořské pěny u kyperského města Paphos s Afrodítiným chrámem, později založeným → Láodikou, dcerou arkadijce Agapénora.

Valesina je pojmenování podle místa prvního nálezu této tmavé formy motýla ve franc. Wallis (jv. od Lille).

ARGYRONOME laodice (Pallas, 1771) – **perleťovec východní**

Argyronome: o původu jména Hübner nezanechal zprávu; je to složené femininum z řec. *argyrion* (stříbro) + *nomos* (pastvina).

Láodiké je v řec. mytologii časté jméno; byla to krásná dcera trójského krále → Priama a Hekaby a také Agamemnonova dcera zv. Élektrá, sestra Ífigenie a Oresta. Jiná Láodika – nymfa, se stala manželkou Forónea, syna → Ínacha (bratra Íó).

BOLORIA (Moore) spp. – perleťovec

Boloria je bezvýznamný Mooreův novotvar, který patrně nesouvisí s řec. slovem bólos (rybářská síť).

B. napaea (Hoffmannsegg, 1804) – Alpy, Karpaty, Balkán

Lat. *Napaea* byly nymfy lesních údolí.

B. pales (Denis & Schiffermüller, 1775) – perleťovec vysokohorský

Pales (syn. *Matuta*) byla staroitalská bohyně hejn a stád a patronka pastýřů s vlastním kultem.

BRENTHIS (Hübner) spp. – perleťovec

Rod. jméno *Brenthis* je odvozeno buď z řec. brenthos (nádhera), nebo od jména pastýře Néleových koní, který byl poslem bohů Hermem proměněn v kámen, když prozradil úkryt ukradených Apollónových krav.

B. daphne (Denis & Schiffermüller, 1775) – p. ostružinový

Daphne (řec. Dafné) byla jedna z nejkrásnějších nymf, dcera říčního boha Péneia (nebo arkadského Ládóna); na vlastní žádost byla proměněna otcem ve vavřík, když ji pronásledoval zamilovaný → Apollón (častý námět řady uměleckých děl – viz např. Berniniho sousoší *Apollón a Dafné*).

B. hecate (Denis & Schiffermüller, 1775) – p. dvouřadý

Hekaté – jediná dcera Títána Persa a Asterie, byla patronka kouzel a lidových pověr, vládkyně příšer a přízraků; byla provázena dušemi násilně usmrčených.

B. ino (Rottemburg, 1775) – p. kopřivový

Ínó: 1. Dcera thébského krále → Kadma a Harmonie, sestra Semelé. Po → Nefelé byla druhou manželkou orchomenského krále Athamanta, s nímž měla syny Learcha a Melikerta (→ Palaimóna). Za vychování Diova syna Dionýsa byla přijata bohy a přejmenována na mořskou bohyni Leukotheu. 2. Synonymum *Matuty*, bohyně jitra.

CLOSSIANA (Reuss) spp. – perleťovec

Toto rodové jméno věnoval Th. Reuss v r. 1921 Adolfu *Clossovi*, zasloužilému předsedovi Berlínského entomologického svazu.

C. dia (Linné, 1767) – p. nejmenší

Dia („Diova“) – Z Linnéovy publikace nelze objasnit původ jména; možná jde o přezdívku Athény či Artemidy. V úvahu může přicházet i dcera krále → Lykáona, která Apollónovi porodila syna Dryopa.

C. euprosyne (Linné, 1758) – p. fialkový

Eufrosyné („Blažená, Veselá“) byla modrooká dcera Dia a Ókeanovny → Eurynomy. Spolu se sestrami → Áglaiou („Zářící“) a Thaleiou („Kvetoucí“) tvořila trojici Grácií (Charitek), tzn. polobohyní půvabu, lásky a veselí (viz např. obrazy Rafaela a Rubense).

C. freija (Thunberg, 1791) – Švédsko

Freia („Paní“) – severská bohyně vegetace a plodnosti s kultem ve Skandinávii.

C. frigga (Thunberg, 1791) – Litva, Skandinávie

Frigga – islandská a germánská bohyně-matka.

C. chariclea (Schneider, 1794) – arktická Evropa

Druhové jméno je zkonstruováno z řec. cháris (půvab) + kléos (sláva) nebo je odv. od nymfy *Charikló*, matky thébského věštce → Teiresia, obdařeného Athénou schopností rozumět ptákům.

C. selene (Denis & Schiffermüller, 1775) – p. dvanáctitečný

Seléné (lat. Luna), bohyně měsíce – dcera Títána Hyperióna a jeho manželky Theis – byla sestra Héliá a Éóy; uvádí se též jako milenka sličného karského lovce → Endymióna, kterého Zeus odsoudil k věčnému spánku, když vzplanul láskou k jeho ženě Héře.

C. thore (Hübner, 1803) – italské a švýcarské Alpy

Thore je jméno odv. Hübnerem patrně od Thóra (Donara), severského boha nebe, hromu a deště; byl ochráncem rolníků, kovářů, rybářů a mořeplavců a vykonavatel spravedlnosti.

C. titania (Esper, 1793); f. **cypris** (Meigen, 1828) – p. **titania**

Titania: 1. Tzv. Pyrrha byla vnučkou Títána Íapeta, 2. Epiteton Létó (Latony), dcery Títána Koia, která porodila Diovi dvojčata Apollóna a Artemidu.

Cypris je přezdívka bohyně Afrodítý, podle jejího rodiště u ostrova Kypru.

EUPHYDRYAS (Scudder) spp. – **hnědásek**

Euphydryas je slovo odvozené z řec. eufyes (dobře rostlý) + Dryás (lesní nymfa, jejíž život závisel na dubu, řec. drys).

E. aurinia (Rottemburg, 1775) – **h. chrastavcový**

Původ slova neznáme; určitě není odvozeno z latiny od zlata (aurum) či ucha (auris).

E. cynthia (Denis & Schiffermüller, 1775) – **h. horský**

Cynthia je přívlastek bohyně Artemidy podle jejího rodiště, hory Kynthos na ostrově Délu; dívka s tímto jménem byla také opěvována římským elegickým básníkem Sextem Propertiem (r. 50–12 př. n. l.).

E. maturna (Linné, 1758) – **h. osikový**

Maturna je opět jedna z přezdívek bohyně lovu Artemidy/Diany; lat. maturus = zralý, časný.

FABRICIANA (Reuss) spp. – **perleťovec**

Fabriciana – jméno věnované Johannu Christianu Fabriciovi (1745–1809), Linnéovu spolupracovníku v Uppsale. Byl profesorem přírodopisu v německém Kielu a jeho největším dílem je čtyřsvazková *Entomologia systematica* (Kodaň, 1792–1794).

F. adippe (Denis & Schiffermüller, 1775); syn. **cydippe** (Linné, 1761) a f. **cleodoxa** (Ochsenheimer, 1807) – **p. prostřední**

Adippe je snad jméno nějaké nymfy („Obézní“?), odv. z řec. adeps (gen. adipos, sádlo).

Cydippe (řec. Kýdippé), Hérina kněžka v Argu a jedna z tzv. Néreidek, dcer → Nérea a Dóridy; měla dva syny: Kleobise a Bitóna. Další Kýdippé byla nevěstou → Akontia z ostrova Kéu (legendu o této milenecké dvojici zpracoval J. Zeyer v novele *Gdoule*).

Původ jména *Cleodoxa* je nejasný, snad jde o jednu z Niobiných dcer Kleodoxé.

F. niobe (Linné, 1758); f. **eris** (Meigen) – p. **maceškový**

Niobé, zv. též Tantalis, sestra Pelopa a dcera sipylského krále → Tantala a Dióny, byla manželkou krále → Amfióna v Thébách. Urazila bohyni Létó, když se pyšnila svými početnými dětmi; bohyně proto poslala svoje dvojčata Apollóna a Artemidu, aby svými šípy postříleli všech sedm synů a sedm dcer Niobiných; ze žalu se proměnila v kámen (viz Ovidiovy *Proměny* a četná výtvarná díla ve světových muzeích).

Eris byla sestra Areova, bohyně rozkolu a sváru, která byla vlastně prapříčinou desetileté trójské války. Protože nebyla pozvána na svatbu Pélea a Thetidy, vhodila mezi olympské hosty zlaté jablko sváru s nápisem „Té nejkrásnější“. Tak vyvolala mezi třemi zúčastněnými bohyněmi – Héróu, Athénou a Afrodítou – spor, který rozhodl až trójský → Paris (tehdy ještě jako pastýř na hoře Ídē), ve prospěch bohyně lásky. Za to mu Afrodíta přislíbila ruku spartské → Heleny.

INACHIS io (Linné, 1758); exp. f. **antigone** (Fischer), **bellisaria** (Ochsenheimer) a **iocasté** (Urech.) – **babočka paví oko**

Inachis (Ínachovna) je synonymum pro *Íó*, odvozené Hübnerem od jejího otce, říčního boha argejské řeky Ínachos (resp. od argejského krále Ínacha). Bohyně Héra proměnila *Íó* v bílou krávu spásající fialky (řec. ion), protože měla se záletným Diem syna → Epafa; ten se stal prvním vládcem Egypta a praotcem krále → Danaa.

Antigoné – dcera thébského krále → Oidipa, po jehož smrti se její bratří Eteoklés a Polyneikés v boji o trůn navzájem zabili. Oidipův nástupce Kreón zakázal tělo Polyneika jako nepřítele vlasti pohřbít, což Antigonu nerespektovala; za to ji král dal zaživa zazdít do královské hrobky, kde se oběsila (Sofoklova tragédie z r. 442 př. n. l. a opera J. Myslivečka *Antigoné*).

Bellisaria je fem. od Bellisarius; vojevůdce císaře Justiniána, který úspěšně bojoval v r. 534 n. l. v Africe proti Vandalům, Peršanům a proti Ostrogótům v Itálii; byl obžalován ze spiknutí a zemřel jako slepý žebrák (křídílům této motýlí formy chybí paví oka).

Iocasté, zv. u Homéra Epikasté, byla manželka thébského krále Láia, matka Oidipa a později i jeho žena s tragickým osudem (námět Sofoklovy tragédie *Král Oidipus*).

ISSORIA lathonia (Linné, 1758) – **perleťovec menší**

Issoria je patrně odvozeno Hübnerem od města Issos v Kilikii, kde r. 333 př. n. l. Alexandr Veliký (Makedonský) porazil perského krále Dáreia III.

Jméno *Lat(h)onia* zvolil Linné podle příjmení Artemidy; to znamená, že jde o dceru Létó (lat. Lato, resp. Latona), která Artemidu-Latonu porodila záletnému Diovi jako dvojče s Apollónem.

LIMENITIS camilla (Linné, 1763) – **bělopásek dvouřadý**

Limenitis je jedna z mnoha přezdívek bohyně krásy a smyslné lásky Afrodít/Venuše.

Camilla byla dcerou krále Volsků Metaba a coby panna sloužila jako kněžka bohyni Dianě. Byla vynikající bojovnicí ve válce krále Rutulů Turna proti → Aeneovi, v níž zabila mnoho trójských a etruských bojovníků. Sama zahynula oštěpem statečného Arrunta.

MELITAEA (Fabricius) **spp.** – **hnědásek**

Melitaea je pojmenování podle mořské nymfy Melité z Kerkyry, dcery → Nérea a Dóridy, s níž Héraklés zplodil syna → Hylla; jméno – v překladu „Malt’anka“ – se také odvozuje od ostrova Melité (dnešní Malty).

M. cinxia (Linné, 1758) – **h. kostkovaný**

Cinxia („Opásaná“) je jedno z četných přjmení nejvyšší řím. bohyně Juno, patronky svateb (ženich rozvazoval nevěstě svatební pás – lat. cingulum).

M. diamina (Lang, 1789); syn. ***dictynna*** (Esper, 1779) – **h. rozrazilový**

Původ přívlastku *diamina* je dosud nejasný.

U synonyma jde buď o přjmení Artemidy-Dictynny, nebo o jméno krétské bohyně a Diovy pěstounky *Dikynny*, zobrazené i na krétských mincích; souvisí s Diovým rodištěm – krétskou horou Dikté. Byla zaměňována s nymfou → Britomartis, která uprchla před králem Mínóem, ale byla pak chycena rybáři do sítě (řec. dictyon). Měla mnoho oltářů a někdy byla také uctívána pod jménem Afaia.

M. didyma (Esper, 1777) – **h. květelový**

Didyma (z řec. didymos, dvojče) je přjmení Artemidino, dvojče s bohem Apollónem.

M. phoebe (Denis & Schiffermüller, 1775) – **h. diviznový**

Phoebe (řec. Foibe, „Zářivá“). Autoři popisu neuvedli původ jména; snad jím mínili buď jednu z titánských sester → Mnemosyny, nebo další přjmení bohyně Artemidy/Diany.

M. trivia (Denis & Schiffermüller, 1775) – **h. jižní**

Slovo *Trivia* je odvozeno od lat. trivium = trojcestí a je to přjmení více bohyní, ochránkyní křižovatek, např. → Hekaty a Artemidy. Podle Spulera však jde nejspíš o Dianu.

MELICTA (Billberg) **spp.** – **hnědásek**

Rodové jméno snad souvisí s nějakou nymfou nebo je výrazem obliby motýla v květovém nektaru (z lat. mel, gen. mellis; tedy „Medová“).

M. asteria (Freyer, 1828) – švýcarské Alpy

Asterie („Hvězdné“) byly dvě: 1. Bohyně hvězdnaté oblohy (dcera Títána Koia a Títanky Foibé); sestra Létó a → Afirapé, manželka Títána Persa a matka strašidelné → Hekaté. 2. Dcera krále → Danaa a Hamadryady Foibé, jedna z padesáti → Danaoven, vražedkyně svého ženicha Aigyptovce Chaita.

M. athalia (Rottemburg, 1775) – **h. jitrocelový**

Athalia („Oddaná“) – jedno z četných přjmení bohyně → Artemidy (je rovněž názvem stejnojmenné biblické tragédie od J. Racina).

M. britomartis (Assmann, 1847) – **h. podunajský**

Britomartis – dcera → Léty, uctívána jako polobohyně; sřežila Artemidiny lovecké psy. Před milostnými nástrahami krétského krále Mínóa se vrhla do moře, odkud ji zachránili rybáři.

M. parthenoides (Keferstein, 1851) – záp. Evropa

Parthenoides („Panenská“) je odv. z přezdívky Athény-Parthenos.

NEPTIS (Fabricius) **spp.** – **bělopásek**

Neptis znamená lat. vnučka; Fabricius snad chtěl tímto jménem připomenout rodovou příbuznost motýla s bělopásky rodu *Limenitis* podle podobné kresby křídel.

N. rivularis (Scopoli, 1763); syn. ***lucilla*** (Schiffermüller, 1775) – **b. tavníkový**

Jméno *rivularis* se vztahuje k výskytu motýla v blízkosti potůčků (lat. rivulus).

Lucilla (Lucillia, „Světluše“, z lat. lux) je římské dívčí jméno, které přísluší jedné lesní nymfě a také sestře císaře Commoda. Podobně se jmenuje i náš pestrobarvec petrklíčový (*Hamearis lucina*); *Lucina* – římská bohyně světla a porodu.

N. *sappho* (Pallas, 1771); syn. ***hylas*** (Linné) – **b. hrachorový**

Sappho (řec. Sapphó) byla mladší současnice básníka Alkaia a největší řec. lyrická básnířka (asi r. 600 př. n. l.) z Mytilény na ostrově Lesbos; její lesbická orientace je asi jen legenda. Z nešťastné lásky k → Faónovi skočila z Leukadské skály. Měla dceru Kleis a bratra → Charaxa. Sám filozof Platón ji nazval desátou Múzou a její verše inspirovaly řadu významných básníků.

Hylás, syn lárisského Theiodamanta, krále Dryopů, a nymfy Menodiké, byl Hérakleův panoš a chránělec; když na výpravě Argonautů náhle zmizel, neboť byl stáhnut zamilovanou nymfou Dryopé do pramene Pegai, pak odchod Héraklea od mise ohrozil její další průběh za zlatým roumem.

NYMPHALIS *antiopa* (Linné, 1758); exp. formy ***epione*** (Fischer) a ***hygiaea*** (Heydenreich) – **babočka osiková**

Nymphalis („Nymfanka“) je odv. Klugem od nymf (obdoby našich pohádkových víl a rusalek), které byly nižšími bohyněmi stromů (Dryady a Hamadryady), hor (Oready), pramenů (Najady) a vod (Néreoovny a Ókeanovny).

Antiopa: 1. Jako Diova milenka porodila dvojčata siláka Zéth a slavného hudebníka Amfíona, manžela → Nioby; byla vězněna králem Lykem a jeho ženou Dirkou. 2. Vůdkyně Amazonek, násilně provdaná za athénskému Thésea, jemuž porodila Hippolyta; byla zabita v osvobozujícím boji svými družkami. 3. Žena makedonského krále Píera, který pojmenoval všech svých devět dcer podle Múz. Dívky prohrály soutěž se skutečnými Múzami a za svoji domýšlivost byly proměněny v nezbedné straky.

Epione byla Asklépiova žena a matka → Macháona a → Podaleiria, léčitelů raněných achajských hrdinů u Tróje.

Hygiaea a její tři sestry byly dcerami slavného božského léčitele Asklépia a vnučky Apollóna. Jako symbol čistoty a zdraví byla zobrazována s miskou, z níž pije had.

PANDORIANA *pandora* (Denis & Schiffermüller, 1775); syn. ***Argynnis maja*** (Cramer, 1776) – **perleťovec červený**

Rodové jméno *Pandoriana* odvodil Warren od Pandory, která přinesla na svět zlo, nemoci a všechno utrpení.

Pandora („Vším obdarovaná“) byla první žena stvořená bohem Héfaistem z hlíny a vody a oživená Athénou, proto zv. Protogeneia. Byla krásnou chotí Títána Epiméthea a od bohů obdržela jako svatební dar osudnou skříňku, pomocí níž chtěl Zeus potrestat bezbožné lidstvo. Když ji ze zvědavosti otevřela, rozlétly se do světa všechny bědy a strasti až na jedinou, naději, na samém dně (námět mnoha vázových maleb, soch a obrazů).

Maia byla nejstarší a nejhezčí ze sedmi dcer Títána Atlanta a nymfy Ókeanovny Pléiony. Diovi porodila posla bohů Herma. Po smrti ji Zeus proměnil spolu s jejími sestrami v souhvězdí Plejad. U Římanů byla matkou Merkuria.

PROCLOSSIANA *eunomia* (Esper, 1799); syn. ***aphirape*** (Hübner, 1799) – **perleťovec mokřadní**

Rodové jméno s řec. předponou *pro-* (před) značí, že motýl patří v systematice před rod Clossiana.

Eunomia (Zákonnost) byla jedna ze tří Hór, dcer Dia a Themidy, ochránčyně přírodního pořádku; se svými sestrami Eiréné (Mír) a Diké (Spravedlnost) řídila správný chod ročních období.

Aphirape (řec. Afirapé) bylo příjmení Artemidy/Diany. Byla to také dcera Títána Koia a Foibé, sestra → Asterie, Létó, Persea a Pallanta.

***SPEYERIA aglaia* (Linné, 1758) – perleťovec větší**

*Aglai*a (nebo Áglais, „Zářící“) byla: 1. Jedna ze tří → Charitek (Grácií, viz Ephrosyné). 2. Dcera krále Adrásta, která se provdala za Oidipova syna Polyneika.

***VANESSA atalanta* (Linné, 1758); syn. *Pyrameis atalanta* (Hübner), exp. f. *clymene* (Fischer) – babočka admirál**

Vanessa je kontroverzní jméno patrně odv. z řec. fanos (lesk) nebo ze skandinávského bájesloví od *Vanessu*, obyvatel na řece Tamais, partnerů Odina. Jiní je považují za zkrácené jméno Esther Vanhomrighové z dobově známého spisu J. Swifta z 18. stol. *Cadenus a Vanessa*.

Atalanta (zv. podle otce též Schoeneis) je jméno dvou zaměňovaných postav. 1. Dcera boiótského krále Schoinea a jeho manželky → Klymeny. Když byla jako dítě pohozena v lese (král chtěl mít syna) a zachráněna medvědicí, vyrostla v rychlonohou lovkyni vyhýbající se svým nápadníkům. Teprve s pomoci tří zlatých jablek od bohyně lásky Afrodítý ji v běhu zdržel a předstihl krásný Hippomenés, jemuž se oddala v lesním chrámu; za jeho znesvěcení byli oba milenci proměněni Diem ve lvy. 2. Dcera arkadského krále Iasiona, rovněž vynikající lovkyně podobného osudu, která se vyznamenala jako průvodkyně Meleagra v honu na obávaného kalydónského kance. Provdala se za hrdinu → Meilaniona, s nímž měla syna Parthenopaia, který zahynul v boji „Sedmi proti Thébám“. (O *Atalantě* viz Ovidiovy *Proměny*, četné vázové malby a sochy ve světových galeriích i stejnojmennou Händelovu operu.)

Clymene (řec. Klymené): 1. Matka *Atalanty*. 2. Ókeanovna, manželka Títána Íapeta, jemuž porodila *Atlanta*, *Epiméthea*, *Menoitia* a *Prométhea*.

Hübnerova *Pyrameis* je fem. od jména babylonského mladíka Pýrama, který se tragicky zamiloval do krásné *Thisbé* ze zneprátelené rodiny (viz Ovidiovy *Proměny*; příběh připomíná známou legendu o *Romeovi a Julii*).

Čeleď SATYRIDAE (Boisduval, 1833) – OKÁČOVITÍ

Název čeledi byl zvolen J. B. A. Boisduvalem bez zřejmého vztahu k vizáži těchto většinou temně zbarvených motýlů s očky na křídlech. *Satyrové* byli rozpustilí lesní a horští démoni s kozlíma ušima, ocasem a rohy, kteří doprovázeli boha vína *Dionýsa/Bakcha*; personifikovali živočišnou plodnost a sdružovali se často s nymfami.

***APHANTOPUS hyperanthus* (Linné, 1758) – okáč prosíčkový**

Rodové jméno je odv. Wallengrenem z řec. afanés (neviditelný) + pús (noha) podle toho, že samci motýla mají zakrnělé přední nohy.

Hyperanthus („velekvět“) byl jeden z padesáti synů krále *Aigypta* zavražděný svojí nevěstou *Élektrou* z příkazu svého otce → *Danaa*.

***ARETHUSANA arethusa* (Schifferrmüller, 1775) – okáč kostřavový**

Nelze rozhodnout, zda název *Arethusana* pochází od *Arethúsy*, jedné ze tří strážkyň zlatých jablek v zahradě *Hesperidek*, nebo od stejnojmenné nymfy – *Najady*, do níž se zamiloval peloponnéský říční bůh *Alfeios*; aby se vyhnula jeho pronásledování, dívka požádala *Artemidu* o pomoc a ta ji proměnila v ponorný pramen na ostrově *Ortygii* u *Syrákús* (Ovidius *Proměny* a nejznámější opera A. Campyry).

BRINTESIA circe (Fabricius, 1775); syn. **proserpina** (Denis & Schiffermüller, 1775) – **okáč voňavkový**

Rodové jméno je patrně odv. Fruhstorferem od severoitalské řeky Brinta (dnes Brenta), ústící do Adriatického moře.

Circe (řec. Kirké, „Sokolice“, zv. též Titania) – dcera títánského boha slunce Héliá a Ókeanovny Persy a sestra Chalkiopy, Angitie a kolchidského krále Aiéta; tato nymfa, mocná kouzelnice na ostrově Aiaia, věznila po celý rok Odyssea a jeho druhy; kouzelným nápojem je proměnila dočasně v prasata (dnes se to přičítá účinku blínu – *Hyoseyamus niger*). Protijedem zv. *móly* od boha Herma byl patrně odvar ze stepní routy (*Peganum harmala*) nebo z nějakého druhu kavkazského česneku. Příběh o Kirké byl zpracován na více obrazech i v operách (Mysliveček, Werner).

Proserpina, dcera Juppitera a bohyně úrody Ceres, byla manželkou boha podsvětí Plútóna; u Řeků se nazývala Persefona (dcera Dia a Démétrý).

COENONYMPHA (Hübner) spp. – **okáč**

K Hübnerovu rodovému jménu se snad nejlépe hodí překlad „příbuzná běžným okáčům“, z řec. koinós (běžný) + nymfa.

C. arcania (Linné, 1761); syn. **amytas** (Poda, 1761) – **o. strdivkový**

Arcania (nebo Arkadia), opět jedna z padesáti → Danaoven, která o svatební noci zabila svého nechtěného ženicha Xantha, syna krále Aigypta.

Amyntás byl makedonský král z 6. stol. př. n. l., který se podrobil perské nadvládě.

C. glycerion (Borkhausen, 1788); syn. **iphis** (Denis & Schiffermüller) – **o. třeslicový**

Glycerion (nebo Glykera, „Sladká“) byla nejznámější starověká hetéra a milá athénského básníka komedií Menandra (342–292 př. n. l.).

Ífis – ač jde o časté mytologické jméno, autor popisu nezanechal zmínku o jeho původu. Podle staroegyptské pověsti jde o dceru faistského rolníka Ligda, který si nepřál narození dcery. Jeho žena proto zatajila pohlaví dítěte a vychovávala je jako chlapce. Na její úpěnlivé prosby bohyně Ísis změnila dívku v muže, který si pak vzal za ženu svoji milovanou rusovlasou Ianthu (Ovidius *Proměny*).

C. hero (Linné, 1761) – **o. hnědý**

Héró – Afrodítina kněžka žijící v Sestu ve věži na evropském břehu Héliésponu (dnešní Dardanely); byla milenkou → *Leandra* („Lví muž“), který k ní připlouval každou noc z Abýdu na maloasijské straně; když jedné bouřlivé noci nešťastně utonul, Héró se ze žalu také vrhla do mořských vod. Legenda je častým námětem antických milostných příběhů i četných novodobých děl (např. Schillerova balada, obraz Fettiho a Turnera *Héró a Leandros*). Jiná Héró byla jedna z → Danaoven, jež zabila svého vnuceného ženicha Andromacha.

C. leander (Esper, 1784) – Bulharsko, Maďarsko

O *Leandrovi*, milenci Afrodítiny kněžky Héró, viz výše.

C. oedippus (Fabricius, 1787) – **o. žlutooký**

Oedippus je přepisem jména Oidipús („Opuchlá noha“); byl synem thébského krále Láia a Iokasty; ten po kruté věštbě, že jeho syn zabije svého otce a ožení se s vlastní matkou, nechal malé dítě s nohama propíchnutýma hřebíkem pohodit na úpatí pohorí Kithairónu (Boiótie). Jako pastýřův nalezenec byl pak malý Oidipús vychován u bezdětného korintského krále → Polyba a jeho ženy Meropy. Nešťastný osud se přesto vyplnil. Oidipús se vrátil do Théb, omylem zabil vlastního otce a vyřešil hádanku zhoubné Sfingy, kterou seslala na město mstivá bohyně Héra.

Stal se pak i thébským králem a měl s vlastní matkou čtyři děti. Když se pravda zásluhou věštky → Teiresia vyjevila, Iokasté se zabila a Oidipús si vypíchl žalem oči; vyhnán pak i vlastními syny a doprovázen věrnou dcerou → Antigonou do Kolónu u Athén zemřel v posvátném háji Eumenidek (usmířených Erínyí). Tato tragická legenda je zpracována v mnoha literárních a výtvarných dílech.

C. pamphilus (Linné, 1758) – **o. poháňkový**

Pamphilus (řec. Pamfilos) byl také jeden z tzv. Aigyptovců, zavražděný → Danaovou dcerou Démofilou; jiný Pamfilos byl významný řecký malíř ze 4. stol. př. n. l., žák a nástupce Eumolpa, teoretik malířského umění.

C. tullia (Müller, 1765); ssp. ***tiphon*** (Rottemburg, 1775) – **o. stříbrooký**

Tullia je jméno věnované buď dceři Marka Tullia Cicerona, nebo dceři Servia Tullia, římského krále svrženého svým zetěm Tarquiniem Superbem.

Tiphon (řec. Týfón) – démon personifikující ničivé přírodní síly; syn bohyně země Gaie a Tartara měl s Echidnou trojhlavého psa Kerbera, lernskou Hydry, lycou Chimairu, thébskou Sfinx a jiné obludy.

EREBIA (Dalman) spp. – **okáč**

Mnoho okáčů tohoto rodu má temné zbarvení, protože asi obdrželi pojmenování buď podle Erebu, nejtemnější části říše mrtvých, nebo spíše od Ereba, boha věčné tmy, syna prvopočátečního Chaosu (příloha I).

E. aethiops (Esper, 1777) – **o. kluběnkový**

Aethiops (Etiopan, mouřenín). Pro tohoto černohnědého motýla Esper zřejmě vybral přídomek podle etiopského krále → Memnona, který na strýcovu (Priamovu) žádost přitáhl s velkým vojskem přes Egypt na pomoc obléhané Tróji (epos *Aethiops* ze 7. stol. př. n. l.).

E. euryale (Esper, 1805) – **o. rudopásný**

Euryalé („Daleko se toulající“) byla jedna ze tří Gorgon (viz níže).

E. gorge (Hübner, 1804) – **o. zejkovaný**

Gorgé byla buď dcera kalydónského krále Oineia a Althaie (sestra Déianeiry, Meleagra a Týdea) proměněná v ptáka, nebo jedna z → Danaoven, vražedkyně Aigyptova syna Hippothoa.

E. gorgone (Boisduval, 1833) – Pyreneje

Gorgony – Euryalé, Medúsa a Sthenó, tři dcery mořského boha Forkýna a jeho sestry Kétó, sídlily na nejzazším západě světa; byly to nestvůrné okřídlené ženy s kovovými pěstmi a zmijemi ve vlasech; kdo na ně pohlédl, zkameněl. Jejich sestrami byly tři stařeny Graie – Deinó, Enýó a Pemfredó.

E. ligea (Linné, 1758) – **o. černohnědý**

Ligea (z řec. ligýs = temný) – co chtěl Linné vyjádřit tímto jménem, je nám utajeno; zdá se, že šlo o některou z mořských nymf (Néreooven), nebo o Ligeiu, jednu ze tří Sirén, kouzelných pěvkyní, které se mstily plavcům tím, že je stáhly do záhuby.

E. manto (Denis & Schiffermüller, 1775) – **o. skvrnitý**

Mantó byla věštkyně, dcera moudrého thébského věštky → Teiresia, kterého oslepila mstivá bohyně Héra. Stala se matkou věštky Mopsa.

E. medusa (Denis & Schiffermüller, 1775) – **o. rosičkový**

Medúsa („Lstivá“) – jediná ze tří Gorgon byla nesmrtelná; v mýtech většinou vystupuje jako Gorgó. Podařilo se ji zabít až lstí → Perseovi. Medúsina hlava pak zdobila štít bohyně Pallas Athény, tzv. aigidu.

E. melampus (Fuessly, 1775) – **o. malý**

Melampus („Černonohý“, z řec. melas + pús) – syn messénské krále Amytháona a Eidomeny; manžel Ífianassy a slavný věštec i léčitel z Pýlu, který rozuměl řeči všech tvorů. Jeho bratrem byl Biás.

E. mnestra (Hübner, 1804) – **o. chudoooký**

Mnéstra byla dcera thessalského vladaře Erysichthona potrestaného bohyní Démétrou věčným hladem za vykácení posvátného dubu. Aby se vyhnula svému prodeji, vyprosila si u bývalého milence Poseidóna schopnost se různě proměňovat.

E. oeme (Hübner, 1804); ssp. ***lugens*** (Staudinger, 1900) – **o. dvojkový**

Oeme (řec. Oimé), jedna z → Danaoven, nevěsta a vražedkyně Aigyptovce Arbela (nebo Polydektóra – dle řím. spisovatele Hygina).

Lugens značí „smutečně oblečená“.

E. pandrose (Borkhausen, 1788); syn. ***lappona*** (Thunberg) – **o. velehorský**

Pandrose (řec. Pandrosos, „Vše rosící“) byla jedna ze tří dcer prvního athénské krále → Kekropa; spolu se sestrami Aglaurou („Jasná“) a Hersou („Rosa“) to byly první přadleny a tkadleny.

E. pluto (de Prunner, 1798); ssp. ***alecto*** (Hübner, 1804) – Alpy

Plúto byl u starověkých Římanů vládce podsvětí a bratr Jovův a Neptunův. U Řeků to byl Hádés, syn Krona a jeho sestry Rheie (příloha I).

Aléctó („Nikdy neustávající“) tvořila spolu s Megairou a Tísifonou trojici Erínyí (Furií), mstítelk vrahů.

E. pronoe (Esper, 1780) – **o. fatranský**

U *Pronoe* nám Esper nesdělil původ jména; může jít o Néreidku, dceru mořského boha Nérea a Ókeanovny Dóridy nebo o Najadu, dceru Melampoda a Ífianeiry, či o příjmení bohyně Athény.

E. sthenyo (Graslin, 1850) – Pyreneje

Sthenyo, zv. též Sthenó („Mocná“), je jedna ze tří Gorgon (str. 24).

E. styx (Freyer, 1834) – Švýcarsko, tyrolské Alpy

Styx („Nenáviděná“) – jedna z řek v Hádově podsvětí, do níž krásná mořská nymfa Thetis ponořila svého novorozeného syna Achillea, aby se stal nezranitelným (kromě paty, za níž ho držela).

E. tyndarus (Esper, 1881) – **o. mramorovaný**

Tyndarus (řec. Tyndareós), syn mytického krále Oibala nebo Periéra a Perseovy dcery Gorgofony byl spartský král; s manželkou → Lédou měl děti → Klytaiméstru a → Kastora (otcem jejich dalších dětí, Polydeuka a Heleny, byl sám záletný Zeus). Král při obětování bohům opomněl Afrodítu, která se pomstila tím, že se jeho dcery staly lehkými a nespolehlivými ženami.

HIPPARCHIA (Fabricius) spp.; syn. *Eumenis* – okáč

Odkud vzal Fabricius toto ženské rodové jméno, nelze doložit. Dá se odvodit z řec. slov hippos (kůň) a archón (vladař). *Hipparchos*, syn Peisistratův, byl athénský tyran zavražděný Harmodiem a Aristogeitonem v r. 517 př. n. l. Po svržení jeho krutovlády jiný Hipparchos („Vládce koní“) velel athénskému jezdecktvu a stal se druhým mužem ve státě. *Hipparchia* byla nejvýznamnější feministickou filozofku antiky. Se svým ošklivým manželem Kratétem žila asketicky po vzoru Diogena ze Sinónu. K synonymu *Eumenis*: Eumenidky („Blahovolné“) byly usmířené bohyně pomsty a kletby, bývalé Erínye.

H. alcyone (Denis & Schiffermüller, 1775); syn. *aelia* (Hoffmannsegg, 1804) – o. bělopásný

Alcyoné (řec. Alkyoné, „Královna zahánějící zlo“) byla dcera krále větrů Aiola a Aigialé; po utonutí svého chotě, tráchinského krále Kéýka, bohové ze soucitu proměnili oba v párek ledňáčeků (lat. Alcedo). Jiná Alkyoné je uváděna jako jedna z Plejad, dcer Atlanta a Pléiony.

Aelia je jméno řím. plebejského rodu. *Aelia capitolina* byla zase kolonie založená císařem Hadriánem na místě rozbořeného Jeruzaléma.

H. aristaeus (Bonelli, 1826) – Řecko

Aristaeus (řec. Aristaios) byl potomkem Apollóna a sličné → Kyrény, dcery lapithského Hypsea; jeho bratrem byl věštec → Idmón, zvaný také Nómios; oženil se s Autonou, dcerou thébského krále Kadma, s níž měl syna Aktaióna (zahubeného Artemidou) a dceru → Makris. Byl považován za dobrodince, který naučil lidi chovu dobytka a včel.

H. fagi (Scopoli, 1763); syn. *hermione* (Linné, 1764) – o. medyňkový

Scopoli dal motýlu jméno podle výskytu v listnatém lese (podle buku, lat. *Fagus*). *Hermioné* byla dcerou spartského krále Meneláa a Heleny. Stala se manželkou Achilleova syna Neoptolema a později Oresta, který Neoptolema zabil a Hermionu si odvedl do Mykén.

H. fatua (Freyer, 1844) – Řecko, Jugoslávie

Fatua byla manželkou řím. boha jménem Fatuus („Pošetilý“).

H. semele (Linné, 1758); f. *cadmus* (Fruhstorfer, 1908) – o. metlicový

Semelé byla neobyčejně krásná dcera thébského krále → Kadma a božské → Harmonie, dcery Area a Afrodíty. Zeus v podobě jinocha byl otcem jejího syna Dionýsa/Bakcha. Žárlivá Diova žena Héra, přestrojená za starou chůvu, přemluvila Semelu, aby se jí hromovládcé ukázal v pravé podobě, a tak byla sežehnuta jeho bleskem.

Cadmus (řec. Kadmos) – syn foinického krále Agénora a bratr → Európy, Foiníka a Kilika; s Harmonií měl kromě Semely ještě Ínó, Agaué, Autoané a syna Polydóra, zakladatele boiotských Théb s pevností Kadmeiou.

H. statilinus (Hufnagel, 1766) – o. písečný

Podle Spulera byl starořímský bůh *Statilinus* ochráncem dětí, které naučil stát a zvládat první krůčky.

HYPONEPHELE lycaon (Kühn, 1774) – **okáč šedohnědý**

Rodové jméno *Hyponephele* pochází z řec. hypo- (pod) + Nefelé (oblak i jedna z nymf).

Pro jméno *Lykáón* nabízejí legendy tři osoby: 1. Poslední → Priamův syn, kterého zabil Achilles a jeho tělo vhodil do řeky Skamandru. 2. Krutý arkadský král, otec Diovy milé Kallisty, který chtěl vyzkoušet Diovu vševědoucnost, a proto mu předložil k večeři jídlo z upečeného syna → Niktyma. Za to ho Zeus proměnil ve vlka (řec. lýkos), spálil mu palác a na zkažené lidstvo poslal potopu. 3. Méně známý lycký král a otec trójského spojence → Pandara, který porušil slavnostně dohodnuté příměří mezi Trójany a Achájci.

CHAZARA briseis (Linné, 1764) – **okáč skalní**

Rodové jméno zavedl v r. 1893 Moore bez udání důvodu, snad podle Chazarie, země Chazarů na řece Volze u Kaspického jezera.

Briseis (Briseovna) byla dcera krále Brísea a manželka krále Mynéta v trojádském městě Lyrnéssu zničeném Achilleem; stala se jeho oblíbenou otrokyní; když mu ji → Agamemnón neprávem odejmul, stala se příčinou sporu vedoucího k přerušení trójské války s následnou smrtí → Patrokla.

KIRINIA roxelana (Cramer, 1777) – Balkán

Rodové jméno pochází od *Kirinie*, jižní provincie Manžuska.

Fem. *Roxellana* lze odvodit od íránského kmene *Roxolanů*, kteří přesídlili na západ do Sedmihradska jako sousedé Dáků; za císaře Marka Aurélie ohrožovali římské impérium. Může však spíše jít o zdobnělinu jména *Roxany*, perské nevěsty Alexandra Velikého, nebo o krásnou konkubínu sultána Solimana II.

LASIOMMATA (Westwood) spp. – **okáč**

Lasiommata z řec. lasios (chlupatý) + omma (oko) – motýl s chlupatými očima.

L. maera (Linné, 1758); syn. **hiera** (Fabricius, 1777) – **o. ječmínkový**

Maera (řec. Maira) byla: 1. Dcera tírynského krále Proita a jeho manželky Anteie. 2. Dle Spannera jedna z Néreidek, dcer mořského boha Nérea.

Hiera (Iaera) byla také Néreovna nebo manželka mýsijského krále Télefa, syna Héraklea a Augy.

L. megera (Linné, 1767) – **o. zední**

Megera (řec. Megaira) tvořila spolu se sestrami Alléktó a Tísifonou trojici Erínyí (lat. Furií), bohyní pomsty a zlého svědomí. Byly zrozeny Gáiou z krve Títána Úrana a jako Lítice byly zobrazovány s pochodněmi a hady ve vlasech. Pronásledovaly např. → Oresta, když ze msty zabil svoji otcovražednou matku → Klytáiméstru a jejího milence Aigistha.

MELANARGIA galathea (Linné, 1758); ssp. **lachesis** (Hübner, 1790) – **okáč bojínkový**

Černobíle kostkovaný motýl, jehož ženské rodové jméno je složeno z řec. melas (černý) + argias (běloskvoucí).

Galathea (řec. Galateia), zv. též Nerina, byla: 1. Sličná mořská nymfa, dcera Nérea a Dóridy; jejího milence Ákida, syna boha Fauna a nymfy Symanthis, zabil balvanem zhrzený kyklopský obr → Polyfémos. 2. Socha vyřezaná ze slonoviny sochařem Pygmaliónem (nebo Bélem) a oživená Afrodítou (častý výtvarnický námět, viz též operetu F. Suppého *Krásná Galathea*).

Lachesis („Měřička“) byla jedna ze tří sudiček Moir (lat. Parcae), dcer Dia a bohyně pořádku Themidy, které určovaly osud člověka.

MINOIS dryas (Scopoli, 1763); syn. ***phaedra*** (Linné, 1764) – **okáč ovsový**

Mínóis (Mínóovna) odpovídá Ariadně, dceři krále → Mínóa a jeho ženy Pásifaé.

Dryas: 1. Lesní nymfa, Déméťina oblíbenkyně sídlící ve stoletém dubu (Dryada).

2. Dryás byl syn thráckého krále Lykúruga potrestaného Diem slepotou a šílenstvím za to, že pronásledoval jeho levobočka boha vína Dionýsa.

Phaedra (řec. Faidra) byla sestra krétské Ariadny; provdala se za athénské krále Thésea a zamilovala se do manželova syna Hippolyta a Amazonky → Antiopy z prvního manželství; příběh skončil tragicky a byl častým námětem maleb i dramatických děl (např. Senecova a Racinova *Phaedra*, viz též str. 93).

PARARGE aegeria (Linné, 1758) – **okáč pýrový**

Původ rodového jména je nejasný; Hübner původně použil jméno Argé, a tak *Parargia* znamená poblíž Argé. Snad má připomínat příbuznost s rodem Melanargia.

Aegeria (Egeria) byla nymfa vdaná za Théseova syna Hippolyta. Další jmenovkyně byla dle řím. mýtů rádkyní a milou Numy Pompilia, druhého římského krále a nástupce Romulova. Po jeho smrti ji Diana zbavila bezútěšného smutku tak, že se v slzách rozplynula v pramen poblíž města Aricia, zasvěcený původně nymfám pramenitých vod – Kaménám (Ovidius: *Proměny*). V jedné z našich pověstí byla Egeria vilou řeky Ohře (něm. Eger), která se vždy jednou za pět set let vynořila, aby pomáhala chudým.

PSEUDOCHAZARA hippolyte (Romei, 1927) – Španělsko

Rodové jméno s řec. předponou pseudo- znamená „nepravá Chazara“.

Hippolyte byla královna odpůrců mužů Amazonek („Mužatek“, z řec. slova amazoi – bezprsé), kterou přemohl Héraklés, aby jí odňal vzácný pás, odznak její vlády, dar od jejího otce a boha války Area.

PSEUDOTERGUMIA fidia (Linné, 1767) – Fracie, Španělsko

Rodové jméno znamená „nepravá Tergumia“.

Fidia (z lat. fides) je zosobněná věrnost a úcta, společnice Jova, zvaného někdy Fidius, neboť ochraňoval smlouvy a lidská sdružení.

PYRONIA (Hübner) **spp.** – **okáč**

Pyronia („Zápalná“) je Artemidino příjmení odv. z řec. pyr (oheň). Bohyně měla svatyni v pohoří na rozhraní Arkadie a Achaie, odkud Argejci odnášeli oheň pro lernejské slavnosti.

P. bathseba (Fabricius, 1793) – Francie, Španělsko

Bathseba (Betsabé) byla krásná choť chetitského setníka Uriáše, jehož poslal do boje na jistou smrt biblický král David; zamiloval se totiž do ní a měl s ní syna Šalamouna (obraz J. Spillenbergera z druhé poloviny 17. století *Bathseba v lázni* je v olomouckém Městském muzeu umění).

P. tithonus (Linné, 1771) – **o. lipnicový**

Tithonus (řec. Títhónos), král Etiopů, byl krásný potomek předposledního trójského krále Láomedonta a bratr Priamův. Bohyně Éós (Jitřenka) Títhóna unesla a z velké lásky vyprosila pro něho u Dia nesmrtelnost, ale zapomněla zachovat mu mladost. Když zestárnul a scvrkl se, proměnil se ve cvrčka (nebo poeticky spíše v cikádu); jeho syn → Memnón padl při obraně Tróje v souboji s Achilleem.

SATYRUS ferula (Fabricius, 1793); syn. ***bryce*** (Hübner, 1800) – Balkán

K rodovému jménu viz záhlaví čeledi okáčů.

Ferula je název vysoké okoličnaté rostliny (česky zv. ločidlo), jejíž stonková dřevina při zapálení žhne; s její pomocí Títán → Prométheus přinesl lidem z Olympu oheň, za což byl Diem potrestán přikováním ke kavkazské skále.

Bryce (řec. Bryké) byla jedna z padesáti → Danaoven, vražedkyně svého ženicha Chthónia („Pozemský“).

Čeled' LYCAENIDAE (Leach, 1815) – MODRÁSKOVITÍ

Protože Fabricius neudal původ jména *Lycaena*, jsou tu tři možnosti k vysvětlení: 1. Příjmení Afrodítý/Venuše zvané Lykeiá nebo Lykainá. 2. Slovní odvození z řec. lykein (svítit, zářit). 3. Vztah jména k vlčici (řec. Lykaina) je málo pravděpodobný, spíše přichází v úvahu epiteton od Dia-Lykaia používaný v Arkadii a libyjské Kyréné.

AGRODIAETUS (Hübner) **spp.** – **modrásek**

Agrodiaetus v překladu znamená „na poli žijící“. Jde o Scudderovu konstrukci jména z řec. agros (pole) + dítá (způsob života).

A. admetus (Esper, 1785) – **m. hnědý**

Admetus (řec. Admétos) byl mytický král v thessalském městě Pherae, choť Alkéstidin; sloužil mu sám Apollón jako pastevec, aby se touto prací očistil za usmrcení draka Pýthóna, syna bohyně země Gáie.

A. damon (Denis & Schiffermüller, 1775) – **m. ligrusový**

Dámón 1. Athénský sofista a Pythagorovec ze 4. st. př. n. l., hudebník, učitel Sokratův a Perikleův a také přítel Fintiův; 2. Otec epického básníka Euméla ze 7. stol. př. n. l. se s dalšími hrdiny zúčastnil pověstného lovu na nestvůrného kalydónského kance.

ARICIA (Reichenbach) **spp.** – **modrásek**

Jméno *Aricia* je zřejmě epiteton Diany, eponym podle starobylého města Aricia v Latii při Appiově silnici s proslulým Dianiným chrámem.

A. agestis (Denis & Schiffermüller, 1775); syn. **astrarche** (Bergstrasser, 1779), **medon** (Hufnagel, 1776) – **m. tmavohnědý**

Agestis (řec. Aigesté) – nejstarší dcera trójského Foinodamanta, která bohu řeky Crimissu (v podobě psa) porodila Aigésta; po návratu do Tróje se provdala za → Kapya a stala se matkou dardanského krále Anchísa.

Astrarché, z řec. astron (hvězda) + arché (vláda) odpovídá semitské vůdkyni hvězd.

Medón byl: 1. Levoboček lokerského krále Oilea a nymfy Rhéné; v trójské válce zastoupil zraněného Filoktéta a zabil ho Aeneas. 2. Syn → Pylada a jeho ženy Élektry, jeho bratrem byl focký král Strofios.

A. anteros (Freyer, 1839) – **Balkán**

Anterós byl syn boha války Area a Afrodítý, bratr Erótův; lze se domnívat, že jméno vzniklo spojením slova ante (před) + Erós.

A. artaxerxes (Fabricius, 1793); syn. **allous** (Geyer, 1837) – **m. pumpavový**

Artaxerxés – jméno tří perských králů: A. I. zv. Longimanus byl syn Xerxův (465–425 př. n. l.), který uzavřel s Athénami tzv. Kalliův mír. Jiný A. II. zv. Mnemón (405–359 př. n. l.) porazil u Kunax r. 401 př. n. l. svého povstaleckého bratra Kýra. A konečně A. III. zv. Ochus (359–339 př. n. l.), syn předchozího, si podrobil odpadlý Egypt.

Allous má patrně znít alius (jiný, řec. allos), pokud jméno vyjadřuje nějakou odlišnost motýla; jinak Alóeus byl Poseidónův potomek, který měl syny Óta a Efialta; ti chtěli svrhnout Dia, ale zabil je Apollón, ještě než dospěli.

A. nicias (Meigen, 1830) – Pyreneje, Francie, Švýcarsko, Finsko

Nicias (řec. Níkiás) – syn Níkeráta, bohatý athénský politik a vojevůdce, který uzavřel v peloponnéské válce mír se Spartou r. 421 př. n. l.; jako vůdce aristokratické strany byl během sicilské výpravy zajat a r. 413 př. n. l. popraven Syrákúsaný.

CELASTRINA argiolus (Linné, 1758) – **m. krušínový**

Pojmenování *Celastrina* zvolil Tutt zřejmě z lat. caelestis (nebeský) + aster (hvězda).

U zdobněliny *argiolus* nelze rozhodnout, zda jde o malého modráška *Plebejus argus*, nebo o malého Arga – stookého hlídače Diovy milenky → Íó.

CUPIDO osiris (Meigen, 1829); syn. **sebrus** (Boisduval, 1832) – **m. hrachorový**

Cupido (řec. Erós) – jako syn Venuše a Marta byl bůžkem milostného vzrušení; u starých Římanů to byl chlapecký Amor s lukem a šípy.

U jména *Sebrus* nevíme, zda jde o Hippokontova syna Sébriona, nebo o místo výskytu motýla v tyrolských Alpách (vrchol Monte Zebrú).

CYANIRIS (Dalman) spp. – **modrásek**

Rodové jméno je odv. spíše od modré barvy motýla (řec. kyanos) než od nymfy syrákúského pramene Kyané.

C. helena (Staudinger, 1862) – vysoké hory Řecka

O trójské *Helenu*, symbolu mimořádně krásné a záletné ženy, viz podrobněji na str. 52 a 85, dále Offenbachovu operetu *Krásná Helena* a z poslední doby i film *Trója*; málo se ví, že kvůli Paridovi opustila devítiletou dceru Hermionu a svého manžela Meneláa dobrovolně, spolu s pěti služebnicemi, synem Pleisthenem i s částí králových pokladů.

C. semiargus (Rottemburg, 1775); syn. **acis** (Denis & Schiffermüller, 1775) – **m. lesní**

Semiargus sestává ze dvou slov: z řec. předpony semi- (zpoła) + Argus.

Acis (řec. Akis) byl syn Fauna a nymfy Symanthis; pastýř a milenc Néreovny → Galateie, zabitý žárlivým Kyklópem Polyfémem a proměněný bohy v pramen poblíž Etny na Sicílii.

EUMEDONIA eumedon (Esper, 1780); syn. **chiron** (Rottemburg, 1775) – **m. bělopásný**

Obě jména spolu souvisejí a pocházejí z řec. eu- (krásný) + medéon („Dobrý ochránce“).

Eumedon, syn boha Dionýsa a → krétské Ariadny, byl jedním z padesáti Argonautů.

Chiron (řec. Cheirón) byl dobrosrdečný syn boha Saturna a Ókeanovny Filyry; Kentaur žijící na Pélionu znalý léčitelství, proroctví a hudby je v mytologii dobře známý jako učitel Asklépia, Achillea, Patrokla, Teiresia aj.

EVERES (Hübner) spp. – **modrásek**

Zde nevíme, zda autor nezaměnil jméno s řec. *Euéres* (Římané psali *V* místo *U*), což byl buď otec slepého věšce Teiresia z Théb, nebo syn Héraklea a Parthenopy, či syn Ptereláa, krále Telebojů.

E. alcetas (Hoffmannsegg, 1804); syn. **coretas** (Ochsenheimer, 1804) – **m. čičorkový**
Alcetas (řec. Alkétas) je jméno dvou významných makedonských postav – bratra krále Perdikka II. a vojevůdce Alexandra Velikého; oba jsou bez zřejmého významu k motýlovi.

Coretas je jméno pastýře, který jako první objevil v Delfách věšteckou jeskyni.

E. argiades (Pallas, 1771); f. **tiresias** (Rottemburg) – **m. štírovníkový**

Argiadés – toto jméno lze brát buď podle Spulera ve smyslu → Argův syn, nebo podle prvního nálezu motýla v ruské Samaře (thrácká Argilia).

Tiresias (řec. Teiresiás), syn Euéra a nymfy → Charikló (str. 18), byl slepý věstec z Théb za vlády krále → Oidípa, jemuž sdělil jeho neblahý osud.

GLAUCOPSYCHE alexis (Poda, 1761); syn. **cyllarus** (Rottemburg) – **m. kozincový**

Glaucopsyche: Scudder vytvořil toto rodové jméno prostým překladem slova „modrásek“ – z řec. glaukós (modrosivý) + psyché (duše převtělená do motýla).

Alexis je jméno řec. autora mnoha komedií (r. 372–270 př. n. l.), známých jen ve fragmentech.

Cyllarus je pojmenování jednoho z Kentaurů.

IOLANA iolas (Ochsenheimer, 1816) – **m. měchýřníkový**

Iolana je fem. odv. Bethune-Bakerem od *Ioláa*, syna nevlastního Hérakleova bratra → Ífikla, jenž mu pomáhal v boji s lernskou hydrou.

LYCAENA (Fabricius) **spp.** – **ohniváček**

Původ rodového jména je již zmíněn výše u názvu celé čeledi.

L. alciphron (Rottemburg, 1775); syn. **Heodes alciphron** (Rottemburg), ssp. **gordius** (Schulzer, 1776) – **o. modrolesklý**

Alciphron (řec. Alkifrón), z řec. alké (obrana) + frén (mysl), tzn. „Odvážný v boji“ – řec. sofista a řečník, autor mnoha literárních dopisů ze 2. stol. př. n. l.

Gordius (řec. Gordiás) – první fryžský král a otec krále Mídy; založil město Gordion, kde použil na svém voze nerozvatelný tzv. gordický uzel; problém vyřešil až Alexandr Veliký roztěním uzlu mečem.

L. helle (Denis & Schiffermüller, 1775); syn. **amphidamas** (Esper) – **o. rdesnový**

Hellé byla dcerou orchomenského krále Athamanta a božské Nefely; s bratrem Frixem uprchla před piklemi své macechy → Íny na Hermově zlatém beranu do Kolchidy. Moře, do něhož však spadla a utonula, bylo nazváno Héllespontos (dnešní Dardanely).

Amfidamás: 1. Jeden z padesáti Argonautů plavících se na lodi Argó za zlatým rounem do Kolchidy. 2. Syn egyptského Busfrida zabitého Hérakleem.

L. hippothoe (Linné, 1761); ssp. **eurydame** (Hoffmannsegg, 1806) – **o. modroleký**

Hippothoe: 1. Dcera → Pelopa a Hippodameie svedená Poseidónem, jemuž porodila syna Tafia. 2. Danaovna, jež zabila svého Aigyptem vnučeného novomanžela Obrima.

Eurydamé byla podle Hérodota manželka spartského krále Leótychida, dcera Dioktorida.

L. tityrus (Poda, 1761) – **o. černoskvrnný**

Tityrus – jméno pastýře z Vergiliovy epické básně *Bucolica*.

LYCEIDES (Hübner) spp. – **modrásek**

Rodové jméno je třeba považovat za novotvar odv. ze slova lykein (str. 29).

L. argyrognomon (Bergstrasser, 1779); syn. **ismeniás** (Meigen, 1829) a **aegus** (Chapman, 1917) – **m. podobný**

Přívlastek *argyrognomon* je složen z řec. argyros (stříbro) + gnómé (náhled); argyrognomus byl u Řeků zkoušeč pravosti stříbra.

Ismeniás byl vůdce demokratické strany odsouzený Spartány, a také jeho syn, přítel známého vojevůdce Thébanů Pelopida.

Aegus – jeden ze členů keltského národa Allobrogů usazených mezi řekami Rhonou a Iserou.

L. idas (Linné, 1761) – **m. obecný**

Ídás (Linné nevedl původ jména) byl velký silák, syn messénskému králi Afarea z Messény a jeho manželky Arény; v Poseidónově okřídleném voze unesl aitolskému králi Euénovi krásnou dceru → Marpéssu; spolu s bratrem → Lynkeem byl v boji o svoje uloupené nevěsty usmrčen Diovým bleskem. Jiný *Ídás* byl Argonautem a měl syna Zéta.

LYSANDRA (Hemming) spp. – **modrásek**

Rodové jméno je Hemmingem věnováno *Lýsandře*, provdané za Alexandra Makedonského a po jeho smrti za Agathoklea, nejstaršího syna diadocha Lýsimacha. Jiná *Lýsandra* byla dcerou bithynského Níkoméda I. a fryžanky Ditizele.

L. bellargus (Rottemburg, 1775) – **m. jetelový**

Bellargus je odv. z lat. bellus (pěkný) + Argus (viz dále).

L. coridon (Poda, 1761) – **m. vikvicový**

Coridon odpovídá gigantickému synovi Tartaru a Gáie (se záměnou y), ale zde jde spíše o pastýřovo jméno převzaté z Vergiliových *Bukolik*.

MACULINEA (van Eecke) spp. – **modrásek**

Jméno složené z lat. macula (skvrna) + linea (čárka) podle černých skvrn na křídlech.

M. alcon (Denis & Schiffermüller, 1775) – **m. hořcový**

Alkón byl otec Argonauta Faléra, jeden z nejlepších lučištníků a přítel Héraklea.

M. arion (Linné, 1758) – **m. černoskvrný**

Aríón – řec. lyrický básník a pěvec z Méthymny na ostrově Lesbos, přítel korinthského samovládcy Peirithoa (kolem r. 600 př. n. l.); při návratu z Itálie do Korinthu byl oloupen lodníky; zpěvem přivábil delfína, který ho dopravil k mysu na předhoří Tainaru. Jiný *Aríón*, král v maloasijském Milétu, zachránil → Hésionu uprchlou od → Telamóna a vychoval jejího syna Trambela.

M. nausithous (Bergsträsser, 1779); syn. **arcas** (Rottemburg, 1779) – **m. bahenní**

Nausithous (řec. Nausithoos), syn Poseidóna a jeho milenkou Periboie; byl prvním králem Fajáků, které zachránil před nájezdy Kyklópů a zavedl je ze staré vlasti Heparie do Schérie. Jeho synem byl Alkinoos a Rhéxénor (viz Rhetenor, str. 85). Jiný *Nausithous* byl synem Odyssea a nymfy → Kalypsó.

Arcas – syn Dia a jeho milenky Kallistó → Lykáónův vnuk; když se chystal na lovu zastřelit svoji matku, přeměněnou v medvědice žárlivou Hérou, Zeus ho změnil také v medvěda (nyní souhvězdí Velkého a Malého vozu), viz Ovidiovy *Proměny*.

M. teleius (Bergstrasser, 1779); syn. **euphemus** (Hübner, 1800) – **m. očkováný**

Teleius (řec. Teleios) je odv. z Diova přízviska Zeus-Teleius („Ukončující“) podle jeho konečného rozhodování (z řec. telos = konec, ale také sňatek). Diova žena Héra-Teleia byla ochránkyní manželství.

Euphemus (řec. Eufémos) – syn Poseidóna a Európy, dcery obra → Titya; od otce měl darem schopnost chodit po moři – byl účastníkem výpravy Argonautů. Podle Homéra to byl syn krále Troizena, velitel Kikonů bojujících na straně Tróje proti Achájům.

MELEAGERIA daphnis (Denis & Schiffermüller, 1775) – **m. hnědoskvrnný**

Rodové jméno *Meleageria* je odv. od hrdiny *Meleagra*, jediného syna kalydónského krále Oinea a Althaie. Byl manželem Kleopatry a jeden z Argonautů; zabil divokého kance, postrach krajiny, a jeho hlavu s kůží věnoval milované lovkyni → Atalantě. Kance poslala sama bohyně Artemida, které zapomněl vzdát oběť.

Dafnis, krásný syn boha Herma a sicilský pěvec pastýřských písní, svojí hrou na sýringu okouzloval nymfy; za nevěru a lásku k Chloé ho nymfa Nomia oslepila (téma prastarého Longova románu; viz řadu děl, vč. Offenbachovy operety *Dafnis a Chloé*).

PHILOTES baton (Bergstrasser, 1779) – **m. černočárný**

Filotes – existuje domněnka, že Scudder měl při volbě jména na mysli spíše mytické božstvo pudu lásky než historickou postavu, tzn. Parmeniónova syna Filóta, přítele a vojevůdce Alexandra Velikého, po němž se stal správcem Kilikie.

Batón byl vozataj slavného krále Amfiaráa z Argu; když odvážel krále po osudné bitvě u Théb, propadl se i s vozem do země.

PLEBEJUS argus (Linné, 1758) – **m. černolemý**

Plebejus (= plebejský, prostý).

Argus je časté jméno odv. z řec. argos (světle zářící). Mohl to být mytický král města Argu, syn Dia a → Nioby nebo Argos-Panoptés, stooký pastýř hlídající → Íó.

PLEBICULA (Higgins) spp. – **modrásek**

Plebicula je zdobnělina z lat. plebs (gen. plebis, chátka).

P. amanda (Schneider, 1792); syn. **icarius** (Esper, 1792) – **m. ušlechtilý**

Amanda – autor názvu pojmenoval motýla zřejmě podle nějaké dámy svého srdce (lat. amandus = roztomilý, milovaný).

Icarius mohl být: 1. Syn spartského krále Oibala, bratr → Tyndarea a otec Odysseovy manželky Pénélopy. 2. První athénský vinař, po jehož zabití opilci jeho dcera Erigoné spáchala sebevraždu a byla vzata bohem vína Dionýsem do souhvězdí Panny.

P. dorylas (Denis & Schiffermüller, 1775) – **m. komonicový**

Dorylas (Doryláos) je vojenské příjmení odv. z řec. dory (kopí). Jméno patří: 1. Vojevůdci krále Mithradáta. 2. Kentourovi zabitému Péleem na svatbě → Pirithoa.

P. thersites (Cantener, 1834) – **m. vičencový**

Thersités: Dioméduv bratranec, ošklivý a pomlouvačný rek, první řecký demagog kritizující vlastní vojevůdce a vyzývající Achaje k odchodu od Tróje; byl zabit Achilleem, když vypíchl oči mrtvé královně Amazonce → Penthesilei, kterou si Achilles zamiloval.

POLYOMMATUS (Latreille) spp. – **modrásek**

Polyommatus znamená mnohoooký z řec. poly- (mnohý) + omma (oko).

P. eroides (Frivaldsky, 1835) – **m. stepní**

Eroidés je Amorovec, jméno příslušející Amorovi, obdobě řec. bůžka lásky *Eróta*.

P. eros (Ochsenheimer, 1808); syn. **tithonus** (Hübner, 1804) – Balkán, Švýcarsko

Erós – řec. bůh lásky (lat. Amor, Cupido); byl to krásný okřídlený hoch a syn Afrodítý/Venuše a Area/Marta (četná dramatická i hudební ztvárnění).

O *Títhónovi*, bratru krále Priama, viz *Pyronia tithonus* a *Ornithoptera tithonus*.

P. icarus (Rottemburg, 1775) – **m. jehlicový**

Icarus (řec. Íkaros) – syn známého uměleckého stavitele Daidala, s nímž chtěl uletět na umělých křídlech ze zajetí krétského krále → Mínoa; zřítíl se však do moře nazvaného po něm Ikarské.

P. iphigenia (Herrich-Schäffer, 1847) – Řecko

Iphigenia (řec. Ífigeneia, „Ta, jež rodí silné plémě“), dcera mykénského krále Agamemnona a Klytaiméstry. Podle → Kalchantovy věštby měla být obětována na oltáři Artemidy v Aulidě, aby ustal nepříznivý vítr pro odjezd achajského loďstva k Tróji. Bohyně ji však v poslední chvíli zaměnila za laň a odnesla do Tauridy, kde se stala její kněžkou.

SCOLITANTIDES orion (Pallas, 1771) – **m. rozchodníkový**

Hübner zřejmě dal tomuto motýlu název *Scolitantides* podle zaokrouhlených křídel, z řec. skolios (zakřivený) + anthos (květ) .

Óríón, syn Poseidóna a Euryaly, byl boiótský lovec, oděný v panterové kožešině a milovaný bohyní jitra *Éós*. Když byl usmrčen Artemidou, protože hubil její zvěř, byl vzat bohy do souhvězdí Orion (viz též str. 81).

SYNTARUCUS pirithous (Linné, 1767); syn. **telicanus** (Lang, 1789) – **m. tažný**

Jméno *Syntarucus* je složeno z řec. předpony syn- (spolu) + Tarucus, což je další název pro zpřízněný rod modrásků (viz str. 102).

Pirithous (řec. Peirithoos) byl syn → Ixíóna a Eioneovy dcery → Die, král Lapithů. Spolu s přítelem Théseem unesli, po ztrátě svých manželek, teprve dvanáctiletou spartskou → Helenu a tu osvobodili až její bratři zv. Dioskurové. Když pak chtěl P. unést i Hádovi jeho manželku → Persefonu, byl v podsvětí navždy připoután ke kamennému křeslu. Jiný Pirithous byl jedním z Argonautů.

Telicanus je jméno, které nemá vztah motýla ke sporadskému ostrovu Telus (dnešní Tilos), ale s jistotou je Lang zvolil podle jihofrancouzské krajiny u řeky Telis (nyní Ruscino) ve východních Pyrenejích.

THERSAMONIA spp. – **ohniváček**

Rodový název *Thersamonia* souvisí s dosti běžným jménem Thersamon ve starobylých Athénách.

T. phoebus (Blachier, 1908) – Maroko

Phoebus (řec. Foibos, „Zářící“) je jedna z přezdívek boha Apollóna (viz *P. phoebus*).

T. thersamon (Esper, 1784) – **o. janovcový**

Thesamon byl podle Paulyho a Rochera také jeden z tzv. Argonautů, plavících se na lodi Argó pod vedením Iásona pro zlaté rouno do Kolchidy.

T. thetis (Klug, 1834); f. ***omphale*** (Klug) – Řecko, Turecko

Thetis, dcera Nérea a Dóridy, byla krásná mořská nymfa, o níž se ucházel sám záletný Zeus. Když však z předpovědi seznal, že by jeho event. syn byl silnější než jeho otec, provdal ji za smrtelníka → Pélea. Thetis pak porodila Achillea, a když byla Péleem zapuzena (podle jedné verze ji přistihl, jak malého synka vystavovala ohni, aby se stal nesmrtelným), vrátila se do moře.

Omphalé – lýdská královna, žena horského boha Tmóla, které musel Héraklés po tři roky sloužit; v náhlé pomatenosti seslané mstivou Hérou totiž svrhl z týrinthských hradeb svého přítele a královského syna → Ífita z Oichálie.

VACCINIINA *optilete* (Knoch, 1781) – **m. stříbroskvrnný**

Rod *Vaccinia* je pojmenován podle živné rostliny motýla, tzn. borůvky a vlochyňe (*Vaccinium* sp.).

Optilete – tuto přezdívku Athény-Optiletis („Okatá“) nebo Minervy („Modrooká“) autor názvu zřejmě zvolil podle kovově lesklých oček na zevní straně zadních křídel motýla.

Čeleď HESPERIIDAE (Latreille, 1809) – SOUMRAČNÍKOVITÍ

Název z řec. Hespera (večer) mohl vzniknout různě: 1. Od *Hesperidek*, dcer Títána Atlanta a bohyně noci (Nyx); byly tři (Aiglé, Erychtheia a Hesperethúsa) a hlídaly spolu s drakem Ládónem na nejzazším západě jabloň se zlatými jablky v božské zahradě. 2. Od Hesperie z Tróady, krásnovlasé dcery říčního boha Kebréna a Alexirhoy, do níž se zamiloval věstec Aisakos, syn trójského krále Priama a jeho první manželky Arisbé; když nymfa zahynula po uštknutí hadem, vrhl se Aisakos do moře. Aby nezemřel, bohyně → Téthys ho proměnila v ptáka potápku (Ovidius: *Proměny*).

CARTEROCEPHALUS *palaemon* (Pallas, 1771) – **s. jítrocelový**

Rodové jméno je zřejmě konstruováno Ledererem podle velké hlavy motýla z řec. karterós (silný) + kefalé (hlava). Z mytologie je znám také *Cartherón*, syn krále → Lykáona.

Palaemon (řec. Palaimón) byl syn orchomenského krále Athamanta a mořské bohyně → Ínó; jako mladý smrtelník se jmenoval → Melikertés, po utonutí byl proměněn Poseidónem v mořského boha Palaimóna; měl bratra Learcha. P. byl také jedním z Argonautů a ve Vergiliově *Bucolice* je to pastýř.

ERYNNIS *tages* (Linné, 1758) – **s. máčkový**

Erynnis (Furie, Litice) se někdy přepisuje na Erínýs; byly to bohyně pomsty (viz *Lasiommata megera*).

Tagés – Jovův vnuk, kterého Aeneův příbuzný, vůdce Etrusků Tarchon, jako chlapce vyoral na poli; byl synem geniálního věštce-haruspika Joviala a vyučil Etrusky věšteckému umění (srov. též *Euchloe tagis*).

HETEROPTERUS *morpheus* (Pallas, 1771); později také syn. ***steropes*** (Denis & Schiffermüller, 1775) – **s. černonědý**

Rodové jméno sice vyplývá z řec. hétéros (odlišný) + pteros (křídlo), ale autor Dumeril nám nesdělil povahu odlišnosti křídel.

Morpheus byl bůh snů; syn boha spánku Hypna/Somna a bratr Fantasův a Fobétorův. *Steropés* byl jeden ze tří Kyklópů, který vykoval pro Dia hromy a blesky, jimiž Zeus srazil do podsvětí např. i božského lékaře Asklépia za to, že se odvážil křísit mrtvé.

PYRGUS (Hübner) spp. – **soumračník**

Rodové jméno z řec. *pyrgos* (věž nebo věžovitý kalíšek na hrací kostky) snad souvisí s kostkovaným vzorkem na křídlech motýla.

P. andromedae (Wallengren, 1853) – Skandinávie a hory Balkánu

Andromeda – dcera aithiopského krále Kéfea a Kassiopeie, byla potrestaná za pýchu své matky; před obětováním mořské obludě Kétovi ji zachránil Perseus, s nímž byla po smrti proměněna v hvězdu. Autor názvu motýla však měl spíše na mysli bažinatou rostlinu *Andromeda polifolia*, kterou považoval mylně za jeho živnou rostlinu.

P. malvae (Linné, 1758); f. **taras** (Bergstrasser) – **s. jahodníkový**

Malvae je 2. p. od některého druhu slézu (*Malva* sp.), ač motýl na něm nežije.

Taras (odv. z Tarassó „Zneklidňující“) byl syn nymfy Satyraie – dcery Mínóa a Poseidóna; údajně měl založit město Tarentum (dnešní Taranto). Autor názvu Bergstrasser dával s oblibou motýlům méně známá antická jména.

P. sidae (Esper, 1782) – Balkán

Autor zřejmě zvolil toto jméno podle slézovitého rodu *Sida*; známe však také antickou postavu Sidu – např. manželku egyptského krále Béla, matku Aigypta a → Danaa.

SPIALIA sertorius (Hoffmannsegg, 1804) – **s. skořicový**

Rodové jméno má nejasný význam; mohlo být odv. Swinhoem z řec. *spilas* (skvrna), ale i mezi dcerami Nérea se vyskytuje jméno nymfy zvané Speiό.

Sertorius – poctivý a vlídný říj. vojevůdce, který za Mariovy krutovlády bojoval proti Sullovi a Pompeiovi; byl zavražděn Perpernem z popudu svých spiklých důstojníků r. 72 př. n. l.

THYMELICUS acteon (Rottemburg, 1775) – **s. žlutoskvrnný**

Jméno *Thymelicus* je použito Hübnerem z neznámého důvodu – patrně z řec. *thymelikos* (hudebník příslušející k tanečnímu chóru).

Acteon (řec. Ακταιόν) byl syn → Kadmovy dcery Autonoy a → Aristaia; byl to vynikající lovec proměněný panenskou bohyní Artemidou v jelena, když ji spatřil nahou při koupeli; jako jelen pak skončil roztrhán smečkou vlastních psů.

B. Motýli ostatního světa

Mimoevropští motýli nemají česká jména a o to víc je výklad jejich vědeckých názvů aktuální. Pro mnoho z nich však dosud nemáme etymologické vysvětlení, neboť nemají vztah k habitu či chování motýlů. Řazení rodů v rámci jednotlivých čeledí a podčeledí je zde opět abecední, přičemž je uvedena orientačně alespoň některá oblast výskytu.

Čeď PAPILIONIDAE (Latreille, 1809)

Tato čeď obsahuje asi 700 druhů nejnápadnějších motýlů, často s ostruhami na zadních křídlech; několik patří mezi největší denní motýly světa.

ATROPHANEURA spp.

Rodové jméno lze z řeč. přeložit jako „úbytek žilek“ ve struktuře křídel.

A. alcinous (Klug) – Čína, Japonsko

Alcinoos byl: 1. Král proslulých fájáckých plavců na ostrově Scherii (dnešní Korfu); zásluhou jeho dcery → Nuasikay se Odysseus mohl vrátit po desetiletém bloudění po moři na rodnou Ithaku. 2. První Titán svržený Diem do Tartaru při tzv. Gigantomachii.

A. antenor (Drury) – Madagaskar

Anténor, manžel Athéniny družky Théany, se stal v maloasijské Tróji předním Hektorovým rádcem a zastáncem práva; aby zabránil dlouholeté válce s řeckými Achajci vyzýval k navrácení → Heleny a Meneláových pokladů uloupených → Paridem. V bojích ztratil všech šest synů, a proto byl jediným Trójánem, kterého Achajci ušetřili. Usadil se v Itálii, kde založil město Patavium (Padovu) a údajně i Korčulu.

A. coon (Fabricius) – Jáva

Coon (řec. Kóón) byl jeden ze šesti synů trójského Anténora, statečný rek zabítý před Trójou králem Agamemnonem.

A. neptunus (Guérin) – Malajsie

Neptunus – starořímský vládce moří, syn Saturnův a bratr Jovův; byl ochránce koní a jezdeckví ztotožňovaný s řec. Poseidónem.

A. polyeuctes (Doubleday) – Indie

Polyeuktos byl athénský sochař z 3. stol. př. n. l., známý zejména bronzovou sochou slavného řečníka Démosthena.

A. priapus (Boisduval) – Jáva

Priápos byl syn → Adónise (nebo boha vína Dionýsa) a Afrodítý. Z pohoršení nad záleťným chováním bohyně sama Héra vybavila Priapa nehezkyým vzezřením a nadměřným penisem; pokusil se prý znásilnit ve spánku i panenskou → Hestii (řím. Vestu), bohyni domácího krbu, ale vyrušilo ho hýkání osla. Byl také maloasijským bohem plodnosti a ochráncem zahrad.

BATTUS (Scopoli) spp.

Battos byl dvojí: 1. Peloponnéský pastýř Néleových koní proměněný bohem zlodějů Hermem v kámen, když prozradil úkryt ukradených Apollónových krav.

2. Zakladatel Kyrény a král na ostrově Melité; uchýlila se k němu → Anna, sestra kartaginské královny → Dídóny, když prchala před numidským králem Iarbem.

B. archidamas (Boisduval, 1836) – Chile

Archidámas nebo Archidámos je jméno několika spartských králů.

B. belus (Cramer, 1771) – Peru

Bélos: 1. Mytický zakladatel assyrsko-babylonské říše a zbudovatel Babylonu.
2. Bájný syn Poseidónův a Libyín, egyptský král a otec bratří → Danaa a Aigypta (příloha 3).

B. crassus (Cramer, 1771) – Peru, Amazonie

Crassus Marcus Licinius zv. Dives (boháč), řím. vojevůdce a přívrželec tyrana Sully, byl konzulem a členem prvního triumvirátu s Caesarem a Pompeiem. Potlačil Spartakovu vzpouru otroků v r. 71 př. n. l., kterých dal ukřižovat pět tisíc podél cesty do Capuy; padl u mezopotámské Karrhy v bitvě s Parthy r. 53 př. n. l.

B. philetas (Hewitson) – Ekvádor

Filétas byl řecký básník z ostrova Kóu z 3. stol. př. n. l., učitel alexandrijského krále Ptolemaia II., gramatika Zénodota a básníka pastýřské poezie Theokrita; uspořádal také vydání Homérových eposů.

B. polydamas (Linné, 1758) – Mexiko

Polydámas – slavný trójský hrdina bojující po boku → Hektorově s Achájci; často je společně s ním uváděn i další rek Agénór.

B. zetes (Westwood) – Haiti

Zétés – okřídlený syn boha větrů Borea byl jedním z účastníků výpravy Astronautů za zlatým rounem; měl bratra Kalaida.

CRESSIDA cressida (Fabricius) – Austrálie

Postavu *Kressidy* přenesl Shakespeare r. 1601 do své tragikomedie *Troilus a Kressida*; v ní se Priamův syn Troilos zamiluje do dívky, která odchází do achajského tábora výměnou za zajatého Hektorova rádce → Anténora.

DABASA (Moore) **spp.**

Rodové jméno je nejasného původu; druhy jsou příbuzné rodu *Graphium*.

D. gyas (Westwood) – Barma, Sikkim, Assam

Gyés je jeden ze tří storukých obrů (tzv. Hekatoncheirů), synů Gáie a Úrana, kteří v Tartaru střezili Diem svržené Títány (příloha 1).

D. hercules (Blanchard) – Čína, Thajsko

Hercules (řec. Héraklés, „Proslavený Hérou“), syn Diův a → Alkménin, byl největší antický hrdina vynikající silou a odvahou. V mládí se dostal z Diova příkazu do područí zpupného a zbabělého mykénského krále Eurysthea, pro něhož musel vykonat dvanáct hrdinských činů (mj. vyčistit pověstný Augyášův chlév aj.). Zúčastnil se také výpravy Argonautů a oženil se s krásnou Déianeirou. Jako Diův levoboček byl pronásledován žárlivou Hérou, ale za své mimořádné činy byl nakonec přijat mezi nesmrtelné bohy.

D. payeni (Boisduval) – Sikkim, Jáva, Borneo

Druhové jméno *Payeni* lze odvodit: 1. Od Paióna, lékaře olympských bohů, který vyléčil samotného vládce podsvětí Háda zraněného Hérakleem i boha války Area zraněného u Tróje achajským hrdinou Diomédem z Argu. 2. Od rytíře Huga de Payens, který r. 1118 založil v Jeruzalémě Řád Templářů po první úspěšné křížové výpravě do Svaté země (motýl má šavlovitě zakřivená přední křídla).

DRURYEIA antimachus (Drury) – Kamerun, Uganda

Největší otakárek Afriky; před predátory je chráněn až pětkrát vyšší toxicitou ve srovnání s Danaidy (str. 56). Jeho rodové jméno je věnováno londýnskému zlatníkovi a náruživému sběrateli motýlů *Dru Drurymu*; ten utrácel značné sumy za cizí motýly, až finančně zbankrotoval. Napsal třísvazkovou *Illustrations of natural history* (1771–1782), přetištěnou v r. 1837.

Antimachos byl moudrý → Hektorův rádce, který přemlouval Parida, aby zahubil achajské vyjednavče o příměří; oba jeho syny pak zabil Agamemnón. Jiný A. z Kolofónu (přelom 5. a 4. stol. př. n. l.) byl Platónem vážený autor epických a elegických básní (epos *Thebais*), vydavatel Homéra.

EURYTIDES (Hübner) spp.

Eurytidés (Eurytovec) je odv.: 1. Od jména oichalského krále Euryta, otce → Ífita a jeho sestry → Ioly, který vyučil Héraklea lukostřelbě. 2. Od stejnojmenného Giganta, účastníka vzpoury proti olympským bohům (příloha I). 3. Od syna krále Augeia, zabitého Hérakleem v boji s Molióny.

E. bellerophon (Dalman, 1823) – Brazílie

Bellerofón byl krásný a odvážný syn korintského krále → Glauka a → Eurynomy (nebo Eurymédy); od Poseidóna obdržel okřídleného koně Pegasa a na žádost lykijského krále Iobata zabil nestvůrnou Chimairu, potřel nepřátelský národ Solymů i bojovné Amazonky. Byl králem v Lykii, manželem Filonoiním a otcem Isandra, Hippolocha a krásné Láodameie, do níž se zamiloval sám Zeus. (Jeho hrdinské činy zachycuje mnoho vázových maleb, Rubensovy obrazy i první Myslivečkova opera *El Bellerofonte* z r. 1761.)

E. calliste (Bates, 1864) – Mexiko, Panama

Calliste (řec. Kallistó), dceru krále Lykáona a nejkrásnější kněžku v Arkadii, svedl Zeus, jemuž porodila syna Arkada; za to ji rozzlobená Diova manželka Héra proměnila v medvědici, ale Zeus ji vzal na nebe jako hvězdu v souhvězdí Medvědice.

E. harmodius (Doubleday) – Peru

Harmodius (řec. Harmodios) spolu s přítelem → Aristogeitonem byli tzv. tyranobijci, kteří zabili r. 514 př. n. l. Hipparcha, bratra athénské tyrana Hippia.

E. iphitas (Hübner, 1821) – Brazílie

Iphitas (řec. Ífitos), syn oichalského krále → Euryta a bratr zpupného mykénského krále Eurysthea, byl přítelem Héraklea; když ho Héraklés svrhl z hradeb v době přechodného šílenství seslaného Hérou, musel za to tři roky pykat otroctvím u lýdské královny → Omfaly. Měl s ní syna Attida.

E. pausaniás (Hewitson) – Peru, Amazonie

Spartský král *Pausaniás* nastoupil po padlém thermopylském hrdinovi → Leónidovi a v řecko-perské válce zvítězil nad Mardóniem r. 479 př. n. l. v bitvě u Plataj v Boiótii.

Jiný Pausaniás jako člen osobní stráže úkladně zavraždil r. 336 př. n. l. svého krále Filipa II., otce Alexandra Velikého.

E. phaon (Boisduval) – Mexiko, Honduras

Phaon (řec. Faón) – mladík, který odmítl lesbickou básničku → Sapfó a ta z nešťastné lásky skočila z Leukadské skály.

E. protesilaus (Linné) – Brazílie, Honduras, Mexiko

Protesilaus (řec. Prótesilaós, „První z lidu“) byl prvním Řekem, který padl rukou Hektora (nebo Acháta), když se dotkl země při vyloďování Achájů u Tróje (zchytralý Odysseus znal věštby proto skočil na svůj odhozený štít); po něm vedl Řeky rek Podarkés. Protésilaova vdova Láodameia si vyprosila u bohů jednodenní návrat manžela z podsvětí a poté se probodla dýkou.

E. thyastes (Drury, 1782) – Peru

Thyastes (Thyestés) a → Átreus byli svárliví synové Pelopa a Hippodameie, toužící po vládě v Mykénách; T. svedl bratrovu manželku Európu, za což se Átreus pomstil – zabil oba Thyestovy syny Tantara a Pleisthena a předložil mu je na hostině k jídlu. Thyestés pak ještě zplodil se svou dcerou Pelopií syna Aigistha, pozdějšího vraha Átreia (příběh zpracovali v tragédiích Aischylos, Eurípídés i Seneca).

GRAPHIUM (Scopoli) spp., dřívější název ***Arisbe***

Rodové jméno *Graphium* (lat. písátko) je etymologicky zcela nejasné. Také podobné názvy *Neographium* a *Protographium* (viz dále) lze sotva rozumně vyložit.

Arisbé, dcera věštky Merópa, byla první ženou trójského krále → Priama. Porodila mu syna Aisaka, proměněného později bohyní Téthys v ptáka potápku (Ovidius: *Proměny*). Když byla podruhé provdána za Hyrtaka, stala se matkou Hyrtakovců → Asia a Nisa.

G. adamastor (Boisduval) – pralesy záp. Afriky

Adamastor údajně zkameněl na Stolové hoře u Kapského Města, když byl jako první z Títánů zapuzen Diem na nejvzdálenější konec světa (dnešní mys Dobré naděje) po prohrané bitvě (Gigantomachii) mezi Títány a olympskými bohy (příloha I).

G. agamedes (Westwood) – centrální Afrika

Agamédés se svým bratrem Trofóniem postavil delfský chrám i velkolepé hrobky v Orchomenu, Hyrii a Élidě; Apollónovou odměnou byla pro ně milosrdná smrt.

G. agamemnon (Linné) – Indie, Celebes

Agamemnon („Velmi rozhodný“), syn Átreia a Áerópy, měl za sourozence → Meneláa a → Anaxibii; s manželkou → Klytaiméstrou vychoval → Oresta a tři dcery: → Élektru, → Ífigenii (Ífianassu) a → Chrysothemidu. Vládl v Mykénách a jako nejmocnější řecký král (anax andrón) byl zvolen za velitele spojených achajských vojsk v tažení proti maloasijské Tróji. Po desetiletém návratu byl zavražděn svojí ženou Klytaiméstrou a jejím milencem Aigisthem.

G. androcles (Boisduval) – Celebes

Tento černobílý motýl má ze všech otakárků nejdlejší ostruhy na zadních křídlech. *Androkles* (nebo Androklos) byl uprchlý otrok římského prokonzula v Africe, který vyjmul divokému lvovi z tlamy trn; po zajmutí se s tímtož lvem setkal v zápasnické aréně, kde ho lev poznal a neublížil mu; proto byl císařem omilostněn. Tato událost ze stoické báje se uvádí jako příklad vděčnosti zvířete.

G. antiphates (Cramer) – Assam, Indie, Malajsie

Antifatés byl král Laistrygonů a průvodce trójského hrdiny → Aenea.

G. aristeus (Stoll, 1780) – Nová Guinea

Aristeus (řec. Aristaios), zvaný nymfami, jež ho vychovaly, Agreus nebo Nomius, byl syn Apollóna a sličné Hypseovy dcery → Kýrény. Měl za bratra věštky Idmona; oženil se s Autonou, která mu porodila syna → Aktaióna. Byl původcem rolnictví a po smrti jej Thrákové uctívali jako boha pastýřů a ochránce včel a včelařství.

G. cloanthus (Westwood) – Indie

Cloanthus (řec. Kloanthos) – druh → Aeneův, který se při plavbě od Tróje v mořské bouři domněle ztratil; oba se však spolu opět setkali u kartaginské královny → Dídó.

G. codrus (Cramer) – Nová Guinea

Codrus (řec. Kodros) – byl poslední athénský král. Podle Pýthiiny věštby ve válce s Peloponnésany nemělo být dobito Athén, když král padne; Kodros se proto sám obětoval, přestrojil se za žebráka, vmísil se mezi Spartány a nechal se zabít. Na jeho počest pak Athéňané již krále nevolili.

G. deucalion (Boisduval) – ostrov Halmaheira

Deukalión, syn Títána Prométhea a Klymeny; jako jediný s manželkou Pyrrhou přežil na vrcholu Parnassu devítidenní potopu seslanou Diem; měli spolu → Heléna, praotce Řeků.

G. empedocles (Fabricius) – Borneo

Empedoklés z Akragantu – filozof ze 4. stol. př. n. l. učil o čtyřech živlech světa, tzn. o vodě, vzduchu, zemi a ohni.

G. eurypylus (Linné) – Malajsie

Eurypylus (řec. Eurypylos): 1. Syn vladaře Téfela a Priamovy dcery Astyochy; poslední vrchní velitel v trójské válce, který zabil i ranhojiče → Macháona a sám byl usmrcen Achilleovým synem → Neoptolemem. 2. Syn Euaimónův, který vedl thessalské oddíl a po řadě úspěchů byl zraněn Paridovým šípem. 3. Poseidónův syn zabitý Hérakleem, když napadl ostrov Kóu kvůli králově dceři → Chalkiopě.

G. gelon (Boisduval) – Nová Kaledonie

Gelón (řec. Gelónos): 1. Spolu s bratry Skythem a Agathyrsem byl synem Heráklea a skytské matky, která byla napůl žena a napůl had. 2. Tyran v sicilském městě Gely, vládce Syrakús v 5. stol. př. n. l.

G. leonidas (Fabricius) – Kamerun

Léonidas I. byl statečný král ve Spartě (řec. Lakedaimónu), který byl kvůli Efialtově zradě v bitvě s Xerxovými Peršany obejit a padl se všemi třemi sty bojovníky r. 480 př. n. l. u thermopylské soutěsky. Na zdejším památníku ve tvaru kamenného lva je nápis přičítaný Simonidovi: *Cizincé, jdi a zvěstuj Lakedaimónským, že my tu mrtvi ležíme, jak zákony vlasti kázaly nám.*

G. macareus (Godart, 1819) – Indie

Macareus: 1. Nejmladší syn krále větrů Aiola prý byl milencem vlastní sestry Kanaky a zplodil s ní dceru Amfissu. 2. Otec Issin a druh Odysseův.

G. megarus (Westwood) – Malajsie

Megarus, syn nejvyššího boha Dia, který potrestal bezbožné lidstvo potopou; Megaros však byl včas probuzen ze spánku křikem jeřába a útěkem na vrchol hory se zachránil.

G. milon (Felder) – Celebes

Milón byl pověstný silák z přístavního města Krotónu; jako řecký atlet zvítězil šestkrát v Olympii (540–512 př. n. l.).

G. nomius (Esper) – Indie, Barma, Thajsko

Nomius („Pastýř“) je jeden z Apollónových přívlastků, když sloužil po osm let králi → Admétovi jako prostý pastýř, aby se očistil za zabití Hérina nestvůrného hada Pýthóna.

G. philonoe (Ward) – Keňa

Philonoe (řec. Filonoe), dcera krále Óbata, která se stala manželkou → Bellérofonta.

G. polistratus (Grosse-Smith) – jižní Afrika

Polistratos – řec. filozof a žák Epikúřův byl po Hermachovi hlavou epikúřejské školy.

G. pylades (Fabricius) – Kamerun

Pyladés byl synem fockého krále Strofia a jeho manželky → Anaxibie; věrný přítel bratrance → Oresta, s nímž osvobodil v Tauridě jeho sestru → Ífigeneiu unesenou bohyní Artemidou. Orestovi dopomohl k mykénskému trůnu a oženil se s jeho sestrou Élektrou.

G. rhesus (Boisduval) – Celebes

Rhesus (řec. Rhésos), thrácký král, královský syn Eionea (nebo Strymóna) a jeho manželky Euterpé. Ve zlaté zbroji a s podivuhodnými koňmi bojoval na straně Trójanů, ale byl zabit Týdeovým synem Diomédem a lstivým → Odysseem.

G. sarpedon (Linné) – Čína, Malajsie

Sarpédón byl syn Dia a Európy (nebo Láodameie), kníže Lykiů; v trójské válce se vyznamenal dobytím achájské hradby, kde byl zabit Achilleovým přítelem → Patroklem.

G. tyndaraeus (Fabricius) – Kongo

Tyndaraeus (řec. Tyndareós) byl spartský král a manžel krásné Lédy, dcery aitólského krále Thestia. Měl s ní děti → Kastora a → Klytaiméstru (pozdější choť Agamemnona); nevlastními byly děti Lédy s Diem, tzn. → Helena a Polydeukés.

LAMPROPTERA (Gray) spp.

Složené rodové slovo z řec. znamená něco jako „lesklokřídlec“. Jde jen o dva druhy nejmenších otakárek s průhlednými křídly a dlouhými ostruhami, kteří svým kuriózním letem připomínají vážku.

L. curius (Fabricius, 1787) – Malajsie

Řím. konzul *Curius Manius Dentatus* r. 290 př. n. l. zvítězil nad Samnity a Sabiny.

L. meges (Zincken-Sommer, 1831) – Celebes, Filipíny, Malajsie

Megés byl řecký rek, který v boji před Trójou zabil dalšího z → Anténorových synů.

NEOGRAPHIUM spp.

K pochybnému významu slova viz záhlaví rodu *Graphium*.

N. agesilaus (Guérin, 1835) – Mexiko

Agesilaus (řec. Agésiláos) byl spartský král (397–361 př. n. l.) známý z bojů s Peršany a považovaný historikem Xenofontem za vzor vladařů.

N. asius (Fabricius, 1781) – Brazílie

Asius (řec. Asios) byl Hektorův strýc po matce Arisbé, první Priamově manželce.

N. marcellinus (Doubleday, 1845) – Jamajka

Marcellinus byl dvojí: 1. Lékař z 2. stol. n. l., hlásící se k Hippokratovi. 2. M. Comes, latinský kronikář z 6. stol. n. l.

N. marcellus (Cramer, 1777) – Kanada a USA

Marcellus Marcus Claudius, jako řím. konzul (222 př. n. l.) bojoval společně se Scipionem proti předalpským Galům; ve druhé punské válce vyplenil sicilské Syrákúsy, kde i přes jeho zákaz řím. voják Lucius zabil známého matematika Archiméda, když zvolal: *Noli tangere circulos meos* (nedotýkej se mých kruhových obrazců).

N. philolaus (Boisduval, 1836) – Mexiko

Philolaus (řec. Filoláos) byl jeden z čtyř Mínoových synů na ostrově Paru; společně s bratry Eurymedontem, Chrysem a Néfaliónem napadl a zabil Hérakleovy druhy, když přistáli u ostrova pro vodu. Héraklés se krutě pomstil na vrazích a jako odškodné si vybral samotného krále Alkaia a jeho bratra → Stenela.

ORNITHOPTERA (Boisduval) spp.

Rodové příjmení (v překladu „ptakokřídlec“) je složeno z řec. *ornis* (pták, gen. ornithos) + *pterón* (křídlo). Není divu, že tito největší a nádherní otakárci s vlastovčím letem nesou název novodobých královen (Alexandra, Viktorie) i antických králů. Housenky žijí na podražcích (*Aristolochia* sp.).

O. croesus (Wallace); ssp. **lydius** (Felder) – Moluky

Tento velký zlato-oranžový otakárek obdržel jméno podle nejbohatšího krále starověkého světa. *Croesus*, Alyatřův syn a poslední *lydský* (lydius) král, byl poražen u Ptérie r. 546 př. n. l. perským Kýrem II. (zv. Starší), když překročil hraniční řeku Halys; vyplnila se tak dvojsmyslná Pýthiina věštba: *Kroisos Halyn diabás megalén archén katalýzei* – v překladu: „překročíš-li řeku Halys, zničíš velikou říši“. Přivedl tak svoji říši do záhuby.

O. goliath (Oberthür, 1888); f. **procus** (Rothschild)

Biblický obr *Goliáš* byl znám jako vůdce Filištínů (předchůdci dnešních Palestinců), který byl v souboji přemožen židovským Davidem.

Lat. *procus* znamená záleťník.

O. chimaera (Rothschild) – Nová Guinea

Obludu *Chiméru* (řec. Chimaera) zplodil netvor Týfón s obryní Echidnou. Měla hlavu lva, koží tělo, hadí ocas a chrlila oheň. Zabil ji → Bellerofón na okřídleném koni Pegasovi.

O. priamus (Linné) s četnými spp. – Moluky a Nová Guinea

Poslední trójský král *Priamos* byl synem trójského předchůdce Láomedonta a víly Strýmó; vnuk Ilův (viz přílohu 4); původně se jmenoval Podarkés („Vykoupený“), když ho Láomedontem podvedený Héraklés ušetřil a z pomsty poprvé vypálil město Tróju. Priamus měl dvě ženy, nymfu Arisbé a → Hekabé. S první ženou měl syna Aisaka, s druhou řadu dcer a 19 z jeho padesáti synů; další děti měl se souložnicemi. Při dobytí města Achájeci byl král, již jako věčný stařec, usmrcen Achilleovým synem → Neoptolemem, který jeho bezhlavé tělo předhodil psům.

O. tithonus (de Haan) – Nová Guinea, ostrov Waigeu a Misol

Ke jménu *Títhónos* srovn. str. 28. Krásný syn trójského krále Láomedonta a bratr Priamův byl unesený zamilovanou bohyní Éós (Aurorou), s níž měl syna → Memmona. Na její přimluvu se sice stal nesmrtelným, ale když se stárnutím scvrkl, proměnil se ve cvrčka.

PACHLIOPTA (Reakirt) spp.

K významu rodového jména těchto exotických otakárků nemáme vysvětlení.

P. annae (Felder) – ostrov Mindanao

Byly nejméně dvě *Anny*, a to: sestra kartaginské královny → Dídó a tyrského krále Pygmalióna a římská Anna Perenna, bohyně roku oslavovaná v posvátném háji u Říma.

P. hector (Linné) – Indie

Hektór („Štít Tróje“) byl Paridův bratr a nejstarší syn trójského krále Priama a jeho druhé manželky → Hekaby. Oženil se s → Andromachou, s níž měl syna → Astyanacha (příloha 4); u lidu platil za největšího trójského hrdinu vynikajícího statečností a ušlechtilostí; usmrtil mnoho skvělých Achájců, mj. i → Patrokla přestrojeného za Achillea v době jeho sporu s Agamemnonem. Rozlícený Achilleus Hektora v souboji zabil a jeho mrtvolu potupně usmýkal koněspřežím kolem trójských hradeb.

P. polydorus (Linné) – Ostrov Manus

Polydorus (řec. Polydóros): 1. Také tento nejmladší Priamův syn byl zabit Achilleem. 2. Hippomedóntův syn byl účastníkem tažení devíti tzv. epigonů proti Thébám. 3. Syn zakladatele Théb, krále → Kadma a jeho ženy Harmonie, otec Labdakův (příloha 3).

PAPILIO (Linné) spp.

Papilio (gen. papilionis, motýl) – Linnéův původní název pro všechny denní motýly dnes platí jen pro čeled' otakárků.

P. aegaeus (Donovan) – Nová Guinea a Austrálie

Aegeus (řec. Aigeos) byl athénský král a otec → Thésea, který zabil v Labyrintu s pomocí Mínoovy dcery Ariadny krétského Mínoáura; když uviděl nestažené černé plachty vracející se Théseovy lodi, usoudil, že jeho syn zahynul, a proto se ze zoufalství vrhl ze skály do moře, jež dostalo podle něho název Egejské.

P. androgeus (Cramer) – Peru, Amazonie

Otakárek s vyvinutým sexuálním dimorfismem (♂ je žlutý, ♀ černomodrá).

Androgeus (řec. Androgeós) – syn krétského krále → Mínoa a jeho ženy Pásifaé. Když při sportovních hrách v Athénách zvítězil nad domácími závodníky, dal ho král Aigeus zavraždit a Athény musely po devět let dodávat každý rok na Krétu sedm dívek a sedm jinochů za obět' nestvůrnému Mínoáurovi; toho pak zabil → Théseus (viz Aegeus).

P. andronicus (Ward) – Kamerun

Andronicus Lucius Livius se narodil jako Řek v Tarentu kolem r. 287 př. n. l. a stal se prvním řím. básníkem, který přeložil *Odysseiu*. Další Andronicus z Rhodu, peripatetik z 1. stol. př. n. l., pořídil seznam všech Aristotelových spisů.

P. anchisiades (Esper); ssp. *capys* – Peru

Anchisiades: Anchísovcem je nazýván → Aineiás (Aeneas), jeden z nejstatečnějších obránců Tróje, syn Afrodity a krále Dardanů → Anchísa.

Capys (řec. Kapys): 1. Syn dardanského krále Assaraka a Hieromnémy, bratr krále Anchísa a vnuk trójského hrdiny Aenea. 2. Aeneův druh, který se zachránil z vypálené Tróje a údajně založil v Itálii město Capuu.

P. arcturus (Westwood) – Indie, Kašmír, Čína

Arkturus je hvězda první velikosti v souhvězdí Arktos (Medvědice).

P. ascalaphus (Boisduval) – Indonésie, Celebes

Askalaphus (řec. Askalafos): 1. Areův syn stojící na straně Trójanů, kterého zabil → Déifobos. 2. Jeden z Hádových sluhů osvobozený z podsvětí Hérakleem, jehož pak bohyně Déméter proměnila v sovu.

P. bachus (Felder) – Peru

Jméno *Bachus* přísluší řec. bohu vína a vinařství Dionýsovi (řím. Bakchovi).

P. bootes (Westwood) – Indie, Čína

Bootes byl vozka v nezapadajícím souhvězdí Arktos (Medvědice) důležitým pro orientaci dávných plavců.

P. bromius (Douleday) – centrální Afrika, Kongo, Keňa

Bromius (řec. Bromios, „Hřmící“) – bylo jedno z příjmení boha vína Dionýsa.

P. castor (Westwood) – Indie

Kastór (lat. castor = bobr) – syn Dia (nebo Tyndarea) a spartské královny Lédy. S nevlastním bratrem Polydeukem osvobodili nezletilou spartskou Helenu, unesenou Théseem a Peirithoem; společně pak uloupili obě Leukippovy dcery Foibu a Hilaheiru, své příští manželky; patřili k nejslavnějším dórským hrdinům – zúčastnili se např. lovu na kalydónského kance, výpravy Argonautů a pomáhali Hérakleovi v boji s Amazonkami; byli zvaní Dioskúrové (Dios kouroi = Diovi synové).

P. constantinus (Ward) – Tanzánie

Constantinus bylo jméno dvou římských císařů proslulých krutostí vůči křesťanům: Flavia Valeria I. (306–337), který vynikl v bojích s Franky a Alamany, a jeho syna Flavia Valeria II.

P. dardanus (Brown) – Afrika na jih od Sahary

Dardanus, syn Dia a Plejady Élektry; praotec trójského královského rodu (příloha 4).

P. deiphobus (Linné) – Moluky, Sumatra

Deiphobus (řec. Déifobos) byl Priamův syn a bratr Parida, po jehož smrti si vzal trójskou → Helenu za ženu; v její ložnici pak byl při dobývání trójského hradu probodnut mečem původního manžela, krále Meneláa.

P. demetrius (Cramer) – Čína, Japonsko

Demetrius (řec. Démetrios, řečený Poliorkétés) byl syn Antigona Jednookého a makedonský král; po smrti Alexandra Velikého v letech 294–286 př. n. l. ovládal celé Řecko, až jeho moc zlomil Seleukos r. 301 v bitvě u Ipsu a v jeho zajetí i zemřel. Jiný D. I. Sotér („Zachránce“) byl syrským králem (162–150 př. n. l.).

P. demodocus (Esper) – jižní Afrika

Demodocus (řec. Démodokos) byl slepý vyvolenec Múz a pěvec na dvoře fajáckého krále → Alkinooa; svojí písní o dobytí Tróje vylíčil Odysseovi všechny minulé události tak věrně a pravdivě, až ho dojal k slzám; uznal věštce za pěvce bohů a antika v něm viděla Homérův autportrét.

P. demoleus (Linné) – Barma, Indie, Srí Lanka

Demoleus byl statný trójský rek, kterého probodl kopím rozlíčený Achilleus, když se dověděl, že mu zabil jeho nejlepšího přítele → Patrokla.

P. elephenor (Doubleday) – Assam, Indonésie

Elephenor (správně řec. Elfénor), syn abantského krále na achajské straně byl zabit trójským Agénorem, když svlékal zlatou zbroj mrtvému → Achilleovi.

P. euphranor (Trimén) – jižní Afrika

Euphranor (řec. Eufuranór) z Korintu byl významný sochař (socha Apollóna), malíř a spisovatel první poloviny 4. stol. př. n. l.

P. euterpinus (Godman & Salvin) – tropická jižní Amerika

Euterpinus (řec. Euterpinos) je maskulinum od Euterpé, Múzy hudby, zpěvu a lyrického básnictví.

P. garamas (Hübner) – Mexiko, Střední Amerika

Garamás – syn Akakallidy, dcery krétského krále Mínóa, kterou svedl Apollón, za což byla vypovězena do Libye.

P. glaucus (Linné, 1758) – Kanada, USA

Glaucus (řec. Glaukos) je časté mytické jméno: 1. Syn krále Hippolocha, přítel → Sarpédonův a vůdce Lykiů na trójské straně; s achajským silákem Diomédem si však vyměnil zlatou zbroj a uzavřel s ním smír. 2. Syn boha Poseidóna, považovaný za ochránce rybářů a námořníků. 3. Syn chytráka Sýsyfa a Merópy, otec → Bellerofóntův; pohrdal mocí bohyně Afrodíty, která pak způsobila, že při své vášni ke koňským závodům byl usmýkán zdivočelými klisnami.

P. helenus (Linné, 1758) – Indie, Thajsko, Japonsko

Helenus (řec. Helenos), Priamův syn a slavný věstec a rádce vrchního velitele trójských vojsk Hektora. Po smrti Parida soupeřil s bratrem Déifobem o ruku krásné Heleny. Po pádu Tróje odplul do Albánie, kde založil dnešní město Butrint.

P. hectorides (Esper) – Brazílie, Paraguay

Hectoridés = Hektorovec (viz *Pachliopta hector*).

P. hellanichus (Hewitson) – Uruguay

Hellanichus (řec. Hellánikos) z ostrova Lesbu (490–400 př. n. l.) napsal mnoho historických prací, např. první dějiny Attiky.

P. hesperus (Westwood) – Kamerun

Hesperos byl syn bohyně Éóje (Jitřenky) a Astraia, otce větrů a hvězd.

P. hippocrates (Felder) – Japonsko

Hippokratés – největší starověký lékař z 5. stol. př. n. l.; pocházel z ostrova Kós. Založil lékařskou školu a napsal řadu odborných děl. U nás je v podvědomí zdravotníků zejména tzv. Hippokratova přísaha, kterou skládají noví absolventi lékařského studia.

P. homerus (Fabricius) – Jamajka

Jeden z největších otakárků je vzácným ostrovním endemitem Karibiku.

Homéros („Slepý“) byl nejstarší známý starořecký básník z přelomu 9. až 8. stol. př. n. l., jemuž je připisováno autorství epických básní *Ílias* (15 695 veršů) a *Odysseia* (12 110 veršů). Pocházel snad z Malé Asie. O jeho rodiště se přelo sedm míst: Smyrna, Rhodos, Kolofón, Salamína, Chios, Argos a Athény.

P. ilioneus (Donovan) – Nová Kaledonie

Ílioneus byl: 1. Jeden ze sedmi → Niobiných synů zastřelených za pýchu své matky Apollónem. 2. Druh trójského hrdiny → Aenea.

P. lycophron (Hübner) – tropická jižní Amerika

Lykofrón: 1. Férický samovládce, za něhož se Thessalové obrátili o pomoc k makedonskému Filippu II. 2. L. z Chalkidy na Eubóji byl přední alexandrijský učenec, básník a spisovatel tragédií z 1. poloviny 3. stol. př. n. l.

P. manlius (Fabricius) – Mauritius

Manlius: Titus M. Torquatus byl vojevůdce v bojích s Latiny ve 4. stol. př. n. l. Dalším byl Marcus M. Capitolinus, který zachránil Řím před vpádem Galů, když se včas probudil křikem vyplašených kapitolských husí, zasvěcených bohyni Junoně.

P. memnon (Linné, 1758) – Indonésie, Indie, Japonsko

Tento velký a zcela černý otakárek má jméno podle „mouřenínského“ obránce Tróje.

Memnón („Rozhodný“) byl krásou a odvahou s Achilleem srovnávaný syn → Títhóna a Éóje. Jako král Aethiopů a Priamův synovec přišel s velkým vojskem přes Egypt na pomoc obléhané Tróji. Po smrti Hektóra se stal velitelem trójského vojska a v souboji padl rukou Achillea.

P. menestheus (Drury) – Kamerun

Menestheus – pravnuke athénské krále Erechthea, který ve válce proti Tróji vedl athénské bojovníky a s pomocí Aianta, → Teukra a Pandióna uchránil bránu do achajského tábora; sám Agamemnón si cenil jeho taktických rad a vynikající bojovnosti.

P. nireus (Linné) – Kamerun

Nireus, syn sýmského krále Charopa a Áglaiie, byl po Achilleovi nejhezčí muž z celého tábora achajských bojovníků u Tróje, ale jinak nevynikl.

P. oenomaus (Godart) – Indonésie, Timor

Oenomaus (řec. Oinomaos), syn boha války Area a jeho milenky Harpiny, byl králem v élidské Píse; zradou podplaceného vozataje → Myrtila zahynul v koněspřežném závodě s Pelopem, nápadníkem své dcery Hippodameie (J. Vrchlického trilogie *Hippodamie* z let 1889–1891 a melodram Z. Fibicha).

P. paeon (Boisduval) – Peru

Paeon: 1. Jedno z četných Apollónových přízvisk. 2. *Paieon* – božský ranhojič, který samotnému bohu války → Areovi ošetřil ránu, kterou obdržel před Trójou od hrdiny Dioméda z Argu.

P. palamedes (Drury) – Mexiko, USA

Palamédés („Prastará moudrost“) – syn eubojského krále Nauplia brzy prohlédl Odysseovu lest, když se chtěl vyhnout tažení proti Tróji předstíráním šílenství. Za to byl jím nenáviděn. Stal se moudrým rádcem Řeků; když ho však Odysseus obvinil ze spolupráce s Trójany, byl nepravdělivě ukamenován.

P. palinurus (Fabricius, 1793) – Filipíny, Borneo, Barma

Palinúrus byl Aeneův skvělý kormidelník na zpáteční cestě od zničené Tróje.

P. paris (Linné, 1758) – Indie, Barma, Čína

Paris („Donešený“ v mošně) nebo původně zvaný Alexandros („Ochránce mužů“) patří k nejznámějším synům krále Priama a Hekaby. Kvůli věštbě, že zapříčiní zkázu Tróje, byl jako dítě odložen v lese na hoře Garganos v pohoří Ídē a vychován pastýřem → Agélaem. Zde se zamiloval do nymfy Oinóny, dcery říčního boha Kebréna, s nímž měl syna Korytha. Když se vrátil do města a zvítězil v zápase nad svými bratry, byl vzat králem na milost a vyslán vyjednat spor Tróje s Řeckem, kam kdysi Héraklés unesl Priamovu sestru → Hésionu.

Ze Sparty pak Paris uprchl s překrásnou Meneláovou ženou → Helenou, která mu byla přislíbena Afrodítou, když jí v hádce tří bohyň daroval zlaté jablko Hesperidek s nápisem „Té nejkrásnější“. Spor vyvolala bohyně závisti a sváru Eris, protože nebyla pozvána na svatbu → Pélea a → Thetidy, budoucích rodičů Achillea. Tak došlo k desetileté trójské válce. V ní se Paris osvědčil jako dobrý lukostřelec (ze zálohy smrtelně zasáhl i Achillea do pověstné paty), ale nakonec sám zemřel zraněn otráveným Hérakleovým šípem Filoktéta, neboť ho zapuzená nymfa Oinóna odmítla ošetřit a vzala si život.

P. pharnaces (Doubleday) – Mexiko

Pharnaces (řec. Farnakés), král pontský a syn Mithradáta VI. Eupatora vládl od r. 63 do r. 47 př. n. l., kdy byl poražen Caesarem u Zély (známé je jeho hlášení do Říma: *Veni, vidi, vici*). Brzy poté byl Farnakés za vzpoury poddaných zavražděn Asandrem.

P. phestus (Guérin) – Šalamounovy ostrovy

Phestus Rufius a *Phestus Sextus Pompeius* byli spisovatelé druhé půle 2. stol. př. n. l.

P. phorcias (Cramer) – jižní Afrika

Phorcias (řec. Forkýs), syn Gáie a boha Ponta vládl všem mořským nestvůrám; se sestrou Kétó zplodil Gorgony, draka Ládóna, Skyllu apod.

P. pericles (Wallace) – Timor

Periklés (z *peri* + *kleos*, „Velmi slavný“), významný athénský vojevůdce, příznivec věd a umění (495–429 př. n. l.); svými demokratickými reformami přivedl Řecko k největšímu rozkvětu. Zemřel na mor.

P. polymnestor (Cramer) – Indie, Srí Lanka

Polym(n)éstor – král thráckých Bistonů a manžel nejstarší Priamovy dcery Íliony; podle pověsti po pádu Tróje zabil z lakotnosti Priamova nejmladšího syna → Polydóra a snad i vlastního Défila.

P. polytes (Linné, 1758) – Indie, Indonésie, Čína

Polytes byl také Priamův syn zabitý u Tróje Achilleovým synem → Neoptolemem.

P. polyxenes (Fabricius) – centrální a tropická Jižní Amerika

Jako *Polyxenos* byl jmenován také Médeios, syn → Médeie a hrdiny Iásona.

P. thersites (Fabricius) – Jamajka

O pověstném a drzém křiklounovi *Thersítovi* vyvolávajícím neustále spory v achajském vojsku byla již zmínka na str. 33.

P. scamander (Boisduval) – Brazílie

Scamander (řec. Skamandros, zv. také Xanthos) byl bohem stejnojmenné největší řeky poblíž Tróje v sz. části Malé Asie; řeka se vlévá do Helléspontu (dnešní Dardanely). S nymfou Ídaiou měl syna → Teukra, od něhož Trójané odvozovali svůj původ (příloha 4).

P. sosia (Rothschild & Jordan) – Siera Leone, Uganda

Sosia je snad fem. od jména Sosius, slavného knihkupce z Horatiovy doby.

P. thoas (Linné) – Jižní Amerika po Argentinu

Thoás: 1. Syn Dionýsův a Ariadnin, mytický král na ostrově Lémnu, otec královny Amazonek → Hypsipylé; jeho žena Polydamné darovala trójské Heleně při jejím návratu do Řecka pro Meneláa čarodějný lék zapomnění. 2. Aeneův druh.

P. torquatus (Cramer) – Mexiko a Jižní Amerika

Torquatus („Odměněný náhrdelníkem“): Torquatus Titus Manlius přemohl Latiny a Kampany u Trifana (viz *Papilio manlius*).

P. troilus (Linné) – USA a Jižní Amerika

Troilus byl jeden z mnoha synů trójské královny Hekaby, ale jeho otcem nebyl Priamos, nýbrž Apollón; jako řada dalších bojovníků zemřel v boji s Achilleem (viz Shakespearovo drama *Troilus a Kressida*).

P. ulysses (Linné) – Austrálie a Indonésie

Ulysses (též Ulixes, „Vzteklý“ nebo „Rozhněvaný“) je lat. jméno Odyssea. Syn krále Láerta a Antikleie, dcery známého zloděje Autolyka, vládl na ostrově Ithaka; s manželkou → Pénélopou měl syna → Télemacha, s kouzelnicí Kirké Télegona. V trójské válce se proslavil chytrostí a lstivostí; vymyslel např. dřevěného koně, pomocí něhož Achajci staroslavně „město vysokých hradeb“ dobyli.

Během desetiletého strastiplného bloudění při návratu od vypleněné Tróje prožil mnohá dobrodružství, např. s → Polyfémem, Aiolem, Laistrygony, s → Kirké, → Kalypsó, Sirénami, → Skyllou a Charybdou; postupně ztratil všechny svoje druhy, doma ztrestal nápadníky věrné manželky Pénélopy a nakonec nedopatřením zahynul rukou svého druhého syna Télegona; ten jeho tělo převezl k pohřbení ke své matce Kirké, na ostrov Aiaji (báje byla častým námětem vázových a obrazových kreseb; operu *Circe* složil J. Mysliveček a nejnověji Werner Erk, Berlín 1948).

P. victorinus (Doubleday) – Mexiko

Victorinus Gaius Marius – novoplatonik a řím. učitel rétoriky ze 4. stol. n. l., přeložil spisy řec. filozofů a napsal první učebnici latinské gramatiky.

P. xuthus (Linné) – Čína, východní Rusko, Korea

Xuthus (řec. xúthos = vrabec) – syn praotce Hellénů, se oženil s Kreusou, dcerou attického krále Erechthea a jeho synové Ión a Achaios se stali zakladateli iónského a achajského kmene Řeků.

P. zagreus (Doubleday) – tropická Jižní Amerika

Zagreus je jedno ze jmen boha vína Dionýsa, syna Dia a bohyně → Démétrý (nebo její dcery Persefony). Kult Dionýsa-Zagrea provozovali přívrženci tajemného učení orfismu.

P. zalmoxis (Hewitson); nové syn. ***Iterus zalmoxis*** (Hewitson) – centrální Afrika

Druhý největší africký otakárek je na líci modře zbarvený, a proto asi nese jméno thráckého boha nebe. S oblibou saje na blátivé cestě (lat. iter), proto má i nový název *Iterus*.

Zalmoxis – u Getů božstvo světla a blesků. Zprvu žil na zemi a pak se stal vládcem podsvětí, k němuž odcházejí duše zemřelých; patrně jde o vliv kultu egyptského boha Usira.

P. zenobia (Fabricius) – Uganda

Zénobiá ze slova zenos (božský život) byla manželka Odainatha, vládce v syrské Palmyře, zvaná „královnou pouště“; proslula svojí bojovností proti Římanům, ale již v r. 272 byla poražena Aurelianem u Antiocheie a Emesy a zbytek života strávila v zajetí v Tiburu.

P. zenobius (Godart) – centrální Afrika

Zénobios byl řecký rétor z 2. stol. n. l., který např. přeložil do řečtiny všechny Sallustiovy spisy.

P. zoroastres (Druce) – Súdán, tropická Afrika

Zoroastres zvaný Zarathuštra byl prorok a legendární zakladatel perského náboženství, dualistického učení o věčném boji dobra se zlem (8.–6. stol. př. n. l.).

PARIDES (Hübner) **spp.**

Parides znamená Paridovec, potomek Paridův.

P. aeneas (Linné) – Peru

Aeneas (řec. Aineias) – syn dardanského krále Anchisa a Afrodity, po → Hektorovi nejstatečnější trójský rek; když byla Trója vypálena, zachránil jen svého otce → Anchisa a syna Askania. Odplul se svými druhy do Itálie, kde založil město Lavinium. Je to hlavní hrdina Vergiliovy *Aeneidy*.

P. alopis (Godman) – Nikaragua

Jméno *Alopis* lze odvodit jako maskulinum od Alopé, dcery arkadského krále Kerkyona, vnučky Héfaistovy.

P. anchises (Linné) – Kolumbie, Paraguay

Anchisés byl dardanský král. Jeho syn → Aineiás ho vynesl z hořící Tróje a po smrti pohřbil na Sicílii.

P. antenor (Drury) – Madagaskar

Anténór byl: 1. Trójský šlechtic, který chtěl vrátit Řekům → Helenu i poklady unesené Paridem, aby zabránil válce; po pádu Tróje odplul do Itálie, kde založil město Patavium (dnešní Padova). 2. Athénský sochař z 6. stol. př. n. l., proslavený prvním pomníkem k počtě tzv. tyranobijců → Harmodia a Aristogeitona.

P. ascanius (Cramer) – Brazílie

Ascanius, zvaný též Iulus, byl synem trójského hrdiny → Aenea a jeho manželky Kreúsy, jedné z dcer krále Priama.

P. coelus (Boisduval) – Guayana

Coelus („Zosobněné nebe“) byl u Římanů první vládce bohů, jehož svrhl nejmladší syn Saturnus; měl za ženu svoji sestru Ops.

P. echemon (Hübner) – Brazílie

Echemon (řec. Echemos) byl tegejský král, který zabil v souboji Hérakleova syna → Hylla.

P. iphidamas (Fabricius) – Mexiko, Kuba

Iphidamas (řec. Ífidamas) – jeden ze šesti synů → Anténora; trójský rek zabitý spolu s bratrem Koónem v boji před Trójou vrchním velitelem achajských vojsk Agamemnonem.

P. lycimenes (Boisduval) – Guatemala, Ekvádor

Lycimenes je snad ten skýrský král Lykomédés, u jehož dvora skrývala Néreovna → Thetis svého mladého syna Achillea v přestrojení za dívku, aby nemusel do trójské války; tuto lest prohlédl chytrý Odysseus a Achilleus se rád přidal se svými Myrmidony k achajskému vojsku.

P. lysander (Cramer) – Amazonie, Guayana

Lysander (řec. Lýsandros) – spartský vojevůdce a obratný až lstivý diplomat. S pomocí perského prince Kýra vybudoval mocné loďstvo, s nímž porazil Athéňany u Aigospotamoi (Kozích říček) r. 406 př. n. l.; tak Sparta ovládla na několik let většinu Řecka.

P. sesostris (Cramer) – Peru

Sesostris byl jeden z egyptských králů.

P. triopas (Godart) – Guayana

Triopás – thessalský vladař, účastník trójské války na achajské straně. Zplodil s Démétrou syna Erysichthona a uvádí se, že ten pozřel sám sebe, když byl bohyní potrestán věčným hladem za to, že jí porazil v posvátném háji dub spjatý se životem oblíbené víly.

P. tros (Fabricius) – Brazílie

Trós – syn krále Erechthónia a Astyocheie, dardanský král a manžel Kallirhoj; podle jeho syna bylo pojmenováno starověké město Trója (řec. Ílion); byl totiž otcem Íla, Assaraka i krásného → Ganyméda, jehož si hromovládce Zeus vzal na olympské sídlo bohů za číšníka.

P. vertumnus (Cramer) – Peru

Vertumnus, řím. bůh proměn v přírodě a lidském životě, který měl svatyni v Římě na Aventinu.

TROGONOPTERA trojana (Staudinger) – Palavan

Rodové jméno motýla je obdobné názvu Ornithoptera a je složeno z řec. synonyma pro ptáka (trogon nebo ornis) a křídla (pteron, resp. pteryx).

Přídomek *trojana* znamená trójská.

TROIDES (Hübner) spp.

Rodové jméno těchto otakárků (také ptakokřídleců) lze přeložit jako Trójovec.

T. aeacus (Felder, 1860) – Čína, Indie, Thajsko; ssp. **kaguya** (Nakahara-Esaki, 1930).

Aeacus (řec. Aiakos) – syn Dia a Néreevny Aigíny, dcery říčního boha Ásópa; otec → Pélea a → Telamóna. Byl to moudrý a spravedlivý král na ostrově Oioné (zv. později Aigína); po smrti byl v podsvětí soudcem spolu s Mínoem a Rhadamanthem; s trojhlavým psem Kerberem střežil bránu k Hádově říši.

Kaguya – princezna z japonských pohádek.

T. amphrysus (Cramer, 1782) – Jáva

Amphrysus (řec. Amfrysos) byl bůh stejnojmenné řeky v Thessálii.

T. andromache (Staudinger) – Borneo

Andromaché byla manželkou největšího trójského hrdiny → Hektora a matkou jeho syna Astyanakta.

T. criton (Felder, 1860) – Batjan, Celebes, Ternate

Kritón byl žák a přítel filozofa Sókrata.

T. helena (Linné, 1758); se subspeciemi (*cerberus*, *hephaestus* etc.) – Indie aj.

Helena z Argu (u Homéra představoval Argos celý Peloponnés) – dcera Dia a krásné, ale smrtelné Lédy, sestra Kastora, Polluka a Klytaiméstry. Se spartským králem Meneláem měla dceru → Hermionu a syny Aithiláa, Marafia a Pleisthena. Byla nejkrásnější ženou své doby a také příčinou desetileté trójské války, poté co byla unesena (jiní říkají dobrovolně odešla) ze Sparty s trójským princem Paridem. Po vypálení Tróje Meneláos své ženě vše odpustil, ale když zemřel, synové Helenu vyhnali na ostrov Rhodos, kde ji údajně dala v lázni zavraždit bývalá přítelkyně Polyxó ze msty za to, že kvůli ní její manžel padl u Tróje.

Cerberus (řec. Kerberos) byl trojhlavý pes zplozený Týfónem a Echídnou, který střežil bránu podsvětí. Přemohl ho až Herkules a byl to jeho předposlední z dvanácti uložených úkolů pro krále Eurysthea.

Hephaestus (řec. Héfaistos, „Ten, jenž za dne svítí“) – chromý syn Dia a Héry, bůh ohně a zručný kovář, který zhotovil zlatou zbroj pro Achillea a Dioméda a stvořil také → Pandoru; byl manželem Afrodity, která ho podváděla s bohem války Aream.

T. hypolitus (Cramer, 1775); ssp. **antiopé** (Rothschild) – Celebes, Moluky

Hypolytus (Hippolytos, „Podkoní“): 1. Jeden z Gigantů, kteří se vzbouřili proti olympským bohům. 2. Syn hrdiny Thésea a Amazonky → Antiopy. Zamilovala se do něho mladá Théseova žena → Faidra, která po jeho odmítnutí spáchala sebevraždu; H. byl poté vyhnán a zahynul usmýkán splašenými koňmi (Senecova *Faedra* a Racinova opera *Faidra*).

Ke jménu *Antiopé* viz podrobněji u jména *Nymphalis antiopa*.

T. minos (Cramer, 1779) – severozápadní Indie

Mínós byl syn Dia a Európy, král na Krétě, který měl bratry Rhadamanthya a Sarpédóna; s manželkou Pásifaou měl děti → Androgea, Deukalióna, Glauka, Ariadnu a Faidru.

T. plato (Wallace, 1865) – Timor

Jméno *Plató* („Širokých plecí“) je věnováno Platónovi (427–347 př. n. l.), řeckému filozofovi a žákovi Sókrata.

T. rhadamantus (Lucas, 1835); spp. **hesiodus** (Fruhstorfer) – Filipíny

Rhadamantus (řec. Rhadamanthys), syn Dia a jeho milenky Európy, dcery sídónského krále Agénora. Jeho bratry byli Mínós a Sarpédón. Za ženu si vzal vdovu po Amfitriónovi → Alkménu, matku Héraklea, kterého učil moudrosti a ctnosti. Po smrti byl ustanoven Diem v podsvětí pro svoji spravedlivost jedním ze tří soudců (dalšími byli Mínós a Aiakos).

Hesiodus, rodák z Assker v Boiótii, epický a didaktický básník z r. kolem 700 př. n. l., je autorem eposu *Theogoniá* (Původ bohů, o 1022 hexametrech).

Čeľad' PIERIDAE (Duponchel, 1832)

Čeľad' obsahuje asi 1200 druhů, jejichž housenky se živí rostlinami z čeledi *Fabacae*, *Mimosacae*, *Brassicacae*, *Caparidaceae*, *Loranthaceae*, *Rosaceae* aj.

ANTEOS menippe (Hübner) – Peru, Amazonie

Jméno *Anteos* je sice blízké řec. slovu anthos (květ), lze je však vyložit i složením z řec. ante (před) + Éós (Aurora).

Amazonka *Menippe*, jedna ze sedmi Artemidiných průvodkyň, bojovala statečně s Hérakleem. Když byla zajata, královna → Hippolyté jí vykoupila svobodu za cenu vzácného pásu – odznaku její vlády nad Amazonkami.

APIAS nero (Fabricius, 1893) – Filipíny, Malajsie

Appias, jméno odv. Hübnerem zřejmě podle Appie, antického města v Argolidě.

Nero (54–68 n. l.), Claudiův nástupce, se dostal na trůn neprávem zásluhou své ctižádostivé matky Agrippiny; byl to krutý a zhýralý císař, který ve své zvrácenosti dal zapálit Řím a skončil sebevraždou. Požár je zřejmě příčinou jména červeného „bělaska“.

APORIA agathon (Gray, 1832) – Nepál

Řec. *aporía* je nedostatek (u motýla znamená nedostatek šupinek na křídlech).

Agathón byl athénský autor tragédií z r. 445–402 př. n. l.

BELENOIS calypso (Drury, 1773) – střední Afrika, Tanzanie

Belenois (Belenovna) je fem. věnované v galské mytologii bohu slunce Belénovi.

Kalypsó („Skrytá“) – Atlantova (nebo Ókeanova či Néreova) krásná dcera s kouzelnou mocí, sídlící na ostrově Ógygii (dnešní ostrov Mljet v Chorvatsku). Zde s ní → Odysseus, obklopen nádhrou, strávil nedobrovolně sedm let a měl s ní dvojčata Nausithoa a Nausinoa. Nakonec sám Zeus přinutil nymfu, aby se mohl vrátit na rodnou Íthaku.

CATOPSILIA (Hübner) spp.

Jméno *Catopsilia* lze odvodit z řec. předpony kato- (pod) + psilos (kůra) = „Podkorová“?

C. pomona (Fabricius, 1775) – Nová Guinea

Pomona byla u Římanů bohyně ovoce a zahradních plodin, jinak to byla také milá Vertumna, boha ročních počasí.

C. scylla (Linné, 1763) – Indonésie, Austrálie

Scylla („Trhající“) byla dcera Gigantů Týfóna a Echidny (nebo Forkýna a bohyně síly vln Kratais). Tato obří šestihlavá mořská nestvůra byla připoutaná na skalnaté soutěsce proti mořskému víru Charybdě („Hltavá“) v mesinské úžině; Odysseovi pozřela několik plavců.

Odtud pochází známé rčení: Spadneš do Skyilly, chceš-li se vyhnout Charabdě (*Incidit in Scyllam qui vult vitare Charybdyn*). Jinou jmenovkyní Skyilly byla dcera megarského krále Nísa, která aby se zalíbila krétskému vládci Mínóovi v době války Megary s Krétou, obětovala svoje město tak, že otci ustříhla rusou kadeř, na níž závisel osud celého království.

DELIAS (Hübner) spp.

Delias je jedno z epitet Apollónovy sestry Artemidy, podle jejich společného rodiště – ostrova Délu. Jiná *Delia* byla milenkou Albia Tibulla, významného římského básníka elegií (54–19 př. n. l.).

D. echidna (Hewitson, 1861) – Indonésie

Echidna – dcera Tartara a Gáie, napůl žena a napůl had, která zplodila s Týfónem mnoho mytických příšer.

D. pasithoe (Linné, 1758) – Indie, Assam

Pasithoe (řec. Pásitheá) – jedna z mladších Charitek; spolu se sestrami Kalé a Eufrosyné se přela s bohyní Afrodítou o svoji krásu. Spor rozhodl až slepý věštec → Teiresiás ve prospěch Kalé, za což byl proměněn ve starou ženu.

D. periboea (Godart, 1819) – Indonésie

Periboea (řec. Periboia): 1. Dcera Giganta Eurymedonta, která porodila Poseidónovi Nausithoa, budoucího prvního krále Fajáků. 2. Manželka korinthského krále → Polyba, zvaná → Meropé. 3. Matka Odysseovy manželky Penelopy (strana 59).

D. themis (Hewitson, 1861) – Filipíny

Themis: 1. Dcera Úrana a Gáie, první Díova žena a bohyně spravedlnosti. 2. Arkadská nymfa zv. Níkostraté, dcera boha řeky Ládónu.

D. thysbe (Cramer) – Barma, Indie, Malajsie

Thisbé a Pýramos byla nešťastná milenecká dvojice z Babylónu, která skončila tragicky; příběh je zpracován v Ovidiových *Proměňách* a poněkud připomíná drama Romea a Julie.

DISMORPHIA (Hübner) spp.

Jméno *Dismorphia* vzniklo zřejmě z řec. předpony dys- (špatný) a morfé (tvar) – motýli mají neobvykle tvarovaná přední křídla.

D. doris (Bang-Haas, 1889) – Peru

Dóris – dcera Ókeanova a Téthydina, byla manželkou boha Nérea a matka jeho četných dcer zv. Néreovny.

D. eunoe (Doubleday, 1844) – Mexiko

Eunoé – nymfa a manželka fryžského krále Dymanta; měla dceru → Hekabu, druhou choť trójského krále Priama.

D. melia (Godart, 1823) – Brazílie

Melia (řec. Melié, „Sladká“) byla jedna z Dryad, nymfy jasanu manového (*Fraxinus ornus*) ronícího sladkou mízu; porodila říčnímu bohu → Ínachovi syna Forónea, budoucího manžela nymfy Láodiky.

D. nemesis (Latreille) – Peru, Venezuela

Nemesis („Odplata“) – dcera bohyně noci Nykty a boha temnoty Ereba; byla bohyní spravedlivé odplaty, zvána též Nemesis-Rhamnúsia.

EUREMA (Hübner) **spp.**

Název pochází z řec. euréma (objev).

E. hecabe (Linné, 1758) – Indie, Japonsko

Hecabé (lat. Hecuba) byla druhá žena posledního trójského krále Priama, jemuž porodila 19 synů. O jejím původu jsou dohady; jedni tvrdí, že byla dcerou fryžského krále Dymanta a nymfy Eunoé, jiní dcerou krále Kissea a Télekleie nebo Xanthovy Glaukippy.

E. lucina (Poey, 1853) – Haiti

Lucina – řím. bohyně světla a porodu uctívaná jako Juno-Lucina („Světluše“) a ztotožňovaná básníky s Dianou-Lucinou.

E. nicippe (Cramer, 1779) – Brazílie, Mexiko, USA

Nicippe (řec. Níkippe): 1. Kněžka v posvátném háji Démétrý, v jejíž podobě bohyně potrestala krutým hladem thessalského vladaře Erysichthona za to, že pokácel stoletý dub, v němž sídlila její oblíbená víla; až projedl veškerý svůj majetek, pozřel i sám sebe. 2. Matka Eurysthea a žena → Stenelova; její sestra se jmenovala Archippina.

HEBOMOIA spp.

Rodové jméno je neznámého původu.

H. glaucippe (Linné, 1758) – Indie, Filipíny

Glaukippe, dcera říčního boha Xantha, údajně matka Hekubina.

H. leucippe (Cramer, 1775) – Indonésie

Leukippe – dcera orchomenského krále Mínya, manželka Íla a matka Láomedontova; když nechtěla se sestrami → Arsinoé a → Alkathoé uznat kult boha vína Dionýsa, staly se všechny netopýry.

IXIAS pyrene (Linné, 1764) – Čína, Tchaj-wan

Ixias (řec. jmelí). 1. Jméno připomíná mytického krále dubu se jmelím, který představoval boha hromu uzavírajícího sňatek s bohyní, jež přivolávala déšť. 2. Fem. odv. od Ixíona, syna lapithského krále Flegya a otce → Peirithoa; aby nemusel dát svatební dar otcí své nevěsty Eioneovi, nastražil mu past, v níž uhořel. Když chtěl znásilnit samu nejvyšší bohyni Héru, Zeus Ixíona ztrestal vpletením do ohnivého kola a uvrhl ho do Tartaru. Příběh je znám z vázových maleb a obrazů

Pyrené (řec. Peirené, „Proutěná“) – bebrycká královská dcera, jíž se dvořil Héraklés při své cestě Španělskem; zde ji také ve stejnojmenném městě pohřbil a její jméno nese horský hřeben Pyrenejí. *Pirené* byla také jedna z Danaoven, dcer krále Danaa (viz níže).

ZERENE eurydice (Boisduval, 1855) – USA

Zerene pochází z řec. xerein (žíznit).

Jméno *Eurydiké* přísluší více ženám: 1. Nejznámější je žena thráckého pěvce → Orfea uštknutá hadem (viz např. Gluckovu operu a Offenbachovu operetu *Orfeus v podsvětí*).

2. Žena thébského Kreonta, která se usmrtila po ztrátě svého syna Haimona, nešťastně zamilovaného do → Antigony. 3. Dcera Pelopa a Hippodameie. 4. Dcera spartského krále Lakedaimona a jeho ženy Sparty.

Čeleď **DANAIDAE** (Bates, 1861)

Patří sem známí migranti; housenky žijí na rostlinách čeledí *Apocynaceae*, *Asclepiadaceae* a *Moraceae* a jsou, stejně jako imaga, pro predátory nepoživatelné.

Danaides (Danaovny) představují 50 dcer argolského krále → Danaa, který jim dal dýky, aby povraždily o společné svatební noci své vnucené chotě – 50 synů znepráteleného bratra Aigypta. Za trest pak musely v podsvětí nosit vodu do děravého sudu (zpracováno v cyklickém eposu Aischyla a Pindara a v Sallierihu opeře *Danaovny* z roku 1767).

AMAUROS (Hübner) **spp.**

Rod temně zbarvených motýlů, jejichž jméno pochází z řec. amauron (tma).

A. damocles (Beauvard) – východní Afrika

Dámoklés (4. stol. př. n. l.), dvořan syrákúského tyrana, který dal přednost skromnému životu v ústraní před bohatstvím, když mu jeho pán Dionýsos I. dal vybrat a na pompézní hostině zavěsil nad jeho hlavu meč na koňské zíní; poznal, že nemůže být šťasten ten, kdo musí mít stále strach o holý život.

A. hecate (Butler) – záp. Afrika, Kongo, Uganda

Hekaté – dcera Títánů Persa a Asterie, ochránkyně bran a křížovatek (proto zv. též Trivia), patronka čarování a bohyně pověr a strašidel.

DANAUS (Klug) **spp.**

Danaus (řec. Danaos) – syn egyptského krále Béla a Anchinoy, dcery říčního boha Neila (příloha 3). Byl původně král v Libyi a praotec kmene Danaů. Před egyptským vládychtivým bratrem Aigyptem uprchl do Argolidy na Peloponnésu, kde se stal otcem padesáti dcer – Danaoven. Ty se měly provdat proti jeho vůli za 50 Aigyptových synů, což skončilo hromadnou vraždou ženichů.

D. aspasia (Fabricius) – Barma, Malajsie, Thajsko

Aspasia byla krásná choť a moudrá rádkyně → Perikleova.

D. eryx (Fabricius) – Borneo, Barma, Thajsko

Eryx byl syn Afrodíty a Argonauta Búta, sicilský král; uškrtil ho Héraklés za pokus o krádež dobytčete z Géryonova stáda, které měl přivést do Mykén králi Eurystheovi z Diova příkazu jako jeho osmý nadlidský úkol.

D. gilippus (Cramer) – Jižní Amerika a USA

Gilippus byl Arkád, který přišel do Itálie s Hermovým synem Euandrem, přinesl sem různá umění a zavedl božské kultury.

D. chrysippus (Linné, 1758) – migrant (česky: **danaus východní**)

Chrysippus: 1. Patrně levoboček élidského krále Pelopa a nymfy Axiochy, jehož v noci zabila → Hippodameia, aby pomstila Pelopovu nevěru. 2. Ch. ze Soloi v Kilikii byl autorem stovek důvtipných spisů o stoicismu z roku 205 př. n. l.

D. melaneus (Cramer) – Indie, Čína

Melaneus – král Dryopů a vynikající lukostřelec, nazývaný proto Apollónovým synem; stal se oichalským králem a měl syna → Euryta.

D. melanippus (Cramer) – Borneo

Melanippus – thébský bojovník, který smrtelně zranil jednoho z vůdců Týdea ve válce proti Thébám; proto ho Amfiarás zabil a dal Týdeovi vypít na záchranu mozek z utaté hlavy Melanippa. Athéna, přinášející Týdeovi pomoc, zhnusena vylila lék na zem.

D. plexippus (Linné, 1758) – také migrant (česky: **danaus stěhovavý**), známý monarch

Plexippos: 1. Starší z bratrů Oineovy ženy Altháie; při lovu na kalydónského kance upíral Atalanté právo na trofej, a byl proto zabit Altháiným synem → Meleagrem. 2. Pelopův syn unesený → Láiem z Pisy do Théb. Za to byl Láios Pelopem proklet a nakonec, dle naplněné věštby, zabit vlastním synem → Oidipem.

EUPLOEA (Fabricius) **spp.**

Rodové jméno lze odvodit z řec. eu- (dobrý) + pleion (plavidlo) bez vztahu k motýlu.

E. alcathoe (Godart) – Austrálie, Nová Guinea

Alkathoe – dcera orchomenského krále Mínya, proměněná se sestrami → Arsinoé a → Leukippé v netopyry.

E. alecto (Butler) – Indonésie

Aléktó – jedna ze tří Erínyí, bohyní pomsty a kletby.

E. althaea (Semper) – tamtéž

Althaea (řec. *Althaia*) – žena kalydónského (aitolského) krále Oineia; porodila Deianeiru a → Meleagra, kterého podle nešťastné věštby sama zahubila, když M. zabil jejího bratra → Plexippa.

E. deione (Westwood) – Indie, Malajsie, Thajsko

Deione (snad Deinó, „Strašná“) byla jedna ze tří Graií (sester Gorgon), stařen používajících jedno společné oko a zub; oklamal je → Perseus, když se chtěl od nich dovědět, jak zahubit Gorgonu Medúsu. Další dvě Graie se jmenovaly Enýó („Válečnice“) a Pemfrédó („Vosa“).

E. eleusina (Cramer) – Indonésie

Eleusína = eleusínská; jméno zvolené snad podle dějiště mystérií v attickém městě Eleusis, s kultem bohyní Démétrý a Persefony.

E. mulciber (Cramer) – Indie, Jáva, Malajsie

Mulciber („Tavítel kovů“) je přízvisko božského kovářského umělce a pána ohně Héfaista/Vulkána.

E. rhadamanthus (Fabricius) – Malajsie

O Rhadamanthovi (řec. *Rhadamanthys*) – viz str. 53.

IDEA (Fabricius) **spp.**; syn. **Hestia** – Indonésie

Velcí a strakatí motýli tohoto rodu se vyznačují pomalým klouzavým letem, proto jsou také zvaní „papíroví motýli“.

Idea (řec. Ídaia) – Dardanova dcera, jejímiž bratry byli Ídaios, Erichthenios a Ílos. Stala se druhou ženou většce Fínea. Jméno může být také odv. od nymfy *Idé* (*Idoety*), dcery Melisseovy, již a její sestře Adrásteii svěřila bohyně Rheia svého nejmladšího syna Dia k vychování, aby ho zachránila před otcem Kronem.

Hestia (lat. Vesta) byla bohyně domácího krbu, dcera Krona a Rhei (příloha 1).

I. electra (Semper) – Malajsie

Élektirá: 1. Jedna ze tří dcer mykénského krále Agamemnona a Klytaiméstry, Orestova sestra a hrdinka zachované Sofokleovy tragédie *Antigoné* z r. 442 př. n. l. 2. Atlantova dcera, matka zakladatele Tróje krále Dardana a jedna ze sedmi Plejad. 3. Dcera Ókeana a Téthye, manželka mořského boha Thaumanta a matka bohyně duhy → Íridy a tří obludných Harpyjí.

I. hypermnestra (Westwood) – Malajsie, Tchaj-wan

Hyperm(n)éstra – jediná z padesáti dcer krále → Danaa, která neuposlechla otce a nezabila o svatební noci svého muže → Lynkea, syna krále Aigypta; porodila mu syna Abanta, pozdějšího otce bratří Proita a Akrisia.

I. jasonia (Westwood) – Indie, Malajsie

Jméno *Iasonia* znamená manželka Iásona, tzn. → Médeia, nebo později jeho milenka → Glauké.

I. leuconoe (Eschschwailer); ssp. *clara* – Borneo, Filipíny, Tchaj-wan

Jméno *Leukonoé* snad přísluší jedné z lesních nymf; lat. *clara* = jasná, známá.

I. lynceus (Drury) – Malajsie

Lynkeus je jméno několika mytických hrdinů: 1. Jediný z padesáti synů krále Aegypta, který přežil svatební noc s → Danaovou dcerou Hypermnéstrou. 2. Argonaut s vynikajícím zrakem, jímž viděl skrz dřevo, kámen i do nitra země. 3. Syn messenského krále Afarea; on a jeho bratr → Ídás svedli zápas s → Kastorem a Polydeukem o svoje nevěsty Hilaeiru a Foibu.

LYCOREA ceres (Cramer) – Guayana, Haiti, Kuba

Lycorea je odv. snad od jména *Lycorias*, jedné z padesáti Néreoven, dcer Nérea a Dóridy. Lykoris byla milenka triumvira Antonia a později i básníka G. C. Galla.

Ceres byla římská bohyně plodů a obilí.

Čeled' ACRAEIDAE

Jde o skupinu pomalu létajících motýlů střední velikosti, rozšířených hlavně v Africe. Jejich těla obsahují jedovaté látky, proto se jim predátoři vyhýbají a jsou modelem pro jiné druhy.

ACRAEA (Fabricius) **spp.**

Rodové jméno je fem. od *acraeus* = bydlící na výšinách (příjmení bohů).

A. anacreon (Trimen) – Uganda

Anakreón byl řec. lyrický básník z města Tea v Iónii (6. stol. př. n. l.), jehož verše se zabývají bezstarostným životem, láskou a vínem; ovlivnil francouzskou poezii 16. století.

A. andromacha (Fabricius) – Celebes, Indonésie, Nová Guinea

Andromaché byla Hektorova žena a matka Astyanakta; po vyvrácení Tróje sloužila jako otrokyně → Neoptolemovi a porodila mu několik dětí; po propuštění byla předána Hektorovu bratru → Helénovi, s nímž měla syna Pergama, pozdějšího zakladatele maloasijského města Pergamon.

A. cepheus (Linné) – centrální Afrika, Nigérie

Cepheus (řec. Kéfeus) byl: 1. Manžel ješitné Kassiopeie, která urazila vynášením své krásy mořské nymfy Néreidy a za to měla z příkazu Poseidóna obětovat svoji dceru → Andromedu mořské obludě; tu ale zachránil → Perseus. 2. Další C., syn arkadského Alea, byl jedním z padesáti Argonautů.

A. niobe (Sharpe) – Sao Tomé

Niobé (zv. též Tantalís) – nešťastná vychloubačná Tantalova dcera (příloha 2), která z pomsty bohů Apollóna a Artemidy ztratila všech svých 14 dětí a ze žalu zkameněla.

A. penelope (Staudinger) – Nigérie, Kongo

Pénélopé byla dcera Tyndareova bratra Íkaria a Najady Periboie; z bájí je především známa jako věrná manželka ithackého krále → Odyssea.

A. periphanes (Oberthür) – Angola, Rhodesie

Periphanes byl jedním z mnoha řec. reků, co padli v bojích u Tróje.

A. terpsichore (Linné) – jižní Afrika

Terpsichoré byla Múza tance; její syn Hymenaios byl bohem sňatku (v lékařství hymen znamená panenskou blánu).

A. vesta (Fabricius) – tamtéž

Vesta byla římská bohyně rodinného krbu, ztotožňovaná s řec. → Hestií; její kněžky zvané Vestálky střežily posvátný oheň ve svatyni, do níž nesměl vstoupit žádný muž.

A. zetes (Linné) – Uganda

Zétés – okřídlený syn boha severních větrů Borea, jehož bratrem byl Kalais. Oba se zúčastnili výpravy Argonautů a také zahnali obludné dravé ptáky Harpyje, sužující starého věšce Fínea za prozrazení jednoho Diova tajemství – kdo ho má sesadit.

ACTINOTE (Hübner) spp.

Řec. aktinotos = paprsek.

A. alcione (Hewitson) – Bolívie, Kolumbie, Peru

Alcione (řec. Alkyoné) byly dvě: 1. Jedna ze sedmi Plejad a Poseidónova milá. 2. Manželka tráchinského krále Kéýka proměněná s ním v párek ledňáčeků.

A. anteas (Doubleday) – Venezuela

Anteas (řec. Antaios): 1. Libyjský Gigant, syn Poseidóna a bohyně země Gáie, který každého přemohl; až Héraklés přišel na to, že je možné obra porazit jen jeho vyzdvižením od země, která mu dodávala matčinu sílu. 2. Vůdce Turnus, rutulský král a nepřítel → Aenea.

A. neleus (Latreille) – Ekvádor, Kolumbie

Néleus: 1. Syn Poseidóna a krásné Týry, manželky iólského krále Kréthea; když ho bratr → Pélias vypudil z thessalského města Iólku, založil v Messénii město Pylos. 2. Další Néleus měl s Amfíonovou a Niobinou dcerou Chlórís tehdy nejkrásnější dívku Herminu (nebo Péru) a dvanáct synů; ty pak zabil (až na Nestora) hrdina Héraklés, poněvadž ho Néleus neočistil z neúmyslné vraždy svého přítele → Ífita.

Čeľad' ITHOMIIDAE

Čeľad' zahrnuje asi 320 druhů převážně neotropických motýlů rozdělených do 47 rodů, většinou s nejasným původem pojmenování; pro predátory jsou pro svoji toxicitu nepoživatelní jako předchozí dvě čeledi. Řada z nich má průhledná křídla, jiní svým vzhledem připomínají Helikonidy.

HYALYRIS (Boisduval) **spp.**

Ženské rod. jméno souvisí s průhledností křídel motýlů, z řec. *hyalos* (průhledný).

H. antea (Hewitson, 1869) – Ekvádor, Peru

Antea (řec. *Anteia*) byla dcera lykijského krále Iobata, manželka Proita, krále v Týrynthu. Její dcery Ífianassa, Ífinoe a Lýsippé odmítaly uctívat boha vína Dionýsa; za to byly potrestány šílenstvím, z něhož je vyléčil věštec → Melampús.

H. praxilla (Hewitson, 1870) – tamtéž

Praxilla byla řec. lyrická básnířka ze Sikyónu (5. stol. př. n. l.).

HYPOSCADA anchiala (Fox, 1941) – Peru, Amazonie

Anchialé byla nymfa, která porodila nedaleko Oaxu trpaslíky Daktyly, obratné kováře a kněze bohyně Kybély.

HYPOTHYRIS thea (Hewitson, 1852) – Peru, Amazonie

Theá byla dcera Kentaura → Cheiróna (Chiron) zv. Euippé; milá Aiola, zakladatele aiolského kmene maloasijských Řeků.

ITHOMIA (Hübner) **spp.**

Ithómé je hora v Messénii, dějiště válek, na jejímž úpatí bylo v r. 369 př. n. l. založeno město Messéné.

I. drymo (Hübner) – Kolumbie

Drymó je jedna z mořských nymf Néreidek, dcer → Nérea a → Dóridy.

I. iphianassa (Herrich-Schäffer, 1864) – Nikaragua, Peru

Ífianassa: 1. Jedna ze tří dcer mykénského krále Agamemnona zv. Ífigeneia. 2. Jedna ze tří dcer týryntského krále Proita, která byla za urážku bohů postižena šílenstvím; měla sestry Ífinoe a Lýsippé (viz výše *H. antea*).

MECHANITIS polymnia (Linné, 1758) – Mexiko po Argentinu

Fabricius nám původ rodového jména nesdělil; pomalý a vznášivý let motýla snad připomíná nějakou mechanickou hračku.

Múza *Polymnia* (též *Polyhymnia*) byla bohyně hymnických zpěvů.

TITHOREA harmonia (Cramer, 1777) – tamtéž

Harmonia byla dcerou Afrodítý a boha války Area; stala se ženou zakladatele Théb → Kadma.

Čeled' HELICONIIDAE

Tato čeled' obsahuje více než 70 převážně neotropických druhů motýlů protáhlých předních křídel, jejichž značná barevná proměnlivost znesnadňuje identifikaci. Housenky žijí na mučenkách (*Passiflora* spp.) a imága často mimitizují Ithomiidy. Rodové jméno je odvozeno od pohoří Helikónu v jz. části Boiótie, sídla Apollónových Múz.

CETHOSIA (Fabricius) spp.

Rodové jméno lze odvodit z řec. kētós (smutek, žal) nebo od Kétó (tzn. Kétóovna), ošklivé dcery bohyně země Gáie a boha mořských hlubin Ponta. S mořským starcem Forkýnem měla řadu nestvůr (Graie, Gorgony aj.).

C. biblis (Drury, 1773) – Barma, Čína, Indie, Vietnam

Byblis s bratrem Kaunem byla dvojče od nymfy Kýaney a Apollónova syna, krétského krále Miléta, který byl vyhnán → Mínoem a v Malé Asii založil město Milétos.

C. cyane (Drury, 1770) – Barma, Thajsko, Vietnam

Cyane (řec. Kýaneé), dcera říčního boha → Maeandra, byla manželkou Apollónova syna → Miléta; porodila mu dvojčata – syna Kauna a dceru Byblidu (viz výše).

C. cydippe (Linné, 1763); se subspeciemi *alkmene* (Fruhstorfer, 1902), *cyrene* (Wallace, 1869), *chrysippe* (Fabricius, 1775) a *iphigenia* (Fruhstorfer, 1901) – Indonésie

Cydippe (řec. Kýdippé) – Héřina kněžka, která pro svoje syny Bitóna a Kleobia vyprosila u Héry sladkou smrt.

Krásná *Alkméné* („Mocná v hněvu“) zplodila se záletným Diem Héraklea v době nepřítomnosti jejího manžela Amfitryóna; po smrti ji Hermés přenesl na ostrov blažených, kde byla uctívána jako polobohyně.

Cyrene (řec. Kýréné), matka Aristaiova, dcera lapithského krále Hypsea, která na lovu přemohla lva, za což ji Apollón přenesl do Libye.

Chrysippé – jedna z tzv. → Danaoven, padesáti dcer argolského krále Danaa, které o svatební noci povražďily svoje novomanžele.

Iphigenia (řec. Ífigeneia), jedna z dcer mykénského krále Agamemnona, která měla být na radu věštky Kalchanta obětována uražené Artemidě, aby achajské loďstvo mělo příznivý vítr k odplutí proti Tróji.

C. hypsea (Doubleday, 1847) – Borneo, Jáva, Sumatra

Druhové jméno je fem. od *Hypsea*, lapithského krále, jehož dcera Themistó se stala ženou orchomenského krále Athamanta, otce Frixu a Helly.

C. myrina (C. & R. Felder, 1867) – Celebes

Myriné byla královnou libyjských Amazonek. S velkou armádou porazila na západě zemi Atlantů, bojovala se sousedními Gorgony a s egyptským králem Hórem vpadla až do Arábie; založila řadu měst (Myriné, Mytilénu, Kýmé aj.), ale po přepravě do Thrákie byla přemožena králem Mopsem a skythským Sipylem a zabita.

C. penthesilea (Cramer, 1777) – Austrálie, Jáva

Areova dcera *Penthesilea* byla rovněž jednou z královen Amazonek (viz str. 28); po smrti hrdiny Hektora přišla na pomoc Tróji, kde ji v souboji zabil Achilleus.

DIONE (Hübner) **spp.**

Dióné („Božská“) je jméno nejistého původu. Je to buď jedno z četných příjmení Afrodítý, nebo, podle Homéra, bohyně deště a pramenů (dcera Ókeana nebo Atlanta), která se zálezným Diem zplodila Afrodítu; další mýtus však vypráví o jejím zrození z mořské pěny.

D. glycera (Felder) – Ekvádor

Glykerá je jméno jedné hetéry („Sladká“) z řec. slova glykys.

D. juno (Cramer) – Peru

Juno (Iuno) byla krásná dcera řím. boha Saturna a bohyně Opis, ztotožňovaná s řec. Hérou, žárlivou manželkou nejvyššího olympského boha Dia.

D. moneta (Hübner) – Mexiko

Moneta – italská bohyně, která splynula s Junonou v *Juno-Moneta* („Napomínající“), jíž byl postaven na Kapitolu chrám v místě mincovny; tak se stala i bohyní peněz a slovo moneta bylo pak používáno pro mince.

DRYAS julia (Fabricius) – Peru

Rodové jméno *Dryás* zavedl Scopoli v r. 1763: 1. Dle pověsti to byla lesní nymfa sídlící v dubu (z řec. drys). 2. Syn thráckého krále Lykúrga, který napadl boha vínařství Dionýsa, za což byl potrestán šílenstvím; zabil svého syna Dryanta v domnění, že kácí Dionýsovi zasvěcenou vinnou révu (str. 28).

Julia – časté jméno žen z patricijského rodu Juliů, odvozujících svůj původ od mytického Iula, syna Aeneova. Historie zná nejméně tři Julie: nemravnou dceru císaře Augusta, a dále matky císařů Caracally a Alexandra Severa.

HELICONIUS (Klug) **spp.**

Rodové jméno je odvozeno od hory *Helikónu*, sídla Múz.

H. antiochus (Linné) – Kolumbie

Antiochus je odv. podle jména Antiocheie, syrského města založeného Seleukem nad řekou Orontem.

H. doris (Linné) – Kolumbie

Dóris – manželka boha Nérea, dcera Ókeana a Téthye, matka početných mořských nymf, tzv. Néreidek (např. Amfitrité, Galatheia aj.).

H. erato (Linné); s f. ***anacreon*** (Godman-Salvin) a ***phyllis*** (Fabricius) – Jižní Amerika

Erató – dcera Dia a bohyně paměti Mnémosyny; Múza milostné poezie, jejímiž družkami byly nymfy Bakché, Bromié, Makris, Nýsé aj.

Anakreón byl řec. lyrický básník z města Tea v Iónii.

Phyllis (řec. Fyllis) – dcera thráckého krále Sithóna, která se vášnivě zamilovala do Théseova syna Démofoónta; ze žalu, že se milenec nevrátil ve stanovené lhůtě z trójského boje, si vzala život a bohové ji proměnili ve strom. Je zaměňována za thráckou princeznu stejného osudu, do níž se zamiloval Théseův syn Athamás (bratr Demofónta) – ta zase byla proměněna v mandlovník.

H. hecuba (Hewitson) – Ekvádor

O *Hekubě* (Hekabé), druhé manželce krále Priama, se píše podrobněji na str. 86.

H. melpomene (Linné); f. **cassandra** (Felder) a **leda** (Staudinger) – Brazílie, Ekvádor
Múza *Melpomené* byla ochránkyní veškerého zpěvu a tragických her.

Kassandra, Priamova dcera, byla nešťastná věštkyně, krásou srovnatelná s bohyní Afrodítou, do níž se zamiloval i sám Achilleus.

Léda – dcera krále Thestia a Leukippy, manželka krále → Tyndarea, matka spartské Heleny, Klytaimnéstry a jejich dvou bratrů → Kastóra a Polydeuka (str. 42).

H. sapho (Drury) – Honduras, Ekvádor

O lyrickou básnířku → *Sapfó* se marně ucházel básník Alkaios i lycký hrdina Orthoyoneus, který padl v souboji s krétským hrdinou → Ídomeneem.

PHILAETHRIA dido (Linné) – Peru

Dídó (jiným jménem Elissa nebo Sidonis), dcera tyrského krále Béla; zakladatelka Kartága a první kartaginská královna, jejíhož manžela Sychaea zavraždil z lakotnosti Dídónin bratr Pygmalión. Zamilovala se do → Aenea prchajícího z pobožené Tróje a po jeho odplutí do Itálie se probodla dýkou na pohřební hranici; je jednou z hlavních postav Vergiliový *Aeneidy*.

VINDULA (Hemming, 1934) **spp.**; s četnými subspeciemi

Původ rodového jména neznáme.

V. arsinoe (Cramer, 1777) – Moluky, Austrálie

Arsinoe byla dcera orchomenského krále Mínya, která odmítala uctívat boha vína a vinařství Dionýsa, a proto byla proměněna spolu se svými sestrami Alkathou a Leukippou v netopýry. Stejně jméno mělo také několik královen, z nichž nejznámější byla sestra a manželka Ptolemaia II. Filadelfa; podle ní bylo pojmenováno i město na Nilu Arsinoe, známé jako naleziště egyptských papyrů.

V. dejone (Erichson, 1834) – Sumatra po Filipíny

Déioné je fem. od Déióna, syna zakladatele aiolského kmene Aiola, který byl zase potomkem praotce Řeků Helléna; Déión byl vládcem ve Fókidě.

V. erota (Fabricius, 1793) – Indie po Borneo a Sumatru

Erota je fem. od bůžka lásky Eróta (Amor, Cupido, str. 34).

Čeľad' AMATHUSIIDAE

Skupina kolem 100 druhů z indoaustralské oblasti, které mají vztah k jihoamerickým Brassolidám a Morphidám. Jsou aktivní hlavně ráno a při setmění.

AMATHUSIA *phidippus* (Linné) – Barma, Jáva, Thajsko

Amatúsia je příjmení Afrodítý podle jihokyperského města Amathús s proslulým chrámem bohyně.

Jméno *Phidippus* patří buď jednomu z nápadníků trójské Heleny, nebo lékaři galatijského krále Deiotara, Pompeiova přívržence, obviněného z plánované účasti na zavraždění Caesara.

AMATHUXIDIA *amythaon* (Doubleday, 1847) – Barma, Filipíny

Amytháón, syn iólského krále Kréthea a jeho ženy Eidomeny, otec věštky → Melampa a hrdiny Bianta i předek mnoha slavných reků z války „Sedmi proti Thébám“.

FAUNIS (Hübner) spp.

Faunis byla žena řím. boha lesů, polí a úrody Fauna, syna laurentského krále Pika proměněného v datla, když odmítl lásku kouzelnice → Kirké.

F. *phaon* (Eversmann) – Filipíny

Faón byl krásný mladík z ostrova Lesbos, který odmítnutím zamilované lyrické básníčky → Sappó zapříčinil její sebevraždu.

F. *sappho* (Semper, 1878) – Filipíny

Sappfó, lyrická básníčka považovaná v antice za desátou Múzu (viz výše).

STICHOPHTHALMA *camadeva* (Westwood) – Sikkim po Barmu

Kamadéva („Touha“), hinduistická bohyně milostné touhy, dcera bohů Višnu a Lakšmí.

TAENARIS (Hübner) spp.

Taenaris – jako T. Soror nebo T. Morita byly přezdívky trójské Heleny. Tainaris také znamená Tainarský (Lakonský) podle mysu Tainaron na jihu Peloponnésu s Poseidónovým chrámem, kde byl domnělý vchod do podsvětí.

T. *artemis* (Vollenhoven) – Nová Guinea a

T. *diana* (Butler) – Moluky

Artemis (lat. *Diana*, „Božská“) byla Apollónova sestra, bohyně lovu a panenství s kultovními místy v Arkadii, Lakónii a Spartě. Proslulý byl zejména její chrám v Efesu, jeden ze sedmi divů starověkého světa. Byl zapálen pomateným Hérostratem a obnoven Alexandrem Velikým.

T. *gorgo* (Kirsch.) – Nová Guinea

Gorgo je záměnné jméno Gorgony → Medúsy. Naproti tomu *Gorgé* byla dcera kalýdónského krále Oinea a Althaie a její sestrou byla Déianeira, druhá manželka Héraklea. Jiná *Gorgé* byla jedna z → Danaoven, která zabila o svatební noci svého ženicha Hippothoa.

T. *phorcus* (Westwood) – Šalamounovy ostrovy

Mořský bůh *Phorcus* (správně Phorcus, řec. Forkýs), syn Ponta a Gáie, byl strážcem moře a jeho oblud; se ženou Kétou zplodil tři ohavné stařeny Graie, tři příšerné Gorgony,

draka Ládóna a nymfu Thoósu, matku jednookého Kyklópa → Polyféma. S bohyní mořské síly Kratií měl zákeřnou → Skyllu.

T. selene (Westwood) – Moluky

Seléné (lat. Luna), řec. bohyně měsíce ztotožňovaná někdy s Artemidou a Hekaté, pomocnice rodících žen, která rovněž hrála významnou roli u čarodějek, viz str. 18.

T. urania (Linné) – ostrov Amboina

Úraniá („Nebeská“) představuje Múzu hvězdářství i jedno z příjmení bohyně Afrodítý.

THAUMANTIS diores (Doubleday) – Assam, Sikkim

Thaumantis je příjmení bohyně duhy → Íris-Thaumantias zplozené Ókeanovnou Élektrou a Thaumantem, synem boha Ponta a Gáie; Thaumás zosobňoval zázračné mořské i nebeské jevy (řec. thaumadzein je obdivovat a *dioros* znamená odlišný).

ZEUXIDIA aurelius (Cramer) – Borneo, Malajsie, Sumatra

Rod. jméno podle *Zeuxis* (gen. *Zeuxidis*) – byl to významný řec. malíř z 5.–4. stol. př. n. l., který si liboval ve vytváření malířských klamů; vynikl např. obrazy malého Héraklea, Pénélopy a Heleny.

Aurelius Marcus Antonius byl řím. císař a filozof (161–180 n. l.), který dosáhl největšího rozmachu římské říše; jeho rozmařilý syn Commodus ji během tří let přivedl k rozpadu.

Čeď BRASSOLIDAE

Celá čeď čítá asi 80 druhů z neotropické oblasti od Mexika po Argentinu; housenky připomínají spíše Satyridy a tmavě zbarvená imaga se vyznačují velkými „sovími“ oky na rubu zadních křídel. Jméno čedi může souviset s řec. slovem *brasso* (střhám, pronásleduji).

CALIGO (Hübner) spp.

Rod nápadně velkých temně zbarvených denních motýlů (20–30 druhů) létajících hlavně ve stínu a za soumraku. *Caligo* znamená lat. temnota.

C. atreus (Kollar) – Kolumbie, Honduras, Venezuela

Átreus – král v Argu a Mykénách byl syn → Pelopa a Hippodameie, bratr svárlivého Thyesta; jeho potomky byli králové → Agamemnón, → Meneláos a dcera → Anaxibia.

C. bellerophon (Stichel) – Jižní Amerika

Bellerofón (nebo Bellerofontés) – syn korintského krále → Glauka a Eurymédy, vnuk známého hrdiny řec. bájí Sísyfa. S dcerou lykijského krále Iobata měl Isandra, Hippolocha a Láodameiu. Zabil nestvůrnou Chimairu a potřel výbojně Amazonky; chtěl na svém zázračném koni Pégasovi dosáhnout až na Olymp, ale z Diovy vůle spadl ze splašeného oře a pomátl se.

C. eurylochus (Cramer) – Peru

Eurylochos – statečný spolubojovník Odysseův a manžel jeho sestry Ktimény; sestoupil s ním i do podsvětí a stál také v čele 22 námořníků, když vystoupili z lodě na ostrov kouzelnice → Kirké.

C. idomeneus (Linné) – Brazílie, Ekvádor, Peru

Idomeneus – krétský král, syn i nástupce Deukaliónův a vnuk → Mínoův; údatný rek v trójské válce, jehož flotila měla osmdesát lodí; byl také členem ozbrojené řec. posádky uvnitř trójského dřevěného koně (Mozartova opera *Idomeneo*).

C. illioneus (Linné) – Peru

Illioneus: 1. Nejmladší ze šesti Niobiných synů postřílených Apollónem. 2. Trójský druh Aeneův.

C. martia (Godart) – Brazílie

Martia byla Vestálka, tzn. jedna z pěti panenských služek Vesty, řím. bohyně krbu a jeho ohně. Jiná *Martia* byla milostnicí řím. Commoda, jejímž přičiněním se císař stal obětí palácového převratu.

C. memnon (Felder) – Střední Amerika, Venezuela

Memnón – krásný syn Priamova bratra → Títhóna a bohyně Éóje, král Aethiopů válčících se svým vojskem údajně na straně Trójanů; padl v souboji s Achilleem.

C. oedipus (Stichel) – Jižní Amerika

Oedipus (řec. Oidipús) – syn Láioův a Iokastin, král thébský (podrobněji na str. 23).

C. oileus (Felder) – Venezuela

Oileus byl lokridský král, otec hrdinů malého Aianta a Medonta (levobočka s milenkou, nymfou Rhénou). Na výpravě Argonautů byl zasažen měděnými pery stymfalských ptáků, ale vyléčil ho božský lékař Asklépios.

C. prometheus (Kollar) – Jižní Amerika

Prométheus – Títán, syn Íapetův a → Klymenin, otec Deukaliónův a bratr Epimétheův. Údajně stvořil lidské pokolení z vody a hlíny. Lidumil, který za to, že přinesl lidem z Olympu oheň, byl na Diův příkaz přikován k vrcholu kavkazské skály; zde mu obří orel každý den ukloval játra, která opět dorostla.

C. teucer (Linné) – Amazonie, Kolumbie, Peru

Teucer (řec. Teukros): 1. První trójský král, který dal svoji dceru Bateiu za manželku → Dardanovi (příloha 4). 2. Syn Hérakleova přítele → Telamóna, který byl králem na ostrově Salamína.

C. uranus (Herrich-Schäffer) – Mexiko

Úranos – nebeské božstvo, které s bohyní Gáiou zplodilo Títány a Kyklópy; byl zmražen Kronem a z kapek jeho krve vznikli Giganti a lítice Erínye (příloha I). Podle jedné z mytických legend se bohyně lásky Afrodíta zrodila z mořské pěny zvržené varlaty vykastrovaného Úrana.

Čeď Nymphalidae (Swainson, 1827)

Jedna z největších čeď zahrnující několik ne vždy dobře definovaných podčeď s mnoha rodovými jmény, které je většinou obtížné etymologicky vyložit.

Podčeleď CYRESTIINAE**CYRESTIS** (Boisduval) **spp.**

Toto rodové označení je podle F. Rubia utvořeno ze jména zakladatele perské říše krále Kýra (lat. Cyrus, persky „Slunce“) + esthes (řec. krásný).

C. acilia (Godart) – Nová Guinea

Acilia je fem. např. od jména Acilus Manius Glabrio, konzula z r. 67 př. n. l., který navrhl zákon na stíhání zlořádů v úřadech (*lex Acilia Calpurnia*).

C. camillus (Fabricius) – centrální Afrika

Camillus Marcus Furius, římský státník a vojevůdce, porazil Arguy a Volsky, a tak zachránil Řím před galskou zkázou r. 386; byl zvolen diktátorem a prohlášen za „Otce vlasti“.

C. cocles (Fabricius) – Malajsie

Cocles Horatius, rek ve válce s etruským králem Porsennou; r. 507 př. n. l. zadržel Etrusky na mostě přes řeku Tiberu a pomohl tak Římanům k vítězství.

C. thyonneus (Cramer) – Celebes

Thyonneus (řec. Thyónéus) je jedno z příjmení boha vína a vinařství Dionýsa podle přezdívky jeho matky → Semely, která byla po zbožštění přejmenována na Thyóné.

MARPESIA (Hübner) **spp.**

Marpesia byla jedna ze tří nejproslulejších královen Amazonek, bojovných žen sídlících v povodí řeky Thermóntu a na ostrově Lémnu.

M. coresia (Godart) – Mexiko

Coresia („Panenská“) odpovídá jménu Koré, tj. → Persefoně, jinak se jím v umění obecně rozumí dívčí socha.

M. corinna (Latreille) – Ekvádor

Korinna – řecká básnířka z boiótské Tanagry (6.–5. stol. př. n. l.) a Ovidiova milenka.

M. harmonia (Doubleday-Hewitson) – Mexiko

Harmonia – dcera boha války Area a Afrodíty byla chotí prvního thébského krále → Kadma, s nímž měla syna → Polydóra a dcery Autonou, Ínu a Semelu. Podle Ovidiových *Proměn* byli oba manželé proměněni bohy jen za malicherné provinění v hady.

M. iole (Drury) – Kolumbie

Iolé byla chotí Hérakleova syna → Hylla.

M. petreus (Bates) – Peru

Petreus Marcus – Pompeiův legát v Hispánii, který porazil Catilinovce r. 62 př. n. l. u Faesul. Zemřel v bitvě u Thapsu r. 46 jako věrný Pompeiův stoupenec.

Podčeleď EURYTELINAE**CALLICORE** (Hübner) **spp.**; syn. *Catagramma*

Obě rodová jména mají původ v řec. slovech kallos (krásný) + kóré (dívka, panna) a katagrafó (překládám).

C. aegina (Felder) – Peru

Aegina (řec. Aigína) byla matka Aiaka, moudrého a spravedlivého aiginského krále, který se po smrti stal v podsvětí jedním ze tří soudců mrtvých.

C. astarte (Cramer) – Brazílie

Astarte – syrsko-foinická bohyně ztotožňovaná u Řeků s Afrodítou.

C. cyclops (Staudinger) – Brazílie

Kyklóповé (např. Polyfémos) byli mytičtí synové Úrana a bohyně země Gáie.

C. cyllene (Doubleday) – Brazílie

Nymfa *Kylléné* na stejnojmenné hoře vychovávala malého boha Herma.

C. eunomia (Hewitson) – Brazílie

Eunomia (z řec. eu = dobrý + nomos = zákon) byla jedna ze tří Hór, dcer Dia a Themidy, ochránkyně pořádku v přírodě i společnosti. Podle Homéra střežily brány Olympu.

C. hesperis (Guérin) – Peru

Hesperis byla dcera říčního boha Kebréna. Naproti tomu Hesperovny, dcery Ereba a bohyně Noci, hlídaly na nejzazším západě řec. světa jabloň se zlatými jablky v božské zahradě (*Hesperus* = večernice).

C. hystaspes (Fabricius) – Peru

Hystaspés byl otec perského Dáreia I. Podobný název *Hydaspés* má řeka v sz. Indii.

C. pitheas (Latreille) – Kolumbie

Pitheás (lat. *Pittheus*) – syn Pelopa a Hippodameie byl nejmoudřejším králem své doby; založil a proslavil město Troizénu a jeho dcera Aithra porodila athénskému vládci Aigeiovi → Thésea.

C. sorana (Godart) – Brazílie

Sórána je fem. od *Sóránus*, příjmení Plútóna jako ochránce Říma, a také jméno jednoho z nejvýznamnějších řec. lékařů *Sórána* z Efesu (napsal mj. Hippokratův životopis).

C. titania (Salvin) – Mexiko

O *Titanii* bylo pojednáno na str. 18. *Titanis* byla také přezdívkou kouzelnice → Kirké.

CATONEPHELE (Hübner) spp.

Rodové jméno má původ v řec. káto- (pod) + nefelé (mrak).

C. akontius (Linné) – Peru

Akontios: 1. Perseův druh. 2. *Akontios* z ostrova Keu získal lstí za ženu athénskou → Kýdippé a vytvořili tak spolu populární mileneckou dvojici, které otec bránil ve sňatku.

C. chromis (Doubleday & Hewitson) – Peru, Brazílie

Mytologie zná *Chromii* zv. *Hyperippé* nebo *Neis*, manželku → *Endymióna*, jemuž porodila čtyři syny. Řec. *chroma* je barva.

C. nyctimus (Westwood) – Venezuela

Nyktimos byl jeden z padesáti synů arkadského → *Lykáona*, kterého král předložil záměrně na hostině jako pokrm *Diovi*, aby zde projevil svoji vševědoucnost.

C. orea (Hübner) – Peru

Jméno je fem. od Kentaura *Orea*, kterého zabil Héraklés, když bojoval s Kentaury na návštěvě u jejich druha Fola.

C. salacia (Hewitson) – Peru

Salacia byla u Římanů mořská bohyně a Neptunova žena (u Řeků Amfitrité).

EPIPHILE adrasta (Hewitson) – Peru

Adrasta (Adrasteia) – bohyně hor, jíž hérós Adrastos zbudoval chrám v maloasijském Kyziku; Řekové ji ztotožňovali s bohyní odplaty Nemesis. Jiná Adrasteia se sestrou Ídaiou opatrovala malého Dia, když ho jeho matka Rheia schovala v krétské jeskyni před Kronem, který se obával, že ho jednou syn svrhne.

EUNICA (Hübner) spp.

Rodové jméno mořské nymfy Néreevny Euniké, je vytvořeno z řec. eu + Niké („Šťastné vítězství“). Za zmínku stojí, že dívka tohoto jména vystupuje i v Sinkiewitzově románu *Quo vadis*.

E. alcmena (Doubleday) – Peru

Alkméné („Hněvivá“) – krásná dcera mykénského krále Élektryóna a jeho ženy Anaxó; provdala se za tíryntského krále → Amfitryóna, s nímž měla syna → Ífikla a s Diem nemanželského Héraklea.

E. eurota (Cramer) – tamtéž

Jméno *Eurótá* je odv. buď od boha jednoho druhu větru, nebo od lakónské řeky Eurótás protékající Spartou.

E. macris (Godart) – Brazílie

Makris byla jedna z nýsejských nymf, která společně s družkami vychovala novorozeného boha vína Dionýsa.

NESSAEA aglaura (Doubleday) – Guatemala

Rodové jméno je fem. od *Nessos*; byl to Kentaur, kterého zabil Héraklés, když jako převozník obtěžoval jeho ženu Déianeiru. *Néssaié* byla jedna z Néreevny a řec. slovo *nessa* znamená miláček.

Aglaura (Aglauris), dcera prvního attického krále Kekropa; se sestrami → Pandrosou a Hersou, kněžkami Pallas Athény, otevřela přes zákaz truhlici svěcenou jim bohyní; následně všechny zešlély a vrhly se z Akropole do propasti.

PERISAMA (Doubleday) spp.

Původ tohoto rodového jména bohužel neznáme.

P. cloelia (Hewitson) – Peru

Cloelia – řím. patricijská dívka, jež byla vydána jako rukojmí r. 508 př. n. l. etruskému králi Porsennovi; když uprchla po přeplavání řeky Tiberu, byl k její počtě za odvahu postaven jezdecký pomník na Via Sacra.

P. euriclea (Doubleday & Hewitson) – tamtéž

Eurykleia byla Odysseova kojná a věrná chůva, která jako první se psem Arionem poznala svého pána podle staré jizvy na noze, když se po strastiplných dvaceti letech vrátil od Tróje.

P. patara (Hewitson) – Venezuela

Patara, fem. od Apollónova přjmení Pataraeus, byla lykijské město s proslulou věštírnou Apollóna-Patara.

Podčeled' CHARAXINAE

AGRIAS (Doubleday) spp.

Rodové pojmenování (*Agriovna*) je zřejmě fem. od jména Kentaura *Agria*, který se utkal s Heráklem při výpravě za obludným erymanthským kancem (řec. *agrios* = divoký).

A. aedon (Hewitson, 1848) – Kolumbie, Venezuela

Aédón byla manželka thébského krále Zétha, bratra dvojčete Amfíona. Ze závidosti k jeho první ženě Niobé chtěla Amfíonova syna zahubit, ale na společném lůžku omylem zabila svého syna Ityla; za to ji Zeus proměnil ve slavíka, v jehož podobě za noci svého syna zpěvem oplakává.

A. amydon (Hewitson, 1854); se subspeciemi *aristoxenus* (Niepelt) a *tryphon* (Fruhstorfer) – Kolumbie, Mexiko, Peru

Aristoxenos byl Aristotelův žák a zakladatel hudební vědy (napsal *Harmonika stoiceia* a četné životopisy).

Trýfón – alexandrijský gramatik z 1. stol. př. n. l., známý dílem *O hellénismu*.

A. claudina (Godart, 1824); ssp. *croessus* (Staudinger) a *sardanapalus* (Bates) – Brazílie, Peru

Claudina je ženský přírvlastek od častého řím. jména *Claudius* (např. císař C. Pulcher, dále konzul a vojevůdce v 1. punské válce aj.).

O bohatém lydském králi *Kroisovi* viz str. 43.

Sardanapalus zv. Aššúrbanipal byl zženštilý asyrský král, velký příznivec věd a umění; zasloužil se o vybudování města Ninive se starobylými stavbami a knihovnou (skvělá socha krále z bílého mramoru od W. Storyho je na slovenském zámku Bojnice).

A. narcissus (Staudinger, 1886) – Amazonie, Guayana

Narcissus (řec. *Narkissos*) byl hrdý syn říčního boha Kéfísa a nymfy Leiriopy; odmítal všechny krásné ženy i nymfu Échó, která se žalem utrápila, takže zůstal po ní jen hlas (ozvěna). Za to ho bohyně lásky Afrodíté potrestala tím, že se osudově zamiloval do svého obrazu na vodní hladině; usoužil se k smrti a byl bohy proměněn v chladnou jarní květinu narcis (Ovidius: *Proměny*).

A. pericles (Bates, 1860) – Brazílie, Peru, Venezuela

Periklés byl nejznámější athénský státník (495–429 př. n. l.), který svými reformami dosáhl největšího rozkvětu athénské demokracie; zemřel na mor.

ANAEA (Hübner) spp.

Anaea (řec. *Anaia*, hebrejsky *channah* = líbezná) byla libyjská bohyně, srovnatelná krásou s Venuší nebo Dianou.

A. anna (Staudinger) – Peru

Anna: 1. Sestra kartaginské královny Dídó a tyrského krále Pygmalióna. 2. *Anna-Perenna* – staroitalská bohyně roku uctívaná v posvátném háji při římské Flaminiově silnici.

A. clytemnestra (Cramer); syn. **Hypna clytemnestra** (Cramer) – Peru

Klytemnestra (řec. Klytaim(n)ěstra) byla dcera spartské královny Lédy a Tyndarea; jejími sourozenci byli Helena, Kastór a Polydeukos. Manželovi Agamemnonovi porodila Oresta, Élektru, Ífigeneiu (Ífianassu) a Chrysothemidu.

Hypna je fem. od boha spánku (Hypnos), syna bohyně noci Nykty.

A. electra (Westwood) – Mexiko

Élektrá: 1. Dcera Agamemnona a jeho ženy Klytaiméstry. 2. Jedna z Plejad, dcer Atlantových.

A. fabius (Cramer) – Kolumbie

Fabius je také časté řím. jméno, např. Fabius Q. Allobrigicus byl vítězem nad Gally v bitvě u Isaru v r. 121 př. n. l.

A. itys (Cramer) – Brazílie

Itys – syn thráckého krále Térea a Pandíonovy dcery Prokné, která Itya zabila, když zjistila, že Téreus zneuctil její sestru Filomélu.

A. nessus (Latreille) – Peru

Nessos byl aitolský Kentaur, který se stal převozníkem v podsvětí na řece Euénu; zabil ho Héraklés, když při převozu obtěžoval jeho ženu Déianeiru.

A. octavius (Fabricius) – Nigérie

Oktavius: 1. Velitel Pompeiova loďstva. 2. O. Cnidus – řím. konzul ve vládě společně s Cinnou.

A. syene (Hewitson) – Kolumbie

Jméno *Syéné* je odv. od nejjihnějšího egyptského města Syény (dnešní Assuan).

A. titan (Felder) – Peru

Títáni byli obří synové a dcery Úrana a Gáie. Původně jich bylo dvanáct (příloha I), později k nim přibyli i jejich potomci (Prométheus, Epimétheus aj.). Zeus a olympští bohové je po zuřivém boji, zv. Gigantomachie, svrhli do Tartaru, kde je hlídali tři Hekatoncheiři.

A. xenocrates (Westwood) – Peru

Xenokratés (339–315 př. n. l.) z Chalkédonu byl Platónův žák, který rozdělil filozofii na fyziku, logiku a etiku.

CHARAXES (Ochsenheimer) spp.; syn. **Eriboea**

Charaxes byl bratr lyrické básníčky → Sappó. Jen jediný druh motýla z tohoto rodu, ostruhák jižní (*Ch. jastus* L.), zasahuje okrajově svým výskytem do jižní Evropy.

Eriboea (řec. Eriboia, zv. též Periboia), Pelopova vnučka, byla druhou ženou krále → Telamóna, kterému porodila siláka Aianta.

Ch. achaemenes (Felder) – Etiopie, jižní Afrika

Achaemenes (řec. Achaimenes) byl zakladatel dynastie perských králů (6.–5. stol. př. n. l.), z níž pocházeli Dáreios, Xerxés a Artaxerxés.

Ch. anticlea (Drury) – západní Afrika, Kongo, Uganda

Antikleia – 1. Dcera známého řeč. zloděje Autolyka, manželka → Láertova a matka Odysseova (za jeho alternativního otce se někdy uvádí také vychytralý Sísyfos). 2. Manželka léčitele → Machaóna.

Ch. aristogiton (Felder) – Barma, Sikkim

Aristokratický tyranobijce *Aristogiton* (řeč. Aristogeitón) osvobodil Athény v r. 514 př. n. l. od Peisistratovců Hipparcha a Hippia, za což zaplatil svým životem spolu s přítelem Harmodiem.

Ch. brutus (Cramer, 1779) – etiopská oblast

Brutus: 1. B. Lucius Iunius se přičinil o vyhnání krále Tarquinia Superba z Říma a stal se prvním konzulem republiky r. 509 př. n. l. 2. B. Marcus Iunius, synovec Caesara, se jako republikán podílel spolu s → Cassiem na Caesarově vraždě r. 44 př. n. l. (jsou pochyby o císařově zvolání: *Et tu mi fili* – i ty můj synu?). Skončil sebevraždou po porážce republikánů u makedonských Filipp r. 42 př. n. l.

Ch. castor (Cramer, 1775) – tropická Afrika

Kastór – syn spartského krále Tyndarea (event. Dia) a krásné, ač smrtelné královny → Lédy. S bratrem → Polydeukem tvořili dvojici „blíženců“ tzv. Dioskúrů (Diových synů z řeč. Dios kouroi), spartských zápasníků a účastníků výpravy Argonautů.

Ch. cithaeron (Felder) – Keňa, Tanzanie, Zambie

Cithaeron (řeč. Kithairón) bylo zalesněné pohoří na hranicích Attiky a Boiótie s Dionýsovým kultem; Héraklés zde zabil pověstného kithairónského lva, který ničil Thespidova stáda.

Ch. cynthia (Butler, 1865) – západní Afrika, Kongo, Uganda

Cynthia je jedno z mnoha přízvisk Artemidy podle jejího rodiště na hoře Kynthos; je to také jméno dívky opěvované řím. básníkem Sextem Propertiem.

Ch. etheocles (Cramer) – západní Afrika, Keňa, Tanzanie

Eteoklés – syn thébského krále → Oidípa a Iokasty; měl sestry → Antigonu a Isménu a bratra Polyneika. Oba bratři se vzájemně zabili v boji o vládu v Thébách, kde pak kraloval jejich stýc a bratr Iokasty Kreón.

Ch. eudoxus (Drury, 1782) – Kongo, Uganda

Eudoxos z Knidu byl významný matematik, astronom a zeměpisec (400–337 př. n. l.).

Ch. fabius (Fabricius) – Barma, Indie

Jméno *Fabius* patří starobylému patricijskému rodu s mnoha významnými osobnostmi; např. F. Quintus Maximus byl vítězem nad Gally u Isary r. 121 př. n. l.

Ch. hadrianus (Ward) – západní Afrika, Kongo

Hadrianus: 1. Římský císař (117–138 n. l.). 2. Řecký rétor z 2. stol. n. l., žák Héróda Attika, který napsal sedm knih *Metamorfóz*.

Ch. jasius (Linné, 1766) – **ostruhák jižní** (Středomoří) a

Ch. epijasius (Reiche, 1850) – Senegal po Etiopii

Jméno *Jasius* a *Epijasius* je odv. od Íasióna, syna Dia a Élektry; byl milencem bohyně Démétrý, arkadský král a otec → Atalanty.

Ch. laodice (Drury) – záp. Afrika

O *Láodiké* podrobněji viz str. 16.

Ch. lucretius (Cramer, 1777) – tamtéž

Lucretius Titus Carus – řím. básník z 1. stol. př. n. l., známý svým dílem *De rerum natura*.

Ch. numenius (Hewitson, 1848) – Kongo, Uganda, Tanzanie

Núménios z Apameie byl řecký filozof z druhé poloviny 2. stol. n. l.

Ch. odysseus (Staudinger, 1892) – ostrov São-Tomé v Princip. archipelágu

O zchytralém ithackém králi *Odyseovi* (lat. Ulyxes nebo Ulysses) bylo referováno podrobně již na str. 49.

Ch. pelias (Cramer, 1776) – jižní Afrika

Peliás byl levoboček Poseidóna a krásné Týry, manželky iólského krále Kréthea; zmocnil se vlády v městě Iólku násilím, když svrhl svého prvorozeného bratra Aisóna a jeho syna Íasona pak poslal na jistou smrt do Kolchidy pro zlaté rouno; měl i další bratry: Feréta a Amytháona.

Ch. phenix (Turlin-Lequeux, 1993) – Tanzanie

Phenix (řec. Foinyx, „Krvavě červený“): 1. Syn sídonského krále Agénora pátrajícího s bratrem Kilikem a Kadmem po Diem unesené sestře Európě. 2. Syn krále Amyntora z boiótského Eleónu. 3. Egyptský pohádkový pták, který se každých 500 let ve svém hnízdě spálil a z popela opět vzlétl omlazen.

Ch. phoebus (Butler, 1865) – etiopská oblast

Foibos („Jasný“, lat. Phoebus) je jedno z četných příjmení božského Apollóna.

Ch. pleione (Godart, 1824) – Guinea po Nigérii, Kamerun

Ókeanovna *Pléioné* byla manželka Títána Atlanta a matka sedmi Plejad se jmény Alkyoné, Élektrá, Kelainó, Mája, Meropé, Taygété a Steropé.

Ch. pollux (Cramer, 1775) – tropická Afrika, Rhodesie

Pollux je lat. jméno hrdiny Polydeuka, syna Dia a spartské královny Lédy; tento spartský bojovník tvořil s → Kastorem nerozlučnou dvojici tzv. Dioskúrů, nejslavnějších dórských hrdinů po Hérakleovi.

Ch. polyxena (Cramer) – Assam, Barma, Indie

O krásné Priamově dceři *Polyxéně* viz str. 12.

Ch. saturnus (Butler, 1865) – Etiopie po již. Afriku

Saturnus – římský vládce bohů (obdoba řeckého Krona), který byl svržen z nebe svým synem Jovem a uprchl do Itálie v období tzv. zlatého věku. Svátky zv. Saturnálie (kolem 17. prosince – kořeny našich Vánoc) lidé oslavovali pitkami a dávali si dárky.

Ch. tiridates (Cramer, 1777) – Kongo, Uganda, Tanzanie

Tiridátés byl arménský král v době římského císaře Neróna; s Římany válčil r. 58–63 n. l.

EUXANTHE (Hübner) spp.

Rodové jméno lze odvodit z řeckého eu- (dobrý) + xanthos (žlutý), nebo je vyložit jako fem. od Xantha, boha trójské řeky, resp. jménem řeky či města v Lykii s proslulou Sarpédonovou svatyní.

E. eurinome (Cramer) – Uganda

Eurynomé („Daleko vládnoucí“) bylo časté řecké jméno: 1. Dcera Títána Ókeana a jeho ženy Téthy, matka tří krásných Charitek, která vychovávala malého Héfaista, když ho bohyně Héra svrhla pro jeho ošklivost z Olympu do moře (proto kulhal). 2. Věrná služebnice Odysseovy ženy → Pénélopy. 3. Žena korintského krále → Glauka a matka → Bellerofonta.

E. tiberius (Grosse & Salvin) – Keňa

Tiberiové: 1. Římský císař Tiberius Caesar (14–37 n. l.), nastoupil po Augustovi. 2. Císař Tiberius Claudius Nero (54–68 n. l.) byl krutý nástupce císaře Claudia.

E. trajanus (Ward.) – Kamerun

Trajánus Marcus Ulpius byl adoptovaný syn a nástupce císaře Nervy (98–117 n. l.).

PALLA (Hübner) spp.

Řecká bohyně Pallas Athéna si přisvojila toto příjmení od jednoho obra Pallanta, kterého stáhla z nezranitelné kůže v bitvě zvané Gigantomachie; řecké palein = silně třásti. Také správce financí za císaře Claudia se jmenoval Pallás. Palla = řasnatý volný plášť Řeků.

P. decius (Cramer) – západní Afrika, Kongo a

P. publius (Staudinger) – tamtéž a Tanzanie

Decius Publius Mus byli otec i syn; oba se dobrovolně obětovali v bojích za vlast – otec proti Latinům a jeho syn r. 295 v samnitské válce.

POLYURA (Billberg) spp.; syn. **Eriboea**

Polyura přel. „mnohochvosťec“ odpovídá cípatému tvaru zadních křídel motýla.

P. athamas (Moore) – Malajsie

Athamás byl orchomský král, který měl s božskou Nefelou sourozence Frixu a Hellu; svoji ženu však zapudil a oženil se se smrtelnou → Ínou, která usilovala o záchvu obou Athamantových dětí; sama s ním měla syny Learchu a → Melikerta.

P. dolon (Westwood) – Čína, Indie, Pákistán

Dolón – syn bohyně Eumény byl rychlý běžec: jako trójský vyzvědač a milovník koní chtěl ukrást Achilleovo vynikající koňské spřežení, ale byl odhalen Odysseem a Diomédem, který ho probodl mečem.

P. hebe (Fruhstorfer) – Indonésie

Hébé („Mládí“) – dcera Dia a Héry byla bohyně věčného mládí; po přijetí Héraklea mezi bohy se stala jeho novou ženou a porodila mu dva syny: Alexiara a Anikéta.

P. jalysus (Felder) – Indonésie

Jalysus byl syn římského boha slunce Sola (obdoba řec. Hélios).

P. pyrrhus (Linné) – Austrálie, Moluky, Nová Guinea

Pyrrhos je přezdívka Achilleova syna → Neoptolema. Historicky je však známější epeirský král kmene Molossů, který toužil založit světovou říši po vzoru Alexandra Velikého. Porazil sice Římany, ale za velikých ztrát svého vojska u Auscula v Apulii r. 279 př. n. l. (odtud úsloví Pyrrhovo vítězství); po mírovém vyjednávání byl nakonec přemožen r. 275 u Beneventa a zahynul v pouličních bojích.

PREPONA (Boisduval) spp.

Rodové jméno pochází z řec. slova prepon (ozdobný).

P. antimachus (Hübner) – Brazílie, Paraguay

Antimachos z Kolofónu byl vydavatel Homérových eposů a autor epických a elegických básní; vážil si ho i Platón. Z jeho děl dochovaných ve zlomcích to byl epos *Thebais* a sbírka básí *Lýdés*.

P. demophon (Linné) – Brazílie, Guayana a**P. demophon** (Hübner); ssp. **antimache** (Hübner) – Brazílie

Rozdíl jen jedné samohlásky ve jménech má patrně vystihnout velkou fyzickou podobnost obou druhů motýlů.

Démofón nebo *Démofóón* je jméno dvou královských synů: První syn eleusínského krále Kelea a Metaneiry, který náhodně uhořel a později byl ztotožňován se svým bratrem Triptolemem. Druhý byl syn athénské hrdiny a Hérakleova druha Thésea; zamilovala se do něho → Fyllis, dcera thráckého krále Sithóna, která však zemřela žalem, když se stále nevracel od Tróje. Ten po návratu poskytl azyl potomkům Héraklea a jeho matce pronásledovaným mykénským králem Eurystheem, kterého v bitvě porazil. (Legenda je podkladem oper Ch. Glucka a J. Myslivečka *El Demofonte*.)

Antimaché je fem. od jména → Antimachus.

P. chalciope (Hübner) – tamtéž

Chalkiopé – dcera kolchidského krále Aiéta a Asterodeie byla ženou Frixovou a matkou jeho čtyř synů; ti z Kolchidy uprchli před otcovým týráním, a když ztroskotali, přidali se k Argonautům.

P. laertes (Hübner) – Brazílie, Paraguay

Láértés, staříčkový Odysseův otec se až po dvaceti letech dočkal strastiplného návratu svého syna od Tróje.

P. licomedes (Cramer) – Peru

Licomedes (řec. Lykomédés) – král na ostrově Skýru, u něhož Néreoona → Thetis skrývala svého syna Achillea převlečeného za dívku, aby nemusel do trójské války, kde měl podle věštby zahynout.

P. meander (Cramer) – Brazílie, Mexiko, Peru

Meander (řec. Maiandros) byl bůh stejnojmenné řeky s četnými zákrutami (meandry) v maloasijské Iónii; byl otcem nymfy → Cýané („Modré“).

P. omphale (Hübner) – Peru a

P. subomphale (Le Moulton) – Guatemala

Omfalé byla lýdská královna, žena horského boha Tmóla, jíž musel otročit Diův levoboček, slavný hrdina Héraklés za to, že v přechodném pomatení, které na něho seslala Héra, zabil královského syna a přítele → Ífita z Oichálie. Hérakleovi porodila syna Atya.

PROTHOE calydonia (Hewitson) – Indie, Malajsie

Statečná Amazonka *Prothoe* zahynula jedovatým šípem Heráklea, poté co mu pobila sedm druhů v boji o vzácný → Hippolytin pás.

Přídomek (*kalydónská*) pochází od aitolského města Kalydónu s Artemidiným kultem a s pověstí o nestvůrném kanci.

SIDERONE galanthis (Cramer) – Jižní Amerika

Rod. jméno (*Sideronka*) je odv. od *Sidéró*, druhé ženy zpupného thessalského krále Salmonea, která zacházela krutě s krásnou nevlastní dcerou Týrou.

Galanthis byla věrná služebnice Amfitryónovy manželky → Alkmény; oklamala Hérou vyslanou Eileithyiu, aby urychlila porod jejích dvojčat, takže se jako první narodil Diův levoboček Heráklés a až poté Ífiklos, za což byla proměněna v lasičku.

Podčeledi APATURINAE a LIMENITINAE

ADELPHA (Felder) **spp.**

Rodové jméno pochází z řec. adelfé (sestra).

A. iphiclea (Linné) – Mexiko

Ífikla je fem. od Ífiklés, jednoho z Argonautů, nevlastního bratra hrdiny Héraklea.

A. melanthe (Bates) – Bolívie

Melanthé je podobně také fem. od Melantha, pasáka koz ithackého krále → Odyssea.

APATURA (Fabricius) **spp.**

A. nycteis (Menéville) – Amursko po Koreu

Nycteis (*Nykteovna*) je ztotožňovaná s jednou nositelkou jména → Antiopy, dcerou thébského → Nyktea.

A. parisatis (Westwood) – Čína, Indie

Parysatis byla manželkou perského krále Dárea II. (424–404 př. n. l.) a matka jeho syna Kýra Mladšího, který padl se svým bratrem Artaxerxem v bitvě u Kunay r. 401 př. n. l.

BEBEARIA (Hemming) **spp.**; syn. ***Euryphene***

Pro původ obou rodových pojmenování se nezdařilo najít vysvětlení.

B. arcadius (Fabricius, 1793) – Guayana po Siera Leone

Arkadios je autor zachovaného výboru z Herodiánovy *Obecné prosódie*.

B. aurora (Aurivillius, 1896) – Kongo

Aurora (Éós), bohyně ranních červánků a sestra Héliova i Selénina, měla mnoho milostných dobrodružství (např. s Priamovým synem → Títhónem). Jeden z jejích přívlastků byl *Aurora-Rhododaktylos* („Růžoprstá“).

B. barce (Doubleday, 1847) – západní Afrika po Nigérii

Barké byla kojná Sychaea, pozdějšího bohatého foinického manžela kartaginské královny Dídóny, jehož z lakotnosti zabil Dídónin bratr, tyrský král Pygmalión.

B. elpinice (Hewitson, 1869) – Kongo

Elpiniké byla sestra Miltiádova syna Kimóna, vojevůdce v bojích proti Peršanům.

CYMOTHOE (Hübner) spp.

Rodové jméno přísluší Néreově dceři *Kýmothoé*, která pomohla Tritónovi zachránit Aeneovy lodi rozmetané v bouři na sicilská skaliska.

C. alcimeda (Godart) – jižní Afrika

Alcimeda (řec. Alkimedé) bylo druhé jméno Polymédy, ženy thessalského krále Aisóna ve městě Iólku.

C. caenis (Drury) – Kongo, Siera Leone, Uganda

Caenis (řec. Kainis), dcera lapidského krále Elata byla jako nymfa Poseidónovou milenkou; u něho si vyprosila, aby byla proměněna v nezranitelného muže – bojovníka Kainea; toho Kentauri usmrtili zatlučením do země, ale v podsvětí se opět změnil v dívku.

C. egesta (Cramer) – západní Afrika

Egesta (též Segesta) je západosicilské město z doby punských válek nebo fem. od jména Segestes, knížete Cherusků a otce Arminiový ženy Thusneldy.

C. hypatha (Hewitson) – Ghana po Kamerun

Hypatha (Hypatiá), nevšedně vzdělaná poslední pohanská filozofka z Alexandrie, dcera matematika Theóna, byla rozsápaná r. 415 davem křesťanů poštvaných biskupem Kirylem.

C. pluto (Ward) – Kamerun, Kongo

Pluto (řec. Plútón, „Bohatý“): 1. Řec. bůh podzemního bohatství, kovů a polní plodnoti byl později ztotožněn s Hádem; jako vládce podsvětí ho přejali Římané pod jménem Dis. 2. Nymfa, dcera Okeána a Thetidy.

EUTHALIA (Hübner) spp.

Rod. jméno je odv. z řec. euthalés (květnatý).

E. aconthea (Cramer) – Jáva

Druhové jméno *aconthea* zřejmě přísluší přítelkyni Akontia, jinocha z ostrova Keu; ten podle pověsti získal Athéňanku Kýdippu lstí, když přečetla nahlas v Artemidině chrámu přísahu, že se za něho provdá, napsanou na jablku, které jí milenec hodil k nohám.

E. adonia (Cramer) – Jáva

Adonia (Adónidova) je jedna z přezdívek Afrodíty/Venuše podle jejího milence (četné obrazy, např. Tizianův *Adónis a Venuše*).

EUPHAEDRA (Hübner) **spp.**

Rodové jméno lze přeložit z řec. eu- (dobrý) + faidros (svit) jako „krásná Faedra“.

E. adonina (Hewitson, 1865) – Kongo, Nigérie

Adonina (nebo Adónia) je Afrodtína přezdívka podle jejího milence → Adónida.

E. ceres (Fabricius, 1775) – Guinea, Pobřeží slonoviny

Ceres – řím. bohyně setby a úrody, dcera Saturna a Rheie; s nejvyšším řím. bohem Jovem měla dceru Proserpinu (Persefonu). *Ceres* je srovnatelná s řec. Démétrou (příloha I).

E. demeter (Hecq., 1983) – Kamerun, Kongo-Brazzavile

Bohyně *Déméter*, dcera Króna a Rheie, pečovala o rolnictví a plodnost země; ač byla neprovdaná, porodila Iasiónovi Plúta a Diovi syna Iakcha a Koru (Proserpinu).

E. eleus (Drury, 1782) – tropická Afrika

Eleus = élidský, olympijský; attická Eleusís byla známa kultem Démétrý a Persefony.

E. harpalyce (Cramer, 1777) – celá Afrika

Harpalyké, dcera arkadského krále Klymena zabila své dítě zplozené s vlastním otcem, za což byla proměněna v největšího dravého ptáka harpyji. Podle jiné pověsti se živila lupičstvím, až ji v thráckých lesích chytili a utloukli pastýři.

E. medon (Linné, 1763) – Angola

Medón: 1. Levoboček lokerského krále Oilea a nymfy Rhény, byl nevlastní bratr Malého Aianta; v trójské válce zastupoval ve vedení řec. oddílů Filoktéta. 2. Syn → Pylada a Élektry, který měl bratra → Strofia.

E. neophron (Hopffer, 1855) – Mosambik, Zambie

Neophron (řec. Neofrón) ze Sikyónu byl řec. autor tragédií ze 4. stol. př. n. l.

E. perseis (Drury, 1773) – záp. Afrika

Nymfa *Perseis* (Perseovna, zv. též Krété, lat. Perse), dcera Títána Ókeana a Téthye, porodila Héliovi syna Aiéta a mocnou kouzelnici → Kirké (lat. Circe).

E. phaethusa (Butler, 1865) – Guinea, Ghana

Phaethusa (řec. Faéthúsa) a Lampetie byly sestry Faethonta, dalšího syna boha slunce Hélia a jeho milenky Persiiny sestry → Klymeny.

E. proserpina (Hecq., 1983) – Nigérie

Proserpina – řím. bohyně podsvětí (u Řeků Persefoné), dcera bohyně Cerery (Démétrý), která byla později považována za matku boha → Zagrea, ztotožňovaného s s bohem vína Dionýsem-Zagreem.

E. themis (Hübner, 1806) – Nigérie, Ghana

Themidy byly nejméně dvě: 1. Bohyně spravedlnosti, dcera Úrana a Gáie, první Diova

žena, jemuž porodila tři Hóry (Díké, Eiréné, Eunómia) a Moiry (Atropos, Klóthó, Lachesis).
2. Arkadská nymfa, dcera boha řeky Ládónu, zv. Níkostraté (řím. Karmenta).

HAMADRYAS (Hübner) **spp.**; syn. **Ageronia** (česky **dřevobarvci**)

Hamadryady, stejně jako *Dryady*, byly věčně mladé stromové nymfy, jejichž život končil se zánikem příslušného stromu. Motýli tohoto rodu vydávají při letu křaplavý zvuk (proto se nazývají angl. „cracers“) a s oblibou usedají na kmeny hlavou dolů.

Ageronia je odv. z řec. předpony a- (bez) + gerónia (poselství).

H. arethusa (Cramer) – Mexiko

Arethúsa byla nymfa proměněná Artemidou ve stejnojmenný pramen, když ji pronásledoval říční bůh Alfeios – str. 22 (Ovidius: *Proměny*).

H. atlantis (Bates) – Guatemala

Atlantis (Atlantovna, tj. dcera Atlantova), jedna ze sedmi Plejad, přenesených Diem na nebe jako souhvězdí.

H. feronia (Linné) – Brazílie

Féronia – původně asi u Etrusků panenská bohyně lesů; byla uctívána v chrámech (např. v Římě na Martově poli), kde byli propuštění otroci obdarováni čepicí na znamení své svobody.

H. fornax (Hübner) – Brazílie

Fornáx – řím. bohyně a ochránkyně pecí (lat. fornax).

H. glauconome (Bates) – Mexiko

Glaukonomé byla podle Apollodóra jedna z mnoha nymf Néreid, dcer mořského boha Nérea a Dóridy.

H. chloe (Cramer) – Brazílie

Chloé je dosti časté řecké jméno, např. jedné dívky z napodobovaného pastýřského románu o milenecké dvojici *Dafnis a Chloé*, jehož původním autorem byl Longos (viz též stejnojmennou operetu J. Offenbacha).

LIMENITIS (Fabricius) **spp.**

L. arthemis (Drury) – Kanada po Mexiko

K chybně napsanému druhovému jménu viz *Artemis* – řec. bohyně lovu.

L. astyanax (Fabricius) – Kanada, USA

Astyanax („Vládce města“) byl mladičkový syn předního trójského reka → Hektora a Andromachy; byl svržen achajským vojákem z hradeb dobytého města, nebo zabit před očima krále Priama Achilleovým synem Neoptolemem.

L. procris (Cramer) – Filipíny, Indie, Malajsie

Prokris: 1. Dcera athénské královny Erechthea a žárlivá manželka krásného hrdiny a vášnivého lovce Kefala, který ji skrytou v křoví zasáhl nešťastnou náhodou na lovu kopím.
2. Nejstarší z padasátí dcer krále Thespie, která jako jediná z nich porodila Hérakleovi dvojčata.

NEPTIS (Fabricius) **spp.**

N. hesione (Leach) – Čína

Hésioné je jméno několika postav, např. jedné z Ókeanoven (Prométheovy ženy), nebo dcery trójského krále Láomedonta a Leukippy, zachráněné před mořskou obludou Hérakleem a provdané za Telamóna.

N. melicerta (Drury) – Keňa

Melikerta je fem. od Íninyna syna Melikerta, mořského boha zv. u Římanů Portunus.

N. nicomedes (Hewitson) – Uganda

Nikomédés byl syn bíthýnského krále Prúsia, který poskytl azyl Hannibalovi, když jeho vojsko porazil řím. vojevůdce P. C. Scipio.

PANACEA (Godman & Salvin) **spp.**

Asklépiova dcera *Panakeia* byla bohyně osvobozující od všech nemocí (řec. panakea znamená všelék). Měla kromě tří bratrů (str. 12) také tři sestry Akesó, → Hygiaeu a Iásó.

P. divalis (Bates) – Kolumbie

Lat. *divalis* = „Božská“.

P. procilla (Hewitson) – Kolumbie

Procilla – matka Tacitova tchána Gn. Julia Agricoly.

P. regina (Bates) – Ekvádor

Regina je královna; také jeden z afrických otakárků *P. rex* (Oberth.) se nazývá král.

PANTOPORIA (Hübner) **spp.**

Rod. jméno, odv. z řec. pan (vše) + poreia (cesta), bylo zřejmě zvoleno podle proužkované kresby křídel motýla.

P. epimethis (Felder) – Filipíny

Epiméthis (Epimétheovna) byla dcerou Títána Epiméthea a Pandory; porodila dceru Pyrrhu, choť Deukaliónovu.

P. venilia (Linné) – Nová Guinea

Venilia byla mořská nymfa, manželka apulského krále Dauna a matka rutulského krále Turna a dcery Euippy (ta se stala ženou hrdiny Dioméda).

PARTHENOS (Hübner) **spp.**

Parthenos („Panenská“) je epiteton Pallas Athény.

P. sylvia ssp; **thesaurus** (Cramer) – Malajsie

Obě jména pocházejí z latiny: *Sylvia* od historické Rhey-Silvie nebo silva (les) a od slova *thesaurus* (poklad, zásoba).

P. tigrina (Fruhstorfer) – Nová Guinea

Tigrina (tygří?) se týká spíš barevné vizáže motýla než Tigránů (*Tigranes*), arménských králů bojujících proti Parthům.

Podčeleď NYMPHALINAE

BAEOTUS japedus (Staudinger) – Peru

Původ Hemmingova rodového jména je zcela nejasný.

Japedus byl Títán, jemuž jeho žena Ókeanovna Klymené (nebo Asia) porodila čtyři titánské syny – Atlanta, Epiméthea, Menoitia a Prométhea.

CIRROCHROA tyche (Felder) – Sikkim, Malajsie

Tyche byla vrtkavá a nestálá bohyně štěstí a náhody (ztotožňovaná s říím. Fortunou); ochránkyně města Antiocheie, zobrazovaná, jak stojí na glóbu nebo s rohem hojnosti, kormidlem a kolem.

COEA acheronta (Fabricius) – Brazílie, Mexiko

Rodové jméno snad znamená „Nebeská“ (od lat. coelum), Coeus byl otec Latonin; druhové jméno je odv. od *Acherontu*, podsvětní řeky vzdechů, přes niž Charón převážel duše zemřelých. Dalšími řekami Hádovy říše byly Flegeton, Kókýtos, Léthé a Styx.

COLOBURA dirce (Linné) – Peru

Dirce (řec. Dirké) byla manželka thébského krále Lyka, jíž musela → Antiopé sloužit jako otrokyně; za to ji Antiopini synové Amfión a Zéthos dali usmýkat býkem.

CUPHA erymanthis (Drury) – Čína, Indie, Malajsie

Erymanthis (*Erymanthida*) zřejmě souvisí s psófidskou horou Erymanthos, kde se zdržoval netvorný kanec pustošící Psófidu, než ho přemohl Héraklés v rámci svého 4. úkolu uloženého mykénským králem Eurystheem.

C. lampetia (Linné) – Moluky

Héliova dcera → *Lampetia* („Zářící“), spolu se sestrou → Faethúsou, pásla na ostrově Trínakii (dnešní Sicílie) otčova stáda, která se stala osudná pro Odyssea a jeho druhy vracející se od Tróje. Když zabili několik dobytčat, rozzlobený Zeus je potrestal pustošivou bouří.

HISTORIS odius; ssp. **orion** (Fabricius) – Peru

Teiresiova dcera *Historis*, někdy ztotožňovaná se služebnicí → Galanthis, asistovala při porodu Alkmény; radostným křikem oklamala Héřinu sestru Eileithyií, která měla zpozdit porod a tak zabránit prvorozenství nenáviděného manželova levobočka Héraklea.

Odius („Nelibý“) byl jeden z hlasatelů delegace, která měla vyřešit spor mezi Achilleem a Agamenónem o otrokyni → Bríseis.

Órion patřil mezi největší hrdiny řec. mýtů; byl to krásný Poseidónův vnuk a obrovitý lovec nejen zvěře; králi Oinopiónovi z Chiu znásilnil dceru Áeru (nebo Meropé) a pronásledoval i Atlantovy dcery Plejady. Zamilovala se do něho i bohyně Éós a Artemis ho ze žárlivosti zastřelila šípem; z Diovy vůle byl však proměněn ve známé souhvězdí.

HYPOLIMNAS (Hübner) spp.

Rodové jméno vzniklo spojením předpony hypo- (pod) + *Limnatis* (příjmení Diany).

H. deois (Hewitson) – Nová Guinea

Deois znamená dceru bohyně Déó, což bylo krycí jméno Démětry (říím. Cerery), pod nímž se skrývala u manželky eleusínského krále Kelea, když hledala svoji dceru Persefonu unesenou Hádem.

H. pandarus (Linné) – Moluky

Pandarus, syn bohatého lýckého krále Lykáona, jako nejlepší trójský lukostřelec zranil krále Meneláa i hrdinu Dioméda, jenž ho nakonec usmrtil.

H. panopion (Grosse-Smith) – Nová Guinea

Panopion je mužský protějšek k jedné z mořských nymf Panopei.

H. salmaccis (Drury) – Siera Leone po Ugandu

Salmaccis (řec. Salmakis) byla nymfa boiotského pramene u Halikarnassu (dnešní Bodrum); když se zamilovala do Hermafrodíta, syna Herma a Afrodítý, bohové na její prosbu oba na věky spojili; stejný osud pak postihl každého, kdo se z pramene napil – stal se zženštilým obojetníkem.

KALLIMA (Boisduval) **spp.**

Ženské rodové jméno má blízko k řec. slovu kallos (pěkný).

K. inachus (Boisduval) – Čína, Himálaje

Ínachos, syn Ókeana a Téthye, bůh stejnojmenné řeky a první argejský král; po světové potopě svedl rozlité řeky do společného řečiště, čímž popudil vládce vod Poseidóna; ten způsobil, že v létě argejské řeky vždy vyschly. Ínachovou dcerou byla Diova milá → Íó.

K. philarchus (Westwood) – Indie

Filarchos z Athén byl dějepisec z 3. stol. př. n. l.; výňatky z jeho četných děl sepsal životopisec a spisovatel filozofických pojednání Plútarchos (kolem r. 50–120 n. l.).

METAMORPHA (Hübner) **spp.**, syn. **Victorina**

Rod. pojmenování zřejmě vzniklo z řec. meta- (střed) + morfé (tvar).

M. elissa (Hübner) – Peru

Elissa a Sidónis jsou synonyma kartaginské → Dídó, známé z Vergilovy *Aeneidy*.

M. epaphus (Latreille) – Mexiko

*Epafo*s: 1. Syn Dia a Íó, podle řec. mýtů první egyptský král; jeho dcerou byla Lýsianassa, která se provdala za Poseidónova syna Búsírida, králova nepřítel úspěšného nástupce. 2. Jiný Epafo byl sikyónský král a manžel → Antiopy, která měla s Diem pozdější thébské krály Amfióna a Zéthá.

M. steneles (Fruhstorfer) – Honduras

Stenelés je jméno více řec. hrdinů; z nichž nejznámější byl syn Persea a Andromedy, který se stal po smrti svého bratra Élektryóna králem v Mykénách. Z dalších lze jmenovat Kapaneova syna známého z války „Sedmi proti Thébám“ a dále ligurského krále, otce Faethontova přítele Kykna.

PRECIS iphita (Cramer) – Indie, Malajsie

Rod. jméno „Prosebná“ lze odv. z lat. slova *prex* (gen. *precis*, prosba, modlitba).

Ífita je fem. od jména *Ífitos*, syna oichalského krále Euryta, přítele Héraklea; ten ho v návalu zuřivosti seslané nenávisťou Hérou svrhl z vysoké věže hradu Tírýns; za to se musel již podruhé vykoupit tím, že se prodal na tři roky do otroctví, tentokrát u ješitné a kruté lidské královny → Omfaly.

PSEUDACRAEA (Westwood) spp.

Toto rodové jméno lze přeložit jako „nepravá Akraea“ z řec. pseudés (falešný).

P. eurytus (Linné, 1758) – centrální Afrika, Tanzanie

Eurytos: 1. Oichalský král a otec → Ióly, do níž se zamiloval Héraklés, když splnil všech dvanáct úkolů od mykénského krále Eurysthea. 2. Syn krále Augeia zabitý Hérakleem v boji s jeho bratranci Molióny. 3. Jeden z Gigantů, rovněž obět' siláka Héraklea.

P. glaucina (Guérin, 1864) – Komory, Madagaskar

Glaucina je přívlastek od → Glauké, dcery korintského krále Kreónta; když se zamilovala do velitele Argonautů Iásona, otráвила ji jeho mstivá manželka → Médea.

P. lucretia (Cramer, 1775) – centrální Afrika, Etiopie

Lukretia byla krásná a ctnostná choť Lucia Tarquinia Collatina; probodla se, když ji zhanobil Sextus, syn násilnického krále Tarquinia Superba. Tak byla r. 510 vyvolána vzpoura vedoucí k vyhnání krále a ke zřízení republiky.

SPEYERIA (Scudder) spp.

Jméno *Speyeria* (str. 22) je věnováno významnému entomologu A. Speyerovi.

S. aphrodite (Fabricius) – Kanada a USA

O Afrodítě, symbolu ženské krásy a smyslné lásky, se lze zde dočíst na více místech.

S. calliope (Boisduval) – Kalifornie

Múza eposu a hrdinského zpěvu *Kalliopé* měla s Apollónem syna Ialema. Jiné báje jí připisují i další potomky, slavného pěvce → Lina a Sirény.

S. clio (Edwards) – Montana

Múza dějepisu Klió (též Kleió) byla podle některých pověstí matkou Apollónova miláčka → Hyakintha.

S. coronis (Behr) – Kalifornie

Korónis („Vrána“) byla krásná dcera thessalského krále Flegya; ze žárlivosti ji zastřelil šípem Apollón a s pomocí boha Herma vyňal z královnina těla nenarozeného syna Asklépia; budoucího božského lékaře pak vychoval moudrý Kentaur → Cheirón.

S. cybele (Fabricius) – USA

Cybele (řec. Kybelé), původně asijská bohyně, byla nazývána „Velkou matkou bohů“. Její kult u Řeků splynul s kulty bohyně země Gáie a Diovy matky Rheie (u Římanů byla ztotožňována s bohyní Ops). Milovala krásného Attida, kterého po smrti proměnila v sosnu.

S. diana (Cramer) – USA

Diana („Božská“) byla staroitalská bohyně světla a života ztotožňovaná s řec. Artemidou.

S. eurynome (Edwards) – USA

Eurynomé byly nejméně dvě: 1. Dcera Ókeana a Téthye, matka Charitek, která vychovala Hérou odvrženého novorozence → Héfaista. 2. Jedna z věrných služebnic Odysseovy manželky Pénélopy.

S. hippolyta (Edwards) – Oregon

Hippolyté byla královnou Amazonek, kterou přemohl Héraklés a odňal jí pověstný pás, dar od boha války Area; tím splnil svůj devátý úkol, který mu uložil král Eurystheus.

TERINOS (Boisduval) **spp.**

Rod. jméno je patrně zdobnělina z řec. thér (divoké zvíře, tedy „Divošek“).

T. terpander (Hewitson) – Malajsie

Terpander (řec. Terpanros) byl slavný řec. hudebník z přístavu Antissa na ostrově Lesbos; vynalezl sedmistrunnou lyru a zvítězil v první múzické soutěži (Sparta, 673 př. n. l.). Na jeho rytmické skladby zv. *nomoi* navazovala i básnířka → Sapfó.

T. tethys (Hewitson) – Nová Guinea

Téthys, dcera Úrana a Gáie, mořská bohyně a Ókeanova žena; z jejich manželství vzniklo tisíce potoků a řek, vč. řeky podsvětí Styx.

TEMENIS laothoe (Cramer) – Mexiko, Paraguay, Peru

Temenis je fem. od Pelasgova syna Temena, který vychovával v Arkadii bohyni Héru a k její účté zřídil tři oltáře v stymfalském chrámu Artemidy; temenos = posvátný les.

Laothoe je jméno jedné vedlejší ženy trójského krále Priama.

Čeď MORPHIDAE (Westwood, 1851)

Tato skupina asi 80 druhů velkých a nádherných motýlů příbuzných okáčům nemá dosud status samostatné čeďi; původně jediný rod *Morpho* je nově rozdělen Le Moultem do osmi podrodů se značným počtem subspecií a individuálních forem.

BALACHOWSKYNA aurora (Westwood, 1851); ssp. **aureola** (Fruhstorfer, 1913).

Tento peruánský podrod obdržel svůj nový název podle A. S. Balachowského.

Aurora (řec. Éós), sestra Hélioia a Selénina, byla manželkou Astraia, otce hvězd a větrů; milovala však i smrtelníky jako → Óríóna, Keita, → Títhóna a Kefala.

Aureola je zdobnělina jména Aurora.

CYPRITIS (Le Moul & Réal, 1962) **spp.**

Cypritis („Kypřanka“) je epiteton Afrodíty, patronky Kypru (lat. Cyprus), podle místa jejího zrození z mořské pěny (řec. afros).

C. aphrodite (Westwood, 1851) – Nikaragua

Afrodíté („Z pěny zrozená“, řím. Venuše), věčně mladá bohyně krásy a smyslné lásky, byla záletnou manželkou chromého Héfaista (řím. Vulkána), olympského boha ohně, řemeslníků, umělců a kovářského umění. Podle básníka Hésioda se zrodila z mořské pěny (řec. *afros*), když byly do moře vhozeny genitálie vykleštěného boha nebe Úrana, přemoženého lstivým Kronem (příloha 1); jiný mýtus považuje bohyni za dceru Dia a Ókeanovny Dióny. Byla mnohokrát ztvárněna sochami i na obrazech (např. Giorgionova *Spící Venuše*).

C. cacica (Staudinger, 1875) – Peru, Ekvádor

Cacica je adjektivové fem. od řec. jména Kákos („Špatný“), což byl: 1. Nelítostný ovčák a Héfaistův syn, který Hérakleovi ukradl a v jeskyni ukryl nejlepší krávy z Géryonova stáda. 2. U Vergilia *Cacus*, potomek Vulkána, jeskynní příšera dštící oheň a živící se lidským masem.

C. cypris (Westwood, 1851) – Kolumbie

Cypris je příjmení *Afrodíty-Kypřanky* (stejně jako *Cypritis*) podle jejího kultu na ostrově Kypru (lat. *Cyprus*).

C. diana (Dixey, 1917) – Kolumbie, Bolívie

Diana („Božská“) – staroitalská bohyně světla a života, ochránkyně žen při porodu, je ztotožňovaná s řec. → *Artemidou*, event. s → *Hekatou*.

C. helena (Staudinger, 1890) – Peru

Spartská *Helené* (z řec. pochodeň, světlo) byla dcerou *Dia* a krásné bohyně *Lédy*, sestra → *Kastora*, *Polydeuka* a *Klytaiméstry*. Je jednou z nejvýznamnějších postav řeckých mýtů. Už v mládí byla unesena *Théseem* a → *Peirithoem*, provdala se za spartského krále *Meneláa* a po dalším unesení trojským princem *Paridem* se stala příčinou desetileté války kontinentálních Řeků vedených *Agamemnonem*, s bohatým maloasijským městem *Trójou*. S *Meneláem* měla dceru → *Hermionu* a syny *Pleisthena*, *Aithiola* a *Marafia*, s *Paridem* pak další syny *Agana*, *Búnona* a *Ídaia* (všichni tři zahynuli již jako děti v *Tróji* při zřícení střechy). Po *Paridově* smrti byl jejím manželem mladší bratr *Déifobos*; o jejím dalším osudu viz též str. 30, 45 a 52.

C. rhetenor (Cramer, 1775) – Guayana, ssp. **eusebes** (Fruhstorfer, 1907) – Brazílie

U jména *rhetenor* zřejmě došlo v minulosti k záměně jedné souhlásky, neboť z mytologie je znám jen *Rhexenor*, syn prvního krále *Fajáků* *Nausithoa* a bratr → *Alkinao*.

Eusebes (řec. *Eusebios*) z *Caesarie* v *Palestině* (260–340 n. l.) byl biskup, zv. otec církevního dějepiscství, známý zejména řeckým spisem *Chronika*.

CYTHERITIS (Le Moulton & Réal, 1962) spp.

Cytheritis – epiteton *Afrodíty* podle dalšího místa jejího kultu, řec. ostrova *Kythéry*.

C. adonis (Cramer, 1775) – Peru, Guayana

Adónis – syn kyperského krále *Kinyry* a jeho dcery *Myrrhy* byl *Afrodítin* milenec, tragicky usmrcený na lovu kancem.

C. eros (Staudinger, 1891) – Peru

Erós (lat. *Amor*, *Cupido*) – syn *Area* a *Afrodíty*; bůh lásky propojující svými zlatými šípy srdce zamilovaných lidí i bohů.

C. thamyris (Felder, 1867) – Brazílie

Thamyris – domýšlivý thrácký pěvec, který prohrál souboj ve zpěvu s *Múzami* a za to ztratil hlas i zrak; byl žákem slavného pěvce → *Lina*, bratra *Orfea*.

C. uraneis (Bates, 1865) – Brazílie

Úraneis („*Uranka*“) je fem. od *Úrana*, božstva nebe zplazeného *Gáiou* (příloha 1).

C. zephyritis (Butler, 1873) – Bolívie, Peru

Žen. jméno *Zephyritis* je odv. od boha záp. větru Zefyra, syna Jitřenky Éóny a Títána Astraia, otce hvězd a větrů.

GRASSEIA (Le Moul't & Réal, 1962) **spp.**

Nové pojmenování podrodu je na počest P. P. Grassého.

G. didius (Hopffer, 1874) – Peru

Didius Marcus Severus Julianus byl řím. císař vládnoucí krátce v r. 193 n. l. Jiný Didius T. D., fil. Sextus Nepos, byl konzul a kolega vítěze L. C. Metella v první punské válce.

G. menelaus (Linné, 1758) – Brazílie

Menelaos – syn mykénského krále → Átrea a jeho manželky Áerópy byl bohatý spartský král, manžel Helenin a bratr Agamemnona a → Anaxibie.

IPHIMEDEIA (Fruhstorfer, 1912) **spp.**

Ífimedea byla ženou Giganta Alóea (nebo boha moře Poseidóna), kterému porodila proslavené siláky Óta a Efialta.

I. amphitryon (Staudinger, 1887) – Peru

Amfitryón – syn tíryntského krále Alkaia a vnuk Perseův, král mykénský; během své válečné výpravy Zeus zplodil s jeho ženou → Alkménou → Héraklea. Podivnou hrou osudu byl zabit, když doprovázel tohoto nevlastního syna do prvního boje.

I. cisseis (Felder, 1860) – Peru, Brazílie

Cisseis (řec. Kisseis, „Kisseovna“) byla podle jedné legendy dcerou thráckého krále Kissea a Télekleie. Její jméno má být také syn. → Hekuby.

I. hecuba (Linné, 1771) – Brazílie

Názory na původ jména *Hekuba* (řec. Hekabé) se různí. Podle jedněch jde o dceru fryžského krále Dymanta a druhou manželku trójského krále → Priama, která po pádu Tróje připadla jako kořist Odysseovi. Jiní ji považují za dceru thráckého krále Kissea (viz výše).

I. hercules (Dalman, 1823) – Brazílie

Herkules (řec. Héraklés, „Proslavený Hérou“) byl nevlastním synem Dia a Amfitryónovy manželky → Alkmény. Byl to jakýsi polobůh a největší řecký národní hrdina. Žárlivá a nenávislná Diova žena Héra siláka postihla šílenstvím, v němž zabil své tři děti, které měl s thébskou Megarou; za trest pak musel sloužit mykénskému králi Eurystheovi, který mu uložil dvanáct nadlidských úkolů (přemoci nemejského lva, psa Kerbera, lernskou hydru atd.). Ty všechny splnil a nakonec zahynul upálením, když mu jeho žena Déianeira v dobré víře navlékla košili potřísněnou jedovatou krví Herkulem zabitého Kentaura Nessa; po smrti byl přijat mezi olympské bohy.

I. telemachus (Linné, 1758); se ssp. *perseus* (Cramer, 1777) a f. *metellus* (Cramer, 1775) – Brazílie

Télemachos („Daleký bojovník“), syn Odyssea a Pénélopy; ochránil matku před dotěrnými nápadníky v době nepřítomnosti otce, který po pádu Tróje bloudil z pomsty bohů dlouhá léta světem. Jeho nevlastními bratry byli → Kirčini synové Agrius, Latinus a Télegonos.

Perseus – syn Dia a Danae, dcery krále Argu Akrisia, zakladatel Mykén. S manželkou → Andromedou měl mnoho dětí, mj. to byl Persés, Alkaios, Sthenelos, Élektryón a dcera Gorgofoné. Zabil Gorgonu → Medúsu a její hlavu věnoval Athéně. Perseova dobrodružství jsou námětem mnoha uměleckých děl.

Metellus Lucius Caecilius – řím. vojevůdce, který porazil Kartágince na Sicílii v první punské válce r. 251 př. n. l., přítel konzula → Didia. Další *Metellus Quintus Numidicus*, řím. konzul, vedl válku s Jugurthou r. 107 př. n. l.

I. theseus (Deyrolle, 1860); s četnými subspeciemi – Brazílie

Théseus, legendární syn athénské královské páru Aigeia a Aithry; zabil mnoho škůdců, mj. Sinida, Skiróna, Prokrústa a zásluhou Ariadny přemohl i krétského Mínotaura (mýtus o Ariadnině niti). Za ženu měl vůdkyni Amazonek → Antiopu a po její smrti → Faidru. Pokusil se unést i Persefonu z podsvětí. Stal se sjednotitelem Attiky, a když byl vyhnán z Athén, byl pryč nakonec na ostrově Skyru svržen ze skály.

IPHIXIBIA anaxibia (Esper, 1798) – Brazílie; ssp. *pelias* (Fruhstorfer, 1913)

Jméno *Ifixibia*, zavedené Le Moultem, zdá se v mytologii chybí.

Anaxibia – dcera mykénské krále Átreia a jeho ženy Áerópy měla za bratry mykénské krále Agamemnona a spartského Meneláa. Byla manželkou moudrého rádce Řeků Nestóra, s nímž měla syna Antilocha, jenž padl u Tróje rukou aithiopského → Memnona. Podle jiných pověstí byla ženou fóckého krále Strofia, otce → Pylada. Jiná *Anaxibia* byla jednou z padesáti dcer krále → Danaa.

Pelías byl syn Poseidóna a krásné Týry (str. 73), který násilně svrhl v thessalském městě Iólku zákonného dědice, svého bratra Aisóna. Z obavy o odplatu poslal i jeho syna → Iásona na nebezpečnou plavbu Argonautů do Kolchidy pro zlaté rouno; nakonec zahynul lstí Iásonovy manželky, čarodějné travičky → Médeie.

MORPHO (Fabricius, 1807) **spp.**

Femininum *Morpho* (2. pád Morphús) je syn. bohyně ranních červánků Éóje/Aurory.

M. achillaena (Hübner, 1819–1826) – Brazílie

M. achilles (Linné, 1758) – Brazílie

Achillaena je femininum od adjektiva *Achillaenus* (*Achilleova*).

Achilleus („Beze rtů“ nebo „Neodkojený“) byl synem thessalského krále → Pélea a Néreovy dcery → Thetidy; zásluhou své matky, která ho ponořila do podsvětní řeky Styx, byl (až na pověstnou patu) nezranitelný. Je jedním z největších hrdinů Homérovy *Íliady*. Přivedl před Tróju pět tisíc statečných Myrmidonů a proslavil se v mnoha bojích, ale pádu Priamova města se nedožil. Byl zasažen právě do paty Paridovým šípem, který řídil sám Apollón.

M. briseis (Felder, 1867) – Brazílie; ssp. *nausikaa* (Weber, 1944)

Bríseis („Bríseovna“) – v achajském táboře to byla oblíbená Achilleova otrokyně; její odnětí vrchním velitelem Agamemnonem se stalo příčinou přerušení bojů a vedlo ke smrti → Patrokla.

Nausikaá, dcera fájáckého krále Alkinoa a Rhéxénorovy dcery Áréty; ujala se Odyssea po jeho ztroskotání na moři u ostrova Scherie a pomohla mu k návratu na rodnou Ithaku.

M. deidamia (Hübner, 1818) – Guayana

Daidamia (řec. Déidameia) – matka Achilleova syna → Neoptolema, jehož marně odrazovala od účasti na trójském tažení.

M. electra (Röber, 1903) – Guayna

Élektirá byla dcerou mykénského krále Agamemnona a Klytaiméstry, sestra → Chrysothemidy, → Ífigenie (Ífianassy) a → Oresta.

M. hermione (Röber, 1903) – Brazílie

Hermioné, dcera spartské Heleny a krále Meneláa, byla nevěstou Achilleova syna Neoptolema; po jeho zabití se provdala za bývalého snoubence Oresta.

M. hyacinthus (Butler, 1866) – Mexiko

Hyakinthos byl syn spartského krále Amykla (nebo Oibala) a jeho manželky Diomédy; dával přednost přátelství s Apollónem před bohem západního větru Zefyrem; ten ze žárlivosti srazil v závodě disk vržený Apollónem na Hyakinthovu hlavu; z jeho krve pak povstala květina hyacint – symbol života přírody (Ovidius: *Proměny*).

M. neoptolemus (Wood, 1863) – Guayana

Neoptolemos, zv. též Pyrrhos, byl statečný, ale i krutý syn Achillea a Déidameie; vynikal v bojích s Trójany; skrytý se Istitvým Odysseem a druhy uvnitř dřevěného koně vnikl do města, kde zabil staříckého krále Priama i jeho krásnou dceru → Polyxenu. Po návratu se oženil s Meneláovou a Heleninou dcerou → Hermionou; sám pak zahynul rukou → Oresta.

M. patroclus (Felder, 1861) – Peru, ssp. ***orestes*** (Weber, 1944)

Patroklos („Otcova sláva“), zvaný podle otce Menoitíadés, byl chrabrý Achilleův přítel. Převlečen za něho do zlaté zbroje statečně Achillea v boji nahradil v době jeho sporu s Agamemnonem o → Bríseovnu; byl zabit Hektorem a jeho mrtvolu vyrval Trójánům před zhanobením sám Menelás.

Orestés – syn mykénského krále Agamemnona uprchl po zavraždění svého otce matkou Klytaiméstrou a milencem Aigisthem k fockému králi Strofiovi; zde se spřátelil s jeho synem → Pyladem, s nímž se pak pomstil oběma otcovrahům; pronásledován Erínyemi (Furiemi) našel v Taurii svoji sestru Ífigenii, v Mykénách se ujal vlády a oženil se s → Hermionou, vdovou po Achilleově synovi Neoptolemovi (Aischylova trilogie *Oresteia*).

M. peleides (Kollar, 1850) – Kolumbie

Peleides znamená Péleovec, potomek Péleův, tj. Achilleus.

M. peleus (Röber, 1903) – Venezuela

Péleus („Zablácený“) – fthijský král Myrmidonů a otec Achilleův byl synem moudrého aiginského krále Aiaka a Endéidy, dcery Kentaura Cheiróna; za manželku měl Néreidu Thetidu a jeho bratrem byl → Telamón.

M. telamón (Röber, 1903) – Bolívie, Kolumbie, Venezuela

Telamón – další syn Aiakův, král na ostrově Salamíně. S bratrem Péleem se zúčastnil výpravy Argonautů do Kolchidy za zlatým rounem i tažení proti trójskému králi Láomedontovi, předchůdci Priama; měl dva syny Aiase a → Teukra.

M. trojana (Röber, 1903) – Bolívie

Trojana je fem. od Trójánus (trójský). Maloasijské město Tróju (řec. Ílion) založil syn Tróa Ílos, vnuk → Dardanův.

PESSONIA (Le Moul't & Réal, 1962) spp.

Žen. jméno *Pessonia* je zvoleno Le Moul'tem podle entomologa J. Pessona.

P. laertes (Drury, 1782) – Brazílie

Odyseu otec *Láertés* měl za ženu dceru proslulého řec. zloděje Autolyka, syna Chiony a boha posílů a zlodějí Herma (snad proto byl Odyseus tak zchytralý i lstivý). Až po dvaceti letech se dožil synova návratu z trójské války.

P. luna (Butler, 1869) – Mexiko

Luna (řec. Selené) byla bohyně měsíce a ochránkyně kouzelnic, sestra boha Héliá.

P. polyphemus (Doubleday & Hewitson, 1851) – Mexiko

Mytický jednooký Kyklóp *Polyfémos* ve své jeskyni věznil Odysea s jeho druhy při jejich návratu od zničené Tróje; několik z nich utloukl a snědl a ostatním se teprve lstí (přivázání pod berany) podařilo uprchnout.

Čeď SATYRIDAE (Boisduval, 1833)

Velmi početná skupina většinou tmavě zbarvených motýlů preferujících jako živné rostliny trávy. K řadě vybraných rodových jmen chybí vysvětlení původních autorů popisu, proto je někdy uvedena aspoň možná souvislost s příslušným řec. či lat. slovem, podobně jako u všech následujících čeďí. Často však jde o novotvary bez zřejmé návaznosti na mytologii.

ACROPHTHALMIA artemis (Felder) – Filipíny

Rod. jméno „Ostroočka“, je slovoťvar z řec. akros (ostrý) + ofthalmos (oko).

Artemis, dcera Dia a Léty a dvojče s Apollónem, se uvádí jako věčně mladá panenská bohyně lovu, vyzbrojená stříbrným lukem a šípy. Pečovala o zvěř a skot a doprovázely ji mořské a říční nymfy.

ANTIRRHAEA spp.**A. geryon** (Felder) – Kolumbie

Géryon – syn Chrysaora a Ókeanovny Kallirhoé byl obr se třemi těly sídlící na ostrově Erythei, bratr Echidny. Měl stádo překrásných krav, které mu uloupil Héraklés jako desátý úkol od krále Eurysthea, jemuž sloužil z rozkazu Dia.

A. miltiades (Fabricius) – Střední Amerika

Miltiadés byl athénský aristokrat vystupující proti Themistokleově snaze vybudovat silné loďstvo. Zvítězil nad Peršany v bitvě u Marathónu r. 490 př. n. l.; po nezdařeném obsazení Kyklad byl spoluobčany odsouzen a brzy zemřel ve vyhnanství na své zranění, které utřžil při obléhání ostrova Paru.

A. phasiane (Butler) – Peru

Phasiane = fasijská, tj. Kolchidka.

CASSIONYMPHA cassius (Godart) – jižní Afrika po Natal

Cassius Gaius Longinus byl vedle M. I. Bruta hlavní postavou ve spiknutí republikánů proti Caesarovi; spáchal sebevraždu po prohrané bitvě s Octavianem a Antoniem u Filipp v Makedonii r. 42 př. n. l. (odtud výstražné rčení: „sejdeme se u Filipp“).

CITHAERIAS menander (Drury) – Střední Amerika, Kolumbie

Slovo *Cithaerias* znamená přezdívku Afrodítu podle jejího kultu na ostrově Kythera.

Menander (Menandros) byl Theofrastův žák a přítel Epikurův ze 4. stol. př. n. l., nejznámější autor nové komedie (např. veselohry *Mrzout a Sikyóňan*).

CORADES spp.

Rod. jméno znamená Koradovec, snad podle přezdívky Persefony, zv. také Koré.

C. cybele (Butler) – Kolumbie, Peru

Cybele (řec. Kybelé) – původně asijská bohyně ztotožňovaná u Řeků s Gáiou a Rheiou (příloha 1) a uctívána i u Římanů (jako bohyně Ops) v podobě černého meteoritu.

C. enyo (Hewitson) – Bolívie, Peru, Venezuela

Enýó: 1. Jako sestra Areova to byla bohyně války. 2. Jedna ze tří → Gorgon, dcer Forkýna a Kéty, které měly jedno společné oko a zub.

ELYMNIAS (Hübner) spp.

Rodové jméno stěžejí souvisí s řec. elymés (holenní kost), jak uvádí Rubio (loco cit.).

E. ceryx (Boisduval) – Jáva, Sumatra

Ceryx (řec. Kéryx) byl syn krále Eumolpa, po jehož smrti ve válce s Erechtheem se stal otcovým nástupcem i jako kněz při eleusínských mystériích.

E. hypermnestra (Linné) – Barma, Indie, Thajsko

Hyperm(n)éstra patřila mezi padesát → Danaových dcer provdaných nuceně za padesát synů znepráteleného → Danaova bratra Aigypta. Jako jediná se nepodvolila otci a nezabila o svatební noci svého chotě, bystrozrakého Poseidónova vnuka → Lynkea.

E. nesaea (Linné) – Indie, Indonésie, Thajsko

Nesaea byla jedna z mořských nymf Néreoven, dcer boha Nérea a Dóridy.

ERETRIS calisto (Felder) – Kolumbie

Kallistó – dcera krále → Lykáona a nejkrásnější dívka Arkadie byla nejmilejší družkou bohyně Artemidy; svedl ji záletný Zeus, jemuž porodila syna Arkada; pro ztrátu čistoty byla proměněna rozlícenou bohyní v medvědici, ale Zeus ji zařadil do stejnojmenného souhvězdí.

EUMENIS spp.; syn. **Hipparchia** (Fabricius)

Eumenis byla původně jedna ze tří mstivých Erínyí (Furií), které se po osvobození matkovraha Oresta změnily z vůle Pallas Athény v lidumilné bytosti nazvané Eumenidy.

E. atlantis (Austaut) – Maroko

Atlantis („Atlantka“) je zřejmě přezdívka nymfy → Kalypsó, dcery obra Atlanta, který zkameněl v marockém pohoří Atlas, když mu Perseus ukázal hlavu Gorgony Medúsy.

E. autonoe (Esper) – Rusko, Čína, Tibet

Autonoe – dcera zakladatele Théb → Kadma a jeho ženy Harmonie (viz níže); s Aristaem, synem Apollóna a sličné Kýrény, měla syna → Aktaióna, kterého bohyně Artemis proměnila v jelena, když ji na lovu náhodou spatřil nahou v jekynní lázni.

E. persephone (Hübner) – Afghánistán, Arménie, Írán

Persefoné (řím. Proserpina), manželka vládce podsvětí Háda/Pluta (příloha 1).

EUPTYCHIA (Hübner) **spp.**

Rod. jméno je fem. vytvořené ze dvou řeckých slov eu- (dobrý) a ptyché (záhyb).

E. harmonia (Butler) – Ekvádor, Kolumbie

Harmoniá, dcera Area a Afrodíty, se stala → Kadmovou ženou, s níž měla dcery Agauu, Autonou, → Ínu, → Semelé a syna → Polydóra.

E. polyphemus (Butler) – Střední Amerika

Kyklóp *Polyfém* byl barbarský syn Poseidóna a nymfy Thoósy a marně se ucházel o nymfu → Galateiu; také věznil ve své jeskyni Odyssea a postupně požíral jeho druhy; Odysseus jednookého obra oslepil rozžhaveným břevnem a zbylé druhy osvobodil uvázané pod břichy beranů.

HERMEPTYCHIA hermes (Fabricius) – USA

Hermés byl syn Dia a nejstarší Atlantovy dcery → Máie, bratr Apollóna a Artemidy; okřídlený a obratný posel bohů, rychlý jako myšlenka; ochránce obchodu, řečníků, ale i podvodníků a zlodějí. Často zasahoval do lidských osudů, vynalezl sedmistrunnou lyru, flétnu, míry a váhy. Miloval Kekropovu dceru Hersu a s Afrodítou zplodil Hermafrodíta. Jeho synem byl i proslulý řeč. zloděj Autolykos, otec Odyssea.

HETERONYMPHA merope (Fabricius) – Austrálie

Rod. jméno je složeno z řec. heteros (odlišný) + nymfa.

Meropé byla bezdětná choť korintského krále → Polyba; vychovala odložené dítě nalezené pastýřem, budoucího thébského krále → Oidipa. Jiná Meropé byla dcerou Títána Atlanta, manželka chytráckého Sisyfa, odsouzeného Diem k věčnému valení balvanu na vysokou horu.

HYPOCYSTA **spp.**

H. euphemia (Westwood) – východní Austrálie

Euphemia je odv. od řec. Eufémé, chůvy Múz a matky Krota, syna boha lesů Pána.

H. osyris (Boisduval) – Nová Guinea

Osyris (správně Osírís) byl egyptský bůh slunce a Nilu, bratr a druh Ísidin; podle některých bájí byl jeho otcem Hélios, kterému Rheia porodila syna Hóra.

LASIOPHILA circe (Felder) – Kolumbie

Rod. jméno může souviset s oblibou motýla k mravencům rodu Lasius (jako u našich modrásků); řec. filein = mít rád.

Circe (řec. Kírké) – dcera boha slunce Héliá a Ókeanovny Persy, bohyně kouzel na ostrově Aiaia. Ta zde proměnila Odysseovy druhy ve vepře; sám Odysseus se ubránil pomocí Hermovy kouzelné květiny *móly*. Při nedobrovolném ročním pobytu a dvou pozdějších setkáních zplodil s Kírké Télegona a další dva syny: Agria a Latina.

LETHE (Hübner) **spp.**

Léthé byla řeka zapomnění v Hádově podsvětí; dalšími řekami byly Acherón („Řeka vzdechů“), Flegéon („Hořící“), Kókýtos („Řeka nářků“) a Styx („Nenávíděná“).

L. europa (Fabricius) – Čína, Indie, Malajsie

Európe: 1. Dcera tyrského krále Agénora a Telefassy, sestra Fínea, Foiníka, Kilika, Kadma a Thasa. Zeus ji v podobě býka unesl na Krétu, kde mu porodila → Mínoa, → Rhadamanta a → Sarpédona. 2. Dcera obra → Titya, s níž měl Poseidón syna → Euféma obdařeného schopností chodit po moři.

L. minerva (Fabricius) – Jáva, Malajsie

Minerva (obdoba řec. Athény) byla u Římanů bohyně moudrosti a učitelka řemeslných prací. Jako panenská bohyně byla pak vystřídána křesťanskou Marií.

MELANITIS leda (Linné) – Čína, Indie

Melanitis je odv. z řec. melanía (temnota); motýli mají vesměs tmavé zbarvení.

Léda byla překrásná dcera aitólského krále Thestia a Leukippy a manželka spartského krále → Tyndarea. Zeus se s ní miloval v podobě labutě a Léda snesla dvě vejce; z prvního se narodila Helena a Polydeukés, z druhého → Kastór. Dle jiné pověsti byli však Kastór a jeho sestra Klytaiméstra potomky Tyndareovými.

MYCALESIS (Hübner) spp.

M. matuta (Karsch) – Afrika, Mt. Ruvenzori

Matuta je přezdívka bohyně jitra → Ínó, ale také přezdívka bohyně ztotožňované se Zorou a Junonou.

M. perseus (Fabricius) – jižní Asie po Austrálii

Perseus byl synem Dia a Akrisiovy královské dcery → Danaé. Vyznamenal se mnoha hrdinnými činy, mj. i tím, že přemohl i Gorgonu → Medúsu (viz též str. 87).

M. phalanthus (Staudinger) – východní Afrika

Mladík *Phalanthus* (řec. Falantos) byl, stejně jako básník a pěvec → Aríón, zachráněn delfínem, když byl přepaden piráty při cestě do Itálie.

M. sirius (Fabricius) – Austrálie, Nová Guinea

Sirius (řec. Seirios) – Íkariův pes proměněný z vůle boha Dionýsa v nejjasnější hvězdu v souhvězdí Malého psa.

OENEIS (Hübner) spp.

Oineis, nymfa pokládaná za matku boha Pána; jméno je odv. z řec. oinos (víno, vinohrad).

O. melissa (Fabricius) – Severní Amerika

Melissa („Včelí žena“) je fem. od jména Melisseus, otce nymf Adrásteie a Ídaie, jímž bylo svěřeno opatrování nejmladšího Rheina syna Dia.

O. tarpeia (Pallas) – Mongolsko, Rusko

Tarpeia zradila Sabinům římský hrad za odměnu a z lásky k jejich veliteli Titu Tatiiovi, pozdějšímu Romulovu spoluvladaři. Podle ní byla pojmenována i tzv. Tarpejská skála, z níž byli svrhováni zločinci a neuživé děti.

PAREUPTYCHIA hesione (Sulz) – Střední Amerika, Brazílie

Hésionu, dceru trójského krále Láomedonta, zachránil před mořskou obludou Héraklés; když pak neobdržel od krále slíbenou odměnu, dobyl Tróju, Hésionu unesl do Řecka a provdal ji za přítele → Telamóna. Hésiona byla sestrou pozdějšího krále Priama, který pověřil řešením tohoto sporu svého syna prince Parida; tak došlo k jeho prvnímu setkání se spartskou Helenou, k jejímu únosu a k následující trójské válce.

PEDALIODES spp.**P. empusa** (Felder) – Kolumbie, Peru

Empúsa – jednonohá příšera z podsvětí, která změnila svoji podobu, strašila pocestné a v noci na osamělých místech z nich vysávala krev.

P. phaedra (Hewitson) – Kolumbie

Phaedra (řec. Faidra, „Zářící“) – dcera krétského krále Mínoa a Pásifaé se provdala za athénské Thése; její láska k Théseovu synovi Hippolitovi z prvního manželství skončila tragicky smrtí obou milenců (Racinova opera *Faidra*).

P. praxithea (Hewitson) – Bolívie, Ekvádor

Práxitheá – dcera athénské Erichthea, která se kvůli věštbě sama obětovala na oltáři, aby Athény zvítězily ve válce s odbojnými Eleusíňany, potomky Eumolpovými (viz též heslo Aslauga).

PIERELLA (Westwood) spp.

Rod. jméno je zdobělina od jména → Pieris.

P. astyoche (Erichson) – Amazonie, Guayana

Astyoche (řec. Astyocheia) byla manželka fóckého krále Strofia. Jiné pověsti však uvádějí jako Strofiovu ženu Agamemnonovu sestru → Anaxibii nebo Kyndragoru.

P. nereis (Drury) – Brazílie

Néreis (Néreoivna) je nejmenovaná mořská nymfa, některá z četných dcer boha Nérea a Dóridy.

P. rhea (Fabricius) – Amazonie

Rhea (Rheia) – sestra a současně i manželka Títána Krona, jemuž porodila šest božských dětí: Démétru, Héru, Hestii, Dia, Háda a Poseidóna (příloha 1); později byla zotožňována s fryžskou bohyní Kybelou (zv. Rhea-Kybelé).

SATYRODES eurydice (Johanson) – Severní Amerika

Rod. jméno znamená Satyrovce od jména Satyrů, prostopášných démonických pastýřů, synů boha Herma a Ifthie.

Eurydiké je v řec. mýtech časté jméno: 1. Žena thráckého pěvce → Orfea, kterou uštkl had a Orfeovi se ji nepodařilo vyvést z Hádova podsvětí pro zakázané ohlédnutí. 2. Žena thébského Kreonta, která zvolila smrt, když její syn → Haimón dobrovolně zemřel společně s neprávem odsouzenou milenkou → Antigonou. 3. Choť nemejského krále Lykúruga. 4. Dcera spartského krále Lakedaimona a jeho ženy Sparty.

TAYGETIS (Hübner) spp.

Hübnerovo pojmenování *Táygetis* (Táygetovna) patří jedné ze sedmi Plejad, dceři Títána Atlanta a Aithry (nebo Pléiony). Aby unikla záletnému Diovi, proměnila ji Artemis v psa; přesto měla s hromovládcem syna Lakedaimona a oběsila se na vrcholku peloponnéské hory Amyklaioi, přejmenované později na Táygetos.

T. andromeda (Cramer) – Střední Amerika, Brazílie

Andromeda – dcera etiopského krále Kéfeu byla potrestána uraženým Poseidónem za pýchu své matky Kassiopeie; měla být obětována mořské nestrůvě Kétovi (v češtině je základem názvu kýtovců), před níž ji zachránil hrdina Perseus. Oba milenci byli po smrti proměněni ve hvězdy (viz též str. 36).

T. chrysogone (Doubleday & Hewitson) – Peru

Druhové jméno, v překladu „Zlatorohá“, lze odvodit jako novotvar z řec. chrysos (zlato) + goné (roh).

YPHTHIMA (Hübner) spp.

Rod. jméno („Silná“) pochází z řec. ifthimos (silný).

Y. itonia (Hewitson) – západní a centrální Afrika

Druhový název *Itónia* pochází buď od města Itóné v Boiótii s chrámem Pallas Athény, nebo od jména Itys, syna Térea a jeho ženy Prokny. Je to též přezdívka Minervy.

Y. philomela (Johanson) – Indie, Jáva, Sumatra

Filomélé byla dcera athénské královny → Pandióna, kterou zneuctil thrácký král Téreus, manžel její sestry Prokny, a dal jí vytrhnout jazyk, aby nepromluvila. Když se Prokné pomstila manželovi zabitím syna Itya, bohové proměnili obě sestry z obavy před Téreem ve vlaštovku a slavíka.

VAREUPTYCHIA themis (Butler) – Střední Amerika

Themis – arkadská nymfa, dcera boha řeky Ládónu; porodila poslu bohů Hermovi syna, pozdějšího krále Euandra. Je známá také pod jménem Níkostraté a v Itálii jako Karmenta.

Čeled' NEMEOBIIDAE (Bates, 1868); syn. *Erycinidae* nebo *Riodinidae*

Drobní motýlci této čeledi se vyskytují hlavně v Jižní Americe, minoritně v Africe a Asii; v Evropě existuje jen jediný druh *Hamearis lucina* (Linné, 1758).

Erycina je přezdívka Venuše Eryciny s proslulým chrámem na hoře Éryx na Sicílii.

ABISARA neophron (Hewitson) – Assam, Čína

Neophron (řec. Neofrón) ze Sikyónu ze 4. stol. př. n. l., byl autorem asi 120 tragických her (např. *Médea*).

CALLIONA irene (Westwood) – Amazonie

Irene (řec. Eiréné) – dcera Dia a Títánky Themidy, bohyně Míru (lat. Pax) a řádu v přírodě i v lidském životě; byla to jedna z Hór, která vychovala boha podzemního bohatství Plúta.

CARIA domitianus (Felder) – Mexiko, Texas, Venezuela

Římský císař *Domitianus* (81–96 n. l., Vespasianův syn, dbalý na pořádek a spravedlnost, byl zavražděn spiklenci; jeho jméno bylo prokleté a na paměť vymazáno ze všech nápisů a pomníků (tzv. *damnatio memoriae*).

EUNOGYRA satyrus (Westwood) – Jižní Amerika

Satyrové, podobou napůl kozli, byli průvodci boha vinařství Dionýsa. Naproti tomu *Satyros* z Kallatidy u Černého moře, peripatetik ze 3. stol. př. n. l., byl poslední řec. literární životopisec.

EUSELASIA (Hübner) **spp.**

Jméno lze odv. jako složeninu z řec. eu- (dobrý) + selas (světlo).

D. euriteus (Cramer) – Amazonie

Euryteus znamená Eurytův. Eurytos byl král v thessalské Oichalii, učitel Héraklea v lukostřelbě, otec → Ioly.

E. gelon (Stoll) – Guayana

Gelón – tyran sicilského města Gely a vládce Syrákús (491–483 př. n. l.); byl vítězem bitvy u Hímery, kdy bylo zastaveno pronikání Kartaginců na Sicílii.

E. hieronymi (Godman & Salvin) – Střední Amerika, Mexiko

Hieronymi je gen. od Hieronyma, nejvzdělanějšího křesťanského spisovatele své doby (348–420 n. l.), který vytvořil spolehlivý latinský text *Bible*.

E. labdacus (Cramer) – Guayana, Kolumbie

Labdakos – královský syn Polydóra a Nykteidy byl třetí thébský král, podle něhož byl celý rod nazýván Labdakovci (příloha 3). Jeho potomky, zejména krále Láia a → Oidipa, stíhaly ty největší kletby a tragická neštěstí.

E. thucidides (Fabricius) – Brazílie

Thúkýdidés – nejvýznamnější antický dějepisec nar. 460 př. n. l.; z jeho děl se např. zachovalo *Sepsání* (Xyngrafé) a *Dějiny* (Historiai).

HELIOCOPIIS (Fabricius) **spp.**

Rodové jméno je složené slovo z řec. helix (spirála) + opis (vzhled).

H. acis (Fabricius) – trop. Jižní Amerika

Acis (řec. *Ákis*) byl krásný syn lesního boha Fauna a nymfy Symanthis, který se zamiloval do Néreoovny → Galateie; když ho zabil balvanem žárlivý Kyklóp → Polyfémos, jeho krev se změnila v průzračnou sicilskou říčku (Ovidius: *Proměny*).

H. cupido (Linné) – Brazílie

Cupido je synonymum k významově stejnému jménu bůžka lásky Erótovi/Amorovi.

H. endymion (Cramer) – Brazílie, Guayana

Endymión – krásný syn aidského krále Aethlia, pastýř, lovec a milenec bohyně Selény, s níž měl padesát dcer. Podle jiné báje byl Diem pro lásku k jeho manželce Hěře odsouzen k věčnému spánku v jeskyni na karské hoře Latmos.

HYPHILARIA nicias (Stoll) – Bolívie, Guayana

Rod. jméno je novotvar z řec. hypo- (pod) + iláros (družný).

Nikiás – poctivý athénský politik a vojevůdce, představitel aristokratických kruhů po Perikleově smrti; jeho protivníkem byl Kleón a Alkibiadés; byl popraven Sýrakúsany.

***CHARIS* spp.**

Charis („Půvab“) byla podle Homéra manželka chromého boha Héfaišta, bohyně půvabu a pomocnice Athény; jiné báje však uvádějí jako Héfaištovu ženu bohyni Afrodítu nebo také nejmladší Charitku → Áglaiu.

Ch. anius (Cramer) – Střední Amerika, Bolívie, Brazílie

Anios – dělský král, syn Apollónův a jeho kněz. Svoje tři dcery zasvětil bohu vína Dionýsovi, který je obdařil schopností měnit vše, čeho se dotkly, v potraviny; toho využil nejvyšší řec. vládce Agamemnón a vynutil si na nich zásobení Řeků potravinami na výpravu do trójské války; když uprchly ze zajetí, Dionýsos je proměnil v holubice.

Ch. gyas (Cramer) – Střední Amerika, Brazílie

Gyas (řec. Gyés) byl jeden ze tří storukých obrů (tzv. Hekatoncheirů) pomáhajících Diovi v boji s Títány (příloha 1).

CHORINEA faunus (Fabricius) – Guayana, Brazílie

Faunus – řím. bůh ochrany polností a chovu dobytka, ztotožňovaný s Pánem; postupně byl nahrazen lesním bohem Silvanem. Se ženou Faunis měl mnoho dětí, tzv. Faunů. Do jeho otce, boha věštění Pika, se zamilovala i kouzelnice z ostrova Aiaie → Kirké, a když ji odmítnul, proměnila ho v datla.

***RIODINA* spp.**

Původ rod. jména, používaného i pro název celé čeledi Riodinidae, je neznámý.

R. lysippus (Linné) – Amazonie, Guayana, Venezuela

Lýsippos ze Sikyónu, nejvýznamnější sochař ze 4. stol. př. n. l., byl samouk známý četnými bronzovými sochami.

R. lysisstratus (Burm.) – Argentina, jižní Brazílie

Od jména *Lýsistratos* je v antické literatuře známa spíše jeho žena Lýsistraté jako odpůrkyně válek ze známé Aristofanovy komedie.

SAROTA chrysus (Stoll.) – Ekvádor

Chrysus (řec. Chrýsés) – trójský kněz, pro jehož prosby k Apollónovi bůh vrhal na Řeky po devět dnů morové střely, když mu král Agamemnón odmítl vydat zajatou dceru Chryseovnu.

SISENE pallas (Latreille) – Kolumbie, Venezuela

Fem. *Sisene* patrně jen připomíná řím. dějepisce Gaia Cornelia Sisennu.

Pallas: 1. Dcera boha Trítóna zabitá nešťastnou náhodou při hře Athénou, která proto přijala od své družky přívlastek Pallas. 2. Jeden z Gigantů, kterého Athéna ve válce olympských bohů s Títány stáhla z jeho nezranitelné kůže. 3. Další Pallas, syn krále Euandra a přítel Aeneův, padl v boji s rutulským králem Turnem.

STALACHTIS (Hübner) **spp.**

Také toto rod. pojmenování spíše jen připomíná řec. slovo stalagmos (krápník).

S. calliope (Linné) – Brazílie, Guayana

Kalliope – Múza epického básnictví a hrdinského zpěvu, nejstarší dcera Dia a → Mnémosyny; byla údajně matkou Lina, bratra → Orfea.

S. euterpe (Linné) – Amazonie

Euterpe – Múza lyrické poezie doprovázené hrou na flétnu.

S. zephyritis (Dalman) – Brazílie

Zephyritis je fem. od boha západního větru Zephyra, syna Astraia a Jitřenky Éós.

SYMMACHIA (Hübner) **spp.**

Má snad původ v řec. *symmachiá* (sdružování).

S. asclepia (Hewitson) – Střední Amerika, Ekvádor

Asklépia je zřejmě souhrnné jméno pro některou ze čtyř dcer božského léčitele Asklépia (viz hesla Hygiaea a Panakeia).

S. jugurtha (Staudinger) – Kolumbie

Jugurtha – adoptovaný syn a nástupce numidského krále Micypsy; byl oblíbeným vojevůdcem řím. Scipiona v africké válce; po porážce Mariem r. 104 př. n. l. byl v žaláři zardoušen (Sallustius: *Válka s Jugurthou*).

S. hippea (Herrich-Schäffer) – Guayana

Hippea (syn. Hippó) byla královnou Amazonek; spolu s → Marpésii, Lampadó a → Myrinou dobyly velkou část Malé Asie a Sýrie a založily města Efesos, Kýrénu, Myrinu a Smyrnu.

S. praxilla (Westwood) – jižní Brazílie

Praxilla byla řec. básnička ze Sikyónu (5. stol. př. n. l.), známá svými dithyramby a hymny.

THEOPE (Doubleday) **spp.**

T. matuta (Godman & Salvin) – Amazonie

Matuta – jméno staroitalské bohyně jitra ztotožňované se Zorou a Junonou, bylo rovněž epitetonem → Ínó.

T. thestias (Hewitson) – Jižní Amerika

Thestias (Thestiovna) byla Thestiova dcera → Althaea, žena krále Oinea a matka proslulého lovce → Meleagra a Déianeiry.

THISBE lycorias (Hewitson) – Mexiko po Střední Ameriku

Thisbé byla Pýramova milá, s nímž vytvořila jednu z tragických mileneckých dvojic (viz Ovidiovy *Proměny*).

Nymfa *Lycorias* byla jedna z mnoha Néreoven, dcer → Nérea a Dóridy.

TRIPHYSA phryne (Pallas) – Rusko, Sibiř

Phryne (řec. Frýně), vl. jménem Mnésareté z boiótského města Thespií, byla slavná a bohatá athénská hetéra (4. stol. př. n. l.); když byla obžalována z rouhání a bezbožnosti, pak její milenec a obhájce Hypereidés z ní strhl šat s poukazem, že jde o Afrodítinu služku; soudcové uchvácení její krásou pronесли osvobozující rozsudek. Praxitelovi stála modelem pro sochu Afrodíty Knidské a Apellés podle ní namaloval Afrodítu vynořující se z mořských vln.

XENANDRA helius (Cramer) – Brazílie, Venezuela

Rod. jméno snad vzniklo kombinací řec. xenos (cizinec) + aner (gen. andros, muž).

Hélios byl bůh slunce, syn Títána Hyperióna a manželky Theie; jeho sestrami byly bohyně měsíce Seléné a bohyně jitrních červánků Éós. K početným potomkům patřil např. i kolchidský král Aietés, kouzelnice → Kirké a Pásifaé, žena krétského krále Mínóa.

ZEMEROS phlegyas (Cramer), z řec. semeros (dnes) – Indie

Název rodu se vysvětluje z řec. slova semeros (dnes).

Flegyas – lapithský král, jehož krásná dcera → Korónis se stala matkou Apollónova syna a božského lékaře Asklépia; založil stejnojmenné město a zmocnil se Epidauru.

Čeď LYCAENIDAE (Leach, 1815)

Tato čeď obsahuje přes 130 rodů většinou menších motýlů s dobře vyvinutým sexuálním dimorfismem; jejich housenky jsou někdy myrmekofilní, protože parazitují v hnízdech mravenců.

AGRIADES podarce (Felder) – Kalifornie, Kolorado, Nevada

Jméno *Agriades* (Agriovec) je věnováno → Agriovi, synovi Odyssea a → Kirké, nebo Kentaurovi, který napadl Héraklea při cestě za erymanthským kancem.

Podargé: 1. Jedna z padesáti dcer krále → Danaa. 2. Dcera mořského boha Thaumanta a Ókeanovny Élektry – jedna ze tří Harpyjí, s níž Zephyros zplodil nesmrtelné Achilleovy oře Xantha a Balia.

ALLOTINUS fabius (Distant) – Borneo, Barma, Sumatra

Fabiové byli starobylý patricijský rod; např. Quintus Fabius Maximus Allobrogicus porazil keltské Arverny a Allobrogy r. 121 př. n. l. a Quintus Fabius Verrucosus zv. Cunctator („Loudal“) zase bojoval s Hannibalovými Kartáginci.

ARAOATHES lapithis (Moore) – Indočína, Malajsie

Lapithis (Lapithovna) z řec. Lapithés, tj. syna Apollóna a Stilby, dcery říčního boha Péneia, byl zakladatelem divokého národa Lapithů, nepřátel Kentaurů.

ARAWACUS linus (Fabricius) – Bolívie, Kolumbie, Venezuela

Linos: 1. Slavný thrácký pěvec, syn Múzy Úranie a Apollóna, který prý svého syna zabil, protože žárlil na jeho umění; podle jiných ho však zabil Héraklés. 2. Syn Apollóna a Psamathé, dcery argejského krále Krotópa; jako dítě byl prý pohozen a vychován pastýří, později však roztrhán dědovými psy; tak se stal symbolem tragické smrti jinocha.

ASLAUGA pandora (Schulze) – Kamerun

Aslauga byla legendární norská bojovnice, sestra Brunhildy.

Pandóra: 1. První uměle stvořená žena, známá svojí skříňkou (str. 21). 2. Jedna z dcer athénského krále Erechtheia, která se svojí sestrou Prótogeneiou spáchala sebevraždu, když se nejmladší z nich → Práxitheá obětovala za vítězství Athén ve válce s Eleusiňany.

ATHENE lachares (Hewitson) – Gabun, Siera Leone

Athéna zrozená z Diovy hlavy byla panenská bohyně moudrosti, vedení válek, ochránkyně řemesel a umění; měla mnoho přezdívek, např. Glaukopis (Sovooká), Itónaia, Pallas, Tritogeneia apod. Jejím posvátným zvířetem byla sova.

Lacharos byl athénský učitel řečnictví z 5. stol. př. n. l.

ATLIDES (Hübner) spp.

Rod. jméno znamená nesnášlivá, z řec. předpony a- (bez) + tlaó (trpím).

A. halesus (Cramer) – USA, Mexiko

Halésos (Haliskos) byl Agamemnonův levoboček, který po zavraždění svého otce Klytaiméstrou a Aigisthem unikl do Itálie, kde založil město Falera.

A. scamander (Hübner) – Panama

Skamandros byl bůh stejnojmenné řeky protékající poblíž maloasijského města Tróje.

A. polybe (Linné) – Argentina, Brazílie, Mexiko

Polybé (zv. Polyboia, Polymelé nebo Periboia) byla bezdětná manželka korintského krále → Polyba, která předstírala porod, vychovala pohozeného malého → Oidipa a králi namluvila, že nalezenec je jeho vlastní syn.

CALLIPSYCHE dindymus (Cramer) – Bolívie, Peru

Rod. jméno je slovo tvar z řec. kallos (pěkný) + Psyché (Erótova milenka).

Dindymus je odv. od jména mysijského pohoří Dindyma, zasvěceného bohyni Kybelé-Dindymené.

CALYCOPIIS cleon (Fabricius) – Amazonie, Brazílie

Kleón – athénský radikální demokrat a vojevůdce po Perikleově smrti r. 429 př. n. l.

CAPYS alphaeus (Cramer) – jižní Afrika

Capys byl potomek dardanského krále Assaraka a Hieromnémy a otec krále Anchísa. Jiný Kapys byl Aeneův druh, který po útěku od vypálené Tróje založil v Itálii město Capua.

Alphaeus (řec. Alfeios) – bůh stejnojmenné élidské řeky proměněný Artemidou v ponorný pramen u Sýrakús, když pronásledoval její nymfu → Arethúsu.

CAMENA cleobis (Godart) – Indie, Malajsie

Camenae (Kamény) byly původně vodní nymfy, pak řím. Múzy („Uměny“), bohyně zpěvu a hudebního umění; byl jim zasvěcen posvátný háj a pramen u Aricie. Jedna z nich se jmenovala → Egeria.

Cleobis a Bitón byli děti Héřiny kněžky → Kydippé z Argu; když Kleobis prosila, aby ji bohyně odměnila tím, co je pro člověka nejlepší, našla oba svoje syny mrtvé.

C. cotys (Hewitson) – Indie po Jávu

Hekatoncheir *Kottos* byl storuký syn Úrana a Gáie a měl bratry Briarea a Gyga (příloha 1).

HYPOCHRYSOPS (Felder) **spp.**

H. crateras (Godman & Salvin) – Šalamounovy ostrovy

Krateros byl správce Makedonie po smrti Alexandra Velikého; padl r. 321 př. n. l. v boji za sporů s říšským regentem Perdikou.

H. polycletus (Linné) – Moluky, Nová Guinea

Polycletus (řec. Polykleitos) ze Sikyónu byl po slavném Feidioví nejpřednější starořecký sochař, známý např. sochami *Doryfora* a *Diskofova*.

H. pythias (Felder) – Austrálie

Pythias (řec. Pýtheás) z Messalie popsal v díle *Periodos* svoji cestu do Severního moře r. 325 př. n. l.

H. theon (Felder) – Austrálie, Moluky

Theón z Alexandrie, řecký matematik a astronom ze 4. stol. n. l., byl vydavatelem Eukleidových spisů. Historicky známá je jeho nevšedně vzdělaná dcera, filozofka → Hypatie (Hypata).

HYPOLYCAENA philippus (Fabricius) – Filipíny

Rod. jméno je složeno z řec. předpony hypo- (pod) + *Lycæna*.

Filippos („Milovník koní“): 1. Časté jméno makedonských králů. 2. Římský císař (244–249), který zavraždil svého předchůdce Gordiana a sám pak podlehl Deciovi.

ICARICIA pheres (Boisduval) – západní USA

Rodové jméno (Íkariovna) zřejmě nesouvisí s Íkarem, synem stavitele krétského labyrintu Daidala, ale s → *Íkariem*, prvním athénským vinařem.

Férés – syn krále Kréthea a první král v thessalských Férách; byl bratrem Aisona, Amytháona a Pélia a otec → Admétův a Lykúrgův.

IRAOTA timoleon (Stoll.) – Čína, Indie

Tímoleón byl prostý korintský demokrat, který r. 345 př. n. l. potlačil jen s malým loďstvem sicilskou tyranii a odvrátil tak kartaginské ohrožení.

JALMENUS icilius (Hewitson) – Austrálie

Icilius (řec. Ikelos) zv. Fobétór byl jeden ze synů boha spánku Hypna, který ve zvířecí podobě strašil lidi ve spánku. Měl za bratry okřídleného Morfea a Fantasa.

JAMIDES aratus (Cramer) – Borneo, Celebes

Arátos ze Sikyónu – zprvu protimakedonský politik, později rádce krále Filippa, jenž ho dal r. 213 př. n. l. otrávit. Jiný Arátos ze Soloi (310–245) byl astronom a básnický vylíčil hvězdnou oblohu (*Nebeské jevy*).

LEPIDOCHRYSOPS tantalus (Trimen) – Natal, Transval

Tantalos („Kulhavý“), Diův syn a král lýdského města Sipyly, jako účastník božských hodů na Olympu kradl a rozdával lidem jídlo bohů – ambrosii a nektar. Aby vyzkoušel vševědoucnost bohů, pozval k sobě nebesťany a pohostil je jídlem z rozsekaného syna Pelopa; za to byl krutě potrestán v podsvětí věčným hladem a žízní. Klečel ve vodě, která mu při shýbnutí mizela, a krásné ovoce nad jeho hlavou bylo nedosažitelné.

LEPTOMYRINA phidias (Fabricius) – Madagaskar

Phidias (Feidiás) byl slavný athénský sochař z 5. stol. př. n. l., známý zejména sochami olympského Dia (jeden ze sedmi divů antického světa), Apollóna a Athény.

MILETUS melanion (Felder) – Filipíny

Milétoš byl syn Apollóna a jeho milenky nymfy Areie; když ho král Mfnós vypudil z Kréty, založil po sobě nazvané maloasijské město Mílétoš. Zabil také obra Asteria, vládce Anaktorie.

Meilanión: 1. Syn Frixův a Chalkiopin; uprchl pro týráním od otce a připojil se s bratry Argeem, Frontidem a Kytisorem k výpravě Argonautů za zlatým roumem do Kolchidy. 2. Amfidamantův syn a manžel → Atalanty, s níž měl syna Parthenopaia.

NACADUBA pactolus (Felder) – Srí Lanka, Tchaj-wan

Paktólos – bůh stejnojmenné zlatonosné lýdské řeky vlévající se do řeky Hermu; měl dceru Euryanassu.

NARATHURA spp.

N. centaurus (Felder) – Srí Lanka, Malajsie

Kentaurové, potomci krále Lapithů → Ixióna a bohyně Nefély, byli obludy, napůl lidé a napůl koně; nejmoudřejší z nich byl → Cheirón (Chiron) znalý lékařství, který vychoval řadu slavných hrdinů.

N. eumolpus (Cramer) – Barma, Indie, Nová Guinea

Eumolpos – thrácký král, syn Poseidóna a Boreovy dcery Chiony, vynikal v hudbě a zpěvu. Zasvětil Héraklea před jeho cestou do podsvětí do Démétriných eleusínských mystérií.

MYRINA silenus (Fabricius) – Kongo, Uganda, Siera Leone

Rodové jméno, odvozené sice z řec. myriné (myrta), je věnováno libyjské královně Amazonek *Myriné*, která zvítězila nad Gorgony, dobyla Malou Asii a založila četná města, jako Myriné a Mytilénu. Přemohl ji thrácký král Mopsos a skytský Sipylos.

Silenus (řec. Sílénos) – syn boha Herma (nebo Pána), věčně opilý stařec doprovázející boha vína Dionýsa.

OGYRIS idmo (Hewitson) – Austrálie

Idmón byl věštec, syn Apollóna a Kyrény, dcery lapithského krále → Hypsea; zahynul na výpravě Argonautů po poranění divokým kancem.

POECILOMYTIS chrysaor (Trimen) – Afrika

Obludný obr *Chrysaór*, otec obra Géryona, vyskočil z těla Medúsy spolu s okřídleným koněm Pegasem, když Perseus uťal této Gorgoně hlavu. Další Chrysaór byl synem Poseidóna nebo Glauka.

PSEUDOLETIS clymenus (Druce) – Kamerun, Siera Leone

Klymenos: 1. Orchomenský král, který byl smrtelně zraněn kamenem od thébského vozky Menoika. 2. Klymenos z Arkádie zneuctil vlastní dceru → Harpalyké a oběsil se, když ta mu ze msty předložila pokrm z narozeného syna.

STRYMON (Hübner) **spp.**

Strymón byl syn Area a Danaovny → Heliké, který se ze zoufalství nad smrtí Rhea vrhl do thrácké řeky pojmenované pak po něm; podle Rubia (loco cit.) se jméno odv. od *Estrymóna*, thráckého říčního boha, syna Ókeana a Thetidy.

S. cecrops (Fabricius) – Florida

Cecrops (řec. Kekrops) – první attický král ochraňovaný Pallas Athénou; měl hadí nohy a jeho dcery Aglauros, Hersé a Pandrosos byly Athéniny kněžky.

S. martialis (Herrich-Schäffer) – Florida, Jamajka, Kuba

Martialis Marcus Valerius byl římský epigramatik z 1. stol. n. l., který vynikal ve svých *Epigramech* vtipnou satirou, např. na lékaře apod.

SYNTARUCUS plinius (Fabricius) – Austrálie, Indie

Plinius: 1. P. zvaný Starší, důstojník a úspěšný autor mnoha historických, životopisných i přírodovědných děl (např. encyklopedie *Naturalis historia*), zahynul r. 79 při výbuchu Vesuvu. 2. P. zvaný Mladší, adoptovaný předchozím, byl řečník a epigramatik.

TAJURIA isaeus (Hewitson) – Borneo, Malajsie

Isaeus (řec. Ísaios) byl athénský řečník ze 4. stol. př. n. l., žák Ísokratův a snad i učitel Démostenův.

TANNETHEIRA timon (Fabricius) – Kamerun, Siera Leone

Timón z Fleiúnta – Pyrrhónův žák a skeptický filozof z r. 320–230 př. n. l.; napsal např. *Pohřební hostinu Arkesiláovu*, *Obrazy (Indalmoi)* a oceňované tři knihy *Solloi*.

TARUCUS thespis (Linné) – Rhodesie

Tarucus – eponym od sevillské obce Taruco.

Thespis – athénský zakladatel řec. tragédie z r. 536 př. n. l.; zavedl herecké škrabošky, vozil svoje hry na káře, a tak se stal předchůdcem kočovného herectví.

TERATOZEPHYRUS hecale (Leach) – Čína

Hekalé byla stařena, u níž byl hostem → Théseus na cestě za divokým býkem pustošícím krajinu u Marathónu; je zmíněna ve fragmentech Kallimachovy sbírky básní.

THECLA (Fabricius) **spp.**

Thekla je nejasné ženské jméno s významem buď mučednice, žačky a průvodkyně apoštola Pavla, nebo jeptišky a misionářky uctívané Němci jako ochránkyně před morem, ohněm a smrtí.

T. commodus (Felder) – Kolumbie

Commodus Marcus Aurelius, nástupce svého slavného otce (180–182 n. l.), byl zhýralec, který se prohlásil za boha a přivedl během krátké doby celou římskou říši k úpadku; stal se obětí převratu nastrojeného jeho milostnicí → Marcíí.

T. hemon (Cramer) – Střední Amerika, Mexiko

Hemon (řec. Haimón) – syn thébského krále Kreonta, snoubenec Oidipovy dcery → Antigony; zavraždil se, když se Antigona ve vězení oběsila, neboť přes zákaz krále pohřbila svého bratra Polyneika.

T. herodotus (Fabricius) – Amazonie, Mexiko

Hérodotos je světově uznávaný otec dějepisu z 5. stol. př. n. l.; napsal např. světové dějiny *Historiae apodexis*.

T. marsyas (Linné) – Brazílie, Panama

Satyr *Marsyás* našel flétnu pohozenou Athénou a vyzval k soutěži ve hře Apollóna; když prohrál, bůh ho stáhl zaživa z kůže, kterou vyvěsil v jeskyni u pramene stejnojmenné řeky (Tizianův obraz *Apollón a Marsyás* je dnes klenotem kroměřížského zámku).

T. myrtilos (Cramer) – Venezuela

Myrtilos, syn boha Herma, byl vozataj krále Oinomaa, jemuž vyměnil zákolník v jeho vozu před koněspřežným závodem s Pelopem za voskový; pomohl tak Pelopovi podvodně zvítězit a získat za ženu královu dceru → Hippodameiu; sám však zahynul svržen Pelopem do moře mezi Eubóiou a Krétou (Vrchlického trilogie *Hippodamia*). Hermés, bůh podvodníků a zlodějů, umístil pak podobu svého syna Myrtila do souhvězdí Vozataje.

T. pholeus (Cramer) – Brazílie, Guayana, Kolumbie

Pholeus (řec. Folos) byl moudrý Kentaur, syn → Síléna a nymfy Melie, uspořádal hostinu pro Héraklea při pronásledování erymanthského kance. V nastalém sváru s dalšími Kentaury se nešťastně zranil otráveným šípem přítele a zemřel.

T. phaleros (Linné) – Brazílie, Mexiko

Faléros byl Alkontův otec, athénský lučištník a účastník výpravy Argonautů.

T. thales (Fabricius) – Brazílie, Nikaragua

Thalés z maloasijského města Milétu z 6. stol. př. n. l. byl považován Aristotelem za hlavu íónské přírodní filozofie; je stavěn na roveň Pýthagorovi a Sókratovi (viz Thálétova věta v geometrii).

T. theocristus (Fabricius) – Mexiko po Kolumbii

Theokristos ze sicilských Syrákús byl nejvýznamnější hellenistický básník pastýřské poezie (Bukolik) ze 3. stol. př. n. l.

T. thespia (Hewitson) – Peru

Thespia je fem. od jména thespijského krále, jehož stáda plnil kithairónský lev; nestvůru zabil teprve Héraklés, který měl údajně s padesáti Thespiovými dcerami 51 synů.

THECLOPSIS eryx (Cramer) – Brazílie, Bolívie, Ekvádor

Eryx – syn Afrodíty a Argonauta Búta (nebo Poseidóna) žil na záp. pobřeží Sicílie; Héraklés ho uškrtil, když se mu pokusil ukrást dobytče z hlídaného Géryonova stáda.

THYSONOTIS caelius (Felder) – Nová Guinea

Thysanotis („Lemovaná“) je fem. z řec. thysanotos (lemovaný).

Caelius: 1. C. Gaius Calvus zavedl jako konzul r. 94 př. n. l. hlasovací tabulky při soudních procesech. 2. C. Marcus Rufus byl státník, řečník a přítel Ciceronův.

TMOLUS ssp.

Tmólos – lýdský král a bůh stejnojmenné hory, syn Area a manžel královny Omfaly; když znásilnil Artemidinu družku Arhippé, bohyně na něho poslala zdivočelého býka, jenž ho na ostrých kamenech umučil.

T. celmus (Cramer) – Mexiko po Brazílii

Celmus (řec. Kelmis) – jeden z nejstarších Daktylů, tj. obratných trpasličích kovářů a kněžů bohyně → Kybély; když urazil bohyni Rheiu, byl proměněn v železo.

T. echion (Linné) – tamtéž

Echíon („Zmije“) byl: 1. Hermův syn, jeden z padesáti Argonautů a účastník lovu na kalydónského kance. 2. Otec thébského krále Penthea, manžel Agaué.

TOMARES callimachus (Eversman) – Malá Asie, Irák, Írán

Tomares je vesnice v Seville, k níž se patrně váže nález motýla.

Kallimachos byl alexandrijský učenec a básník ze 3. stol. př. n. l., kterému se připisuje až 800 děl, mj. 120 knih *Pinakés*.

ZERITES neriene (Boisduval) – Ghana, Nigérie

Neriene (Néríne) je Néreovna → Galatea, nebo Nerió, tj. manželka římského boha války Marta.

Čeleď **HESPERIIDAE** (Latreille, 1809)

Motýli se vyznačují silným tělem s relativně malými křídly a ohnutými konci tykadel. Housenky žijí převážně na travách. U většiny rodových jmen jde o neprůhledné slovotvary, které postrádají výklad samotných autorů popisu.

AEROMACHUS inachus (Menéville) – Amursko, Japonsko

Ínachos byl král v Argu, otec → Íje.

ANCILOXIPHA numitor (Fabricius) – Florida, Kanada, Texas

Numitor byl syn krále Proky a kraloval ve městě Alba Longa; jeho dceru zv. Rhea Silvia donutil, aby se stala kněžkou řím. bohyně Vesty a neměla děti; přesto však bohu Martovi porodila dvojčata Romula a Rema.

ANTHOPTUS epictetus (Fabricius) – Mexiko po Jižní Ameriku

Epiktétos („Vykoupený“): 1. Původně to byl otrok (50–135 n. l.), poté římský filozof, jehož přednášky zapsal Arriános (*Rukověť*). 2. Euthýmíidův žák a mistrovský malíř červeno-figurových váz z poč. 5. stol. př. n. l. (např. s výjevy Herkules, Théseus, Přepadení Íris).

ASTRAPTES creteus (Cramer)

Rod. jméno pochází z řec. astrapteín (zářiti) – Mexiko po Brazílii

Creteus (řec. Krétheus) byl jeden ze sedmi synů Aiola a Enarety; s krásnou ženou Týrů, dcerou bratra Salmónea, měl syny Amytháona, Aisóna a Feréta; založil město Iólkos.

CABIRUS procas (Cramer) – Guayana po Peru

Prokas, král města Alba Longa, měl dva syny: Amulia a → Numitora (viz výše).

CAMPTOPLEURA theramenes (Mabille) – Brazílie

Théráménés – athénský aristokratický státník, hlavní žalobce vítězných athénských velitelů po bitvě u Arginús r. 406 př. n. l.; byl odstraněn po peloponnéské válce tyranem Kritiém.

CARYSTUS phorcus (Cramer) – Guayana, Trinidad

Phorcus (řec. Forkýs) – syn Gáie a boha Ponta, zplodil se sestrou Kétó mnoho nestvůr, jako např. Gorgony, Graie, Skyllu, draka Ládóna. Byl také otcem Thoósy, matky jednookého obra Polyféma.

CELAENORRHINUS galenus (Fabricius) – Senegambie po Nigérii

Galenus – novopýthagorovec (129–199 n. l.), osobní lékař císaře Marka Aurelia, věřil v Hippokratovo učení a napsal řadu knih, např. *Lékařské umění*.

CERATRICIA phocion (Fabricius) – Siera Leone po Kongo

Fókión – athénský politik a vojevůdce ve 4. stol. př. n. l. byl rivalem slavného řec. rétora Démosthena.

COGIA calchas (Herrich-Schäffer) – Paraguay po Texas

Kalchás – slavný řecký věštec v případech obětování Ífigenie, příčiny moru v achajském táboře, v předpovědi trvání trójské války atd. Zemřel prý, když ho v jeho věšteckých schopnostech předčil Mopsos, syn slepého věštce → Teiresia.

CYCLOGLYPHA thrasybulus (Fabricius) – Mexiko po jižní Brazílii

Thrasybúlos – athénský demokrat a vojevůdce (415–387 př. n. l.), který vybudoval loďstvo v čele s Alkibiadem; bojoval proti oligarchii třiceti tyranů a zahynul na výpravě v Pamfýlii.

DAIMIO tethys (Menéville) – Čína, Japonsko

Téthys byla mořská bohyně, dcera Úrana a Gáie; z manželství s Ókeanem jim vzešly tisíce řek, říček a potoků, z nichž nejdůležitější byla řeka zapomeněný Styx, tekoucí v podsvětí.

DALLA spp.**D. agathocles** (Felder) – Kolumbie

Agathoklés byl původně velitel žoldnérů, pak jako vládce Syrákús zvítězil nad Kartáginci r. 310 př. n. l., ale po jeho nárocích na panství v jižní Itálii byl otráven.

D. cypselus (Felder) – tamtéž

Kypselos – oblíbený korintský samovládce kolem r. 600; v čele lidu zlomil moc šlechtického rodu Bakchioců; po něm nastoupil jeho syn Periandros.

D. ephaneus (Felder) – Venezuela

Epifánios (z řec. epifanes, zjevený) – řec. církevní spisovatel ze 4. stol. n. l.; jeho nejsáhlejším protibudařským spisem byl *Panarion* (Schránka na chléb).

DISCOPHELLUS porcius (Felder) – Střední Amerika po Peru a Kolumbii

Porcius Licinus – římský básník, který psal ve 2. stol. př. n. l. historické didaktické básně *De poetis* (O básnících) a milostné epigramy podle Kallimachova vzoru.

ELBELLA scylla (Menéville) – Peru, Bolívie

Skylla – titánská dcera Týfóna a Echidny, obrně se šesti hlavami, byla připoutaná v jeskyni na skalnatém bradlu mesinské úžiny proti mořskému víru Charybdě; zde lovila ztroskotané plavce; ohrožovala i Odysseovu družinu při návratu od zpusťované Tróje.

GANGARA thyrsis (Fabricius) – Filipíny, Indie

Thyrsos byla stužkami vyzdobená tyč, odznak průvodců a ctitelů boha vína Dionýsa.

HESPERIA attalus (Edwards) – jižní USA

Hesperia – Hesperidky byly tři dcery Atlanta a bohyně noci hlídající v zahradě na nejzápadnější části světa jablono se zlatými jablky. (Tež název Pyrenejského poloostrova).

Attalos založil proslulou pergamskou knihovnu; byl spojencem Říma ve druhé punské válce.

HYALOTHYRUS neleus (Linné) – Jižní Amerika

Néleus byl syn Poseidóna a Týry vypuzený bratrem Peliem z Iólku; založil město Pylos a jeho žena Chlóris mu porodila 12 synů a nejkrásnější dívku té doby Péru.

HYAROTIS adrastus (Stoll.) – Čína, Indie, Malajsie

Adrastos: 1. Hrdina, který vystavěl v maloasijském Kyziku chrám bohyně Adrástei.
2. Argejský král, jeden ze sedmi jevovůdců v tažení proti Thébám; jediný z nich se zachránil díky svému okřídlenému koni Areiónovi.

CHARIS chrysus (Cramer) – Mexiko, Amazonie

Ke jménu *Charis* („Půvab“) viz str. 96.

Chrysos byl trójský Apollónův kněz; jeho dceru Chryseovnu zajal král Agamemnón. Když byl Apollónem přinucen ji vydat, vybral si za ni jako náhradu Achilleovu otrokyni → Bríseis; spor mezi oběma soupeři vedl k velkým ztrátám v boji s Trójány.

CHIOIDES catillus (Cramer) – Střední Amerika

Catillus byl potomek věštky Amfiaráa, spoluzakladatel letoviska Římanů Tiburu.

MILANION filumnus (Mabille-Boulet) – Bolívie

Obě jména možná vznikla nedopatřením při přepisu (tehdy ještě nebyl psací stroj):

Meilanión byl syn Frixia a Chalkiopy.

Filúmenos z Alexandrie byl řec. lékař z 1. stol. n. l., který se zabýval mj. i farmakologií.

METISELLA syrx (Trimen) – Afrika

Sýrx – krásná arkadská nymfa proměněná svým otcem, říčním bohem Ládónem v třtinu; když ji pronásledoval dotěrný bůh pastýřů Pán (odtud sousloví panický strach), zhotovil si ze třtiny pššalu, kterou na paměť nymfy nazval sýrx.

MORIS cerdo (Boisduval) – Mexiko po Jižní Ameriku

Cerdo (řec. Kerdó) byla nymfa, která zavedla na Peloponnésu uctívání Héry; svému manželovi → Foróneovi porodila Pelasga, Iasa a Agénora. Stejně jméno nese i náš chráněný tesařík obrovský (*Cerambyx cerdo* L.).

PARDALEODES tibullus (Fabricius) – Nigérie

Tibullus Albius byl významný řím. básník elegií (54–19 př. n. l.), v nichž vyjadřuje svoji lásku k ženám; inspiroval se Vergiliovými *Bukolikami*.

PERICHARES spp.**P. agrippa** (Fabricius) – Nigérie*Agrippa* Marcus Vipsanius (63–12 př. n. l.) byl Augustův zeť a vítěz nad Pompeiem v době občanských válek; řečník a spisovatel, iniciátor vytvoření mapy.**P. butus** (Moshler) – Guayana*Butus* (řec. Bútés), syn Teleónův a Zeuxippin, byl athénský včelař, Argonaut a milenec Afrodíty, s níž měl syna Eryka, pozdějšího vládce Sicílie.**P. philetas** (Gmelin) – Mexiko*Filétás* – řec. básník a gramatik (320–270 př. n. l.), od něhož se zachovaly epigramy a mytologické básně. Naproti tomu *Philotas* bylo jméno makedonských vojevůdců.**PHOCIDES polybius** (Fabricius) – Brazílie po Argentinu

„Fokidovec“ (odv. od Fókida) vyléčil → Antiopu ze šílenství a oženil se s ní.

Polybios byl největší hellénistický historik (200–120 př. n. l.) a přítel Scipióna Mladšího v punské válce; napsal 40 knih *Historiái*.**POLITES themistocles** (Latreille) – Kanada po Mexiko*Polítés* byl syn trójského krále Priama, zabitý Achillem ke konci boje uvnitř města Tróje.*Themistoklés* byl athénský politik, úspěšný vojevůdce a Miltiádův rival; za řecko-perských válek vybudoval velmi silné loďstvo proti Peršanům; zemřel ve vyhnanství.**POLYTHRYX gyges** (Evans) – Peru, Venezuela*Gýgés* – uzurpátor, který nastoupil na trůn zavražděním lýdského krále Kandaulea, posledního z rodu Hérakleovců; zahynul při vpádu Kimmeriů r. 681 př. n. l.**POTAMANAXAS melicertes** (Godman-Salvin) – Kostarika, Panama*Melikertés* byl syn orchomenského krále Athamanta. Nymfy ho zachránily i s jeho matkou Inó před zešléným otcem a byl povýšen mezi bohy pod novým jménem → Palaimón.**PYRRHOPYGE spp.**

Jméno je složeno z řec. pyrros (ohnivě zbarvený) + pygέ (zadek).

P. amyclas (Cramer) – Guayana*Amyklás* byl otcem Apollónova oblíbence → Hyakintha.**P. creon** (Druce) – Střední AmerikaNositelé jména *Kreón* měli neslavný osud: 1. Korintský král, jehož dceru Glauku otrávil Íásonem zapuzená kouzelnice → Médea, přičemž zahynul i sám Kreón. 2. Thébský král po smrti → Oidipových synů Eteoklea a Polyneika.**P. sergius** (Höppfer) Brazílie, Kolumbie, PeruJméno *Sergius* měl: 1. S. L. Fidenas, římský konzul z r. 437 př. n. l., vítěz nad sabinským městem Fidenami. 2. S. Lucius Catilina – zchudlý římský šlechtic, který se obohatil ze zabaveného majetku za Sullovy tyranie; jako původce protivládního spiknutí byl odhalen a odsouzen konzulem Ciceronem (projevy *In Catilinam*). Padl r. 62 př. n. l. v bitvě u Pistorie.

PYRGUS veturius (Plotz) – Brazílie

Ke jménu *Pyrgus* je již výklad na str. 36.

Veturius Mamurius – mytický umělec, který vytvořil jedenáct kopií (ancilií) Martova štítu Salijských kněží; vzácný originál byl prý seslán z nebe s tím, že bude zárukou trvání Říma.

PYRRHOPYGOPSIS socrates (Menétries) – Brazílie

Výklad rodového jména může být podobný jako u jména Pyrrhopyge (viz výše).

Sókratés (469–399 př. n. l.), známý starořecký filozof, který sám nic nenapsal, ale jeho učení popsal žáci Platón a Aristotelés. Cíl svého učení spatřoval v odhalování podstaty ctinosti; byl odsouzen za kažení mládeže a otráven bolehlavem. Jeho pověstnou ženou byla hašteřivá Xantippa. Připisuje se mu rčení „Vím, že nic nevím“ (Scio me nihil scire).

SACRATOR polites (Godman & Salvin) – Kolumbie

Sacrator znamená „Zasvěcenec“.

Polítés byl Priamův syn zabitý → Neoptolemem v Diově chrámu dobyté Tróje.

SARANGESA laelius (Mabille) – Gabun, východní Afrika

Ke jménu *Laelius*: Gaius Laelius Mladší i G. L. Starší jsou v římské historii přátelé obou vojevůdců Scipionů z doby punských válek proti Kartágu.

TARACTROCERA archias (Felder) – Malajsie po Filipíny

Archias Aulus Licinius z Antiochie byl řec. básník oslavující požívačného vojevůdce Lucia Licinia Luculla (118–62 př. n. l.), známého pořádáním nákladných hostin (tzv. Lukulské hody).

TELEMADES amphion (Hübner) – Mexiko po Brazílii

Amfión, syn Dia a → Antiopy, byl thébský král známý svojí lyrou, která při hraní způsobila spontánní skládání kamenů v hradební zeď; s Tantalovnou → Niobou měl sedm synů a sedm dcer postřílených uraženým Apollónem a Artemidou (str. 19).

TIMOCHREON satyrus (Felder) – Panama po jižní Brazílii

Satyros z Kallatidy u Černého moře byl poslední zástupce hellénské biografické literatury ve 3. stol. př. n. l.

URBANUS proteus (Linné) – USA a Jižní Amerika

Próteus – mořský stařec z ostrova Paru, syn Poseidóna a mořské nymfy Náidy; byl to neomylný věštec a dovedl se proměnit v různé bytosti. Se ženou Psamathé měl dceru Eidotheu a tři syny, které zabil Héraklés.

ZELA zeus (Nickerl) – Assam po Filipíny a Malajsii

Zeus (gen. Dia) byl nejvyšší olympský bůh, bratr Poseidóna a Háda, záletný manžel žárlivé Héry a všemocný vládce hromů a blesků; byl ztotožňován s řím. Jovem.

ZOGRAPHETUS ogygia (Hewitson) – Borneo, Malajsie

Ógygia je nynější dalmátský ostrov Mljet, na němž krásná nymfa, Atlantova dcera → *Kalypsó*, zdržovala Odyssea a jeho druhy po sedm let při jejich návratu od vypálené Tróje. Také jedna ze sedmi → Niobiných dcer se jmenovala Ógygia.

HETEROCERA

Název „Různorozí“ z řec. heteros (různý) + keras (roh) platí převážně pro noční motýly; jejich tykadla mají, na rozdíl od denních motýlů, velmi rozmanitý tvar, např. nitkovitý, péřovitý apod.

Čeled' SPHINGIDAE (Latreille, 1809) – LIŠAJOVITÍ

Jméno má původ ve zvyku housenek těchto motýlů v klidu napodobovat svým vzpřímeným postojem *Sfingu*, bájnou okřídlenou chiméru s tělem napůl člověka a napůl lva; ta pustošila Théby, dokud nebyla rozlušтена její hádanka → Oidipem. Přílehlavější starší název Lyšajovití vyjadřoval, že jejich housenky jsou lysé (kuklí se v zemi).

AELLOPROS tantalus (Linné, 1758) – USA

Tantalos („Kulhavý“) – 1. Syn Dia a král lydského města Sipylu (příloha 2). Za krádež ambrózie a nektaru na Olympu a za obelhávání bohů byl po smrti odsouzen k věčnému hladu a žízni. 2. Jeden ze synů Pelopa a Nioby.

ACHERONTIA atropos (Linné, 1758) – lišaj smrtihlav – migrant, Evropa a severní Afrika

Rodové jméno odpovídá *Acherontu* („Proud běd“), jedné z řek v Hádově podsvětí, přes níž převážel Charón duše zemřelých.

Atropos („Neodvratitelná“) – jedna ze tří Moir (sudiček), dcer Dia a Themidy, která přestřihovala nit života.

AMPHION nessus (Cramer, 1777) – USA

Amfión – jeden z prvních thébských králů, známý svojí zázračnou lyrou, manžel → Nioby (příloha 2).

Nessos – jeden z Kentaurů, převozník na řece Euénu; zabil ho Héraklés, když mu chtěl znásilnit při převozu jeho druhou ženu Déianeiru.

BASIOTHIA spp.

B. charis (Boisduval, 1847) – USA

Charis („Půvab“) znamená obecně Charitku; jde o tři lehce oděné Grácie (Áglaiá, Eufrosyné a Thaleia), které personifikovaly krásu a půvab.

B. medea (Fabricius, 1781) – tamtéž

Medea (řec. Médeia, „Moudrá“) – dcera kolchidského krále Aiéta, která pomohla Iásonovi získat zlaté rouno; ovládala kouzla a travičství. Poté co ji Iáson zradil s Kreontovou dcerou → Glaukou, zavraždila oba jeho syny. Tato tragédie byla oblíbeným námětem umělců v antice (Eurípidés) i v hudbě (Cherubiniho opera *Médeia*).

CALLIONIMA parce (Fabricius, 1775) – USA

Parky (lat. Parces) byly tři římské bohyně osudu – Decuma, Morta a Nona – obdoba tří řeckých Moir (Klóthó, Lachesis a Atropos).

CERATOMIA amyntor (Geyer, 1835) – USA

Rodové jméno má zřejmě původ v řec. keras (roh) + tomein (rozdělovat).

Amyntór, král Dolopů v Ormenionu na úpatí hory Pélionu, byl zabit Hérakleem, když mu odmítl dát svoji dceru Astydameiu; ta pak porodila Tlépolema.

COCYTIS antaeus (Drury, 1773) – USA

Rodové jméno je odv. od podzemní řeky *Kókytos*, symbolu běd a nářků; její skalní pramen sřežili dva draci.

Antaeus (řec. Antaios) – obří syn Poseidóna a matky země Gáie; sídlil v libyjské jeskyni, kde hubil cizince. Hérakleovi se ho podařilo zaškrtit, až když ho odtrhl od matky země, z níž čerpal svoji sílu.

DAPHNIS nerii (Linné) – lišaj oleandrový – migrant, Evropa, Afrika

Dafnis byl Hermův syn a první pěvec pastýřských písní (*Bukolik*); zamiloval se do jedné ze sicilských nymf a oslepen štěstím z lásky zřítíl se do strže a zahynul. Legenda byla v antice zpracována i umělecky, často pod názvem *Dafnis a Chloé* (i v Offenbachově operetě).

DEILEPHILA (Laspeyres) **spp.**

Rodové jméno je složeno z řec. slov *deilos* (plachý) + *filé* (přítelkyně).

D. elpenor (Linné) – lišaj vrbkový – Evropa

Elpénór byl nejmladší Odysseův společník při jeho návratu od zničené Tróje; na ostrově Aiai spadl opilý ze střechy Kirčina domu, a poněvadž nebyl pohřben, bloudil jeho duch podsvětím do doby, než se zde setkal s Odysseem (několik vázových maleb).

D. porcellus (Linné, 1758) – lišaj kyprejový – Evropa

Porcellus je zdobnější výraz od slova *Porkés* (str. 112), jména jednoho z hadů, co zardousil Apollónova kněze Láokoonta a jeho dva syny, poté co varoval Trójany před vtažením dřevěného koně za hradby města výrokem: *Timeo Danaos et dona ferentes* (bojím se Danaů, i když přinášejí dary) – housenka lišaje připomíná malého hádka.

DARAPSA **spp.*****D. myron*** (Cramer, 1780) – USA

Myrón byl slavný řec. sochař z 5. stol. př. n. l., známý např. sochou *Diskobola*.

D. pholus (Cramer, 1776) – tamtéž

Pholus (řec. Folos) byl syn Satyra → Síléna a nymfy Melie („Sladká“), Kentaur usmrcený nešťastnou náhodou jedovatým šípem přítele Héraklea.

DOLBA hyloeus (Drury, 1773) – USA

Hyloeus (řec. Hylás) – syn lárisského krále Theiodamanta a nymfy Menodiké, štítonoš hrdiny Héraklea a jeden z Argonautů, jehož stáhla do pramene Pegai zamilovaná nymfa Dryopé.

ERINNIS alope (Drury, 1770) – USA

Rodové jméno (správně psané *Erínys*) je odvozeno od řec. bohyní pomsty a odplaty *Erínyí* (lat. *Furií*).

Alopé – krásná dcera arkadského krále Kerkyona a Héfaištova vnučka; byla svedena Poseidónem, s nímž měla syna Hippothoonta, a po smrti byla proměněna ve stejnojmenný pramen.

EUMORPHIA (Hübner) **spp.**

Fem. rodové jméno sestává z řec. *eu-* (pěkný) + *morfé* (tvar).

E. achemon (Drury, 1773) – USA od severu Mexika

Achemon byl jedním z Odysseových druhů při zpáteční plavbě od zničené Tróje.

E. eacus (Cramer, 1780) – tamtéž

Aeacus (Aiakos) – syn Dia a Aigíny narozený na ostrově Oinóné; aby netrpěl samotou, podle jedné pověsti, proměnil zde Zeus mravence (řec. myrmex) v lidi a tak vznikl kmen Myrmidonů. Byl spravedlivým aigínským králem, jenž byl po smrti ustanoven za jednoho ze soudců v podsvětí.

E. typhon (Klug, 1836) – USA

Týfón – syn bohyně země Gáie a boha nejtemnější podsvětní propasti Tartaru, obr se stovkou dračích hlav a hlasem člověka, psa a býka. Jeho ženou byla Echidna, napůl žena a napůl had, a dětmi byl tříhlavý podsvětní pes Kerberos, dvouhlavý Orthros, lernská hydra, thébská Sfinga a jiné nestvůry.

***EUPROSERPINUS* spp.**

Rodové jméno je složeno z řec. předpony eu- (pěkný) + Proserpina (str. 112).

E. euterpe (Edwards, 1888) – USA

Euterpe – dcera Dia a Mnémosyny, Múza lyrického básnictví, zpěvu a hudby.

E. phaeton (Godman & Salvin, 1865) – tamtéž

Phaeton (řec. Faëthón): 1. Syn boha slunce Héliá a → Klymeny, který nezvládl zapůjčené ohnivé koně svého otce, a Zeus ho proto srazil z nebesné dráhy bleskem. 2. Syn krále Kefala a Éóje, známý na Krétě jako Adymnos, strážce Afroditiny svatyně.

HEMARIS tityus (Linné, 1758) – **dlouhozobka chrastavcová** – Evropa

Tityos: 1. Obr na Eubóji, syn Dia a bohyně země Gáie přepadl bohyni Létu, za což byl v podsvětí přikován; jeho dcerou byla Európé (jiná než krétská milenka Dia). 2 *Titiás* – slavný pěstní zápasník, který podlehl Hérakleovi při hrách pořádaných na počest krále Priola, když zahynul v bojích s Mýsy.

HIPPOTION celerio (Linné, 1758) – **lišaj révový** – migrant, Evropa, Afrika

Rodové jméno je odv. od *Hippota*, otce krále větrů Aiola, který měl za manželku → Melanippu; druhové jméno pochází z lat. *celer* = rychlý.

NEPHELE (Hübner) **spp.**

Nefelé byla bohyně mraků a první žena orchomenského krále Athamanta, jemuž porodila Frixa a Hellu; když ji král zapudil, zachránila obě děti na beranu se zlatým rounem před druhou královou ženou, žárlivou → Ínou.

N. morpheus (Cramer, 1781) – Afrika

Morfeus – bůh snů a syn boha spánku Hypna, který se spícím zjevoval v lidské podobě; byl bratr Fobétorův a Fantasův.

N. oenopion (Hübner, 186) – Afrika

Oenopion (řec. Oinopión, z řec. oinos = víno) – syn boha vína Dionýsa a Ariadny, který vládl na ostrově Chiu; oslepil → Óríóna, jenž mu znásilnil dceru → Meropé.

N. peneus (Cramer, 1776) – tamtéž

Péneios – bůh hlavní thessalské řeky, jehož dcerou byla nymfa Dafné zv. Pénejská nymfa.

PROSERPINUS proserpina (Pallas) – **chobotnatka pupalková** – Evropa

Proserpina („Děsná“, řec. Persefona zv. Koré) byla dcera Dia a Démětry; stala se ženou řím. boha podsvětí Plúta (obdoba řec. Háda) a u starých Římanů byla ztotožňována s Liberou.

RHODAFRA opheltes (Cramer, 1780) – Afrika

Opheltes byl synem nemejského krále Lykúruga, jehož chůvou byla → Hypsipylé; po smrtelném uštknutí hadem byl pak znám pod jménem Archemoros.

***THERETRA* spp.**

Název *Theretra* je odvozen z řec. théretés (lovec)

T. alecto (Linné, 1758) – Evropa

Aléktó a její sestry Tísifoné a Megaira byly tři prastaré bohyně země zv. Erínye (u Římanů Furie), které sídlily v podsvětí a mstily každý zločin na tomto světě i v podsvětí.

T. jugurtha (Boisduval, 1875) – Afrika

Jugurtha – numidský král válčící s Římem kolem r. 111 př. n. l.

T. orpheus (Herrich-Schäffer, 1854) – Afrika

Orfeus – největší řec. pěvec a také jeden z Argonautů; po nezdařeném návratu manželky → Eurydiky z podsvětí byl rozsápán divými ženami v thráckém pohoří Rhodopy (J. Offenbach *Orfeus v podsvětí* a Ch. Gluck *Orfeo a Eurydiké*).

TEMNORA pylades (Rotschild & Jordan, 1854) – Afrika

Pyladés, syn fockého krále Strofia a Anaxibie; manžel Élektry – sestry jeho největšího přítele → Oresta.

***XYLOPHANUS* spp.**

Rodové jméno sestává z řec. xylon (dřevo) + fainó (jevím se).

X. pluto (Fabricius, 1777) – USA

Plútos byl starořímský bůh podzemního bohatství, kovů a plodnosti polí zobrazovaný jako hoch s rohem hojnosti; později byl ztotožňován s řec. Hádem.

X. porcus (Hübner, 1823) – USA

Porcus (řec. Porkés) byl mořský had vyslaný Apollónem spolu s dalším hadem Chariboiem (nebo Kúrissem) na znamení konce města Tróje; oba hadi zardousili věštky Láokoónta i jeho dva syny, když varoval Trójany, aby nevtahovali dřevěného koně do města (mistrovské sousoší z 1. stol. př. n. l. je ve Vatikánském muzeu).

Čeleď SATURNIIDAE (Boisduval) – MARTINÁČOVITÍ

Původem Schrankova jména pro rod *Saturnia* je epiteton římské bohyně Junony – Saturnie, kterou provázela posvátný páv (lat. pavo). V Evropě žije pět zástupců čeledi s charakteristickými pavími oky na křídlech. Význam většiny rodových novotvarů neznáme.

ACTIAS (Leach) **spp.**

Rodové jméno může vycházet ze dvou postav: 1. *Aktis* – syn boha slunce Hélios a nymfy Rhody, který zabil jednoho ze svých bratrů; byl proto vypovězen, v Egyptě založil město Héliopolis a učil Egyptany astronomii. 2. *Aktaión* – syn Kadmovy dcery Autonoy, lovec proměněný stydlivou bohyní Artemis v jelena a roztrhaný vlastními psy.

A. artemis (Bremer) – Amursko po Japonsko

Artemis se narodila Diovi a bohyni Létó jako dvojče s Apollónem; byla považována za bohyni lovu a panenství. Měla mnoho přezdívek (Britomartis, Diktyнна, Orthiá aj.) a jejími hlavními kultovními místy byly Arkádie, Lakónie a Sparta.

A. (Tropaea) luna (Linné) – USA a**A. selene** (Hübner) – Indie; japonská ssp. **ningpoana** (Felder)

Římská *Luna* odpovídá řec. bohyni měsíce *Seléné*.

ANTHERAEA sciron (Westwood) – Indie po Moluky a Japonsko

Rodové jméno („Bohyně květín“) lze odvodit z řec. anthos (květ) nebo antheus (květnatý).

Skirón byl surový lupič, který na příkrém útesu nutil pocestné, aby mu myli nohy, a pak je srazil do moře; zabil ho ostražitý Théseus.

ARSENURA **ssp.****A. alcmena** (Draudt) – Jižní Amerika

Alkméné („Mocná v hněvu“) – krásná dcera Perseova syna Élektryóna, jíž se zmocnil Zeus a zplodil s ní Héraklea, i když byla provdána za → Amfitryóna; po smrti byla přenesena Hermem na Diův rozkaz na ostrov blažených.

A. aspasia (Herring-Schäffer) – tamtéž

Aspasiá z Miletu byla Perikleova manželka, chválená pro svoji moudrost a krásu Sókratovými žáky. Též jméno jedné z řec. hetér (obdoba jap. gejš).

A. cassandra (Cramer) – Jižní Amerika

Kassandra – dcera Priama a Hekuby, krásou prý srovnatelná s Afrodítou. Zaslíbila se Apollónovi, pokud ji obdaruje věšteckým duchem; když svůj slib nesplnila, byla potrestána tím, že jejím varovným věštbám nikdo nevěřil. Po pádu města si ji Agamemnón přivezl domů jako otrokyni, příčinu jeho zavraždění → Klytáiméstrou.

A. meander (Walker) – tamtéž

Meander (řec. Maiandros) – otec → Kýaney, bůh maloasijské řeky v Iónii protékající s četnými zákrutami (meandry) Frygií a Kárií do moře u města Miletu.

A. romulus (Maassen-Weymer) – tamtéž

Romulus – syn Rhey Silvie, dcery krále Alba Longy Numitora; stejně jako jeho dvojče Remus byl odkojený kapitolskou vlčicí. Když v boji o moc zabil svého bratra Rema, stal se králem a založil město Řím.

ATHLETES gigas (Sonthonnax) – Afrika

Athletes byl jeden z padesáti synů krále Aigypta, kterého zavraždila → Danaova dcera Europomé.

Giganti (Alkyoneus, Enkelados a Polybótés) byli obludní obři zrození z kapek krve svrženého boha nebe Úrana (příloha 1). Boj Gigantů s olympskými bohy (Gigantomachia) je mistrně zachycen na Diově oltáři z Pergamu (180–160 př. n. l.) přeneseném do muzea v Berlíně.

ATTACUS atlas (Linné) s četnými subspeciemi – Ceylon, Indie, Indonésie

Původ rodového jména neznáme. Naproti tomu *Atlas* byl syn Títána Íapeta a Ókeanovny Klymeny, bratr Prométhea, Epiméthea a Menoitia; otec Plejad, Hyad, Hesperidek a také nymfy → Kalypsó. Dle pověsti vládl v bájné Atlantidě a po jejím zániku se stal spojencem Krona a Títánů proti olympským bohům; za to mu vítězný Zeus uložil nést na svých bedrech na věčné časy celou nebeskou klenbu. Při své smrti se proměnil v severoafrické kamenité pohoří Atlas.

AUTOMERIS (Hübner) **spp.**

Tento rod zahrnuje asi 100 neotropických druhů převážně ze států Střední a Jižní Ameriky. Název z řec. *autos* (sám) + *meros* (polovina); motýl má paví oka jen na spodních křídlech.

A. abas (Cramer)

Abás – syn Danaovny Hypermnéstry a jejího manžela → Lynkea, král v Argu; byl otcem znepřátelených bratrů Proita a Akrisia.

A. crassus (Conte)

Crassus: 1. C. Lucius Licinius, řím. konzul z r. 95 př. n. l., významný řečník s univerzálním vzděláním. 2. C. Marcus Licinius (zv. Boháč), zastánce Sullovy tyranie; v r. 71 potlačil Spartakovu vzpouru otroků a s Caesarem a Pompeiem vytvořil triumvirát. Padl v boji s Parthy r. 53 př. n. l.

A. hebe (Walker)

Hébé („Mládí“) – dcera Dia a Héry, bohyně věčné mladosti a služebnice u olympských bohů, jimž nalávala nektar; později se provdala na Olympu za Héraklea.

A. io (Fabricius, 1775) – USA po Kanadu

Íó byla Ínachova dcera, která měla s Diem syna → Epafa; v Egyptě byla uctívána jako bohyně Ísis.

A. janus (Cramer)

Ianus – jeden z nejstarších řím. bohů odpovědný za počátek všech věcí; byl ochráncem dveří a bran a jeho symbolem byla brána a klíč.

A. nyktimene (Latreille)

Nyktiméné je fem. od Niktyma, jednoho z padesáti synů arkadského krále Lykáona, předloženého jeho lstivým otcem za pokrm Diovi.

A. pamina (Neumogen)

Pamina vystupuje v Schikanedrově libretu k Mozartově opeře *Kouzelná flétna*.

A. pandarus (Boiduval)

Pandaros – Lykáonův syn, slavný trójský lučištník, který společně s Aeneem napadl řec. hrdinu Dioméda řádícího mezi trójskými obránci, ale přitom sám padl zasažen oštěpem.

A. themis (Dognin)

Themis byla považována za první manželku Dia, s nímž měla tři bohyně osudu Moiry a tři bohyně ročních období Hóry. S jednou z nich Díkou (Spravedlnost) stála vždy při soudech vedle Dia a jejím symbolem byly váhy a meč. Jiná Themis byla arkadská nymfa a matka Hermova syna Euandra, ztotožňovaná s řím. Karmentou.

A. zephyria (Grote) – Nové Mexiko

Zephyria je fem. od boha západního větru Zefyra, syna Títána Astraia a bohyně Éóje.

BUNAEA alcinoe (Stoll, 1790) – střední a jižní Afrika

Jménem *Alkynoé* je zřejmě míněna jedna z Plejad, Poseidónova milá. Jiná Alkynoé byla proměněna se svým manželem Kéýkem v párek ledňáček (Ovidius: *Proměny*).

BUNAEOPSIS (Nudaurelia) phidias (Weymer, 1909) – Tanzanie, Zambie

Phidias (Feidiás) byl vynikající sochař, architekt Parthenonu a tvůrce mnoha soch, např. obřích sochy Dia ze zlata a slonoviny, jednoho ze sedmi divů antického světa.

CALLOSAMIA promethea (Drury) – USA a Kanada

Slovotvar rodového jména je možno přeložit jako krásná Samia.

Prométhea je fem. od jména Prométheus; byl to jeden z titánských synů Íapeta a Themidy, krutě potrestaný Diem, když lidem přinesl z Olympu oheň; byl přikován ke kavkazské skále, kde mu orel každý den ukloval játra, která do druhého dne dorostla. Legenda je mnohokrát zobrazena na vázách, použita výtvarnými umělci i v hudebních dílech (Beethoven, Liszt atd.).

CATOCEPHALA amphinome (Fabricius) – Jižní Amerika

Amfinomé je jedno ze jmen Polymelé (nebo Polymedé), která se probodla dýkou, když jí uchvatitel, král → Peliás zabil manžela Aisona i syna Promacha.

CITHERONIA (Hübner) spp.

Rodové jméno se patrně vztahuje k ostrovu Kythéra, kultovního místa bohyně Afrodíty.

C. euprosyne (Dyar) – Severní a Jižní Amerika

Eufrosyné („Zářivá“) je dosti běžné řec. femininum, k němuž patří i jedna ze tří Grácií.

C. laocoon (Cramer); syn. **C. phoronea** (Cramer) – tamtéž

Láokoón – věstec, který varoval Trójany, aby nevěřili zrádci Sinónovi, že Řekové již odpluli a zanechali jim dřevěného koně jako dar pro usmíření Pallas Athény (viz str. 110 a 112, heslo porcellus a porcus).

Phoronea je fem. od Fóronea, syna říčního boha Ínacha a Ókeanovny Melie.

COPAXA cydippe (Druce) – Střední Amerika po Mexiko

Kýdippé – byla kněžkou bohyně Héry; když prosila o největší štěstí pro svoje syny, bohyně jim ještě v jinošském věku poslala sladkou smrt.

COSCINOCERA hercules (Miskin) – Queensland, Austrálie

Australský ostruhatý martináč, podobný atlasům, patří k největším motýlům světa.

Řím. silák *Herkules* (řec. Héraklés), největší hrdina antických mýtů; je zde podrobněji zmíněn na více místech.

DIRPHIA ssp.

D. calchas (Stoll) – Jižní Amerika

Kalchás – věhlasný řec. věštec, který zvěstoval Řekům vůli bohů zvláště v kritických válečných situacích (obětování Ífigeneie aj.).

D. sabina (Walker) – tamtéž

Sabina je ženské jméno věnované sabinským ženám, které byly za Romulovy vlády lstivě uneseny Římany pro nedostatek vlastních žen.

D. tarquinia (Cramer) – tamtéž

Tarquinia je fem. etruského původu, odv. od jména legendárních římských králů (Tarquinius Priscus a T. Superbus).

EACLES penelope (Cramer) – USA

Pénélope („Předoucí nit“, z řec. pené), dcera akarnanského krále Íkaria a Najady Periboie byla Odysseovou manželkou, která po dvacet let jeho nepřítomnosti zůstala věrná přes dotírání řady nápadníků. Po Odysseově smrti se stala ženou Télegona, kterého měl kdysi její manžel s kouzelnicí → Kirké.

EPIFORA (Drepanoptera) vacuna (Westwood) – Etiopie

Rod. jméno „Srpokřídlec“ se skládá z řec. slov drepanos (srp) a pteros (křídlo).

Vakuna byla bohyně venkovského klidu; podobně zní i jméno Icauny, keltské ochranné bohyně bretaňské řeky Yonne.

LOBOBUNEA spp. – Afrika

L. ammon (Karsch.) – Afrika

Zeus-Ammon byl původně egyptský bůh zobrazovaný s beraní hlavou a uctívány v Libyi.

L. phaetusa (Drury) – tamtéž

Phaetusa (řec. Faéthúsa) byla Héliova dcera, která na ostrově Thrínakii (Trinakrii = Sicílii) pásala se svojí sestrou → Lampetii stádo nejkrásnějších krav; ty Odysseovi druhové podřezali, za což jim Zeus v bouři při plavbě od Tróje zničil loď.

L. saturnus (Fabricius) – Afrika

Saturnus (u nás zv. Hladolet) byl řím. bůh rolnictví, vládce bohů stejného významu jako u Řeků Kronos. Vládl spolu s Ianem v krajině Latiu v období zlatého věku a dal lidem mravní řád. S Ókeanovnou Filyrou zplodil moudrého Kentaura → Cheiróna (Chiróna), který vychoval řadu řeckých hrdinů (str. 30).

LONOMIA achelous (Cramer) – Jižní Amerika

Achelóos byl bůh největší řecké řeky a nejstarší ze tří tisíc synů a dcer Ókeana a Téthye; proslavil se zápasem s Hérakleem o krásnou Déianeiru, v němž měnil svoji podobu v hada a býka. Z jeho ulomeného rohu pak Néreevny zhotovily roh hojnosti, který darovaly Diovi.

PHILOSAMIA cynthia (Drury, 1773) – USA

Rod. jméno lze odv. z řec. slov filein (mít rád) + Samia = dívka z ostrova Samu.

- Cynthia*: 1. Příjmení řec. bohyně Artemidy podle jejího rodiště na hoře Kynthos.
2. Jméno dívky opěvované řím. elegickým básníkem Sextem Propertiem (50–12 př. n. l.).

TELEA polyphemus (Cramer) – USA, Texas

Polyfemos: 1. Jednooký a lidožravý Kyklóp, který se ucházel o nymfu → Galateiu; také věznil Odyssea a jeho druhy ve své jeskyni (snad na dnešních Liparských ostrovech) při jejich návratu od vypálené Tróje. 2. Jeden z Argonautů, který se však do Kolchidy nedostal, neboť po nezdařeném hledání ztraceného Hérakleova druha Hýla zůstal v zemi Chalybů a založil město Kios. 3. Syn lapithského krále Elata, zúčastnil se honu na kalydonského kance.

Literatura

K ilustracím a nomenklatuře motýlů

- BAUER E., FRANKENBACH T. (ed.) od r. 1998. Angl. verze: Butterflies of the world; něm. verze: Schmetterlinge der Erde – Tagfalter, Keltern, SRN; vychází průběžně.
- BĚLÍN V. 1999: Motýli České a Slovenské republiky aktivní ve dne, Kabourek, s. r. o., Zlín, 162 stran.
- CORBET A. S., PENDLEBURY H. M. 1955: The butterflies of the Malay Peninsula (2. vyd.), Oliver and Boyd, London, 537 stran.
- CROTCH W. J. B. 1956: A silkmoth Readers Handbook, Amat. Entomol. Soc., London, 165 stran.
- D' ABRERA B. 1971: Butterflies of the Australian region, Lansdowne Press Pty Ltd., Melbourne, 415 stran.
- D' ABRERA 1976: Birdwing butterflies of the world, Hamlyn Publ. Group Ltd., London–New York, 260 stran.
- FERGUSON D. C. 1971: The moths of Amerika north of Mexiko, Fasc. 20. 2A, 2B Saturniidae, E. W. Classey Ltd. London, 275 stran.
- FERNANDEZ-RUBIO F. 2001: On the etymology of some names of the genera of Rhopalocera, Saturnia Revista Entomol. 18, 8–25.
- FERNANDEZ-RUBIO F. 2001: Etymologia de algunos nombres de generos de esfingidos (Lepidoptera: Sphingidae), Saturnia Revista Entomol. 17, 46–51, 28, 151–157.
- FERNANDEZ-RUBIO F. 2001: Las lenguas clásicas en los generos de los Rhopaloceros (Lepidoptera), Bol. Soc. Entomol., Aragonesa 2, 111–116.
- FORSTER W., WOHLFAHRT T. A. 1954–1981: Die Schmetterlinge Mitteleuropas, sv. 1–5, Stuttgart.
- HIGGINS L. G., RILEY N. D. 1970: Butterflies of Britain and Europe, Collins, London, 380 stran.
- HODGES R. W. 1971: The moths of Amerika north of Mexiko: Fasc. 21 Sphingoidea, E. W. Classey Ltd., London, 158 stran.
- HOLLAND E. J. 1968: The moths book (A guide to the moths of north Amerika), Dover Publ. Inc., New York, 479 stran.
- HÜRTER H. A. 1998: Die wissenschaftlichen Schmetterlingsnamen (Herleitung und Deutung), Verlag Peter Pomp, Bottrop–Essen, 492 stran.
- JOUKL H. A. 1910: Motýlové a housenky střední Evropy, Kober Praha, 349 stran.
- KLOTZ A. B. 1951: A field guide to the butterflies of north Amerika east of the great plains, Houghton Mifflin Comp., Boston, 340 stran.
- KŘÍŽEK O., HAVEL L., GARCIA M. O. 2006: Motýli ve fotografii, Sursum, 202 stran.
- LE MOULT, RÉAL P. 1962: Les Morpho D' Amerique du sud et centrale I, II, Cabinet Entomologique, 294 stran.
- LEWIS H. L. 1973: Butterflies of the world, Harrap, London, 312 stran.
- MICHAEL O. 1928: Erinnerungen aus Süd-Amerika – Dr. Paul Hahnels letzte Reise nach dem Amazonas, Intern. Entomol. Verein, Frankfurt a. M., 96 stran.
- NOVÁK I. a kol. 1992: Česká jména motýlů, Zprávy Čs. spol. entomol. 28/1, 54 stran.
- PINHEY E. 1962: Hawk moths of central and southern Afrika, Longmans Ltd., Amsterdam, 139 stran.
- PINHEY E. 1972: Emperor moths of south and central Afrika, Struik C. Ltd., Cape Town, 150 stran..
- PONEC J. 1979: Motýle zblízka, Příroda Bratislava, 243 stran.

- SCHWARZ R.: Motýli, sv. 1/1948 Vesmír Praha, a sv. 2/1949 Vesmír Praha; sv. 3/1953 Nakl. ČSAV Praha, 157 stran.
- SMART P. 1976: Encyclopedia of the butterflies world, Hamlyn, London, 275 stran.
- SEITZ A. (ed.) 1906–1932: Gross-Schmetterlinge der Erde, F. Lehman, Stuttgart.
- SPULER A. 1908–1910: Die Schmetterlinge Europas, Vol. 1–3, Stuttgart.
- STANĚK J. 1970: Velký obrazový atlas hmyzu, Artia Praha, 546 stran.
- WATSON A., WHALLEY P. E. S., DUCKWORTH W. D. 1984: The dictionary of butterflies and moths, Rainbird G. Ltd., London, 296 stran.
- WILLIAMS J. G. 1969: A field guide to the butterflies of Afrika, London, 238 stran.
- WYNTER-BLYTH M. A. 1957: Butterflies of the Indian Region, Bombay Nat. History Soc., Bombay, 523 stran.

K antice a mytologii

- GRAVES R. 2004: Řecké mýty (překlad), Penguin Books Ltd., Praha, 738 stran.
- KOLEKTIV 1973: Encyklopedie antiky, Academia, Praha, 741 stran.
- KOLEKTIV 1974: Slovník antické kultury, Svoboda, Praha, 717 stran.
- KOLEKTIV 2004: Encyklopedie starověkého světa, Perfect, Bratislava, 400 stran.
- KOLEKTIV 2006: Mytologie – Mýty, pověsti a legendy (překlad), Fortuna Print, Praha.
- KUN N. A. 1957: Starořecké báje, SPN, Praha, 529 stran.
- JORDAN M. 1997: Encyklopedie bohů, Volvox globator, Praha, 519 stran.
- LEPAŘ F. 1862: Nehomérovský slovník řecko-český, N. K. Vačlena, Mladá Boleslav.
- LÖWE G., STOLL H. A. 2005: ABC Antiky, Železný I., Praha, 465 stran.
- PRAŽÁK J.M., NOVOTNÝ F., SEDLÁČEK J. 1955: Latinsko-český slovník, SNPL, Praha.
- RADOVÁ I. 2004: Dobrodružství Argonautů (Řecko vs. Řím), KLP, Praha, 158 stran.
- ZAMAROVSKÝ V. 1965: Bohové a hrdinové antických bájí, 2. vyd., Mladá fronta, Praha, 419 stran.
- ZAMAROVSKÝ V. 2004: Objevení Tróje. 5. vyd., Atlas Press, s. r. o., Bratislava, 227 stran.

Rejstřík vědeckých jmen

(Řeckému k a f zpravidla odpovídá latinské c a ph)

A

- abas Automeris 114*
Abisara 94
acilia Cyrestis 67
acis Cyaniris 30
acis Heliocopsis 95
aconthea Euthalia 77
acontius Catonephele 68
Acraea 58
Acreidae 58
Acrophthalmia 89
acteon Thymelicus 36
Actias 113
Actinote 59
adamastor Graphium 40
Adelpha 76
adippe Fabriciana 18
admetus Agrodiaetus 29
adonia Euthalia 78
adonina Euphaedra 78
adonis Cytheritis 85
adrasta Epiphile 69
adrastus Hyarotis 106
aeacus Troides 52
aedon Agrias 70
aegeria Pararge 28
aegeus Papilio 44
aegina Callicore 68
aegus Lycaeides 32
aelia Hipparchia 26
Aellopros 109
aeneas Parides 50
Aeromachus 104
aethiops Erebia 24
agamedes Graphium 40
agamemnon Graphium 40
agathocles Dalla 105
agathon Aporia 53
Ageronia 79
agesilaus Neographium 43
agestis Aricia 29
aglaia Speyeria 22
Aglais 8
aglaura Nessaea 69
Agriades 98
Agrias 70
agrippa Perichares 107
Agrodiaetus 29
achaemenes Charaxes 71
achelous Lonomia 116
achemon Eumorphia 111
acheronta Coea 81
Acherontia 109
achillaena Morpho 87
achilles Morpho 87
alcatheae Euploea 57
alctes Everes 31
alcimeda Cymothoe 77
alcinoe Bunaea 115
alcinous Atrophaneura 37
alcione Actinote 59
alciphron Lycaena 31
alcmena Eunice 69
alcmene Arsenura 113
alcon Maculinea 32
alecto Euploea 57
alecto Theretra 112
alexanor Papilio 11
alexis Glaucopsyche 31
alkmene Cethosia 61
Allancastris cerisyi 7
allecto Erebia 25
Allotinus 98
allous Aricia 29
alope Erinnis 110
alopius Parides 50
alphaeus Capys 99
althaea Euploea 57
amanda Plebicula 33
amathusia Heliconius 64
Amathusiidae 64
Amathuxidia 64
Amauris 56
ammon Lobobunea 116
amphidamas Lycaena 31
amphinome Catocephala 115
Amphion 109
amphion Telemiades 108
amphitryon Iphimedeia 86
amphrysus Troides 52
amyclos Pyrrhopyge 107
amydon Agrias 70
amyntas Coenonympha 23
amyntor Ceratomia 109
amythaon Amathuxidia 64
anacreon Heliconius 63
anacreon Acraea 58
Anaea 70
anaxibia Iphixibia 87
Anciloxipha 104
androcles Graphium 40
androgeus Papilio 44
andromacha Acraea 59
andromache Troides 52
andromeda Taygetis 94
andromedae Pyrgus 36
andronicus Polyommatus 7
anchiala Hyposcada 60
anchises Parides 50
anchisiades Papilio 45
anius Charis 96
anna Anaea 70
anna Pachliopta 44
antaeus Cocytis 110
antea Hyalyris 60
anteas Actinote 59
antenor Atrophaneura 37
antenor Parides 50
Anteos menippe 53
anteros Aricia 29
Antheraea 113
Anthocharis 7, 13
Anthoptus 104
anticlea Charaxes 72
antigone Inachis 19
antimache Prepona 75
antimachus Druryeia 39
antimachus Prepona 75
antiochus Heliconius 62
antiopa Nymphalis 21
antiopae Troides 52
antiphates Graphium 41
Antirrhaea 89
Apatura 15, 76
Apaturinae 76
Aphantopus 22
aphirape Proglossiana 21
aphrodite Cypritis 84
aphrodite Speyeria 83
apollinus Archon 11
apollo Parnassius 12
Aporia 53
Appias 53
Araothes 98
Araschnia 16
aratus Jamides 100

- Arawacus* 98
arcadius Bebearia 77
arcania Coenonympha 23
arcas Maculinea 32
arcturus Papilio 45
arethusa Arethusana 22
arethusa Hamadryas 79
Arethusana 22
argiades Everes 31
argiolus Celastrina 30
argus Plebejus 33
Argynnis 16, 21
argyrognomon Lycaeides 32
Argyronome 16
archias Teractrocera 108
archidamas Battus 38
Archon 11
Aricia 29
arion Maculinea 32
aristaeus Graphium 41
aristaeus Hipparchia 26
aristogiton Charaxes 72
aristoxenus Agrias 70
Arsenura 113
arsinoe Vindula 63
artaxerxes Aricia 29
artemis Acrophthalmia 89
artemis Actias 113
artemis Taenaris 64
arthemis Limenitis 79
ascalaphus Papilio 45
ascanius Parides 51
asclepia Symmachia 9
asius Neographium 43
Aslauga 98
aspasia Arsenura 113
aspasia Danaus 56
astarte Callicore 68
asteria Mellicta 20
Astraptes 104
astrarche Aricia 29
astyanax Limenitis 79
astyoche Pierella 93
atalanta Pyrameis 22
atalanta Vanessa 22
athalia Mellicta 20
Athene 99
Athletes 113
atlantis Eumenis 91
atlantis Hamadryas 28
atlas Attacus 114
Atlides 99
atreus Caligo 65
Atrophanura 37
atropos Acherontia 109
Attacus 114
attalus Hesperia 106
aurelius Zeuxidia 65
aureola Balachowskyna 84
aurinia Euphydryas 18
aurora Balachowskyna 84
aurora Bebearia 77
ausonia Euchloe 14
Automeris 114
autonoe Eumenis 90
- B**
- baeotus* 81
bachus Papilio 45
Balachowskyna 84
barce Bebearia 77
Basiothia 109
bathseba Pyronia 28
baton Philotes 33
Battus 37
Bebearia 76
Belenois 53
belia Anthocharis 13
bellargus Lysandra 32
bellerophon Eurytides 39
bellerophon Caligo 65
bellidice Pontia 15
bellisaria Inachis 19
belus Batus 38
biblis Cethosia 61
Boloria 17
bootes Papilio 45
Brassolidae 65
Brenthis 17
Brintesia 10, 23
briseis Chazara 10, 27
briseis Morpho 87
britomartis Mellicta 20
bromius Papilio 45
brutus Charaxes 72
bryce Satyrus 30
Bunaea 115
Bunaeopsis 115
butus Perichares 107
- C**
- Cabinus* 104
cacica Cypritis 84
cadmus Hipparchia 26
caelius Thysonotis 103
caenis Cymothoe 77
calchas Cogia 105
calchas Dirphia 116
Caligo 65
Callicore 67
callidice Pontia 15
callimachus Tomares 104
Calliona 94
Callionima 109
calliope Speyeria 83
calliope Stalactis 97
Callipsyche 99
calliste Eurytides 39
callisto Eretris 90
Callosamia 115
Calycopis 99
calydonia Prothoe 76
calypso Belenois 53
camadeva Stichophthalma 64
Camena 99
camilla Limenitis 19
camillus Cyrestis 67
Camptopleura 104
Capys 99
capys Papilio 45
Caria 95
Cartus 105
Carterocephalus 35
cassandra Heliconius 63
cassandra Zerynthia 12
Cassionympha 89
cassius Cassionympha 89
castor Charaxes 72
castor Papilio 45
Catagramma 67
catillus Chioides 106
Catonephele 68
Catopsilia 53
cecrops Strymon 102
Celaenorrhinus 105
Celastrina 30
celerio Hippotion 111
celmus Tmolus 104
centaurus Narathura 101
cephus Acraea 59
Ceratonia 109
Ceratrícia 105
cerberus Troides 52
cerdo moris 106
ceres Euphaedra 78
ceres Lycorea 58
ceryx Elymnias 90
Cethosia 61
cinxia Melitaea 20
circe Brintesia 10, 23

- circe Lasiophyla* 91
Cirrochroa 80
cisseis Iphimedeia 86
Cithaerias 90
cithaeron Charaxes 72
Citheronia 115
clara Idea 58
claudina Agrias 70
cleobis Camena 99
cleobis Hypolimnas 81
cleodoxa Fabriciana 18
cleon Calycopsis 99
cleopatra Gonepteryx 14
clio Speyeria 83
cloanthus Graphium 41
cloelia Perisama 69
Clossiana 7, 17
clymene Vanessa 22
clymenus Pseudoletis 101
clyttemnestra Anaea 71
clyttemnestra Hypna 71
clytie Apatura 15
cocles Cyrestis 67
Cocytis 110
codrus Graphium 41
Coea 81
coelus Parides 51
Coenonympha 23
Cogia 105
Colias 13 a násl.
Colobura 81
commodus Thecla 102
constantinus Papilio 45
coon Atrophaneura 37
Copaxa 115
Corades 90
coresia Marpesia 67
coretas Everes 31
coridon Lysandra 32
corinna Marpesia 67
coronis Speyeria 83
Coscinocera 115
cotys Camena 99
crassus Automeris 114
crassus Battus 38
crateras Hypochrysis 100
creon Pyrrhopyge 107
cressida Cressida 38
creteus Astraptes 104
criton Troides 52
crocea Colias 13
croessus Agrias 70
croessus Ornithoptera 43
Cupha 81

Cupido 30
cupido Heliocopsis 95
curius Lamproptera 42
cyane Cethosia 61
Cyaniris 30
cybele Corades 90
cybele Speyeria 83
Cycloglypha 105
cyclops Callicore 68
cydippe Cethosia 61
cydippe Copaxa 115
cydippe Fabriciana 18
cyllarus Glaucopsyche 31
cyllene Callicore 68
Cymothoe 77
cynthia Euphydryas 18
cynthia Charaxes 72
cynthia Philosamia 117
cypris Clossiana 18
cypris Cypritis 85
Cypritis 84
cypselus Dalla 105
cyrene Cethosia 61
Cyrestinae 66
Cyrestis 67
Cytheritis 85

D

Dabasa 38
Daimio 105
Dalla 105
damocles Amauis 56
damon Agrodiaetus 29
Danaidae 56
Danaus 56
daphne Brenthis 17
Daphnis 110
daphnis Meleageria 33
daptidice Pontia 15
Darapsa 110
dardanus Papilio 45
decius Palla 74
deidamia Morpho 87
Deilephila 110
deione Euploea 57
deiphobus Papilio 45
dejone Vindula 63
Delias 54
delius Parnassius 12
demeter Euphaedra 78
demetrius Papilio 46
demodocus Papilio 46
demoleus Papilio 46

demophon Prepona 75
demophon Prepona 75
deucalion Graphium 41
dia Clossiana 17
diamina Melitaea 20
diana Cypritis 85
diana Speyeria 83
diana Taenaris 64
dictynna Melitaea 20
didius Grasseia 86
dido Philaethria 63
didyma Melitaea 20
dindymus Callipsyche 99
Dione 62
diores Thaumantis 65
dirce Colobura 81
Dirphia 116
Discophelus 105
Dismorphia 54
divalis Panacea 80
Dolba 110
dolon Polyura 74
domitianus Caria 95
doris Dismorphia 54
doris Heliconius 62
dorylas Plebicula 33
Drepanoptera 116
Druryeia 39
Dryas 62
dryas Minois 28
drymo Ithomia 60

E

Eacles 116
eacus Eumorphia 111
edusa Colias 13
egesta Cymotoe 77
echemon Parides 51
echidna Delias 54
echion Tmolus 104
Elbella 105
electra Anaea 71
electra Idea 58
electra Morpho 88
eleus Euphaedra 78
eleusina Euploea 57
elissa Metamorphia 82
elpenor Deilephila 110
elphenor Papilio 46
elpinice Bebearia 77
Elymnias 90
empedocles Graphium 41
empusa Pedaliodes 93

- endymion Helicopsis* 95
enyo Corades 90
epaphus Metamorphia 82
epictetus Anthopus 104
Epifora 116
epijasius Charaxes 73
epimethis Pantoporia 80
epione Nymphalis 21
epiphaneus Dalla 105
Epiphile 69
erate Colias 13
erato Heliconius 62
Erebia 24 a násl.
Eretris 90
ergane Pieris 14
Eriboea 72
Erinnis 110
eris Fabriciana 19
eroides Polyommatus 34
eros Cytheritis 85
eros Polyommatus 34
erota Vindula 83
erymanthis Cupha 81
Erynnis 35
eryx Danaus 56
eryx Theclopsis 103
etheocles Charaxes 72
eudoxus Charaxes 72
Euchloe 14
eumedon Eumedonia 30
Eumedonia 30
Eumenis 26
Eumenis 90
eumolphus Narathura 101
Eumorphia 110
Eunica 69
eunoe Dismorphia 54
Eunogyra 95
eunomia Callicore 68
eunomia Proglossiana 21
Euphaedra 78
euphemia Hypocysta 91
euphemus Maculinea 33
eupheno Anthocharis 13
euphranor Papilio 46
euphrasia Clossiana 19
euphrosyne Citheronia 115
euphrosyne Clossiana 10, 17
Euphydryas 18
Euploea 57
Euproserpinus 111
Euptychia 91
Eurema 55
euriclea Perisama 69
- euriteus Euselasia* 95
europa Letha 92
europomene Colias 14
eurota Eunice 69
euryale Erebia 24
eurydame Lycaena 31
eurydice Satyroides 93
eurydice Zerene 55
eurylochus Caligo 65
eurinome Euxanthe 74
eurnome Speyeria 83
Euryphene 76
eurypylus Graphium 41
Eurytelinae 68
Eurytides 39
eurytus Pseudacraea 83
eusebes Cypritis 85
Euselasia 95
euterpe Euterpinus 111
euterpe Stalactis 97
euterpinus Papilio 46
Euthalia 77
Euxanthe 74
Everes 30
- F**
- fabius Allotinus* 98
fabius Anaea 71
fabius Charaxes 72
Fabriciana 7
fagi Hipparchia 7, 26
fatua Hipparchia 26
Faunis 64
faunus Chorinea 96
feronia Hamadryas 79
ferula Satyrus 28
fidia Pseudotergumia 28
filumnus Milanion 106
fornax Hamadryas 79
freijsa Clossiana 17
frigga Clossiana 17
- G**
- galanthis Siderone* 76
galathea Melanargia 27
galenus Celaenorhinus 105
Gangara 106
garamas Papilio 46
gauconome Hamadryas 79
gelon Euselasia 95
gelon Graphium 41
geryon Antirrhoea 89
- gigas Athletes* 113
gilippus Danaus 56
glauca Pseudacraea 83
glauippe Hebomoia 55
Glaucopsyche 31
glaucus Papilio 46
glycera Dione 62
glycerion Coenonympha 23
goliath Ornithoptera 43
Gonepteryx 7, 8, 14
gordius Lycaena 31
gorge Erebia 24
gorgo Taenaris 64
gorgone Erebia 24
Graellsia isabellae 7
Graphium 40 a násl.
Grasseia 86
gyas Dabasa 38
gyas Charis 96
gyges Polythryx 107
- H**
- hadrianus Charaxes* 72
halesus Atlides 99
Hamadryas 79
harmodius Eurytides 39
harmonia Euptychia 91
harmonia Marpesia 67
harmonia Tithorea 61
harpalyce Euphaedra 78
hebe Automeris 114
hebe Polyura 75
Hebomoia 55
hecabe Eurema 55
hecale Teratozephyrus 102
hecate Amauris 56
hecate Brenthis 17
hector Pachliopta 44
hectorides Papilio 46
hecuba Heliconius 63
hecuba Iphimedeia 86
helenia Cyaniris 30
helenia Cypritis 85
helenia Troides 52
helenus Papilio 46
helice Colias 13
Heliconiidae 61
Heliconius 62
Helicopsis 95
helius Xenandra 98
hellanichus Papilio 46
helle Lycaena 31
Hemaris 111

- hemon Thecla* 102
Heodes 31
hephaestus Troides 52
hercules Coscinocera 115
hercules Dabasa 38
hercules Iphimedeia 86
Hermeptychia 91
hermes Hermoptychia 91
hermione Hipparchia 26
hermione Morpho 88
hero Coenonympha 23
herodotus Thecla 102
hesiodus Troides 53
hesione Neptis 80
hesione Pareuptychia 93
Hesperia 106
Hesperidae 35, 104
hesperis Callicore 68
hesperus Papilio 47
Hestia 58
Heterocera 109
Heteronympha 91
Heteropterus 35
hiera Lasiommata 27
hieronymi Euselasia 95
Hipparchia 7, 26, 90
hippea Symmachia 97
hippocrates Papilio 47
hippolyta Speyeria 84
hippolyte Pseudochazara 28
hippotoe Lycaena 31
Hippotion 111
Historis 81
homerus Papilio 47
hospiton Papilio 11
hyacinthus Morpho 88
hyale Colias 14
Hyaliris 60
Hyalothyrus 106
Hyarotis 106
hygiaea Nymphalis 21
hylas Neptis 21
hyloeus Dolba 110
hypatha Cymothoe 77
hyperanthus Aphantopus 22
hypermmestra Elymnias 90
hypermmestra Idea 58
Hyphilaria 96
Hypna Callicore 71
Hypocysta 91
Hypochrysops 100
Hypolimnas 81
hypolitus Troides 52
Hypolycaena 100
- Hyponephele* 27
Hyposcada 60
Hypothyris 60
hypsea Cethosia 61
hypsipyle Zerynthia 12
hystaspes Callicore 68
- CH**
- chalciope Prepona* 75
Charaxes 71
Charaxinae 70
chariclea Clossiana 18
Charis 96, 106
charis Basiothia 109
Chazara 27
chimaera Ornithoptera 43
Chioides 106
chiron Eumedonia 30
chloe Hamadryas 79
chloridice Pontia 15
Chorinea 96
chromis Catonephele 68
chrysaor Poecilomytis 101
chrysippe Cethosia 61
chrysippus Danaus 56
chrysohone Taygetis 94
chrysotheme Colias 14
chrysus Charis 106
chrysus Sarota 96
- I**
- Icaricia* 100
icarius Plebicula 33
icarus Polyommatus 34
icilius Jalmenus 100
idas Lycaeides 32
Idea 57
idmo Ogyris 101
idomeneus Caligo 66
ilia Apatura 15
illioneus Caligo 66
illioneus Papilio 47
Inachis 19
inachus Aeromachus 104
inachus Kallima 82
ino Brenthis 17
io Automeris 114
io Inachis 19
iocaste Inachis 19
Iolana 31
iolas Iolana 31
iole Apatura 16
- iole Marpesia* 67
iphanassa Ithomia 61
iphicla Adelpha 76
Iphiclides 11
iphidamas Parides 51
iphigenia Cethosia 61
iphigenia Polyommatus 34
Iphimedeia 86
iphis Coenonympha 23
iphita Precis 82
iphitas Eutytiides 39
Iphixibia 87
Iraota 100
irene Calliona 94
iris Apatura 16
isaeus Tajuria 102
ismenias Lycaeides 32
Issoria 19
Iterus zalmoxis 50
Ithomia 60
Ithomiidae 60
itonia Iphthima 94
itys Anaea 71
Ixias 55
- J**
- Jalmenus* 100
jalytus Polyura 75
Jamides 100
janus Automeris 114
japetus Baeotus 81
jasius Charaxes 73
jasonia Idea 58
jugurtha Symmachia 97
jugurtha Theretra 112
julia Dryas 62
juno Dione 62
- K**
- kaguya Troides* 52
Kallima 82
Kirinia 27
- L**
- labdacus Euselasia* 95
laelius Sarangesa 108
laertes Pessonina 89
laertes Prepona 75
lachares Athene 99
lachesis Melanargia 27
lampetia Cupha 81

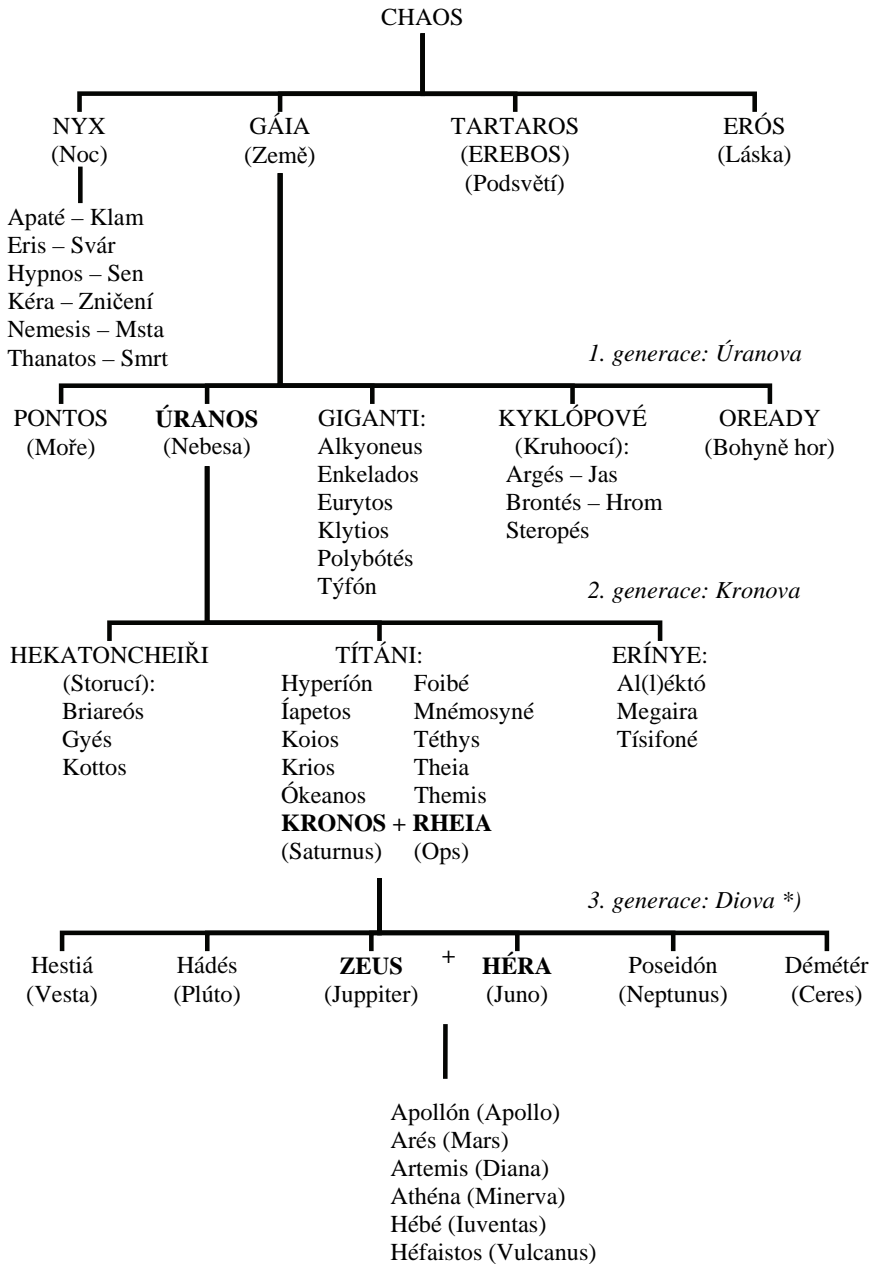
- Lamproptera* 42
laocoon Citheronia 115
laodice Agryronome 16
laodice Charaxes 73
laothoe Temenis 84
lapithis Araothes 98
lappona Erebia 25
Lasiommata 27
Lasiophyla 91
lathonia Issoria 19
leander Coenonympha 23
leda Heliconius 63
leda Melanitis 92
leonidas Graphium 41
Lepidochrysops 100
Leptomyrina 101
leucippe Hebomoia 55
leuconoe Idea 58
levana Araschnia 16
Libythea celtis 8
licomedes Prepona 75
ligea Erebia 24
Limenitidae 76
Limenitis 19, 79
linus Arawacus 98
Lobobunea 116
Lonomia 116
lucilla Neptis 20
lucina Eurema 55
lucretia Pseudacraea 83
lucretius Charaxes 73
lugens Erebia 25
luna Actias 113
luna Pessonia 89
Lycaena 31
Lycaenydae 20, 98
lycaon Hyponephele 27
Lyceides 34
lycimenes Parides 51
lycophron Papilio 47
Lycorea 58
lycorias Thisbe 97
lydius Ornithoptera 43
lynceus Idea 58
lysander Parides 51
Lysandra 32
lysippus Riodina 96
lystratus Riodina 96
- M**
- macareus Graphium* 41
macris Eunice 69
Maculinea 32
maera Lasiommata 27
machaon Papilio 5, 12
maja Argynnis 21
malvae Pyrgus 36
manlius Papilio 47
manto Erebia 24
marcellinus Neographium 43
marcellus Neographium 43
Marpesia 67
marsyas Thecla 103
martia Caligo 66
martialis Strymon 102
maturna Euphydryas 18
matuta Mycalesis 92
matuta Theope 97
meander Arsenura 113
meander Prepona 76
medea Basiotia 109
medon Aricia 29
medon Euphaedra 78
medusa Erebia 25
megarus Graphium 42
megea Lasiommata 27
meges Lamproptera 42
Mechanitis 60
melampus Erebia 25
Melanargia 27
melaneus Danaus 57
melanion Miletus 101
melanippus Danaus 57
Melanitis 92
melanthe Adelphe 76
meleager Meleageria 33
Meleageria 33
melia Dismorphia 54
melicerta Neptis 79
melicertes Potamanaxas 107
melissa Oeneis 92
Melitaea 19
Mellicta 20
melpomene Heliconius 63
memnon Caligo 66
memnon Papilio 47
menander Cithaeris 89
menelaus Grasseia 86
menestheus Papilio 47
merope Heteronympha 91
Metamorphia 82
metellus Iphimedeia 86
metis Apatura 16
Metisella 106
Milanion 106
Miletus 101
milon Graphium 42
midtides Antirrhoea 89
minerva Lethe 92
Minois 28
minos Troides 52
mnemosyne Parnassius 12
mnestra Erebia 25
moneta Dione 62
Moris 106
morpheus Heteropterus 35
morpheus Nephelē 111
Morphidae 84
Morpho 87 a násl.
multiber Euploea 57
Mycalesis 92
Myrina 62
myrina Cethosia 61
myrmidone Colias 14
myron Darapsa 110
myrtilus Thecla 103
- N**
- Nacaduba* 101
napaea Boloria 17
Narathura 101
narcissus Agrias 70
nausikaa Morpho 87
nausithous Maculinea 32
neleus Actinote 60
neleus Hyalothyrsus 106
Nemeobidae 94
nemesis Dismorphia 55
Neographium 43
neophron Abisara 94
neophron Euphaedra 78
neoptolemus Morpho 88
Nephelē 111
Neptis 20, 80
neptunus Atrophaneura 37
neris Pierella 93
neriene Zerites 104
nerii Daphnis 110
nero Appias 53
nesaea Elymnias 90
Nessaea 69
nessus Amphion 109
nessus Anaea 71
nicias Aricia 30
nicias Hyphilaria 96
nicippe Eurema 55
nicomedes Neptis 80
niobe Acraea 59
niobe Fabriciana 19
nireus Papilio 47

- nomius Graphium* 42
numenius Charaxes 73
numitor Anciloxipha 104
nycteis Apatura 76
nyctimene Automeris 114
nyctimus Catonephele 68
Nymphalidae 15,66
Nymphalinae 81
Nymphalis 21
- O**
- octavius Anaea* 71
odius Historis 81
odysseus Charaxes 73
oedippus Coenonympha 23
oedipus Caligo 66
oeme Erebia 25
Oeneis 92
oenopion Nephele 111
ogygia Zographetus 108
Ogyris 101
oenomaus Papilio 47
oileus Caligo 66
omphale Prepona 76
omphale Thersamonia 35
opheltes Rhodafra 112
optilete Vaccinia 35
orea Catonephele 69
orestes Morpho 88
orion Historis 81
orion Scolitantides 34
Ornithoptera 9, 43
orpheus Theretra 112
osiris Cupido 30
osiris Hypocysta 91
ottomana Erebia 8
- P**
- paeon Papilio* 48
pactolus Nacaduba 101
Pachliopta 44
palaemon Carterocephalus 35
palaeno Colias 14
palamedes Papilio 48
pales Boloria 17
palinurus Papilio 48
Palla 74
pallas Sisene 96
pamina Automeris 114
pamphilus Coenonympha 24
Panacea 80
pandarus Automeris 114
pandarus Hypolimnas 82
Pandoriana 21
pandora Aslauga 98
pandoriana Pandora 21
pandrose Erebia 25
panopion Hypolimnas 82
Pantoporia 80
paphia Argynnis 16
Papilio 11, 44 a násl.
Papilionidae 11, 37
Pararge 28
parce Callionima 109
Pardaleodes 106
Pareuptychia 93
Parides 50 a násl.
paris Papilio 48
parisatis Apatura 76
Parnassius 12
parthenoides Mellicta 20
Parthenos 80
pasithoe Delias 54
patara Perisama 70
patroclus Morpho 88
pausanias Eurytides 39
payeni Dabasa 38
Pedaliodes 93
peleides Morpho 88
peleus Morpho 88
pelias Charaxes 73
pelias Iphixibia 87
penelope Acraea 59
penelope Eacles 116
peneus Nephele 112
penthesilea Cethosia 62
periboea Delias 54
pericles Agrias 70
pericles Papilio 48
Perichares 107
periphanes Acraea 59
Perisama 69
persefone Eumenis 91
perseis Euphaedra 78
perseus Iphimedeia 86
perseus Mycalesis 92
Pessonia 89 a násl.
petreus Marpesia 67
petropolitana Lasiommata 8
phaedra Minois 28
phaedra Pedaliodes 93
phaethusa Euphaedra 78
phaeton Euterpinus 111
phaetusa Lobobunea 116
phalanthus Mycalesis 92
phaleros Thecla 103
phaon Eurytides 40
phaon Faunis 64
pharnaces Papilio 48
phasiane Antirrhaea 89
phenix Charaxes 73
pheres Icaricia 100
phestus Papilio 48
phicomone Colias 14
phidias Bunaeopsis 115
phidias Leptomyrina 101
phidippus Amathusia 64
Phlaethria 63
philarchus Kallima 82
philetas Battus 38
philetes Perichares 107
philippus Hypolycaena 100
philolaus Neographium 43
philomela Ypthima 94
philonoe Graphium 42
Philosamia 117
Philotes 33
phlegyas Zemerus 98
Phocides 107
phocion Ceratotricia 105
phoebe Melitaea 20
phoebus Charaxes 73
phoebus Parnassius 12
phoebus Thersamonia 34
pholeus Thecla 103
pholus Darapsa 110
phorcus Papilio 48
phorcus Taenaris 64
phorcus Carystus 105
phoronea Citheronia 115
phryne Triphysa 98
phyllis Heliconius 62
Pierella 93
Pieridae 13, 53
Pieris 15
pirithous Syntarucus 34
pitheas Callicore 68
plato Troides 52
Plebejus 33
Plebicula 33
pleione Charaxes 73
plexippus Danaus 57
plinius Syntarucus 102
pluto Cymothoe 77
pluto Erebia 25
pluto Xylophanus 112
podalirius Iphiclides 11
podarce Agrion 98
Poecilomytis 101
polistratus Graphium 42

- Polites* 107
polites *Sacrator* 108
pollux *Charaxes* 73
polybe *Atides* 99
polybius *Phocides* 107
polycletus *Hypochrysops* 100
polydamas *Battus* 38
polydorus *Pachliopta* 44
polyeuctes *Atrophaneura* 37
Polygonia 7, 8
polymnestor *Papilio* 48
polymnia *Mechanitis* 60
Polyommatus 33
polyphemus *Euptychia* 91
polyphemus *Pessonia* 89
polyphemus *Telea* 117
polytes *Papilio* 49
Polythrix 107
Polyura 74
polyxena *Charaxes* 73
polyxena *Thais* 12
polyxena *Zerynthia* 12
polyxenus *Papilio* 49
pomona *Catopsilia* 53
Pontia 15
porcellus *Deilephila* 110
porcius *Discophellus* 105
porcus *Xylophanus* 112
porima *Araschnia* 16
Potamanaxas 107
praxilla *Hyaliris* 60
praxilla *Symmachia* 97
praxithea *Pedaliodes* 93
Precis 82
Prepona 75
priamus *Ornithoptera* 44
priapus *Atrophaneura* 37
procas *Cabirus* 104
procilla *Panacea* 80
procris *Limenitis* 79
Proglossiana 21
promethea *Callosamia* 115
prometheus *Caligo* 66
pronoe *Erebia* 25
prorsa *Araschnia* 16
proserpina *Brintesia* 23
proserpina *Euphaedra* 78
proserpina *Proserpinus* 112
Proserpinus 112
protesilaus *Eurytides* 40
proteus *Urbanus* 108
Prothoe 76
Pseudacraea 83
Pseudochazara 28
Pseudoletis 101
Pseudotergumia 28
publius *Palla* 74
pylades *Graphium* 42
pylades *Temnora* 112
Pyrameis 22
pyrene *Ixias* 55
Pyrgus 8, 36, 108
Pyrrhopygopsis 108
Pyronia 28
Pyrrhopyge 107
pyrrhus *Polyura* 75
pythias *Hypochrysops* 100
- R**
- regina* *Panacea* 80
rhadamanthus *Euploea* 57
rhadamanthus *Troides* 53
rhea *Pierella* 93
rhesus *Graphium* 42
rhetenor *Cypritis* 85
Rhodafra 112
Rhopalocera 11
Riodina 96
rivularis *Neptis* 20
romulus *Arsenura* 113
roxellana *Kirinia* 27
rumina *Zerynthia* 13
- S**
- sabina* *Dirphia* 116
sacerdos *Parnassius* 12
Sacrator 108
salacia *Catonephele* 69
salmacis *Hypolimnas* 82
sapho *Heliconius* 63
sappho *Faunis* 64
sappho *Neptis* 21
Sarangesa 108
sardanapalus *Agrias* 70
Sarota 96
sarpedon *Graphium* 42
Saturniidae 112
saturnus *Charaxes* 74
saturnus *Lobobunea* 116
Satyridae 22, 89
Satyroides 93
Satyrus 28
satyrus *Eunogyra* 95
satyrus *Timochreon* 108
scamander *Atides* 99
scamander *Papilio* 49
- sciron* *Antherea* 113
Scolitantides 34
scylla *Catopsilia* 53
scylla *Elbella* 105
sebrus *Cupido* 30
selene *Actias* 113
selene *Clossiana* 18
selene *Taenaris* 65
semele *Hipparchia* 26
semiargus *Cyaniris* 30
sergius *Pyrrhopyge* 107
sertorius *Spialia* 36
sesostris *Parides* 51
sidae *Pyrgus* 36
Siderone 76
silenus *Myrina* 101
sirius *Mycalesis* 92
Sisene 96
socrates *Pyrrhopygopsis* 108
sorana *Callicore* 68
sosia *Papilio* 49
Speyeria 22, 83
Sphingidae 109
Spialia 36
Stalactis 97
statilinus *Hipparchia* 26
steneles *Metamorpha* 82
steropes *Hereropteris* 35
sthemyo *Erebia* 25
Stichophthalma 64
Strymon 102
styx *Erebia* 25
subomphale *Prepona* 76
syene *Anaea* 71
sylvia *Parthenos* 80
Symmachia 97
symplonia *Euchloe* 14
Syntarucus 34
syrinx *Metisella* 106
- T**
- Taenaris* 64
tages *Erynnis* 35
tagis *Euchloe* 14
Tajuria 102
Tannetheria 102
tantalus *Aellopros* 109
tantalus *Lepidochrysops* 100
Taractrocera 108
taras *Pyrgus* 36
tarpeia *Oeneis* 92
tarquinia *Dirphia* 116
Tarucus 102

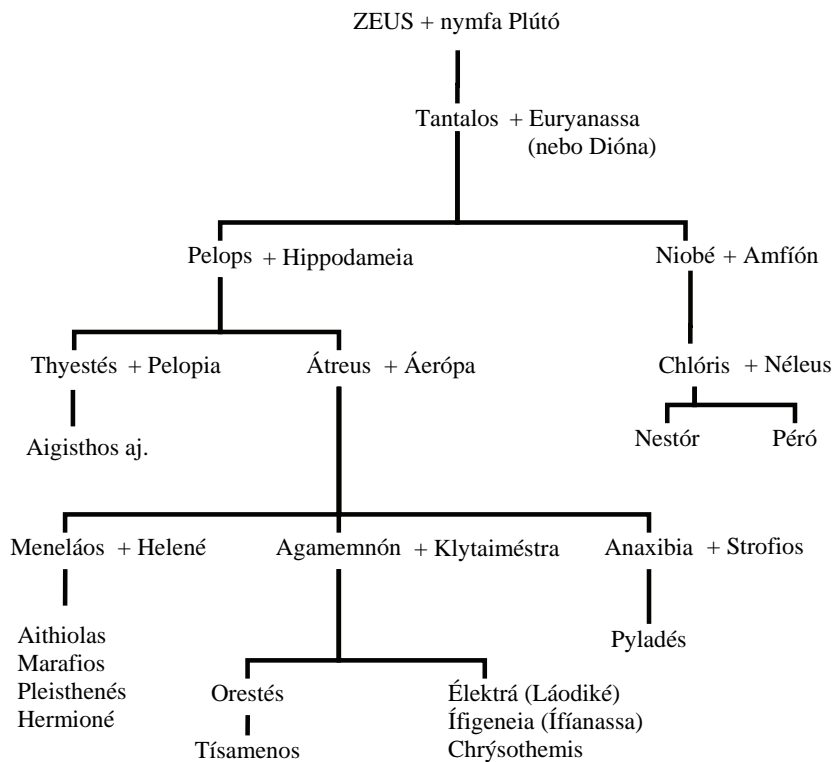
- Taygetis* 94
telamon Morpho 88
Telea 117
teleius Maculinea 33
telemachus Iphimedeia 86
telemiades 108
telicanus Syntarucus 34
Temenis 84
Temnora 112
Teratozephyrus 102
Terinos 84
terpander Terinos 84
terpsichore Acraea 59
tethys Daimio 105
tethys Terinos 84
teucer Caligo 66
Thais polyxena 12
thales Thecla 103
thamyris Cytheritis 85
Thaumantis 65
thea Hypothyris 60
Thecla 102
Theclopsis 103
themis Automeris 115
themis Delias 54
themis Euphaedra 78
themis Vareuptychia 94
themistocles Polites 107
theocristus Thecla 103
theon Hypochrysops 100
Theope 97
theramenes Campopteleura 104
Theretra 112
thersamon Thersamonia 34
Thersamonia 34
thersites Papilio 49
thersites Plebicula 33
thesaurus Parthenos 80
theseus Iphimedeia 87
thespia Thecla 103
thespis Tarucus 102
hestias Theope 97
thetis Thersamonia 35
Thisbe 97
thoas Papilio 49
thore Clossiana 18
thrasybulus Cycloglypha 105
thucidides Euselasia 95
thyastes Eurytides 40
Thymelicus 36
thyonemus Cyrestis 67
thysis Gangara 106
thysbe Delias 54
Thysonotus 103
- tiberius Euxanthe* 74
tibullus Pardaleodes 106
tigrina Parthenos 80
Timochreon 108
timoleon Iraota 100
timon Tannitheira 102
tiphon Coenonympha 24
tiresias Everes 31
tiroidates Charaxes 74
titan Anaea 71
titania Callicore 68
titania Clossiana 18
tithonus Ornithoptera 44
tithonus Polyommatus 34
tithonus Pyronia 28
Tithorea 61
tityrus Lycaena 31
tityus Hemaris 111
Tmolus 103
Tomares 104
torquatus Papilio 49
trajanus Euxanthe 74
triopas Parides 51
Triphysa 98
trivia Melitaea 20
Trogonoptera 51
Troides 52
troilus Papilio 49
trojana Morpho 88
trojana Trogonoptera 51
tros Parides 51
tryphon Agrias 70
tullia Coenonympha 24
tyche Cirrochroa 81
tyndaraeus Graphium 42
tyndarus Erebia 25
typhon Eumorphia 111
- U**
- ulysses Papilio* 49
uraneis Cytheritis 85
urania Taenaris 65
uranus Caligo 66
Urbanus 108
- V**
- Vacciniina* 35
vacuna Epifora 116
valesina Argynnis 16
Vanessa 22
Vareuptychia 94
venilia Pantoporia 80
- vertumnus Parides* 51
vesta Acraea 59
veturius Pyrgus 108
Victorina 82
victorinus Papilio 49
Vindula 63
- X**
- Xenandra* 98
xenocrates Anaea 71
xuthus Papilio 50
Xylophanus 112
- Y**
- Ypthima* 94
- Z**
- zagreus Papilio* 50
zalmoxis Papilio 50
Zegris 15
Zela 108
Zemeros 98
zenobia Papilio 50
zenobius Papilio 50
zephyria Automeris 115
zephyritis Cytheritis 86
zephyritis Stalachtis 97
Zerene 55
Zerites 104
Zerynthia 12
zetes Acraea 60
zetes Battus 38
zeus Zela 108
Zeuxidia 65
Zographetus 108
zoroastres Papilio 50

Příloha 1: Hierarchie antických božstev

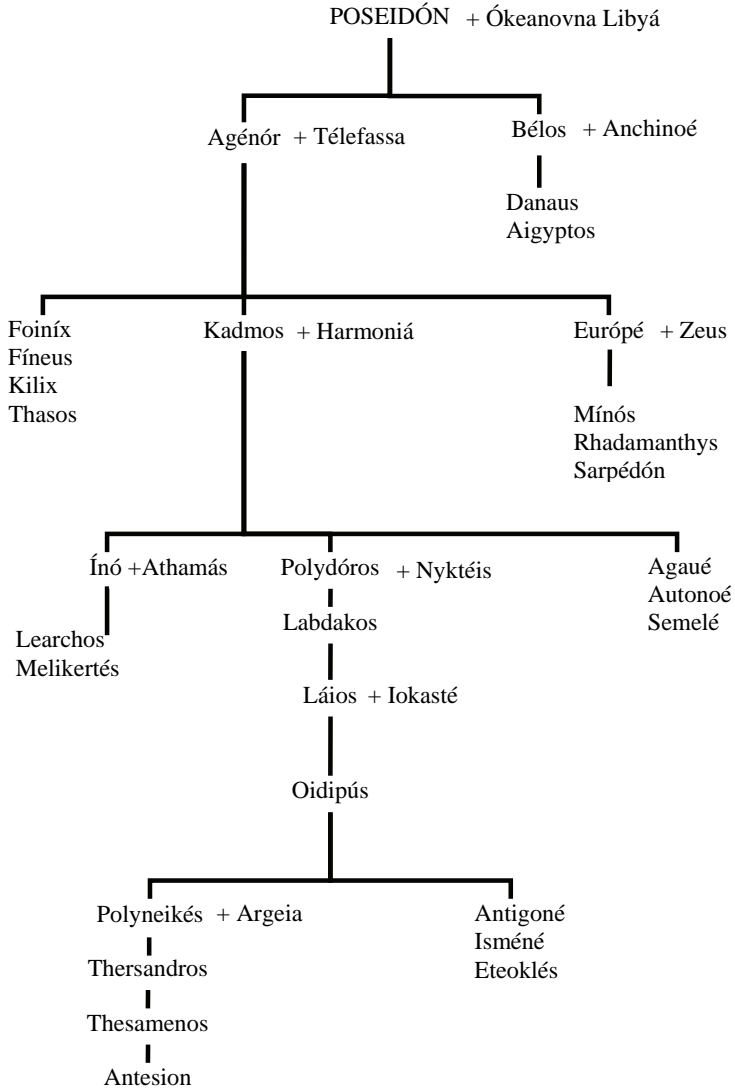

*) V závorce bohové římské mytologie.

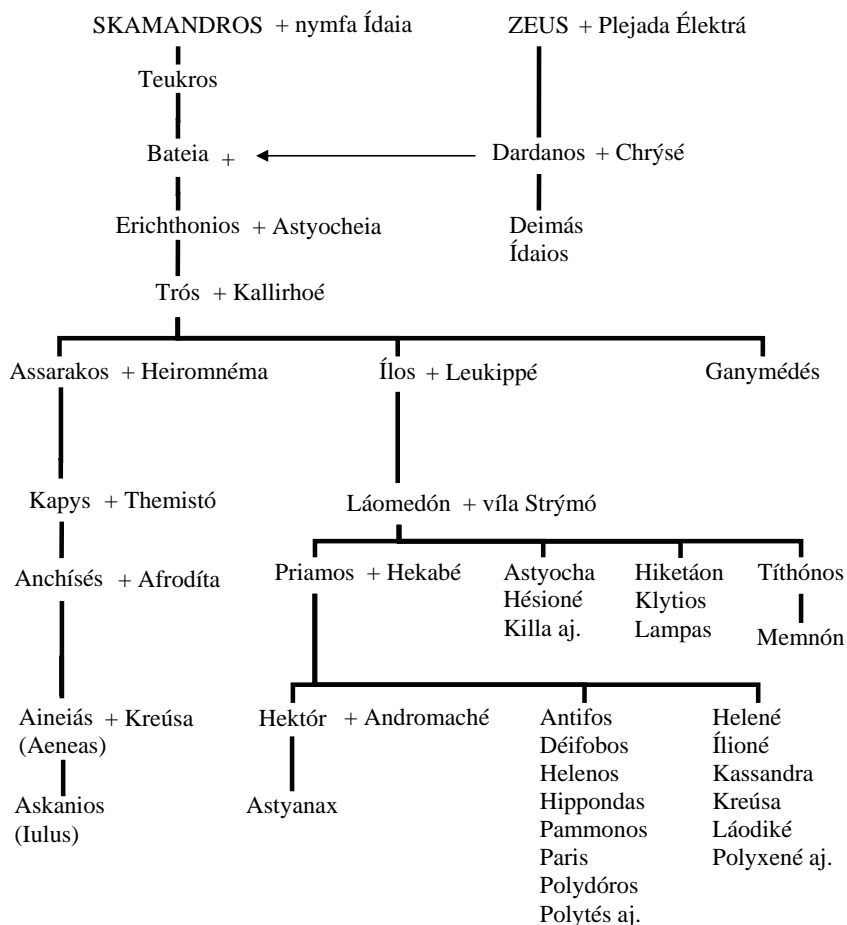
Příloha 2: Tantalův rod

Příloha 3: **Thébský královský rod**

Příloha 4: Trójská královská dynastie

Comments upon this book

A BRIEF GUIDE TO THE BUTTERFLY NAMES OF ANTIQUE ORIGIN

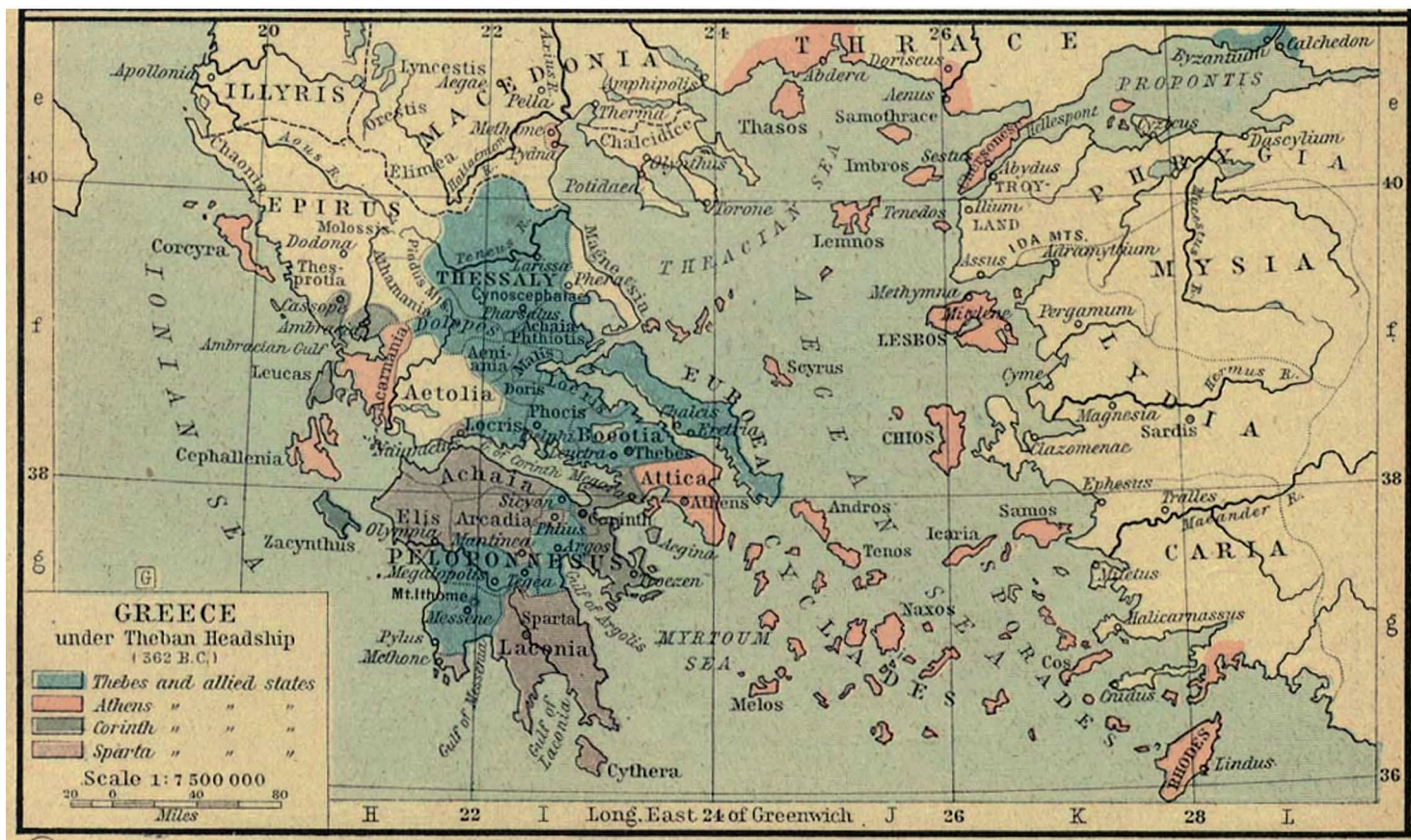
(Entomological etymology)

Since the introduction of unified binominal nomenclature (Linneus, 1758) a number of scientific names of butterflies have become invented to cover increasing growth of newly described species. The contemporary taxonomy reflects beside traditional aspects of lepidopterology (morphology, geographic distribution, food requirement etc.) also over 20 % of latinized names derived from an ancient history, and from myths and legends.

Many gods, nymphs, heroes and other mythological creatures as well as famous historical persons are now inherent part of the present nomenclature. In a much lesser extent similar names also appear inside other insect orders (beetles, dragonflies). The acceptable elucidation of such a variety scientific names assembled from Latin, Greek or from other specific words is a subject of a specialist rather than of an interested amateur.

The concept of this book is to facilitate understanding to some uncommon butterfly names introduced into taxonomy during last three centuries. Over 1000 entries were chosen from the families of the so-called day-flying butterfly species (*Rhopalocera*) of Europe, and also from other world areas. Of the group *Heterocera* only relevant names of silk moths and hawk moths are discussed.

The text of the book is supplemented with four tables of antique genealogy and with a map of ancient Greece. It is addressed to entomologists, insect collectors or breeders, and to any friend of wild animals.

Vědecká redakce MU

prof. RNDr. Jana Musilová, CSc.
Mgr. Iva Zlatušková
prof. RNDr. Zuzana Došlá, DSc.
Mgr. Michaela Hanousková
doc. PhDr. Jana Chamonikolasová, Ph.D.
Prof. Mgr. Libor Jan, Ph.D.
doc. JUDr. Josef Kotásek, Ph.D.
Mgr. et Mgr. Oldřich Krpec, Ph.D.
doc. PhDr. Růžena Lukášová, CSc.
prof. PhDr. Petr Macek, CSc.
PhDr. Alena Mizerová
Mgr. Petra Polčáková
doc. RNDr. Lubomír Popelínský, Ph.D.
prof. MUDr. Anna Vašků, CSc.
prof. PhDr. Marie Vítková, CSc.
Mgr. Martin Zvonař, Ph.D.

Prof. RNDr. Lumír Macholán, DrSc.

STRUČNÝ VÝKLAD MOTÝLÍCH JMEN ANTICKÉHO PŮVODU

Návrh obálky Eva Lufferová

Redakce PhDr. Alena Mizerová

Vydala Masarykova univerzita roku 2013

2. vydání (první elektronické)

Publikace NMU-31/11

ISBN 978-80-210-6466-9

www.munipress.muni.cz

Velká rozmanitost a pestrost přírody v nás často vyvolává otázku, jak se co jmenuje a proč. Když totiž dovedeme rostlinu či živočicha správně pojmenovat, zdají se nám nějak bližší, jako bychom si je přisvojili.

Prof. Lumír Macholán, mezinárodně uznávaný pedagog a vědec v oboru biochemie, má dvě celoživotní záliby: studium exotických motýlů a antické mytologie. V obou případech uplatňuje své estetické cítění i důslednou metodiku vědeckého bádání. Rozsáhlé zahraniční kontakty mu umožnily vybudovat reprezentativní sbírku, která je základem jeho bádání o biologii, rozšíření a v neposlední řadě i původu jmen studovaných druhů.

Je zajímavé, že právě u nápadných motýlů pestrých barev a často i duhových odstínů a lesků využili autoři při jejich popisech jména odvozená z antické mytologie. Nejnápadnější druhy byly sice známy již několik staletí, ale teprve po definování zásad vědecké terminologie se jejich jména stabilizovala do binární podoby. Entomologové 18. a 19. století (alespoň ti nejlepší z nich) byli dobře obeznámeni s klasickou řeckou a římskou literaturou a historií, a tak využili pro stovky druhů jména odvozená od mytologických postav.

Úsilí prof. Macholána po odhalení původu zajímavých druhových a rodových jmen jej nakonec přivedlo k mnohaletému studiu antických pramenů, takže nabyl ve výkladu jejich jmen pozoruhodného mistrovství a přiřadil se tak k nemnoha specialistům v tomto oboru. Jeho knížечka jistě přinese radost entomologům, klasickým filologům a zájemcům o přírodu a antiku vůbec.

(Z recenzního posudku prof. R. Rozkošného, DrSc.)